

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Kun en Spillemand

Citation: Andersen, H. C.: "Kun en Spillemand", i Andersen, H. C.: *Kun en Spillemand*, udg. af Mogens Brøndsted , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 1. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-andersen05val-root.pdf> (tilgået 07. maj 2025)

Anvendt udgave: Kun en Spillemand

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

H.C. ANDERSEN

Kun en Spillemand Original Roman i tre Dele

TEKSTUDGIVELSE, EFTERSKRIFT OG NOTER AF
Mogens Brøndsted

Danske Klassikere
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
Borgen

4

Danske Klassikere udgives med støtte af Kultur- og Kommunikationsministeriet. Redaktionsudvalg: Charlotte Madsen for NDL, Peter Seeberg for Dansk Forfatterforening, Mogens Brøndsted, Erik Dal og Jørgen Hunosøe for DSL. Serien redigeres af de to sidstnævnte, dette bind desuden af Johan de Mylius som tilsynsførende.

Tekstgrundlag: 1. udg. 1837. Nr. 885081.

Udgivet i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab

Efterskrift og noter © DSL/Borgen 1988 · ISBN 87-418-8405-1

Omslag: Stig Brøgger · Tryk: Rounborgs grafiske hus, Holstebro

Kun en Spillemand udkom 22.11.1837 i tre dele, kostede 2 rigsbankdaler 48 skilling og indeholder:

1. Del: I smudstitel, II blank, III modstående titelblad (titlen 78 mm bred), IV blank, y dedikation, VI blank. 1-164 tekst.

2. Del: 1-4 som I-IV før, dog Anden Deel. 5-162 tekst. [163] tre Trykfeil, se s. 293 [164] blank.

3. Del: 1-4 som I-IV før, dog Tredie Deel. 5-133 tekst, [134] Anmærkning. En tydsks Oversættelse af denne Roman er under Arbeide.

5

6

Mine sande, deeltagende Venner,
Digterne
B.S. Ingemann og J.C. Hauch
tilegnet.

7

Første Deel

8
9

I

- Unter den, an zwei Stunden im Umfang haltenden Ruinen zeichnet sich vor allen der grosse Tempel aus, dessen Porticus fast vollständig erhalten ist. -- Es macht eine fast rührende Wirkung, auf der Spitze der Giebelfeldes, grade über dem Kopf des steinernen Adlers, jetzt ein Storchnest zu sehen. Schade nur, dass

seine Bewohner in dieser Zeit eben ihre Sommervillagiatura in Europa bezogen hatten, so dass vielleicht einer meiner freundlichen Leser dort die Besitzer gravitatisch um hersteigen sah, während mir nur das leere Nest zu betrachten blieb.

Semilasso in Africa.

Naar Sneen smelter, naar Skovene blive grønne, da komme Storkene tilbage fra deres lange Reise. I det fjerne Africa have de været, drevet af Nilens Vande, hvilet paa Pyramiderne. Beboerne af Siciliens Kyster og af Italiens Cap Mysenum sige, at aarligt paa en bestemt Tid komme Storkene i store Flokke over Havet og udhvile sig der paa Bjergskraaningerne, der ganske bedækkes; med eet flyve de op, bort mod Norden, over Alpernes Snee og Skyer, hvor Hoben fordeles i Flokke. Den mindste Flok, som den største, veed at styre mod Landet, den har hjemme i. Det er just ei den mindste Skare, som flyver til det lille Danmark Hver enkelt kjender den Havbugt, han maa søge, kjender Skovens Bøining og den hvide Skorsteen paa Herregaardens takkede Gavl, hvor Reden venter. Forunderlige mystiske Fugle! paa Eders Ryg rider Vaarguden ind i Landet, og Skovene blive mere grønne, Græsset frodigere, Luften varmere!

Et saadant Par var vendt tilbage, deres Rede stod høit paa et Pakhuus i en Udkant af Byen *Svendborg*. De vare i fuld Virksomhed; et Halmbaand, næsten tre Alen langt, fundet paa Marken, førte de op til Reden, som skulde repareres. Denne Travlhed blev seet og var Gjenstand for en Samtale i det lille Gaardsrum tæt ved Det eneste nogenlunde Særegne hos Manden der, var et Par store mørke Moustacher 10 og en blaa, halv nedknappet Kasket. Han lænede sig til Karmen i det aabne Vindue. Indenfor dette sad paa Bordet en ligesaa kraftig Skikkelse; en Soldaterchacot vilde have seet bedre ud paa det mørke Haar end den hvide Hue, der nu havde Plads der, en Sabel i Haanden havde klædt smukkere, end den Synaal, som nu spillede mellem Fingrene. Manden udenfor Vinduet var Commandeersergeant, Manden inde paa Bordet Skræddermester. En lille Dreng laae med Næsen fladtrykt mod Ruden, for at see paa Storkene, de talte om!

»Curiøse Dyr!« sagde Commandeersergeanten, idet han strøg sine Moustacher, »jeg vilde ikke for en Maanedes Gage skyde een af dem! De bringe Lykke, hvor de bygge, derfor har ogsaa Jøden faaet dem!«

»De sidde rigtignok paa Jødens Huus!« svarede Skrædderen, »men vi have dog Afgiften! hvert Aar give de deres Tiende, det ene Aar et Æg, det andet Aar en Unge. De jage deres Næb bag ind i Nakken paa den, det seer ud som et Sylestik, og saa ud af Reden med den. Det er ellers en heel Comedie at see, naar de made Ungerne eller lære dem at flyve. De Gamle gjøre sære Kunster ved Madningen. Ligeop i Reden staae de, lægge den lange Hals tilbage over Ryggen og Næbbet henad Halen, ligesom naar en Gjøgler bøier sig bagover, for at tage en Sølvskilling op af Gulvet. Først trække de Halsen til sig, saa skyde de den tilbage og gulpe pæne smaa Frøer og Snogeunger op, som de Smaa da blive trakterede med Men det lystigste er dog at see dem lære Ungerne at flyve. Maneuvren skeer henad Tagryggen. Der gaae de Smaa, som en Liniedanser paa en Snor, balancere med Vingerne og begynde med smaa Hop, da de ere tunge i Livet. Hvert Aar jeg seer Storkene komme hjem fra deres lange Reiser er det mig, ligesom om jeg selv var nylig kommen hjem fra min store Vandring, saa faaer jeg mange gamle Erindringer, tænker paa de høie Bjerge jeg har kravlet over, de prægtige Byer, hvor Husene staae ud som Slotte, og Kirkerne havde en Rigdom som Keisernes Skatkamre. Ja, der er deiligt i fremmed Land!« sukkede han, »der er Sommer den meste Tid af Aaret. Vor Herre har rigtignok ladet os være Stedbørn! - men hvad det var jeg vilde sige! det var om Storkene, vi talte. Man kan dog aldrig ret udgrunde de Besynderligheder, man seer hos disse Dyr. Før de flyve bort, samles de altid paa forskjellige Steder i Landet. Jeg har seet dem, flere Hundrede i Tallet, ved *Qværndrup*, det var en heel Maneuvre, de holdt. Alle paa eengang knebbrede de med Næbet, man kunde ikke høre Ørelyd De talte nok om Reisen. De holdt 11 Raad, og med eet styrtede den største Flok over nogle enkelte og dræbte dem; der blev en halv Snees liggende paa Stedet Man siger, at det er de syge og svagelige, som ikke have Kræfter til den lange Reise, de Andre da dræbe. Hele Flokken gaaer i Veiret og gjør Dreninger som et Vridboer. Gud Fader bevar' os! hvor de gaae høit op! de see ud som en Myggesværme og forsvinde. Blommen i deres Æg er rød som Ild og Blod Man kan see, det er en Solfugl, som har lagt det En Unge fra de varme Lande ligger der indeni.«

»Har Storken ogsaa hentet mig fra de varme Lande?« spurgte pludseligt den lille Dreng, som bestandigt havde trykket Ansigtet mod Ruden, men dog hørt hvert Ord

»Henne i Mølledammen har han fisket Dig!« svarede Faderen; »Du veed jo nok, at de smaa Børn hentes fra Mølledammen!«

»Men de have jo ingen Klæder paa!« sagde Drengen, »hvor kan saa Storken see, hvilke der ere Dreng, og hvilke der ere Piger!«

»Ja, derfor tager han ofte fejl,« sagde Commandeersergeanten, »han bringer os en Pige, naar vi vente en Dreng!«

»Skulle vi ikke fra Storken gaae til Lærken!« udbrød Skrædderen og tog en blaa Flaske ned af Dragkisten, som var pyntet med Kande og Kopper, midt imellem hvilke sad en udpyntet Dukke, saaledes

som man i katholske Lande finder Gudsmoder fremstillet

»Mutter Maria sidder godt!« sagde Commandeersergeanten og pegede paa Dukken. »I har nok selv gjort hende?«

»Hovedet er fra Østerrig,« svarede Skrædderen og skjænkede, »Tøiet har jeg selv syet Det husker mig paa mine Ungdomsreiser. Saadant et Billede havde Børnene paa et Bord udenfor Døren, smaa Lys brændte foran og saa tiggede de af dem, som gik forbi: »Det er Madonnas Geburtsdag!« sagde de. - Men her skal I see mit Forvandlings-Billede. Det har jeg selv gjort.« Han pegede paa et daarligt tegnet, coloreret Billede i en stor Ramme. »Det er Doctor *Faust* midt i sin Stue, hvor han studerer. Paa den ene Side staaer hans Stueuhr, Klokken er tolv, paa den anden Side ligger Bibelen. Træk nu i dette Baand tilvenstre! See, Uhret forvandler sig til Satan, som vil friste ham. Nu trække vi i dette Baand, og Bibelen aabner sig, Engelen kommer ud af Bladene og taler Fredens Ord« Som han sagde, skete det, og ved hver Figur blev tillige et Vers synligt, hvori læstes Djævelens Fristelse og Engelen Advarsel. Skrædderen trak igjen i Baandet tilhøire og Engelen steg ind i Bibelen, der lukkedes, Djævelen blev

12

»Potstausend!« udbrød Commandeersergeanten. »Det har I selv fundet paa? I skulde ikke være Skrædder, I har Hoved!«

»Billedet har jeg selv sat sammen efter et lignende jeg saa engang i Tydskland. Jeg udgrundede Mechaniken. Historien selv med *Faust*, Troldkunstneren, er heller ikke min; jeg saa den paa mine Reiser. Det var en Dukkecomédie. Engelen steg op af Bibelen og varede Doctor *Faust*, men Uhret blev til Satan, der fik Magt med Doctoren, da Engelen gik, og Bogen lukkedes. Samme *Faust* havde en Famulus, som de kaldte ham, han vidste den hele Pagt og var selv paa den gale Vei med, men trak sig bort itide; fattig og elendig saa man ham i sidste Act, hvor han gik og var Vægter i den By, hvor den rige *Faust* boede; han vidste, at naar han raabte tolv, saa kom Satan og tog hans Herre. Man hørte Klokken slaae, Famulussen foldede Hænderne over Brystet: »den Glock« - raabte han, drog et dybt Suk og hverken kunde eller vilde sige »tolv«, men hvidskede kun - »geschlagen!« det hjalp ikke, *Faust* foer ud gennem Vinduet, ridende paa den røde Lue!«

»I er ikke skabt til at sidde paa Bordet!« sagde Commandeersergeanten. »I lever jo dog kun i at reise og marchere. Feldten var just et Liv for Eder! Fremad! Marche! Ærestegn paa Brystet! Før Aaret er omme, er I Commandeersergeant!«

»Og Konen og Drengen?« sagde Skrædderen; Han skulde vel gaae med som Piber, hun som Markentenderske! Det vilde intet Liv være for dem! Nei, ledig og løs maa man være, saa er Verden vor! Det var en Levetid, de fem Aar jeg var min egen Herre! Seer I, Commandeersergeant, jeg var kun nitten Aar, havde hverken Fader eller Moder, ingen Kjæreste! *Faaborg* er en net By, der er jeg født, der gik jeg i Lære! Naboens *Maria* var en voxen Pige, da jeg endnu blev kaldt Dreng, derfor gjorde det mig stolt, at den smukke, voxne Pige, som saa Mange gjerne vilde være »gode Venner« med, rakte mig Haanden og loe saa skjælmst til mig, men at hun kunde blive min Kjæreste, saa høit turde jeg ikke see! jeg vilde reise, naar jeg blev Svend; Verden, som jeg havde læst om i Beskrivelserne, vilde jeg see. Da derfor Svendestykket var antaget, og mine Spareskillinger talt sammen, blev strax Randselen snørt, og jeg sagde gode Venner farvel! Nu er det saaledes i *Faaborg*, at Kirken ligger i den ene Ende af Byen og Taarnet i den anden. Jeg gik om Aftenen forbi Taarnet, der mødte jeg *Maria*. Hun lagde sine Hænder om mit Hoved, kyssede mig midt paa Munden. Det var, som Ild, aldrig har siden et Kys saaledes gaaet mig ind til 13 Marven; jeg vilde have ønsket, at hele Byen havde seet derpaa. Men vi vare ene To! Jeg saa op paa Taarnet Der er ingen Vægtergang, ingen, uden een, de have malet af paa Muren; der ere tegnede to Vægtere, i naturlig Størrelse og med Couleurer; de sees endnu, thi de blive altid friskede op igjen. Hvor jeg ønskede, at de havde været levende! jeg kunde dog ikke lade være at sige i mit Hjerte: I have seet den kjønneste Pige i Byen kysse mig!«

»Saa blev I forlovet?« spurgte Commandeersergeanten.

»Jo, paa det Lag! jeg blev som et Blod, men lystig i Sindet var jeg, og Reisen gik med mere Fornøjelse! I fem Aar reiste jeg fra Land til Land Skikkelige Folk, brave Mestere har jeg stødt paa, men Bisselæderet var mig i Skoene!«

»Og Kysset, I fik af *Maria*, det var Eder Blod paa Tanden, saa fik I Smag paa Pigerne?«

»Nu, jeg vil ikke gjøre mig bedre, end jeg er, men det er Sandhed, da jeg i fremmed Land første Gang slog min Arm om en Piges Liv og fik et Kys igjen, kom jeg til at tænke paa *Maria* og det paa en ganske egen Maade! det var ligesom om hun saa paa det, og Blodet gik mig op i Ansigtet! Aldrig følte jeg mig fremmed ude. Tidt, naar jeg havde været nogle Uger i en By, var det mig, som havde jeg altid levet der, som havde jeg altid kjendt Kammeraterne og fløitet med dem deres tydske Viser. Kun naar jeg saa noget, der ret forbausede mig, som den gamle Stephans Kirke i *Wien*, eller de høie Bjerge, med Skyer paa Siden og nede ved Foden en Frugtbarhed, som i den rigeste Kjøkkenhauge, saa stod *Faaborg* for mig, med alle gamle

Bekjendter, og mens jeg var nær ved at faae Vand i Øinene over den Verdens Pragt, tænkte jeg ufrivilligt paa Taarnet i *Faaborg* med den afmalede Vægtergang og de afskildrede Vægtere, som havde seet *Maria* kysse mig, og saa syntes jeg, her kunde endnu være kjønnere for mig, stod kun det gamle Taarn her, og *Maria* der nedenunder med den Stoffes Bul og det grønne Skjørt. Jeg fløitede da en Vise, og Lystigheden var der igjen! Heisa! saa vandrede jeg med Kammeraterne længer ud i Verden!«

»Men her hjemme er dog kjønt!« udbrød Commandeersergeanten.

»Ja, her er smukt, naar Frugttræerne staae i Blomster, naar Kløvermarken lugter som en Potpourikrukke! men, der skulde I see, naar man først er over de høie, blaae Bjerge: *Alperne*, som de kaldes, det er som en stor Hauge; den stikker den ud paa *Glorup*, den overgaaer 14 hvert kongeligt Anlæg i de nordlige Lande! Marmor, hvidt, som Sukker, hugge de ud af Bjergene, og Druerne hænge der, store og faste i Kjødet, som Blommer hos os. Jeg var der i tre Aar; saa kom der engang Brev fra mit Sødskendebarn i *Horne*, og nede i Kanten stod: »*Maria* hilser og beder ikke at blive glemt!« Det var skrevet med hendes egen Haand. Jeg blev blød om Hjertet derved, jeg kunde da mærke, at det var Kjærlighed hos mig, da havde jeg ingen Ro; jeg fik en Længsel jeg maatte hjem, og jeg vilde hjem! mangen Nat gik jeg paa den eensomme Vei, forbi store Klostre, gennem snevre Byer, over Bjerge og gennem Dale; saa hørte jeg igjen det danske Sprog, saae Spiret paa Hornekirke, Lyngbakkerne ved *Faaborg* - og da jeg friede til *Maria*, fik jeg ja. Nu reiser jeg ikke mere! nu seer jeg paa Storkene, hvor de reise ud og komme hjem. Imellem er jeg heller ikke i godt Humeur, men saa har *Maria* sin egen Maade at sætte det paa; engang om Sommeren seile vi ogsaa over til *Thorseng* og gaae lidt omkring derovre. Det er jo ogsaa at reise! De lange Toure, ja dem kan Drengen gjøre, naar han voxer til. Der er Liv i ham, Commandeersergeant!«

»Og derfor skal han ogsaa have af det Klare!« svarede denne og rakte ham det halvfylde Glas. Drengen greb derom med begge Hænder og drak, saa Vandet løb ham ud af Øinene.

»Der have vi vor Madam!« udbrød Commandeersergeanten, idet Drengens Moder traadte ind Den yppige Figur, de store brune Øine kunde nok kalde et Hjerte tilbage fra Syden. Et temmeligt strængt Blik mødte Manden, en kort, men dog venlig Hilsen tilfaldt Commandeersergeanten, der klappede hende paa Skulderen. »Hele Kjærlighedshistorien har jeg hørt!« sagde han, »været i Øster og Vester med Mester.«

»Ja, man har ikke andet at bestille!« svarede hun kort, og lagde sit Halstørklæde ned i Dragkisteskuffen. »Der skulde han have blevet, siden der var saa rart! vor Herre veed, hvad han vilde her! Snart er her for koldt, snart regner det for meget! jeg siger ogsaa: reis! der er Ingen, som holder paa Dig! jeg kan tage ud at tjene, og Drengen faaer jeg vel Brød til!«

»Maria,« sagde Manden, »det mener Du ikke! var jeg ikke kommet tilbage, saa havde Du maaskee ikke været gift endnu!«

15

»Ti for Een kunde jeg have faaet! Gaardmandens Søn i *Ørebæk* friede før Du, men da var jeg en Tosse, som vi Fruentimmer ere det!«

»Du har ikke fortrudt det, *Maria*!« sagde Manden kjærligt og lagde sin Kind til hendes. Hun kyssede ham, lo og gik til Køkkenet, hvor snart Fisker brasede til det lille Familiemaaltid.

16

II

Saa gik de mellem Blomster, -
Og favnede hinanden,
Og bæved' høit af Fryd.

Oehlenschläger.

I Kjøbstæderne har sædvanligviis hvert Huus en lille Have, dog dette Huus havde ingen, men een maatte man dog have, om ikke større, end til en Haandfuld Purløg og lidt Portulak. Den var ogsaa bragt tilveie og var, om man saa tør kalde den, een af Nordens hængende Haver, som Armod eier dem. En stor Trækasse, fyldt med Jord, udgjorde deres Have; den var stillet høit op paa Renden mellem Nabohusene, hvor Ænderne ikke kunde komme op og gjøre den Skade.

Skulde der nu plukkes lidt, da maatte Stigen frem, den stilledes op i Køkkenet mellem Tinrækken og Skorstenen, Een holdt paa den vaklende Stige, mens den Anden steg op ad den til Loftet, hvor da Lugen blev aabnet, og man med Overkroppen kom ud til Kassen.

Det var en Fest for den lille Dreng at komme derop; eengang havde han endogsaa faaet Lov til, svævende mellem Moderens Hænder ud af Laagen, at sætte Fødderne paa Kanten af Kassen.

»Vi have maaskee ligesaa megen Glæde af vor Smule Grønt,« sagde *Maria*, »som Jøden har af sin prægtige Have!«

»Men vi gad dog nok have den!« svarede Manden. »Deiligt med Blomster skal der være! sjeldne Væxter, som i ingen anden Have i *Svendborg*. Om Sommeraftenerne, naar Vinden bærer herind, kan man lugte Jasminerne. Tidt har jeg havt Lyst til at sætte Stigen til Taget, klattre op ved Storkereden og see ned i Haven. *Maria*, det deilige Poppeltræ, som rager høit over Taget, kan sætte mig i ganske forunderlige Tanker. Om Sommernatten, naar Fuldmaanens skinner, stikker det saa mørkt af imod den blaa Luft, det er, ligesom jeg saae i Italien de store Cypresser. Tidt naar Du har sovet, er jeg staaet op og har aabnet Vinduet; kom da en mild Luft med Jasminduft over til mig, da kunde jeg bilde mig ind, jeg var der langt ude i det deilige Italien.«

17

»Skal jeg nu høre den Snak igjen!« sagde *Maria* og trak sig bort; men den lille Dreng lyttede med store Øine til Faderens Tale. Hvor gjerne vilde han ikke ogsaa flyve med Storken til fremmede Lande, ja hvor lykkelig vilde han være ved blot at kunne sidde i Reden og see ned i Jødens Have. En mystisk Verden rørte sig derinde. Engang havde han med sin Moder været der i Huset og seet Løvsalernes Fest, aldrig kunde han glemme den grønne Hvælving af Gran og Aspargestoppe, det prægtige Granatæble under Loftet og det fine, usyrede Brød I de lange Vinteraftener læste Faderen høit i »*Tusind og een Nat*,« hans egne Reiser klang for Drengen ligesaa eventyrlige; Storken var ham et Underdyr, som Fuglen *Roc*, og Jødens Have, som han aldrig havde seet, var ham *Hesperien* og *Scheherezades* Hjem med det gyldne Springvand og den talende Fugl.

Det var hen i Julimaaned. Den Lille legede i det tomme Tørvehuus, som udgjorde Grændsen mellem Hjemmet og hans Feeverden. I Hjørnet vare nogle Stene sjunkne løse; den Lille lagde sig ned og tittede gennem Sprækkerne, men Alt, hvad han saae, var kun de grønne Blade, som Solen gjorde transparente. Med skjælvende Haand, som var det et Mysterie, han vilde hæve, vovede han at trække en Muursteen ud: den overliggende gled skjævt ned; Drengens Hjerter bankede, han vovede ikke at røre sig. Efter faa Minuter tog han Mod til sig. Aabningen var større, dog kunde han ikke overse mere, end saa stor en Plet, som en enkelt Jordbærbusk indtog; men for Barnephantasien laae heri en Rigdom, et Skue, som for den Voxne Synet af det yppigste Frugttræ, hvis Grene de modne Frugter tyngte til Jorden. Jordbærbladene vare saa store og saftige, gennem enkelte skinnede Solstraalerne, andre derimod traadte mørkt i Skygge, og midt imellem denne Yppighed hang to store, røde Bær, saa friske og fulde. *Canaans* Dru eklase indgjød ikke rigere Tanker om Frugtbarhed end disse to Bær. I Beskuelsen laae ogsaa Fristelsen til at plukke dem, men det var ikke voveligt! At tage den ene Steen ud af Muren var Synd nok for den første Dag.

Næste Eftermiddag laae endnu Stenene urørte. De grønne Blade viftede ved Lufttrækket gennem Aabningen. Bærrene sadde der jo; da udstrakte den lille Haand sig ængstelig, berørte Bærret, uden at plukke det; men da Haanden atter kom ind, snoede Fingrene sig om den grønne Stilk, dog, i samme Øieblik mødte en lille Barnehaand hans, han trak sin tilbage med en saadan Hurtighed, at een af Stenene 18 gled ud, selv sprang han tilside; først efter nogle forventningsfulde Øieblikke vovede han sig igjen nærmere og tittede igjennem denne forstørrede Aabning.

Et Par store brune Barneøine mødte hans. De forsvandt ligesaa hurtigt, men kom snart igjen tilsyne. En deilig lille Pige var det; nysgjerrigt tittede hun i forsigtig Afstand fra Aabningen.

Det var *Naomi*, Jødens Datterdatter, omtrent eet Aar yngre end Drengen. Han havde før seet hende staaende oppe i hendes Bedstefaders Vindue, da havde hun gule Saffians Støvler paa; disse havde gjort et uudsletteligt Indtryk paa Drengen.

Børnene stirrede en Stund paa hinanden.

»Lille Dreng!« sagde *Naomi*, »Du maa nok komme ind til mig! Gjør Hullet større!«

Og som om en mægtig Fee befalede, gled endnu to Stene ud

»Hvad hedder Du?« spurgte hun.

»Christian!« svarede Drengen og stak Hovedet ind i den solbelyste, duftende Have. *Naomi* skjød Viinrankernes Grene tilside, som rigt skyggede hen over Muren. I Drømmenes Land stod han, tabende sig i Beskuelse.

Den Ældre vilde her kun see en smuk, lille Have i rig Flor, med mange sjeldne Blomster, Viinranker opad Væggene, et Poppeltræ og længer henne to Akasier; men vi maae see den, som den Indtrædende saae den, vi maae med ham aande den stærke Blomsterduft, føle de varme Solstraaler, beskue den rige Pragt.

Yppige, bredbladede Viinranker, duftende Caprifolier og de blaae og røde Convolvoli slyngede sig opad Væggen og dannede et Tapet. Et Bousket af Mosroser sluttete sig i en Halvmaane om de prægtigste Levkoier af en sjelden Størrelse og Farveforskjellighed, lige fra den sortblaae til den sneefarvede; Duften syntes at fortrænge enhver anden. Ved Poplen, om hvilken den mørkegrønne Epheu slyngede sine faste Blade, stod den lille *Naomi* med de kloge Gazel-Øine og den brune Teint, som antyder den asiatiske Slægt; men Blodet skinnede friskt og deiligt gennem de runde Kinder, som ombølgedes af det sorte Haar. En mørk Kjole med et Læderbælte sluttete sig om den smukke Barneskikkelse.

Hun drog ham hen til Bænken under Akasietræet, hvor de blegrøde Blomster hang i tætte Klaser. De deiligste Jordbær med saftfuldt Kjød bleve spiste. Drengen skuede rundt om sig, henflyttet i en 19 hesperisk Verden, der syntes saa langt borte fra det sædvanlige Hjem; da knebbrede Storken høit oppe, og han kjendte Reden og Ungerne, der stode i den og syntes at fæste deres kloge Øine paa ham. Da tænkte han paa sine Forældres lille Gaard, Kassen med Purløg og Portulak deroppe i Renden, og han undrede sig over at være Alt dette saa nær. Storken kunde oversee hans Norden og Syden.

Nu tog *Naomi* ham ved Haanden, og de gik ind i det lille Lysthuus, der blot kunde rumme en fire Personer, men for Børnene syntes det en stor Sal; Barnephantasien behøver jo kun at lade ridse med en Pind i Jorden, for at skabe sig et Slot med Sale og Gange.

Et eneste Vindue med mørkerødt Glas kastede en underlig Belysning paa det brogede Betræk, hvor Dyr, Fugle og Blomster slyngede sig i hverandre; et Strudsæg, der ved det røde Lysskjær fik en sælsom Ildfarve, hang under Kuppelen. *Naomi* pegede paa Ruden, *Christian* stirrede derigjennem, og Alt udenfor laae i den mest sælsomme Belysning; han maatte tænke paa det brændende Bjerg, som hans Fader havde talt om. Alt stod i Ildglands! hver Busk og Blomst glødede; Skyerne syntes Ild i en Ildluft. Storken selv, Reden og Ungerne luede.

»Det brænder!« raabte *Christian*, men *Naomi* lo og klappede i de smaa Hænder. Saasnart Børnene saae gennem den aabne Dør, havde alt igjen sin friske, grønne Farve, ja, den syntes endogsaa stærkere, end da de stode ude i det Grønne. Blomsternes Farveforskjellighed var der, og Storken stod hvid og med røde Been som altid.

»Skal vi lege at sælge Penge!« sagde den lille *Naomi*, idet hun trak et Græsstraa gennem to Blade. Det forestillede en Vægtskaal. Gule, røde og blaae Blade vare Penge.

»De røde ere de kostbareste!« sagde hun. »Du skal købe, men Du maa give mig noget! det skal være et Pant. Du kan give mig din Mund! Vi lege det kun, jeg tager den ikke rigtigt! Du skal give mig dine Øine!«

Med Haanden gjorde hun en Bevægelse, som om hun tog dem, og *Christian* fik baade af de røde og blaae Blade. Aldrig havde han leget saa deiligt før.

»Du Fredens Gud! *Christian*, er Du derinde!« raabte *Maria* og stak Hovedet halv ind igjennem Aabningen, som de Smaa havde nærmet sig.

Forskrækket slap han *Naomis* Haand, tabte de brogede 20 Blomsterblade og krøb tilbage gennem Aabningen, hvor Modtagelsen var et Par følelige Slag over Ryggen. Stenene bleve stillede op saa godt det lod sig gjøre, og slige Kunster, som *Maria* kaldte det, blev paa det strængeste forbudt; dog under Arbeidet dvælede hun lidt og betragtede Haven; desuden plukkede hun det nærmeste Jordbær af og spiste det.

Næste Dag var, fra Havens Side, tætte Brædeplanker slaaet for; vistnok havde *Naomi* fortalt om Besøget. Forgjæves trykkede *Christian* Stenene mod Bræderne, ja vovede endogsaa at banke paa. - - Indgangen til det smukke Blomsterland var lukket.

Rig og levende stod for ham den hele Pragt, Træer og Blomster, det røde Vinduesglas og den smukke *Naomi*. Det tænkte han paa om Aftenen, lige til han faldt i Søvn.

Wirbelnd steigt des Rauches Seule durch der Mauern Riss
empor,
Und der Schreckensruf um Hülfe gelbt in das entsetzte Ohr.

Gaudy's »Kaiserlieder.«

Det var Nat, da *Christian* igjen vaagnede; et forunderligt rødt Skjær, som det i Lysthuset gjennom det farvede Glas, oplyste Stuen. Han stak Hovedet ud af Sengen. Ja, Vinduesruderne havde samme Ildfarve, Himlen denne brændende Glands, den mørke Poppel syntes at gløde. Det var en heel Fornøielse at gjensee denne Ildpragt.

Da hørtes udenfor pludseligt Skrig, Forældrene sprang op, Brandraabet lød. Jødens hele Huus stod i Lue; en Regn af Ildfunker styrtede ned i Nabogaarden; Himlen skinnede rød, Luen slog i sælsomme Tunger høit iveiret. *Maria* overgav Drengen til Gjenboens og samlede i Hast de bedste Stykker af Bohavet, som hun vilde have sikkert, thi Ilden havde allerede tændt an i Sidehuset, paa hvis Tag Storkereden stod.

Den gamle Jøde havde sit Soveværelse paa Qvisten ud til Haven, men han sov endnu, medens Flammen omspændte ham i det røde Dødsnæt. Med Øxen i Haanden brød Skrædderen Hul i Muren ind til Haven og gik med nogle Naboer derigjennem. Her var varmt som i en Ovn, dog Luftningen førte Gnisterne hen over deres Hoveder.

Endnu lød ingen Brandklokke fra Taarnet, Vægterne skrege, men deres Pibe hørte man ikke; den Ene havde ladet sin ligge hjemme, da den jo aldrig blev brugt, den Anden havde nok sin med, men da han blæste i den, havde den, som han sagde, »tabt Veiret.«

Døren blev brudt op. Ingen Sjæl viste sig endnu, da klingrede pludselig en Vinduesrude, en Kat, vild og skrigende, banede sig Vei ud, foer op af et Træ og forsvandt paa Sidehuset.

Tre Mennesker vare derinde, vidste man, den gamle Jøde, med sin lille Datterdatter *Naomi*, - de To udgjorde Herskabet; den gamle *Joel*, Schakkerjøden, som de kaldte ham, var hele Tyendet, vel havde de 22 ogsaa et qvindeligt, *Simonia*, som gik *Joel* tilhaande, men hun sov i sit eget Hjem om Natten, og var altsaa ikke her.

»Slaa Qvistvinduet ind!« raabte enkelte Stemmer, og Stigen blev sat til. Røgen svulmede sort og tyk hen over Vinduet; Tagstenene sprang af Hede; Luen brød kjækkere igjennem fra de brændende Bjelker og Sparrer.

»Joel!« raabte de Alle, idet denne, med en gammel Slaabrok om de gule, magre Lemmer, styrtede ud af Døren; de lange Fingre klemte sig om en Sølv-Pokal; under Armen havde han et lille Skrin af Papir, som de haves til qvindeligt Arbeide. Det var Alt hvad han, som af Instinkt, havde grebet i Flugten. »Bedstefader og Barnet -!« stammede han og hældede sig, overvældet af Skræk og Hede, op til Muren og pegede op mod Qvistværelset. Der aabnede Vinduet sig, og den gamle Jøde, halv nøgen, med den lille *Naomi* paa Armen, steg ud. Barnet klyngede sig fast til ham, et Par af Tilskuerne sprang til og holdt fast paa Stigen.

Den Gamle havde alt begge Fødder fast paa den, Overkroppen hævede sig frem med Barnet, da han med eet standsede, udstødte et forunderligt Suk og vendte pludseligt om med den Lille, steg ind af Vinduet igjen og forsvandt. Den sorte Røg og Ildgnisterne skjulte et Øieblik Aabningen.

»Herre Jesus!« raabte de nedenfor, »Hvor vil han hen? Han brænder inde med Barnet! - Det er hans Penge, han har glemt!«

»Gjør Plads!« raabte en kraftfuld Stemme, og en Mand med et mørkt, udtryksfuldt Ansigt trængte frem og sprang op af Stigen, greb fast i Vinduesposten, hvis øverste Deel Luen allerede havde slikket sort. Ilden lyste derinde, Skinnet bævede hen under det bugnende Loft Manden steg derind.

»Var det ikke Nordmanden fra Hulgaden?« spurgte Enkelte.

»Jo ham! det er en dristig Karl!«

Ilden oplyste hver Krog i Værelset, hvor han stod. *Naomi* laae paa Gulvet. Den gamle Bedstefader var ikke at see, men en tyk, qvælende Røg trængte ind fra Sideværelset, gennem en nylig aabnet Dør. Manden greb Barnet og sprang ud paa den vaklende Stige. *Naomi* var frelst, men Bedstefaderen laae allerede bedøvet af Røgen i Værelset, hvor han var trængt ind til den jernbeslagne Kiste.

Taget styrtede knagende sammen. En Søjle af Gnister, utallige, som Melkeveiens Funker, steg høit op i Luften.

»Jesus, forbarm dig!« var det korte Miserere over en Sjæl, der i dette Øieblik, gennem Flammer, gik til

Dødens Liv.

Det var umuligt at redde noget, Alt stod ompændt af Flammer. Det gamle Huustyende, *Simonia* strakte med Fortvivlelsens Hulken, Hænderne mod det Baal, hvor hendes Herre brændte, og som endnu igaar var hende et Hjem. *Joel* havde *Maria* taget ind til sig, derhen kom ogsaa *Naomi*.

»Storken, den stakkels Stork!« raabte de Alle. Reden var bestraalt af de ompændende Flammer; Storkemoderen stod deroppe, udbredte sine store Vinger over Ungerne og søgte at dække dem mod den brændende Hede. Hannen derimod var ikke at see, han maatte tidligere været fløiet bort. Ungerne dukkede sig dybt ned, ængstelige for at flagre ud, Moderen viftede med Vingerne og strakte Hals og Hoved langt frem. »Min Stork! min kjære Fugl!« raabte Skrædderen. »Det arme Dyr maa ikke brænde!«

Han satte Stigen til Væggen, medens de andre ved Huien og ved at kaste smaa Stene op i Reden søgte at jage den bort, men den blev. En tyk, kulsort Røg stod hen ad Muren, Skrædderen maatte bøje Hovedet dybt nedad, medens Gnister og Ildkager fygede som et Sneefog. Luen tændte de tørre Grene, som dannede Reden, den blussede op og midt i Ilden stod Storkemoderen og brændte med sine Unger.

Opad Dagen var Ilden slukket. Jødens Huus var nu en dampende Kul- og Askehob, hvori man fandt hans uformelige Legeme.

Henimod Aften stod Skrædderen med sin lille Dreng ved Brandstedet; den hist og her opstigende Røg viste, at det endnu brændte nede i Grunden. Hele den smukke Have var nu et nedtraadt Øde. Rundtom laae sorte, forbrændte Bjælker; Viinrankerne og de deilige Convolvuli vare revne løse fra Væggen og hang og laae nu henslængte og nedtraadte. Gangene syntes forvandlede til en Eng-Grund. De smukke Levkoier vare borte, og Rosenhækkerne knækkede og besudlede med Jord, den ene Side af Akasietræet afsviet, og istedenfor den qvægende, deilige Blomsterduft, aandede man nu kun Røgen og det Sviede. Lysthuset var hugget ned. Et fiirkantet Stykke af det røde Rudeglas var Alt, hvad *Christian* fandt af gamle Erindringer; han saae igjennem det, og Luften glødede, som da han og *Naomi* tittede gjennem Ruden. Men ovre paa Forældrenes Tag stod en Stork, det var Hannen, den var kommet tilbage, havde hverken fundet

24

Rede eller Huset, hvorpaa denne stod Underligt dreiede den Hals og Hoved, som søgte den noget.

»Det arme Dyr!« sagde Skrædderen, »den har uafladeligt i Dag, fra det Øieblik den kom, fløiet over Brandstedet. Nu hviler den lidt! Jeg vil faae et Tvertræ derop, maaskee bygger den en ny Rede; hvor den dog seer efter Ungerne og Moderen! de flyve aldrig mere til de varme Lande!«

I det næsten tomme Baghuus, hvor Hullet var brudt i Muren ind til den ødelagde Have, stod den gamle *Joel*; hans magre Haand holdt fast i den rustne Jernkrampe i Væggen, medens hans sorte, alvorlige Øine vare fæstede paa en Gjenstand, som et gammelt, tærnet Forklæde skjulte i det store, tomme Sengested derinde; hans smalle, blege Læber bevægede sig, og neppe hørligt talte han frem for sig:

»En Spaanæske blev altsaa din Kiste, Du rige Søn af Salomons Rod! den fattige Kones Forklæde blev Dit kostelige Liigklæde! Ak! ingen Israels Datter skal vadske Dit Legeme, de røde Luer have gjort det! Ilden var tørre end Urterne, rødere end Roserne, vi komme i vore Dødes Bad Men ved »Bet achaim«* skal dog Din Gravsteen reises! den fattige Joel bliver Dit hele Følge! men Du skal komme i Din indviede Grav, hvor den sorte Strøm under Jorden eengang fører dig til *Jerusalem*!«

Han løftede Forklædet tilside, tog Laaget af Spaanæsken, hvor de til Kul brændte Levninger af Jøden laae. *Joels* Læber bævede endnu hurtigere, som i Krampetrækning, Taarerne flød ham ned over Kinderne, men Ordene blev dumpe og uforstaaelige.

»Vor Herre Jesus være ham naadig!« udbrød *Maria* idet hun traadte ind, men en Rødme foer idet samme over hendes Ansigt; hun syntes, ved at nævne det hellige Navn, som *Joel* ikke erkjendte, at hun krænkede den Sørgende. »Vor Herre,« gjentog hun derfor hurtigt og med Eftertryk, »Vor Herre, vil være ham naadig!«

»Hans Gravsteen skal blive reist ved Siden af Datterens!« svarede *Joel*, idet han tildækkede de forbrændte Rester.

»Hun ligger jo begravet i Fredericia,« sagde *Maria*. »Det er langt bort I maa føres, for at finde en Grav. Jeg husker nok den Nat, hun blev kjørt bort. Kisten sattes ned mellem Straa og Halm; hendes Fader, som nu ligger her i Kul og Aske, og han, *Joel*, kjørte afsted

* 25

Regnen skyllede ned! Det stakkels Barn der er tilbage! Bedstefaderen var den eneste, hun havde!«

»Hendes Moder var af vort Folk,« sagde *Joel* og tilføjede i en noget stolt Tone: »Vor Menighed lader ingen af Sine lide Nød Jeg Gamle faaer ogsaa mit Brød og jeg vil dele det med hende, faaer hun ikke Plads ved en

Rigeres Bord I den Christnes Huus bør sig jo den Christnes Barn!« tilføiede han saa sagte, at det var umuligt at høre det.

»Barnet er hos os!« sagde *Maria*, »lad det i Guds Navn blive der, til det kan faae det bedre! Koger Gryden til tre Munde, saa koger den ogsaa til den fjerde med!«

Næste Aften, sildigt, da det var mørkt og stille i Gaderne, vandrede igjennem Byen ned mod Skibsbroen en lille Skare; forrest i den var Skrædderen med sin Lanterne, ham fulgte *Joel*, med Byldten spændt paa Nakken og med Spaanæsken under Armen. *Maria* gik bagefter med *Christian* og *Naomi*. Den lille Pige græd, *Joel* kyssede hende paa Haand og Pande og steg derpaa ombord paa Jagten. Kun lidt blev der talt, tause stode de nu ved Bolværket, hvor Tougene løsnedes.

Og *Christian* saae ved den aftagende, stigende Maane, at de hvide Seil udfoldede sig, at Skibet gled hen ad Strømmen, og *Joel* stod der ude med Spaanæsken under Armen; alle Omrids viste sig saa bestemte i det usikre Maanelys.

Digteren fortæller om Zigeunerne, der løste deres døde Høvding ned af Galgen, gav ham Krone og Purpurkappe paa, lagde hans Liig i den dybe Strøm, der vilde bære det til Ægypten, hvor det skulde sidde i den store Pyramide; en lignende Tanke fyldte Drengens Sjæl, han syntes at *Joel* med den Døde drog til et fjernt, fjernt Phantasieland, maaskee laae det ikke langt fra Jerusalem, Jødernes kongelige Stad

»Hvor det ligner Rhinen nede ved Maintz!« udbrød Skrædderen og pegede hen over Fjorden til den nærliggende Ø Thorseng.

»Herre Gud!« sagde *Maria*, »hvor kan Du nu tænke paa saadant noget! vi skulde dog være lidt anderledes stemte, om det ogsaa er en Jøde, vi begrave! De stakkels Folk, heller ikke i Døden have de Ro! De maae reise for at komme i Jorden!« Tungsindig saae hun efter Skibet paa Fjorden.

26

IV

Jetzt noch, mein Püchen, ist goldene Zeit,
Später, ach später ist nimmer wie heut'.

Wiegenlied.

Hvor let og snart glemmer ikke her Barnet sine Sorger, maaskee saa let og snart, som vi glemme vort Jordlivs, naar vi aande i hiin nye Verden.

Naomi havde strax grædt saameget for Bedstefaderen, nu sad Smilet, hvor Taaren havde siddet; den store, blomstrende Jord havde jo alt dreiet sig eengang om sin Axe, og det er for Barnets Sorg hvad Uger og Maaneder er for den Ældre. I Skrædderens lille Stue, hos den venlige Legebroder var hun blevet hjemme. En Sørgeskjole var bleven hende sendt, den var smuk, næsten ny og voldte hende megen Glæde.

»Tør jeg hver Dag gaae med den?« spurgte hun. »Skal der ikke spares paa den? Ellers er den ikke ny, naar jeg skal sørge igjen!« Sit smukke Legetøj, Dukkehuset med Kjøkken og Stue, spurgte hun anderledes om, end om Bedstefaderen. Noget særegent hos hende var dette ikke, hun talte, som Barnet næsten altid taler. Nok saa fornøiet sad hun paa det høie Dørtrin og holdt i Haanden et stort Skræppeblad, det var Vifte, Løvhytte og Have; ja hele den deilige Blomsterhave med Farver og Duft erstattedes ved det store, grønne Blad.

Uformelige Kampesteen, mere henkastede paa hverandre end ordnede, dannede den høie Trappe til Gadedøren, paa hvis Trin *Naomi* sad Aabningerne mellem Stenene kaldte hun sin Mølle, og Sandet, *Christian* heldte derved, var Korn, som blev malet. De maatte lege, som de bedst kunde, thi alt hans egentlige Legetøj, indskrænkede sig til en Top, den maatte snurre rundt for hende, men den var ogsaa deilig; et Messing Søm skinnede midt i den, og uden om dette var malet med røde og blaae Farver.

»Det er en Blomst, som dandser!« sagde *Naomi*.

»Nei!« sagde *Christian*, »skal det ikke være vor Troid; han tjener i 27 Møllen og vil ikke gjøre godt uden han faaer Pidsk! hør hvor han brummer! see, hvor han springer!«

»Nu skal han dø!« sagde *Naomi*. »Saa begrave vi ham, ligesom min Bedstefader, og saa lege vi at sørge og holde Begravelse, det kan være saa morsomt!« Og *Christian* agerede baade Chordreng og Degn. Toppen lagde Børnene ned i et Hul i Trappen, strøede Græs over den og saa legede de Ildebrand, hvor Klokkerne gik, og Folk vilde redde. Et Par Nabobørn kom til, og Legen tog en ny Skikkelse; man forstod saa godt hinanden, var strax gamle Venner og Bekjendter, skjøndt *Naomi* aldrig før havde leget med dem, men det gaaer Barnet, hos sine Jævnaldrende, som os Ældre naar vi see Blomster af en bekjendt Art, vi hilse dem som en gammel Bekjendt, skjøndt selve Blomsten, vi da see, kommer os første Gang for Øie.

Den Leeg, Børnene nu fandt paa, skulde ingen af os Ældre saa let have gjættet. Deres Skoe toge de af, stillede disse langs med Muren og gik derpaa op og ned. Det var Illumination, de vare ude at see paa.

Den Gang var det Skik ved Brylluper i *Svendborg* at Gjesterne fulgte med Fakler og Lygter Parret fra Brudens til Brudgommens Huus, derfor grebe nu ogsaa Børnene hver sin Skoe, den var en Lygte, og de ledsagede *Christian* og *Naomi*, Brudfolkene, som de kaldtes. Aldrig havde hun leget bedre, hvad var vel Dukkeshab, Billeder og Blomster imod de levende Legebrødre. Kjærligt klyngede hun sig til *Christian*, der slog sine Arme om hendes Hals og kyssede hende paa Munden; hun gav ham Medaillonen, hun bar paa sit Bryst, den skulde han pyntes med, saa var han Greve, sagde hun, og de kyssedes igjen medens alle de Andre stode og lyste med Skoene.

Det var et eiendommeligt Genre-Malerie; den lille Svale over dem puslede nok saa symbolisk med sit Brudekammer under Tagskjægget, og i den blaa Luft syntes Skyerne at mødes og smelte sammen; men de fjernedes netop, de lavere gik mod Øst, de højere mod Vest, som Luftstrømmene førte dem, efter Verdensordenens fysiske Love.

Børnenes Leg blev pludselig afbrudt. En Art Caleschevogn, som man for nogle og tyve Aar tilbage brugte dem, en klodset Maskine af Træ, blaamalet og indvendig beklædt med graat Muldum, rullede skrumlende hen over den ujævne Steenbro. Endnu, dog kun i Smaastæderne og paa Landet, hos velhavende Præstefolk, seer man et saadant Kjoretøj, der med Kudskens selv og med Hestenes Seletøj tyder 28 paa en anden Slægt og synes at have overlevet sig. Hestene selv vare i god Stand og bare Topper, Kudskens i sit gammeldags Liberi førte ogsaa en Mine, der tydede paa, at han nok vidste, det var et adeligt Herskab, han kjørte for. Vognen gjorde Holdt udenfor Apotheket, hvorfra en heel Deel Smaaæsker, Krukker og Medicinflasker bleve afleverede, og nye modtagne, Alt i største Hast; nu kjørte Vognen til, men holdt atter udenfor Døren, hvor Børnene legede. Foruden Kudsk og Tjener var der to Damer, en yngre, underordnet, maaskee et Slags Kammerjomfru, og en ældre, høi, fornem Dame, med et magert, sygeligt Udseende; hun sad vel indpakket i Schawler og Kaabe og lugtede bestandigt til et Sølv-Hovedvandsæg.

Det var kun et Øieblikks Sag, at *Maria* stod der og neiede; ydmygt kyssede hun den gamle, adelige Dame paa Haanden og forsikkrede, at hendes Forlangende skulde blive opfyldt i Minutet.

Rundt om i Nabolaget kom Vinduerne strax paa Klem; i Dørene selv tittede et Par Kjøbmands-Madammer frem, ikke pyntede, som nu, i Silke og Krepflor, nei, som den Tid førte det med sig, i røde, uldne Trøier og med Hovedtøj. Børnene, som havde holdt op med at lege, stode beskuende, med Armene om hinandens Hals, opstillede langs Væggen. Af det Hele forstod *Christian* kun det, at *Naomi* i største Hast fik et Tørklæde om Halsen, kom op i Vognen til de fremmede Damer, og det var, som om slet intet Uventet skete; *Maria* neiede, og Skrædderen stod i Døren med Huen i Haanden.

»Jeg vil ikke kjøre!« sagde *Naomi*. Men hun maatte, enten hun vilde eller ei, og derfor græd hun og rakte Armene ud, medens Vognen rullede afsted. Da brast Drengen ogsaa i Graad; Adskillelsen havde været saa pludselig, saa uventet.

»Nu tier Du!« sagde *Maria*, »eller jeg skal give Dig Noget at græde for!«

»Hvor skal min Kone hen?« spurgte han.

»Ud at prøve Verden! Tak Du vor Herre, at Du har Fader og Moder! ja, eengang vil Du nok skønne paa det! - Skulde Du saadan kjøre bort med Fremmede!« Hun saae forunderlig tankefuld paa Drengen og trykkede ham i det samme hæftigt til sit Bryst. »Naa, Du skal faae Lov til at besøge Din Gudfader i Hulgaden! Tag nu Benene med Dig!« Hun drog ham med ind i Stuen.

L'archet allait toujours, comme le balai du sorcière, qui apporte de l'eau dans notre ballade allemande. Le violon et l'archet allaient toujours, toujours de nouveaux sons, de chants inconnus.

Contes fantastiques par Jules Janin.

Svendborg eier endnu Præget af Smaabyerne i det forrige Aarhundrede; disse uregelmæssige Bygninger, hvor tidt den øverste Etage rager ud over den underste, hvilende paa en fritstaaende Bjelke; Karnapper, som spærre Udsigten for Naboen, brede Forstrapper med Steen- eller Træbænke til at sidde ude paa. Over flere Porte læses, udskaarne i Træet, Indskrifter deels paa Dansk, deels paa Latin. De ujævne Gader synes brolagte Høie, idet man i brækkede Linier vandrer snart op, snart ned.

Paa enkelte Steder i denne By troer man sig i en Bjergstad, især er det Tilfældet ved den saakaldte »Hulgade,« der i vor Tid skal være bekjendt som *forum* for Smugleri og Stævnemøder. Idet man fra den høitliggende Hovedgade seer her ned, er Skuet høist malerisk. Vældige Kampesteen, reiste over hinanden, danne paa de nærmeste Huse Fodstykket, og dette er, ved Gadens bratte Nedstigen, af samme Høide, som de dybereliggende Nabohuses Vægge. Saaledes seer man da fra Hovedgaden ud over Skorstene og Tage i den smalle Sidegade og øiner et stort Partie af Fjorden, hele den skovgroede Kyst med de høitstammede Træer og Dele af Øerne Langeland og Thurø.

I denne Gade boede *Christians* Gudfader, Drengen stod alt ved Hjørnet og saa ud over dennes Huus, der laae saa lavt, at Vandspeilet viste sig for Øiet et godt Stykke høiere; Tremasten derude syntes at seile lige hen over Skorstenen.

Efter Sædvane var Gadedøren lukket, men indenfor klang en Violin. Ethvert for Tonerne aabnet Øre vilde have studset ved at høre derpaa. Det var denne melodiske Jamren, der fra *Paganinis* Violin skabte Sagnet, at han havde dræbt sin Moder, og at hendes Sjæl nu bævede gennem Strængene.

30

Snart gik Tonen over i en blød Veemod, Nordens *Amphion*: *Ole Bull* kaldte det samme Thema paa sin Violin: »En Moders Smerte ved Barnets Død«*. Vel var det ikke denne Fuldenshed, som disse to, vor Tids Mestere *Jubals* Kunst besidde, men den antydende begge, som den grønne Green i alle Enkeltheder antyder det hele Træ, den tilhører.

Som *Ole Bull* var ogsaa denne Normand, vi hørte ham saaledes nævne ved Ildebranden hvor han reddede *Naomi* Mellem Fjeldene med Fosser og lisbræer havde hans Vugge slidt paa sine Gænger. Tidt fortalte han *Christian* om dette Hjem, om Nøkken, der boede i Elvene og tidt ved Maanskin sad med sit lange, hvide Skjæg i Fossen og spillede saa deiligt, at man følte Lyst til at styrte sig derud. Den stakkels Nøkke, naar han spillede allerdeiligst spottede Drengene ham. »Du kan jo dog ikke blive salig!« sagde de, og da græd Nøkken store Taarer og forsvandt i Elven.

»Nøkken har nok lært Din Gudfader at spille!« sagde engang een af Naboerne til *Christian*, og fra den Tid maatte Drengen altid, naar han hørte Gudfaderens Violin, tænke paa Nøkken i den brusende Fos, og han blev taus og drømmende.

Derfor satte han sig i Dag ved den lukkede Dør, lagde Hovedet op til den og lyttede til de sælsomme Toner; først da Violinen taug, bankede han paa med sin Fod.

Manden, som vi alt eengang have seet, og som ei var stort over sine bedste Aar, lukkede op; den guulbrune Ansigtssfarve, det kulsorte, glindsende Haar antydende en Sydbo, eller den jødiske Slægt, noget som dog de forunderlige blegblaae Øine modsagde; de vare saa aldeles Nordboens; deres klare, lyse Farve gjorde en forunderlig Contrast til de sortbuskede Øienbryn. Øieblikkelig maatte man troe, at Ansigt og Haar kun vare en malet Maske, og at kun den aldeles Blonde kunde have saa lyse Øine.

»Er det Dig, *Christian*!« sagde Manden med et forunderligt skelende Blik

Drengen saa med en Blanding af Frygt og Hengivenhed paa ham, thi hans Nærhed havde just noget af det, man tillægger Nøkkens Spil og Slangernes Blik. Naar *Christian* var hjemme, da gjaldt hans Længsel, da var hans høieste Ønske, at komme til Gudfaderen; og dog

* 31

følte han hos Ingen, som hos ham, denne uhyggelige Følelse, vi kjende, ved at være ene i det snevre Gravkapel eller i en stor Skov, hvor vi have forfeilet Vei og Sti. Ved hvert Besøg fik *Christian* sine to Skillinger, »Sildeskjæl«, kaldte Almuen dem, en lille tynd Kobbermynt af hvilke der gik sex paa en Skilling; men det var ikke disse, som trak; nej, det var de sælsomme Historier om de sorte Granskove, om lisbræer, Nøkker og Hrimtusser, og især Musiken. Violinen fortalte paa sin Maade ligesaa forunderlige Ting, som Gudfaderens Tunge.

Døren blev igjen lukket af, saasnart de vare indenfor. Her hang paa Væggen et Par Skilderier, som havde

en egen Interesse for *Christian*; det var fem Stykker af *Dødningsedandsen*, illumerede Billeder efter Malerierne i Mariakirken i Lübeck.

Alle maae de med i Dandsen, Pave og Keiser, Alle, lige ned til Barnet i Vuggen, der undrende sig synger:

»O Død, hvor skal jeg det forstaae?

Jeg skal dandse og kan ikke gaae!«*

Christian saae op paa Skilderierne, de vendte Rygsiden ud Han spurgte: hvorfor?

»De have vendt sig i Dandsen!« sagde Gudfaderen og bragte dem igjen i Orden. »Har Du siddet længe der udenfor?«

»Nei, ikke længe! Du spillede, og det hørte jeg paa! havde jeg været herinde, da kunde jeg have seet, hvorledes Døden dandsede rundt, saa Skilderierne vendte sig. For det er dog sandt, hvad Du fortæller mig?«

»De skal være Dine!« sagde Gudfaderen og tog dem ned. »Siig din Fader, at Du har faaet dem! Glas og Ramme beholder jeg selv! Det er smukke Billeder! Holder Du nu af mig? Er jeg ikke god? Siig mig det!«

Den Lille gjentog det, i det han dog følte sig ængstelig ved Gudfaderens Blik.

»Hvorfor er ikke Din lille Legekammerat med? *Naomi* hedder hun? Ikke sandt! I kunde jo gjerne have kommet Begge!«

»Hun er borte!« sagde *Christian*, »hun kjørte med den fornemme Kudsk!« og han forklarede, saa godt han kunde, hendes pludselige

*
– 32

Bortreise. Gudfaderen hørte med et Slags Interesse paa hans Fortælling og smaalo! Violinbuen dandsede hen over Strængene, dersom disse sang hvad Gudfaderen tænkte ved sit Smil, saa var det vist feberagtige, onde Tanker.

»Du skal ogsaa lære at spille paa den!« udbrød han. »Det kan blive Dig en Rigdom! Du kan spille Dig Penge til og spille Dig Sorgerne bort, naar Du engang faaer nogle! Her er min gamle Violin, min bedste faaer Du ikke endnu! Fingrene saaledes!« han stillede disse paa Strængene og styrede nu selv Buen i Drengens Haand.

Tonerne gjennembævede den Lille; han havde jo skabt dem! hans Øre opfattede enhver af dem, og de smaa Fingre bøiede sig smidigt hen over Strængene.

Næsten en Time varede denne første Underviisning, da greb Gudfaderen selv Violinen og spillede; det var en Leg med Toner, saaledes leger Jongleuren med Guldæbler og skarpe Knive.

»O spil, hvorledes Døden dandser!« bad den Lille, og Gudfaderen tog nogle kraftige Strøg, og medens den dybeste Stræng endnu zittrede, hvislede Qvinten med dirrende, fine Toner. »Hører Du Keiseren? Han kommer med Trompetklang, men nu kommer Døden, han kommer som den pibende Vind! hører Du Paven? Han synger Psalmer, og Døden svinger sin Lee! Skjøn-Jomfru svæver i den hvirvlende Valts, men Døden, ja kan Du høre ham? Det er ligesom naar Faarekyllingen piber!« og Gudfaderen pressede selv sine Øine sammen, og store Vanddraaber stode paa hans Pande.

Nu lagde han Violinen, aabnede Døren til Haven, som vendte ud mod Fjorden; der svømmede de skovbegroede Øer i det blikstille Vand Det var ved Solens Nedgang.

Hele den lille Have var afbenyttet til Kaalplantning; *Christian* betragtede især dem, som begyndte at sætte Hoved.

»Dem vilde vist Skarpretteren ønske, han havde!«

»Hvad siger Du Dreng?« spurgte Gudfaderen i en barsk Tone.

»Jeg meente, at Skarpretteren gjerne vilde have den store Kaal!« sagde *Christian*, »min Moder fortalte mig det ifjor, da vi kjørte forbi hans Huus og Have, hvor der groer ligesaadan Kaal. Hun sagde til mig, at dersom jeg vilde være Skarpretter, saa skulde jeg i Lære hos ham, og hver Gang vi da spiste Kaal, blev jeg oplært ved at hugge med en Øxe Kaalstokken over, der hvor Mesteren først havde skaaret sit Hak!«

33

»Ti!« raabte Gudfaderen med en usædvanlig Hæftighed og stødte til Drengen, saa han faldt om mellem Kaalplanterne. Den lille Medaillon, *Naomi* havde hængt om hans Hals, gled frem.

»Hvad har Du der?« spurgte Gudfaderen med et forunderligt Udtryk, idet han ved at reise Drengen igjen, blev Medaillonen vaer. Han saae paa den indlagte Haarlok, smilede, som den Obduceredes Hoved kan smile, naar den galvaniske Stang berører hans Tunge. Pludselig gik han ind i Huset, men kom snart tilbage med Skilderierne sammenrullede og de to Sildeskjæl, som Kobbermynten kaldtes, vel indpakkede i Papir. Han aabnede Lugen ud til Hulgaden, og Besøget for i Dag var tilende; men *Christian* hørte, hvor Violinen spillede igjen, det var en Lystighed Strængene udaandede, som Lystigheden paa Slaveskibet, naar Slaverne, for Bevægelses Skyld, med Pidsken tvinges til at dandse paa Dækket.

Næste Dag aflagde Gudfaderen Visit hos *Christians* Forældre; han bragte et frisk Kaalblad og Fuglegræs med til Kanariefuglen, hvis Buur da forvandlede til en grøn Hvælving; de smidige, modne Kæmper stak han ind mellem Staaltraadene, og den lille Fugl istemte sin Glædes og Taknemmeligheds Sang. Gudfaderen lyttede med et sælsomt, lurende Blik paa de henjubledede, dristigt stigende Toner, det var, som om han aflurede Fuglen dem, for at indaande dem i Violinen. Skrædderen hørte gjerne Gudfaderens Spil, det vakte Erindringer fra Vandringer i fremmed Land; *Maria* fandt derimod, at der var noget hexagtigt ved det, og næsten maae vi give hende Ret.

Man har fra Paris flere Kobberstik med Overskrift »Diabolique«; alt Dæmonisk, en rig Phantasie kan skabe, sprudler over disse Ark. Paa eet seer man et Rettersted; Bjælken, til hvilken Forbryderen skal bindes, rager eensomt frem; øverst paa den sidder Djævelen; Armene skjuler han, men begge Been har han strakt ud i rette Vinkler fra Pælen, han sidder paa, og saaledes danner den og han et Golgathas Kors. En ung Pige knæler foran, i den Tro, at det er det Hellige, hun bøier sig for, medens rundt om spottende Dæmoner titte frem. Ved vort første Blik derpaa, synes vi, at det er Korset hun tilbeder, men snart see vi, at det er Djævelen. Et lignende Billede i Toner frembød Gudfaderens Violinspil.

Underviisningen, han igaar havde begyndt med Drengen, skulde fortsættes et Par Gange om Ugen, thi Fingre og Hoved for Violinen havde han.

34

»Det kan maaskee skaffe ham hans Brød!« sagde *Maria*.

»Det kan hjælpe ham til at see sig om i Verden!« sagde Faderen.

»Naa, saa han skulde være en Landløber!« udbrød Moderen. »Du skulde have faaet ham til Liniedandseren, her var, saa kunde han have føitet om!«

»Du siger noget, *Maria*!« svarede Faderen. »Maaskee havde det været lykkeligt for ham. *Christian*, gad Du ikke nok være saa let som Fuglen, dandse hen ad den tynde Snor og høre, hvor alle Folk klappede i Hænderne for Dig. Saa reiste Du fra Land til Land og fik Noget at see og høre!«

»Ja, Prygl fik han!« sagde *Maria*. »Olie i Maden fik han! den ækle fede Olie, hvoraf de blive smidige i Kroppen! Nei, det skal vi intet have af! Lad ham kun lære Violin, derfor er han ingen Gjøgler endnu!«

»Ind i Pigernes Hjerter skal han spille sig!« sagde Gudfaderen. »Jeg seer paa ham, han bliver en vild Fugl!«

»Ja,« sagde *Maria*, »lad ham i det blive, som han vil, naar han kun ikke lyver eller stjæler! Ellers skal Skjønheden da ikke hjælpe ham! vor Herre veed, efter hvem han har det Ansigt.«

Alle Forældres Børn ere smukke! dog *Maria* hørte til de sjeldne Undtagelser: hun kunde see, at hendes Søn ikke var smuk; men Ingen kunde heller finde ham hæslig; hans Portrait fra hiin Alder, kan man endnu den Dag i Dag faae at see i *Svendborg*, naar man der vil gaae ind i St. Nicolai Kirke. Her hænger i Hovedgangen tilvenstre et stort Maleri: en *Christen Morsing*, Præst paa Thorseng, gav det, da hans Kone døde; han staaer med hende, deres to Døttre og syv Sønner, Alle afbildede i Legemsstørrelse. Tre Smaa i Svøb ligge døde foran. Børnenes Antal er saaledes Tolv, og Alle have de særdeles smukke Ansigter, paa Een nær, han synes at være den Yngste og er i Forhold til de Andre slet ikke kjøn. Maleren har givet ham en Rose i Haanden, ligesom om han ved den dog vilde give ham Noget smukt. Drengens Ansigt var ganske som et Portrait af *Christian*. Ligheden havde selv grebet hans Forældre, og til denne sigtede ogsaa Gudfaderens Ord: »Violinen skal blive ham en Rose i Haanden, ligesom paa Billedet i Kirken!«

35

Link.

Bim bim, bim, bim, bim bim, bim bim,
Bim bim, bim bim, bim bim, bim.

Hammer.

Han skal huske Klokkens Klang.

Nei. Vaudeville af J.L. Heiberg.

»Naar jeg en Dag tager til Thorseng, skal *Christian* med mig!« havde Gudfaderen sagt.

Det var midt i August at denne Festensdag blev forkyndt med: imorgen reise vi. Veiret vilde nok blive godt, Solen var jo gaaet ned i klar Luft; ikke en Sky stod i Vester.

»Er der længe til imorgen?« spurgte den Lille, da han kom i Seng.

»Luk bare Øinene og see til, at Du sover, saa er det Morgen, for Du veed det!« svarede Moderen; men midt om Natten kaldte han paa hende igjen, for at spørge, hvorlænge der var til imorgen.

»Skal jeg staae op og give Dig et Liv fuldt?« var Svaret, og intet Spørgsmaal turde mere gjøres.

I Dagningen kom han da op, fik den rene Blaarlærreds Skjorte paa, hvor Kraven var af flint Linned, Søndagsklæderne og nye Snørestøvler, der i deres Tid vare syede med hvide Voxsting.

Gudfaderen stod alt ved Døren, og de vandrede afsted, men ikke ned til Skibsbroen, thi det var ikke den reglementerede Ugedag, paa hvilken Færgen frit fører Byens Folk over; de gik til det nærliggende Fiskerleie* ved St. Jørgensgaard. Duggen var faldet stærkt, saa Marken straaede som en Sø, Fuglene sang og Gudfaderen vidste ved Fløiten at efterligne dem. Der var ikke Tid til at plukke Blomster, kun en lang Ranke med hvide Convolvuli blev reven af Gjærdet og som en Krands slynget *Christian* om Kasketten, et Bregneblad blev hans vaiende Fjærbusk.

* - 36

I Huulveien, hvor endnu, fra katholske Tider, det gamle »Snubbekors« staaer, sad en Gruppe lystige Høstfolk ved deres Davre; Kanden med Øl gik rundt.

»En Fjær i Hatten har min Kjærest'
Og tjener udi Kongens Kjøbenhavn!«

sang een af Pigerne, idet hun rakte Hænderne ud efter *Christian*, men Gudfaderen slog sine Arme om hendes Liv og trykkede hende et Kys paa Munden.

Igjennem den lille Skov, som hører til Præstegaarden, kom de til den gamle Kirke og Klostergaard, der reise sig paa Fyens sydligste Spidse, tæt ved den dybe Fjord Tilvenstre, nedenfor Banken, ligger Fiskerleiet med sine rødmalede Skorstene; Garnene hang udspændte mellem Piletræerne. En Fiskerbaad laae og gyngede ved den lave Steendæmning. Der var to Mand i Baaden, den Ene øste Regnvandet ud, den Anden bandt Seilet fast. De ventede paa de Kommende.

»Drengen der vil I have med?« spurgte den ene Mand med en alvorlig Mine.

»Det er mit lille Pakæsel!« svarede Gudfaderen leende. »Han skal see Thorseng! ind i Slottet og op paa Breininge Taarn skal han. Er Du ikke et godt lille Æsel?«

Selv greb han nu den ene Aare, thi der maatte roes, Vinden var for svag til at man kunde bruge Seil. Baaden fløi med et boblende Kjølvand efter sig hen over det klare, grønne Vand. *Christian* sad agter ude hos Styrmanden. De geleeagtige Medusaer laae som store, gjennemsigtige Blomster paa Vandspeilet og forraadte ved deres sagte Bevægelser Liv paa det blikstille Vand. Den synlige, grønne Sandbund forsvandt, den Lille saae Intet mere end Billedet af Baaden og sit eget Ansigt; det nikkede igjen, naar han nikkede. Nu skar de over Strømmen og gled ind i den Slagskygge, Thorseng Land kastede ud paa Vandet. Gudfaderen lettet paa Hatten, det syntes tilfældigt, men var en gammel Overtro fra Hjemmet, en Hilsen, der maaskee bragtes Nøggen, hvis Herredømme er stærkest, saa langt Klipperne kaste Skygge.

Nu toge de Aarerne ind og stege i Land paa Thorseng. Gudfaderen og Fiskerne talte hemmeligt sammen, men *Christian* hørte ikke 37 hvorom. Det Fremmede, han her saae, den hele Yppighed rundt om overvældede hans Beskuen.

De gik bestandigt opad mellem Huse og Haver. Frugttræerne stode betyngede med Frugt; store Støtter vare satte under de bugnende Grene. Vild Humle slyngede sig frodigt hen over Gjærderne, og dybt nedenfor en Skrænt laae et straatakt Bondehuus, hvor Humlestængerne vare saaledes stillede i en skraa Retning, at de tildeels hvilede paa Taget, hvor da Humlen, som det rigeste Viinløv, slyngede sine bladfulde Ranker og

syntes at danne en Løvhytte. Udenfor hvert Huus var en Blomsterhave. Stokrosen skjød Blomst ved Blomst, med røde og gule Farver, i en Høide af det halve Huus. Her hvor alt stod i Læ var Solvarmen des føleligere. En Fremmed, pludselig henført i denne milde Luft og i denne Yppighed, vilde gjætte paa at være i et sydligere Land; Svendborg Sund mindede ham vist om Donau. Ja, her var Sommer, deilig Sommer. De vilde Krusemynter duftede i Grøfterne, beskyggede af de blodrøde Berberisser og af Hylden, som havde sat Frugt.

»Det vil blive en varm Tour!« sagde Gudfaderen, men trøstede med, at de nok traf en Vogn.

Ikke en Sky var paa Himlen. En Rovfugl fløi tungt og med døsig Vingeslag hen over Skoven. Det var, som laae alt Dagens hele Hede til Hvile paa Fuglens Ryg. Gudfaderen var usædvanligt oprømt; han skar til *Christian* af Skarntydens Stilk en klangfuld Trompet, stødte Marven ud af Hyldepinden og gjorde en deilig Fløite. Alt skete, medens de vandrede fremad og sladdrede løst og fast om hvad de saae.

Nu rullede der en Vogn, saa Støvet stod som Dampen, idet Kanonen har knaldet; det syntes at hvile i den stille Luft. Vognen holdt, de kom i den og *Christian* fik endogsaa et stort Kaalblad fuldt af modne, sorte Kirsebær, en Foræring af Bonden, der syntes godt at kjende Gudfaderen.

I næste Nu havde de Reiseselskab. To Mænd tilhest indhentede dem.

Paa vore fredelige Smaaøer finde vi ikke Røvere, og dog saae disse heelt mistænkelige ud Hver havde en Pistol i Brystlommen og et ladt Gevær i Armen. De befalede Bonden, med et forunderligt gennemskuende Blik, at han skulde holde. De undersøgte Halmen i Vognen, og da Intet fandtes der, gjorde de et Slags Undskyldning og rede hurtigt bort, som de vare komne.

38

Under hele denne Forhandling havde Gudfaderen været aldeles passiv; Bonden derimod viste et selvtilidsfuldt Grin. »Den Gang fiskede de ikke Noget!« var hans spottende Tale.

»Det maa være et suurt Liv!« sagde Gudfaderen. »Nu ved Sommertid gaaer det an; men naar de hvide Bier sværme, naar Vinden piber over Søen, maa det være haardt nok at ligge Natten ude, og det alene for at blive til Nar for klogere Karle. Pas ellers paa, *Anders Hansen*, de have et godt Øie til Eder! jeg kunde jo næsten,« tilfoiede han med et Smiil, »komme i ondt Ry ved at age med Eder!«

Hvo vare disse Mænd? Hvad søgte de? Den hele Begivenhed beskæftigede *Christian* længe, men siden fortrængtes den ved alt det brogede Skue, som denne Dag bragte. Han saae igjen det gamle Thorseng Slot, hvor han engang før havde været med sine Forældre. Det var den største Bygning, han havde seet, den var jo større end Svendborgs Kirker. Han kjendte dog kun det Ydre, havde alene kiget ind af Vinduerne. Nu traf det sig saa heldigt, at her vare Reisende, og derfor steg han med Gudfaderen op af den høie Trappe, vandrede gennem de lange Gange og de store Værelser. De mange Portraiter fra gamle Dage, Billeder af hvad Graven havde gjort til Støv, skuede ned paa ham. Ved hvert Stykke knyttede sig Historier eller Sagn, der give slige gamle Billeder en Belysning fuld af Virkning, som den Marmorstatuen faaer, naar vi beskue den ved Fakkelskjær. Portraitet af den sundhedsblomstrende Qvinde, der smiler i Bevidstheden af sin Skønheds Kraft, rører os til Veemod, naar vi erindre, at det nu er Aarhundreder siden hun levede.

Ikke for Alverdens Guld havde *Christian* villet sove i den gamle Topseng med de raslende Silkegardiner, om Natten traadte sikkert Billederne ud af Rammerne og af Betrækkene; *Niels Juul* med Sværdet i Haanden tog Plads i den brogede Lænestol med den høie Ryg. Selv de lange Speile, hvor man kunde see sig selv fra Hovedet til Foden, havde noget Mystisk for ham, som kun kjendte at see sit lille Ansigt i Faderens Barbeerspeil.

Derfor aandede han langt lettere, da han igjen stod i den frie Luft og følte sig dobbelt glad, da han kom ned til Stranden ved Fiskerhytten, hvor Konen gav ham Resten af Stikkelsbærbuskene til fri Raadighed, og Fiskerens Børn trak deres Skib frem, gjort af Faderens Træsko, men smykket med Mast og Vimpel; det seilede i det salte Vand, ligesom de andre velbemandede Skibe. Et stort, glimrende 39 Insekt fløi tilfældigviis om det lille Fartøi, satte sig paa Sømmen af det svulmende Seil og slog med sine glimrende, gennemsigtige Vinger. Det var en levende Passageer, de havde ombord, og derfor var det, at Børnene klappede i Hænderne.

Tæt ud for Thurø, Øen, hvor *Balder* slog *Rune*, som det hedder i Julelegen, laae en Smakke; Gudfaderen roede ud til den. Han havde meget at tale med Folkene ombord; *Christian* var fulgt med derud.

Søen var stille; Solen brændte varmt.

»Nu skal Du dog engang komme i Vandet!« sagde Gudfaderen. »I Dag glemte de at forbyde os det, da Touren gjaldt for en Landreise!«

Christian smiilte, han vilde gjerne flyde om i det klare, friske Vand; hjemme i Byen fik han kun Lov til at trække Strømperne af og gaae ud til op imod Knæerne.

»Det er et andet Bad, end at staae hjemme i Mutters Vandballe og faae en Strippe Ferskvand over Hovedet! Klæderne af, min Gut!«

Det skete. Selv stod han der, en atletisk Skikkelse; han løftede den Lille høit op paa sine Skuldre, lod ham stikke Benene tilbage under sine Arme. Det var Billedet af den hellige *Christoffer* med Barnet.

Et vældigt Pladsk lød fra Vandet, og det lukkede sig over dem, spillede i store Ringe og boblede høit, der, hvor de forsvandt. Et Øieblik efter viste sig igjen Gudfaderens mørke Ansigt, det glindsende sorte Haar hang ned over Pande og Kinder, men *Christian* var ikke at see, han var i Springet gledet af Gudfaderen savnede ham strax og stak i samme Nu ned til Bunden, greb Drengen og løftede ham igjen op over Vandspeilet Det salte Vand løb den Lille ud af Munden, og han begyndte at græde.

»Skam Dig!« sagde Gudfaderen og gav sig Mine af, at Alt var, som det skulde være, men hans Puls slog heftigere end sædvanligt; godt var det, at Eventyret endte saaledes; mindst tænkte han paa, at et langt vigtigere forestod endnu den kommende Aften.

En af de videste Udsigter i Landet er fra Breininge Kirketaarn; man finder da ogsaa her, som i Vertshuset paa Brocken og slige besøgte Steder, en Bog, hvori den Fremmede skriver sit Navn, stundom ogsaa en almindelig Hjerterudgyldelse i slette Vers, eller en Vittighed, som kun morer Autor selv.

Det var i Krigens Tid, og derfor var her øverst oppe anbragt en Telegraph, hvorfra de sorte Tavler magisk hviskede gennem Luften deres døde, men betydningsfulde Sprog. Solen var endnu ikke gaaet 40 ned, da Gudfaderen med *Christian*, steg op i Taarnet, for at besøge den ny Telegraphbestyrer.

Fjorden, Øerne og Havet laae, som et Landkort, udbredt nedenfor. Over Thurø og Langeland, der, Hig Blomsterbede, laae paa Vandet, øinede man Sjælland. En Deel Seilere giede forbi; Skibe laae for Anker og Fiskerbaade bevægede sig rundt om i den bugtede Fjord. Dog langt mere end dette hele Skue tiltrak sig de sorte Tavler *Christians* Opmærksomhed Han vidste jo, at de kunde tale, som Døvtumme tale; hvor tidt havde han ikke seet dem synke, stige og tage de forskjelligeste Stillinger.

Gudfaderen sad ved det dækkede Bord; *Christian* var derimod midt i en Leg med Telegraphbestyrerens Sønner, to raske Drengene. De forlode Værelset, og der blev leget Skjul.

Christian krøb op i en Aabning af Muren, hvorigjennem man kom ind til de to store Klokker; mellem disse laae hen over Gulvet en stor, fast Tverbjælke, paa hvilken man kunde komme over til Lydhullet, der var i en Fordybning af den modstaaende Muur; Solen kastede sin lange Straale derind, Støvatomer dreiede sig i dens Axe. Gjennem Lydhullet maatte man kunne kige ned, det var een Morskab til, medens de søgte efter ham, og derfor hoppede *Christian* henad Bjælken mellem Klokkerne og kunde nu see ud over den hele Ø og Havet, hvor Skibene laae. Han hørte alt den ene af Drengene, som søgte, komme op af Trappen, og han saa hans Hoved titte frem ved den Aabning, som han selv var krøbet igjennem.

»Er Du her?« spurgte Drengen. »Her tør vi ikke komme, Klokkerne kunne slaae os ihjel!«

Christian svarede ikke; skulde han lade sig skræmme? Klokkerne hang jo stille, som vare de murede fast. De kunde heller ikke naae derind, hvor han stod. Drengen, som søgte, gik bort igjen.

Solen var tæt ved Horizonten og syntes nu at skynde sig med at forsvinde. *Christian* kunde tydeligt see, hvor den gled og forsvandt; Aftendæmringen udbredte sig; han saa paa den store Klokke, som hang foran Nischen ved Lydhullet, hvor han stod; pludseligt zittrede den og gjorde en ganske sagte Bevægelse; han vilde bort, men i samme Nu hævede Klokken sig mere, hele dens hule Bæger vendte op imod ham. Forskrækket knugede han sig tilbage mod Muren. Det første Klokkeslag drønedes for hans Øre.

41

Her, som i alle danske Landsbykirker, blev ringet ved Solnedgang; Ingen havde Anelse om, at der var noget menneskeligt Væsen deroppe.

Instinktmæssigt følte han, at gik han kun eet Skridt fremad, da vilde Klokken knuse hans Hoved Stærkere og stærkere lød Slagene fra det hule Metal. Den rystede Luft, i Forening med Skrækken, indvirkede voldsomt paa ham; Vandet piblede frem af hans Legeme. Han vovede ikke at vende sig, Øinene stirrede stift ind i den hule Klokke, hvergang den svævede drønende hen imod ham. Han udstødte et høit Skrig om Hjælp, men Ingen kunde høre ham; han følte, at hans Skrig var lydløst ved Klokens Slag.

Rystet til det Inderste syntes den ham en Slanges uhyre Gab; Knebelen var Braadden, som den spilede henimod ham. Forvirrede Billeder paatrængte sig ham; det var en Følelse, beslægtet med hiin, han havde samme Dag, da Gudfaderen dykkede ned i Vandet med ham; men det susede dog stærkere for Øret, de vexlende Farver for Øinene forenede sig i gruelige Skikkelser. De gamle Billeder fra Slottet svævede forbi, men med fortrukne Miner og ideligt omvexlende Former, lange og kantede, geleeagtig klare og zittrende; de sloge med Bækkener og paa Tromme og gik derpaa pludselig over i den Ildglands, han havde seet Alt i, da

han med *Naomi* kigede gennem det røde Rudeglas. Det brændte, følte han! En Ildsø svømmede han igennem, og altid gabede foran ham Slangen med sin hvislende Braad Han følte en forunderlig krampagtig Drift til med begge Hænder at gribe om Knebelen, da det med eet blev stille uden om ham, men inde i hans Hoved vedblev endnu med lige Kraft den skrækkelige Brusen. Han følte, at Klæderne klæbede ham fast til Kroppen, og at begge hans Hænder sad som murede fast i Væggen. Foran hang Slangens Hoved dødt og bøiet; den store Klokke taug; han lukkede sine Øine og følte, at han sov ind Det var en Besvimelse.

Hans første Livsfornemmelse var som en Drøm, en hæslig Drøm. Alt var mørkt og maatte være det, thi han laae i Slangens Bug; Slangen havde dog slugt ham; den var altsaa ikke død, han følte alle dens Bevægelser, han følte hvor den sprællede med ham, knugede hans Lemmer fast, løftede ham høit og sank igjen. Det var en voldsom Kamp.

42

»Stik ham Kirkenøglen i Munden!« hørte han sige, men langt borte; atter døde Lyden, men ogsaa med den hans gruelige Drøm; han vaagnede og følte sig meget afkræftet.

En fremmed Kone og Gudfaderen stode hos ham, han laae paa en Seng.

Man havde savnet og fundet ham. Hæftige Krampetrækninger, eller rettere et Slagtilfælde, som han aldrig før kjendte, var det han havde lidt af Nu var han igjen ved sin Besindelse, kun Øinene smertede. Han erindrede sig klart alt det Forbigangne.

»Vor Herre bevare hans Forstand!« sukkede Konen.

»Prygl skulde han have!« sagde Gudfaderen, »Prygl, saa Blodet løb ham om Hælene!«

»Ja, mine Dreng have faaet deres!« forsikkrede Konen, »skjøndt, Gud veed, de kunde ikke gjøre for det!«

En Kringle og noget Honning blev givet *Christian* til at styrke sig paa og til at opfriske Humeuret ved. Gudfaderen tog ham paa sin Ryg og vandrede med ham ned til Kysten, thi hjem maatte og skulde de denne Aften. Lysene blinkede over Fjorden fra Svendborg; ude under Kysten laae Fiskeren med Aaleblus paa Vandet; hver Luftning sov i den svale Sommernat.

43

VII

Ade! ich fliege nun davon.
Weit! weit!
Reis' ich noch heut.

L. Tieck.

Man har den Folketro, at Berberissens Blomsterstøv er en Gift for Kornet, det tunge Ax beplettes med den ædende Rust. Den ædleste, den mest blændende hvide Papaver forandrer efter et Aar sin Farve, naar den staaer mellem de brogede. Omgivelse hedder den usynlige Haand, som omformer Grundstoffet i dets Udvikling.

Medens Billedhuggeren former det bløde Leer, fatte vi ikke strax, hvilket Værk der vil skabes. Det kræver Tid og Arbeide før Gipsafstøbningen fremstaaer og efter denne ved Meiselens Slag Marmoret lever op! hvormeget vanskeligere da at slutte sig fra Mennesket som Barn, til dets Udvikling og Skjæbne som Mand Vi see her den fattige Dreng i Svendborg; Instinctet i ham og Indvirkningen udenfra peger som Magnetnaalen kun i to Retninger, hinanden aldeles modsatte. Han maa enten blive en sjelden Kunstner eller et usselt, forvirret Væsen. Omgivningens Blomsterstøv indvirker allerede med Duft og Farve.

Tonernes Gud kyssede ham alt paa Vuggen, mon vel Tidsgudindernes Sang bringer Begeistring eller Vanvid? Mellem begge er Grændsen kun en tynd Væg. Skal han maaskee vække Tusinders Beundring eller maaskee i den usle Kro, med Violinen under Armen, som gammel Mand spille for den vilde, raa Ungdom, spottes som en halv Taabelig med sine Drømme, han, hvis Sjæl usynligt fik Tonernes Daab?

Om Hertugen af *Reichstadt* veed man, at han var dødfødt; forgjæves anvendte man alle Midler for at

bringe ham til Live; da tordnede de hundrede Kanonskud, han aabnede Øinene, Pulsen slog. Det var den store Keisers Søn, derfor fik Verden dette at høre; Ingen veed derimod det beslægtede med Armodens Barn; ogsaa han var et Liig, et nyfødt Liig, alt lagt hen paa Bordet ved den sønderslagene Rude; da 44 klang Fløiter og Violiner udenfor, hvor omvandrende Musikanter spillede; en Qvindestemme lød veemodigt, stærkt, og den Lille slog Øinene op, rørte den lille Haand. Mon det var Tonerne, som drev Sjælen tilbage, for at virke her paa Jorden, eller kun Tilfældet, dette Fornuftmenneskets salomoniske Sværd?

En sjelden Kunstner maatte han blive, eller et sølle Skrog, en Spurv med Bogguld paa Vingerne, hvem de andre Spurve derfor hugge til Blods. Og om han nu blev det? Hvad Trøst er der for ham? Hvad Trøst for en Menneskehed med Stolthed i Hjertet? Den udslettes og glemmes som Sneeflokken, der falder i den rindende Strøm, kun en Enkelts Værk og Navn gaaer over i nye Aarhundreder. Misundelsesværdige Lod! Men kommende Glæder kunne vente os i vor ny Tilværelse, hvor hans Berømmelses Lykke da staaer langt borte i en Verden, han ikke kan fremtræde i, ikke tage Deel i. Hvad gjør det, hvor høit vi staae, kun at vi staae godt! det er Verdens Trøstesang, det er den store Menneskebølges døende Selvtrøst, idet den vælter frem mod Evighedskysten.

Man kan paa Granstammens Knuder see, i hvor mange Aar Træet har voxet; et Menneskeliv har ogsaa sine synlige Led Et vigtigt Overgangspunkt, et Slags Hovedmoment i *Christians* Barndom dannede denne Sommer ved Bekjendtskabet med *Naomi*, Musikunderviisningen og Besøget paa Thorseng.

Som Blomsten bøier Blad og Green efter Sollyset, higede hans Sjæl efter Tonerne. Orgelets Musik drog ham til Kirken, den simple Choral blev ham et Allegris Miserere. Han misundte Fangerne paa Raadhuset, at de paa Kongens og Dronningens Fødselsfest kunde hele Natten fra deres Fængsel høre Musiken oven over sig, hvor der blev dandset Altsom Nærverne bleve pirreligere, blev Øret mere aabnet for Tonernes Sprog. Det ulykkelige Krampetilfælde vendte oftere tilbage og efterlod en forunderlig Vibration i Øienlaagene, en Smerte i Øinene selv, medens alle Gjenstande viste sig i brogede, altid omvexlende Farver. Legemet skrantede, og Sjælens Liv var en Svæven mellem Phantasier og Drømme. Paa en saadan Natur var Faderens stærke Længsel efter Reiselivet og Gudfaderens Bizarri af samme Indvirkning, som Luft og Vand i Cretinernes Dale, er for Barnet, som fødes og opdrages der. Skolelivet alene kunde nu, ved sin strenge fornuftige Overvægt, vifte nogen Kjølning ind i denne Phantasiers 45 Scirocco, der mattede hans Aand og Legeme, men paa den Tid var endnu ingen ordentlig Skole i den hele By. En gammel skikkelig Mand, Hr. Sevel, med sin døve Kone vare de eneste, som der gave Underviisning, de boede i den gamle forfaldne Klosterbygning, som nu med Ruinerne af Kirken er revet ned

Munkene have vidst, saavel i Nord, som i Syd, at vælge de smukkeste Egne til at bygge deres Klostre i. Tæt ved Fjorden med Udsigt til Thorseng og Thurø laae her Graaebrødrenes Kloster; det hvælvende Kammer, som maaskee eengang tjente til Spisesal, var nu Skole; i den lille Nische i Muren, hvor Krucifixet havde staaet, havde nu Riset og Strikkestrømpen Plads. Under det hvælvende Loft sad paa Skamle og Bænke den yngre Slægt med Luthers liden Cathechismus, hvor dog Billederne, Chineseren med sin lange Pibe og Jomfru *Maria* med Barnet, just ikke vare saa ganske lutherske, men disse havde dog mest Interesse. De saa snevre Vinduer sad temmeligt høit oppe, altsaa var det ikke at undres over, at naar Hr. Sevel eller Læremo'er et Øieblik var borte, Ungdommen sprang op paa Bænke og Borde, for at see ud paa den grønne Skov og de store Skibe.

Tæt op til Skolestuen laae den gamle øde Klosterkirke, hvor Epitaphierne vare nedbrudte, og Alteret borte, men paa Muren stode endnu halvudslettede Freskobilleder med Munkeskrift rundt om. Liigstenene laae endnu i Gangene, Vinduesruderne vare slagne itu, men Fuglegræsset snoede sin Ranke op mellem Revnerne, og Svalerne havde Rede, hvor før de store Messing-Lysekroner hang. *Jesus hominum salvator* stod endnu med Jernbogstaver paa den gamle Kirkedør, som undertiden blev aabnet, og var Skoleungdommen da i Nærheden, strømmede den derind og opløftede sit vandaliske Skriig, der just var af en egen Virkning ved den stærke Resonans.

Paa *Christian* havde Kirken derimod en ganske anden Virkning, han blev forunderlig stille og tankefuld, dog var intet Sted ham kjærere end dette: her fandt han Næring for sine Drømmerier og kom Sagn- og Aandeverdenen nærmere. Han kunde saalænge stirre paa de afblegede Billeder, at han syntes, de bevægede Øinene, han kunde saalænge sidde paa Knæ paa Gravstenene og stave Bogstaverne, at han syntes at høre den Døde banke der nede paa Stenen og saaledes jage ham bort. Naar ved Lufttrækket Fuglegræsset zittrede foran de sønderbrudte Ruder, eller en Svale fløi vildsomt hen under 46 Hvælvingen, tænkte han paa de usynlige Aander, der legede med det høie Græs eller joge Fuglene ud af deres Sovekammer.

Legemet skrantede; det ulykkelige Krampetilfælde vendte oftere tilbage. Lægens Hjælp søgte man ikke, thi Almuesmanden var ikke ret Tro til den, og det koster jo Penge. *Maria* meente ogsaa, at man kunde blive syg af det Tøieri, de skreve op; nei, hun havde mod alle indvortes Sygdomme en Radicalcuur: Enebærdræber tagne ind i Brændeviin, de fordeelte og styrkede. Denne Medicin fik *Christian*.

Tiden trak ud og det blev dog ikke bedre; saa var det vist bedst, meente Moderen, at der blev talt med

den kloge Kone i Qværndrup; men ved Leilighed Denne kom, og der blev raadet til flere sympathetiske Midler. Han blev maalt med en ulden Traad paa Arme og Been, og fik indviet Jord og et Muldvarpehjerter at bære i Hjertekulen; det var et ufeilbarligt Middel.

Saaledes gik Uger og Dage i næsten to Aar. Den kloge Kone raadede til et Besøg ved Frørupkilde, den havde hjulpen mangan en Syg, som Doctoren ikke kunde hjælpe; *Maria* stode paa dens Kraft, som paa Bibelens Ord. Endnu findes den Overtro hos Almuen, at enkelte Kilder her i Danmark tillægges, som i Catholicismens Tid, en stor Hellighed Fyenboen anseer St. Regisse Kilde* ved Landsbyen Frørup for at have størst Kraft; og da et saakaldet Kildemarked er forenet hermed, strømmer Mængden herhen; fra flere Miles Omkreds, ja fra hiin Side Odense og Svendborg, komme de Syge her Natten før St. Hans Aften; de drikke af Vandet, bade sig deri og overnatte i den frie Luft Tre Aar i Rad maa den Syge komme der, bliver han da ikke rørig og rask i den Tid, siger Almuesmanden, saa bliver han det aldrig.

»Tag kun til Kilden!« havde deres Orakel sagt. »Tag kun til Kilden, da skulle I see en Forandring!«

Der laae, ubevidst, en Profetie deri; ikke blot Drengen, men hele den lille Familie forestod ved denne Reise en stor Forandring, i det mindste fremskyndtes en saadan. Hvor ofte kom ikke siden *Maria* til at sige: »Ja, vare vi ikke den Gang komne til Kilden, hvo veed, maaske havde Alt da været anderledes!« Maaskee? Men vi ere jo frie i vore Handlinger.

*
— 47

Maria meente, at man for Drengens Skyld burde besøge Kilden, det var dem et stort Ansvar for vor Herre, gjorde de det ikke. Mandens Tro var ikke saa stærk som hendes, men han greb gjerne den gode Leilighed til at komme ud i det Frie. Hans Ven, Commandeersergeanten, var just i Byen, for at aflægge et Besøg paa nogle Dage, thi han laae med sit Regiment i Odense.

De havde en Vei af fire Miil før de kom til Kilden, men Hovedlandeveien gik tæt der forbi; Moderen og Drengen kunde altsaa kjøre med Retourvognene, som gik til Nyborg; begge Vennerne vandrede til Fods, saa havde de deres Frihed og kunde lægge Veien gjennem Enge og Skove. Maleren kan nok give os Farvespillet paa en smuk Vaardag, ja lade os føle den varme Luft, men han er ei istand til at skabe det aromatiske Skjønne, som indvirker ligesaa behageligt paa vor Velværen som Gjenstandenes Form og Farve: den aromatiske Duft fra Hyldens og Hvidtjørnens Blomster, som fra den vilde Rosenhæks grønne Blade. Spurvevrímlen quidrede, og Skrædderen sang med, som han havde sjunget i fremmed Land.

»Reise zu Fuss, reise zu Fuss! Da verstehst Du Menschengruss! Reise zu Fuss!«

jodlede han igjen lystig og var snart inde i Fortællingen om sit Vandreliv hiin Side Donau og Po.

»Ei, see der flyver Storken!« afbrød han sig selv. »Ak, min stakkels Stork kom da ikke meer tilbage! mon den er død af Sorg over Hunnen og Ungerne, eller er den endnu paa Reise, for at glemme dem! Gud forlade mig det! jeg troer, at man paa en Vandring kan forvinde ethvert Tab!«

»Det troer jeg med!« sagde Commandeersergeanten. »Derfor, ja, jeg har aldrig ret villet sagt min Mening, naar Eders Kone hørte paa det; hun kunde ellers have faaet noget imod mig! I skulde tage et tusind Daler, saameget giver i denne Tid mangan Bondekarl, for ikke at forlade sit gode Hjem; Een maa der jo skaffes i Stedet. De Penge, I fik, kunde *Maria* og Drengen leve godt for! Du blev Underofficeer, kom igjen ud i fremmed Land, og det er dog det, Du alene lever for. Det er en urolig Tid; ingen Soldat veed, hvorhen han kan komme, Frankrige er os ligesaa nær, som Tydskland.«

48

Skrædderen rystede med Hovedet. »Det tilgav *Maria* mig aldrig!« sagde han og tilføjede lidt veemodig: »Jeg troer heller ikke, at jeg kunde være hende foruden. Nei, nei! lad os ikke tænke derpaa!«

Rask vandrede de fremad mod Herregaarden Broholm. Skovens Blade vare transparente, Violerne voxte i hele Buske, Skovmærkerne stode i Blomster, og mellem Træerne saae de ud over Beltet og Langeland, der fortonede høit med sine Skove og Veirmøller.

Læse vi *Pückler Muskaus* »Briefe eines Verstorbenen«, vistnok det bedste af denne Forfatter, da træde Englands Parker og Landsteder forunderligt frem for os, og vi see saa tydeligt disse Alleer med store, gamle Træer, som føre op til Gaarden. En saadan Allee fører ogsaa til Broholm. *Wilhelm Müllers* Sange ere alle smaa Malerier, vi see Møllehjulene dreie sig, Vandet styrter over det største Hjul; en saadan Mølle ligger tæt op til den omtalte Allee, men saa dybt, at »die schöne Müllerinn« maa titte opad til dem, som kjøre paa Veien. Fra vore egne danske Folkesagn foresvæve os stille Indsøer, i hvis Midte engang laae en Holm med en gammel Ridderborg; men den sank, og Svanen svømmer hen over Taarnets Spiir. En saadan Sø ligger tæt op til Alleen og Møllen, men Holmen ligger derude med den gamle Borg; det store runde Taarn med sit Kobbertag og sit Spiir speiler sig i Vandet: det er Broholm. Endnu sees Skydehullerne i Muren, endnu strømmer Vandet friskt og klart gjennem de dobbelte Grave.

I den hvælvede Folkestue, der hviler paa stærke Muurpiller, sad vore to Reisende ved det lange Træbord,

i hvis Blad hver af Folkene havde indskaaret deres Navne. Her var en tredie Fremmed, en ung Bonde fra Ørebæk, Broder til *Marias* første Beiler.

Endnu den Dag i Dag er Gaardens Ydre uforandret. Hjortetakkerne pynte over Jægerens Dør, og Indgangen til Herskabsværelserne gaaer igjennem det høie Taarn, hvor Spiraltrappen af mægtige Bjælker, lagte oven paa hinanden, fører op til Spiret. Langs Havemuren voxte i Række i den indre Gaard de gamle, blomstrende Lindetræer.

Ved hvert Præg af en ældre Tid kom Skrædderen altid til at tænke paa, hvad Lignende han havde seet ude, og han gjorde da sine Sammenligninger. Saa prægtige Linde som disse havde han kun seet i Bøhmen, i de lange Alleers Skygge, hvor han havde vandret og sjunget sit »*krasna holga!*« Den gamle Bygning selv med sit høie Taarn – 49 syntes han at have seet langveis borte, ved Donau, da Skibet lystigt foer afsted med ham over Svælg og Hvirvel. Ja, den kølige Hvælving, hvor de nu sad og drak mellem de tykke Muurpillen, mindede ham om Klosterhallerne. Hvad Hjertet tænkte, maatte Munden sladdre om, enten det saa morede de Andre, eller ei.

»Men saa reis igjen!« var Omqvædet, de Andre udtalte.

»Jeg skal nu trække den røde Kjole paa!« sagde den unge Bonde, »om en Maaned afsted, men jeg har Raad og Villie til at kjøbe En i mit Sted! tusinde Rigsdaler i Sedler tæller jeg op paa Bordet! kunde I have Lyst?«

Tusinde Rigsdaler Sedler! hvilken Duft laae der ikke i disse hvide Blade, en Duft, som kunde fylde Hjertet med Rigdommens Drømme. Den stakkels Skrædder slog Øinene i Veiret og saae gjennem Vinduet Lindetræernes grønne Krone. Mon det var de grønne Blade der, eller hine hvide, der virkede stærkest paa hans Hjerte?

Udenfor Gaarden, ikke langt fra hvor Smedien ligger, sees endnu en mægtig Trunte af en stor Eeg. Den Gang stod hele det gamle Træ; et stort Jernkors fra Catholicismens Tid var fæstet ind i Stammen. Da Spanierne 1808 laae i Fyen, var dette Træ dem et helligt Crucifix ved Veien, et Altar under aaben Himmel, foran hvilket de knælede og øvede deres Andagt. De solbrændte Skikkelser laae her paa det friske Græs og fæstede fulde af Fortrøstning deres mørke Øine til det hellige Tegn, Præsten stod foran og Sangen lød i det fremmede, melodiske Sprog. Nu var Træet ikke længer hvad det havde været, Lynilden havde i det sidste Aar standset dets Livskraft, kun een eneste grøn Green stak frem mellem de andre bladløse og fortørrede. Veien skulde udbedres, det gamle Træ maatte bort; Øxen var alt trængt dybt ind, et langt Toug var snoet om Stammen, og i tilbørlig Afstand fra den Heste spændte for. Snart vilde Træet falde.

Skrædderen med sit Selskab stod der paa Veien, da Pidsken smeldede, og Hestene med al deres Kraft gjorde et Ryk frem. Det gamle Træ rystede sin tørre Krone, men Stammen stod fast. Endnu et Ryk, og det sank med en mægtig Knagen og en huul Drønen hen ad Jorden, det dreiede sig i Faldet, det gamle Jernkors vendte opad Der laae det stolte Ege-Liig med sit Ordenstegn paa Brystet.

Commandeersergeanten gjorde en lignende Bemærkning. Skrædderen saae tankefuld hen for sig; hvad han grundede paa blev ham mere og mere klart: »falde med Ære i Krigen er dog den bedste Død! 50 og man kan ogsaa leve! Ak, vilde *Maria* have samme Tanker som jeg!«

»Naa, tænker I saa ikke paa at prøve Lykken?« spurgte Commandeersergeanten. »Livet i det Frie er dog noget Andet, end at sidde hjemme paa Bordet. Imorges saae I for første Gang i Aar Storken; den var flyvende, det betyder: I skal ogsaa afsted!«

Skrædderen blev taus.

Hen over Veien laae det gamle, mægtige Træ, i hvis Top alt for hundrede Aar siden Storken knebrede sit Evangelium om varme Sommerdage. Den gamle Herregaard speilede sig i Vandet. Skinnet og Virkeligheden dannede et Skjønheds Hele. Sted og Omgivning virkede her paa den drømmende Sjæl, som Buestrøget paa Physikerens Glasplade: betydningsfulde Klangfigurer fremstode.

Drypstenen, Sommerfuglens Vinger og de svømmende Skyer have alle deres selsomme Naturhieroglypher, som det ei er givet Mennesket at læse, og dog forkynde de en sig udviklende Verdens Kraft. Menneskets Hjerte har i enkelte Øieblikke lignende Ziffre, som det ikke selv fatter. Den usynlige Styrer skriver der sit »*mene, mene, tekkel, upharzin,*« og en Nødvendighed vaagner, et uforklarligt: »jeg maa!« er Virkningen.

»Har I aldrig,« spurgte den Drømmende, »hørt tale om Venusbjerget? Det nævnes i gamle Historier. Mangen stadselig Ridder, ja ogsaa den fattige Haandværkssvend med Randselen paa Ryggen, kom ind i dette Fortryllesens Rige og vendte aldrig tilbage; skete det, at en Enkelt kom ud og igjen hjem til Sine, da var han aldrig ret ved Samling, han led af Længsel, maatte tilbage igjen eller døe. Det er nu kun en Historie, veed man nok; den er vist sat sammen af En eller Anden, som ret har tumlet sig i fremmed Land og siden

maatte forlade al den Deilighed og sidde hjemme, langt borte derfra. De fem Aar jeg vandrede, ja da var jeg ogsaa i Venusbjerget, thi Andet end denne Verdens Deilighed er det dog ikke. Nu er jeg hjemme igjen, og derfor lider jeg af Uro, Længsel er mit Dagværk, Reiselyst min Hovedpude, og vilde *Maria* -! men hun maa vilde -!« Hans Øine funkede, han greb Commandeersergeantens Haand: »Jeg bliver Soldat!«

51

VIII

En hellig Kilde, hvortil fromme Bønder
Fra Landet sammenstimle.
- - Jeg saa dem drikke Vandet. Var det Skinnet
Af Solen, eller var det Vandets Kraft?
Men Rødme livned' atter deres Kinder.

Oehlenschläger.

Omtrent to Mile fra Nyborg ligger mellem Landsbyerne Ørebæk og Frørup, dog nærmest den sidste, *St. Regisse-Kilde*, der, som Folkesagnet fortæller, har sit Navn efter en meget gudfrygtig Frue, som af onde Mennesker blev slemt forfulgt, ja de toge endogsaa Livet af hendes Børn, men paa samme Sted, hvor dette skete, fremsprang strax en deilig Kilde. Da Fru *Regisse* længst var død, kom mange fromme Vandringsmænd langveis fra, for at drikke af Kildens Vand, og de byggede til hellig Amindelse et Kapel nær ved Kilden og ophængte hendes Billed der. Hvert Aar paa St. Boelmesse Dag holdtes her Prædiken, men da *Luthers* Lære blev indført i Landet, lod man dette Kapel falde ned i Gruus; Kilden derimod risler endnu og besøges Aar for Aar ved St. Hansdags Tid, og der holdes da et Marked.

For ikke at beskues af en talrig Mængde, er det vist, at den Brug efterhaanden har hævdet sig, at det er Natten før St. Hans Aften de Syge tilbringe ved Kilden. Ved Solnedgang vaskes de i Vandet, og et Leie tilberedes til Natten; i Morgenstunden bryde de op, de Svageste fores hjem, de derimod, hvis Sygdom tillader det, blive og tage Deel i Markeds Lystigheden.

I Landsbyen Frørup, hvor Kildemarkedet staaer, var man ifærd med at slaae Boder og Telte op. Paa alle Biveie saa man Kjørende og Gaaende med deres Syge; Enkelte vandrede alt over Engen, hvor, mellem Hasler og Elle, Kilden flyder; den omskygges af nogle temmelig høie Træer, paa hvilke Almuen endnu den Dag i Dag efter catholsk Skik hænger sit Offer, som bestaaer i nogle Lys. De grønne Hække rundt om maae tjene som Skjærmbælt for de Syge, der 52 afklædes og vaskes; deres gamle Klæder blive hængende paa Grenene, hvor da Fattige tigge dem til eget Brug.

Maria kom vandrende alene med *Christian* ved Haanden; hun bar et gammelt Sengeteppe og sin Mands store Trøje, denne vilde hun selv tage paa, thi Natten blev kold, Sengeteppeet skulde Drengen have over sig.

»Jeg bliver hos Dig!« sagde hun, »kan jeg sove, er det godt, og kan jeg ikke, da er det ei første Gang, jeg har vaaget for din Skyld. Ja, Barn, Du veed ikke hvad jeg har gaaet igjennem for Dig! En Moders Sorg og Uro tænke Børnene ikke paa, før de selv faaer Børn! Da jeg bar Dig under mit Hjerte, hvor megen Angest led jeg ikke da! Livet har jeg vovet for Dig! Lange Nætter har jeg ikke lukket mine Øine, men gaaet med Dig paa Gulvet, lyttet til Dit Aandedrag har jeg; slide om Dagen og vaage om Natten, var mit Lod! Alt har jeg gjort og vil gjøre endnu for Dig, mit Barn, maatte Du kun blive til et Menneske igjen! Jeg har kun Dig alene! lad Din Fader reise i Herrens Navn, naar han ikke kan lade være!« Hun brast ud i en lydelig Graad, men den var kun kort; hun kyssede Drengen paa Øine og Mund og nærmede sig Kilden.

Mange Tanker bevægede sig i hendes Sjæl. I Ørebæk havde hun truffet sin Mand med Commandeersergeanten og den unge Bonde, Broderen til hendes første Beiler; ind i dennes Gaard kom hun med dem, og han spøjte med hende og sagde, at Alt dette kunde have været hendes. De smagte det stærke Øl, Mjøden og det hjemmebagte Hvedebrød, og først som Spøg, siden som Alvor meddeelte de hende om Mandens Hverving og hans Lyst til at træde i den unge Bondes Sted.

»See, derfor reiser han jo ikke bort!« sagde Commandeersergeanten, »han staaer kun i Nummer,« og blandede nu gjentagne Gange Summen tusinde Rigsdaler i Talen.

»Han har sin egen Villie!« svarede *Maria*. »Jeg holder ikke paa ham!« var hendes sidste Ord, men det var, som hendes Hjerte skulde gaae i hundrede Stykker. Hun vilde ikke blive, »Vesperkosten var hende Nadvere nok!« sagde hun; Manden og Commandeersergeanten bleve og overnattede.

Nu stod hun ved Kilden. Enkelte havde allerede begyndt med Badningen, Andre beskæftigede sig med at faae et Natteleie bragt istand; det prægtigste af disse var et gammelt Sengested, hentet fra et 53 af de nærliggende Bønderhuse og her opstillet mellem Heslerne; de Andre bestode enten kun i et Knippe Halm, eller i Vogne, hvor der laae Straa eller en Dyne. Ilden blussede bag den lave Vold af Græstorv, hvor Kaffekjedlen kogte, og et Par gamle Folk varmede Hænderne.

Det Hele frembød en af de nu meer og meer forsvindende Situationer i vor Tidsalders Folkeliv, hvor vi ligesom flyttes Aarhundreder tilbage. Kunde den Døde, over hvis Grav Munkenes Sang løde i det catholske Danmark, stige op og ved Solnedgang som Engens Taage svæve hen over Græsset, han vilde drømme, at Alt var i Danmark, som da han lukkede sine Øine. Almuen flokkede sig jo endnu med samme fromme Overtro i Hjertet om den hellige Kilde, Kirkeklokkerne ringede ved Solnedgang, som da de kaldte til Ave Maria, og i Landsbykirken selv smilede Billedet af Gudsmoder med Barnet. Den nærmeste Herregaard, det gamle Ørebækkelunde stod jo uforandret med sine takkede Gavle, sit høie Taarn, hele den gothiske Bygning.

Ikke langt fra hvor *Christian* blev badet i det kolde, friske Vand, stode to Qvinder med en ung Pige; hun var nok tretten Aar. Man saae ingen Legemsfeil, sporede intet Tegn paa Sygdom hos hende; hendes Ansigt bar den friske Sundhed; alle Former vare næsten heelt udviklede; det lange, yppige Haar rullede ned over de hvide, fyldige Skuldre; den rode Aftensol bestraalede et leende, livsglad Ansigt. Den yngste af Konerne var hendes Moder, denne heldte en Skaal Vand over Pigens Hoved; Draaberne laae glimrende paa Ryg og Skuldre; Pigen rystede sit lange Haar og sang med klar Stemme:

»Jeg ham hørte, jeg ham saae -
En Tornekroner havde han paa.
- Springer I Rosens Blommer!«

Den ældre Kone, Bedstemoderen, bøiede sine Knæ og bad stille, med foldede Hænder, et »Fader vor!«

Aftenen var usædvanlig mild, men henne over Beltet trak tunge Skyer op.

Hvor Ulykke og Forhaabning er fælles hos Menneskene, blive disse let fortrolige. De talte gjensidigt om deres Syge og om Kildens Kraft. Den hjalp ikke for Slag, meente den gamle Kone; dog, tilføiede hun, naar vor Herre vilde, kunde han jo nok. »Der er eet Middel!«

54

sagde hun, »det har aldrig slaaet feil!« og hun nævnede dette Almuens Universalmiddel, som en nyere Slægt maaskee vil troe opfundet i en *Eugene Sues* Hjerne, men som endnu for ikke mange Aar tilbage virkelig benyttedes her i Danmark: det væmmelige, at føre det ulykkelige Barn hen paa et Rettersted, og der, hos Forbryderen, udbede sig Tilladelse til at maatte drikke af hans varme Blod, naar Hovedet var skilt fra Kroppen.

Maria gyste; nei, det kunde og skulde aldrig skee!

Snart puslede de med deres Natteleie. Den unge Pige med Bedstemoderen skulde sove i deres Vogn. Det ubetydelige Rum, som her blev tilovers ved deres Fødder, tilbød man *Christian*. Pigens Moder og *Maria* satte sig med Skjørtet over Hovedet paa et Knippe Halm og hvilede Ryggen op til Vognen.

Rundtom var nu stille; man kunde høre Kildens Pladsken og de Sovendes dybe Aandedrag. *Christian* læste stille sin Aftenbøn, som hans Moder havde lært ham den, og lukkede Øinene for at sove, men det vilde ikke lykkes. Han tænkte med en Slags Angest paa den sindssvage Pige, hans Fødder berørte hendes; hun sov dybt og fast. Han saae op mod Himlen, den stod saa høit deroppe, uendelig blaae, med utallige Stjerner; Carlsvognen kjørte hen over hans Hoved. Snart var han i Tilstanden mellem at vaage og sove; han drømte og var sig dog bevidst, at det var en Drøm; han kunde gjøre sig selv Rede for hvor han var, thi endnu hørte han Kildens Pladsken; men som han betragtede Alt omkring sig, havde det en forunderlig Lighed med Jødens Have, hvor han havde leget med *Naomi*, kun at Alt var her langt større, langt mere udstrakt; Luften blev lysere, han syntes at høre hendes Stemme, ja, hun nævnede ham ved Navn, men han vovede ikke at svare; thi den vanvittige Pige, som sov ved hans Fødder, kunde jo vaagne derved. Alt blev mildere og mere hjemligt omkring ham. Ogsaa Storken saae han, den fløi hen over hans Hoved og klapprede, som naar den bragte sine Unger Føde. *Naomi* var det, som sad hos ham, han saae hende ind i de store, sorte Øine, hun rystede de deiligste Blomster ud over ham og sagde, at det var Penge. De legede saa herligt og han gav hende, som første Gang, sin Mund og sine Øine i Pant, og hun tog dem virkelig, han følte en Smerte derved, og Alt var Mulm og Nat rundt om, men han hørte hendes Vogn rulle afsted, »Farvel! Farvel!« raabte hun, og Vognen foer høit op i Luften. Da reiste han sig, og skjøndt de tomme Øienhuler og blødende 55 Læber brændte, var hun dog mest i hans Tanker; han følte sig let som et Duun i Luften og kunde svæve efter *Naomi*; men den vanvittige Pige var vaagnet og holdt ham fast, hun havde slynget sine Arme om hans Been, hun holdt saa fast, saa fast, og længer og længer borte rullede Vognen. Da anstrængte han sin hele Kraft for at slippe løs, og Virkningen var, at han vaagnede. Det var en Drøm, følte han, og dog rullede det endnu langt borte i Luften; noget Tungt laae fast paa hans Fødder. Han løftede Hovedet i Veiret. Der sad hun som den hvide,

skinnende Elverpige, med nøgent Bryst og nøgne Skuldre, det store Haar omflagrede hende; men det var kun et Moment hun var synlig, det phosphoriske Skjær, som omgav hende, forsvandt, det blev bælgmørkt, og langt borte rullede Tordenen.

»Jeg brænder!« sagde hun. »Det er ligesom om mit Hjertevand var borte, og jeg kun havde den hede Lue i mig! Sover Du, lille Dreng?«

Christian vovede ikke at svare. Det var den sindssvage Pige, som knælede paa hans Fødder, sin Klædning havde hun revet af, sine nøgne Arme holdt hun høit i Veiret.

»Hører Du, hvor Tyrene brøle deroppe?« spurgte hun. »De fare frem som Hjortene og bære brændende Ildtakker; jage de dem i Dit Liv, saa maa Du døe! røre de ved Dit Huus, da staaer det i Lue! det største Træe flyver i Splinter! Saa Du Hornene? De skinne, som Kobber og Tin! Vær ikke bange! snart ere de ovre, saa løbe kun de smaa Kalve bag efter og brøle; de have smaa Horn, der med Zikzak stikke frem fra Kanten af den sorte Sky!«

Et blændende Lyn, hvor Tordenskraldet fulgte i samme Nu, vakte alle Sovende rundt om. Forfærdede foer Qvinderne op. Den Gamle greb den halvnøgne Pige, som stod midt i Vognen. Stormen tog i de lange Lokker og i det lette Teppe, som kun hang om hendes Fødder og løftede det høit i Veiret.

»Jesu Kors!« var det almindelige Udraab. Enhver søgte paa det Bedste at tildække sine Syge. *Christian* blev skjult under det store Hestedækken, men næste Vindstød greb saa kraftigt deri, at det var hvirvlet langt bort, havde *Maria* ikke bøiet sig hen over det. Træer og Buske svingede som tynde Rør, Blade og Grene fløi omkring, og midt i Stormen hørte han den unge Pige synge og Qvinderne bede.

Da lyste et skrækkeligt Lyn, medens Braget bedøvende rullede over dem. Vognen selv syntes at rystes og *Christian* saae den hele Egn i et Nu som oplyst af det mest blændende Lys. Hver Busk, hvert Træ, 56 Kirken og Husene, Alt fremtraadte saa tydeligt, og foran i Vognen reiste Pigen sig; hun havde kun det tynde, hvide Stykke Linned paa. Med Hænderne udbredte hun sit lange Haar, udstødte et vildt Skrig og sprang ned af Vognen; i samme Nu rugede igjen det kulsorte Mørke over den hele Egn. Der var dødsstille.

»Hvor er *Luzie*!« raabte Moder og Bedstemoder. »Gud! hvor blev hun af!«

De grebe med Hænderne rundt om efter hende, men stødte kun paa Træer og Buske. Regnen styrtede ned i tunge Strømme. Begge Qvinderne udstødte et Forfærdelsens Skrig, som den rullende Torden overdøvede. Bedstemoderen søgte med Haanden henad Jorden, Moderen løb afsted i Regn og Mørke og raabte »*Luzie*!« *Christian* knugede sig fast til sin Moder; det var en skrækkelig Nat.

Et Lyn og et Skrald, begge af samme Kraft, som hiint, ved hvilket den unge Pige forsvandt for dem, fulgte senere, og med disse syntes Uveiret at have lagt sig; de følgende vare langt svagere, Regnen faldt kun i enkelte Draaber. Men hele denne Mellemtid var den skrækkeligste for den stakkels Moder, der, uvis om, hvorhen hun skulde vende sig, for at finde sin ulykkelige Datter, løb fremad over Tuer og Tjørne. Et Øieblik, ved det lysende Lynblink, syntes hun at see noget Hvidt svæve hen over Marken; hun tog samme Retning, men standsedes snart af en Grøft, snart af en Busk, mellem hvis Grene hun trængte ind. Midt i Regn og Blæst syntes hun at høre Datterens Stemme, hvad dog var umuligt, thi Stormens Hvinen døvede hver Lyd. Hun nødtes til at tage samme Retning, som Stormen foer, og den førte hende fremad som et Legetøi for sin Kraft. Undertiden følte hun sig blive baaret hen over Jorden; endelig standsede hun ved en høi Grøft; instinctmæssigt steg hun derop og blev i Øieblikket af den hvirvlende Vind revet ned paa den anden Side i det høie Græs. Et Lyn oplyste foran hende den gamle Herregaard Ørebækkelunde med sit Taarn, sine mægtige Muurpillær og gothiske Karnapper. Hun var i Haven, hvor de gammeldags beskaarne Hække, og hvide Steenfigurer staae; var det een af disse, som ved det blinkende Lyn syntes at bevæge sig, eller var det Datteren, hun saae? Hendes Fødder skjælvede; bævende raabte hun hendes Navn, medens Stormen omhvirvlede de unge Blade og det vintergule Løvfald.

Det var tidligt paa Morgen, da *Christian* vaagnede af en dyb Søvn. Hans Moder og den ældre Kone sad forud paa Vognstangen og 57 hørte begjærligt efter, hvad *Luzies* Moder fortalte. Først i dette Øieblik var hun kommet tilbage, hendes Glæde var nu næsten ligesaa stor, som hendes tidligere Angst havde været det. Datteren sov en god sund Søvn ovre hos Gartneren paa Ørebækkelunde; der i Haven ved een af de hvidkalkede Steenstøtter havde hun fundet Datteren siddende paa Hug med Hovedet mod Støttens Fodstykke. Paa Grund af det onde Veir var Folk oppe paa Gaarden; Lysene skinnede ud fra Gartnerens Huus, og der fik den ængstede Moder Hjælp, der var *Luzie* bragt til Sengs. »Moder jeg har jo ingen Klæder paa!« var hendes eneste Udbrud, da hun, gjennembævet af det mægtige Lyn, som slog ned i Haven tæt ved hende, kom til en Slags Besindelse. Derpaa havde hun grædt, saa det var en Gru, men endelig lukkede hun sine Øine og sov nu en velsignet Søvn.

»Maaskee vor Herre har forbarmet sig over hende!« sagde den gamle Bedstemoder, »sund og rask som vi var hun, men efter ligedan et ondt Veir som dette kom hun hjem fra Marken, hvor Lynet havde splintret et Træ.« Om hun havde faaet sin Ulykke derved; om hun, før Uveiret begyndte, havde sovet og faaet et Solstik

eller onde Magter vare med i Spillet, saaat hun havde seet, hvad der kunde forvirre et Menneskes Hjerne, vidste de ikke, men Forstanden var borte, det var vistnok. Nu var det det andet Aar, de vare med hende ved Kilden. »Vor Herre klare hendes Forstand, eller løse op for hende!«

58

IX

Ah! quel plaisir d'etre soldat!

E. Scribe.

Henad Eftermiddagen havde Alt ved Kilden et festligt Udseende. Paa den grønne Plads, hvor om Natten de Syge havde sukket og læst Bønner, dandsede nu de Sunde, medens en Violin og en Clarinet græd en gammel Engelskdands. Ved Kilden drak Piger og Karle en Kjærligheds Skaal, den Kjærlighed, som Blodet, men ikke Sjælen kjender.

I Landsbyen var broget Marked Støvler og Potter, Comedie og Kramvarer, Alt stilledes til Skue. *Christian* havde da gjort sit Marked, saa man: i Haanden bar han sin gamle Hat, men paa Hovedet den nye; Avispapiret, bundet fast med Seglgarn, sad endnu om den. Han stod med Forældrene foran en glimrende Boutik, hvor Silkehuer, broderede med Pallietter, blændede Øinene; deilige Nürnberger Billeder med preussiske Soldater og Tyrken i sit Serail vare udhængte. Det saa ud som en Pigeskole, sagde *Maria*. Her stod en omvandrende Italiener med sit Brædt fuldt af Gips-Figurer, de almindelige Slags, som Folk her have Sands for: en grønmalet Papegøie og en Napoleon. Skrædderen begyndte strax at tale Italiensk saa godt han kunde med Mund og med Fingre, og *Maria* sagde til Commandeersergeanten, at saameget kunde hun forstaae, at det ikke var Tydsk, de talte. Hjemmets Sprog, hørt i fremmed Land, har samme Virkning paa Hjertet, som Barndoms Melodier have for den Ældre, selv om en skurrende Stemme synger dem. Italieneren lo, nikkede og pluddrede, ja forærede *Christian* en Papegøie, som var knækket i Halen.

Silkebaand og tærnede Tørklæder flagrede tæt ved paa en Stang, der var bundet til Bordet bag hvilket en Bekjendt stod og tilraabte sit: God Dag! det var den gamle *Joel* som tjente hos *Naomis* Bedstefader og siden bragte sin Herres kulbrændte Levninger til Fædrenes Grave.

»Ja, Datterdatteren gaaer det godt!« sagde han, »den lille *Naomi* har 59 ingen Nød! hun gaaer i Silke og Musselin, hun faaer nok Guldringe paa Fingrene og Diamanter paa Brystet; hun bliver en Deilighed som Dronning Esther.«

»Har I nylig været paa Gaarden?« spurgte *Maria*.

»Nei, der kommer jeg ikke, det er saadan en Aftale. Jeg har ikke været der, siden den Dag min Herre var Kul og Aske, og jeg kom som Sendebud, for at sige, hvor forladt det stakkels Barn stod Da talte jeg med den unge Greve og den gamle Grevinde, hun kan være bedsk som Medicinen, hun drikker. Men jeg er dog den jeg er! der er Veie nok for mig at gaae, uden at træde paa hendes Grund. *Naomi* har det godt, - ak hendes stakkels Moder; deiligere Qvinde saa jeg aldrig, nu er den Blomst bleven Jord, hendes hvide Tænder er nu en hæslig Skjønhed!«

»Det Tørklæde, *Maria*, vil gjøre Dig til en deilig Skjønhed!« sagde Skrædderen og pegede paa et af blaate Katun med store røde og gule Blomster. »Tag det kun! nu ere vi rige!« han slog paa Lommen, hvori den halve Sum, de 500 Rdlr. og Forskrivningen, at træde i den unge Bondes Sted, havde Plads.

Maria rystede med Hovedet, drog et dybt Suk, men Øinene vendte dog tilbage til Tørklædet, Farverne vare saa glimrende, Mønstret saa aparte.

»Er jeg idag den første, som kjøber af Eder,« sagde Skrædderen, »saa vil det siden gaae godt af, for jeg har god Handsel! Vær nu ikke saa tankefuld *Maria*! vor Herre veed, naar vi komme til Kildemarked igjen, og om vi da have saadant Solskin og saamange Penge i Lommen!« Han kastede hende det smukke Tørklæde om Halsen, og hun smilte med store Taarer i Øinene, saaledes, som hun siden i Hjemmet smilte, da Manden udbredte Sedlerne paa Bordet og med tilfreds Mine sagde: »See det, og dobbelt saa meget er Din Mand værd! naa, græd dog ikke! det salte Vand drypper jo paa Pengene, saa er der ingen Lykke og Velsignelse ved dem. Underofficeer er jeg blevet, det er jo Begyndelsen til Officeer, see, saa nær er Du ved at blive Frue!«

»Om fjorten Dage skal Du til Odense og lære Exercice!« sagde *Maria*, »kun een Maaned vil det vare, siger Du, saa har jeg Dig igjen! ja, vor Herre veed det! Du har ingen Ro paa Dig! ja Du kan ikke andet! Troer Du ikke, jeg mangel Nat har hørt Dig isøvnne sukke og tale om fremmed Land! Du har grædt som et Barn, og det har skaaret mig i Hjertet! Den gamle Almanak, hvori Du udenlands optegnede 60 hvor Du var den Dato og det Aar, den Almanak, siger jeg Dig, som Du saa tidt tager frem, kigger i og fortæller mig: Herre Gud, i Dag for de Aar siden var jeg der, da sad jeg ikke her paa Bordet, den synes mig Cyprianusbog, hvori Du intet Godt læser. Nu kan Du skrive deri den Dato, Du forlod Kone og Barn! Kjendte jeg Dig ikke bedre, vilde jeg troe, at Du ude havde givet Dit Hjerte bort, og at hun der havde Gryden paa at kaage efter Dig, derfor lider Du af Uro. Ingen holder dog af Dig, som jeg, og Drengen er Din egen, det veed jeg med en frelst Samvittighed!«

»*Maria*,« sagde Manden, »Du vil jo ikke bedrøve mig! har jeg gjort noget galt, saa hjælper det nu ikke at sørge. Lad os hellere see det fra den fornøieligste Side. laften kommer Commandeersergeanten og Gudfaderen herhen, bed Handskemageren og den gamle *Heimerandt* og lad os faae en Bolle Punsch, ligesom paa vor Bryllupsaften.«

Aldrig havde *Christian* seet saa mange Fremmede i deres lille Stue, der vare Ni i det Hele. Gudfaderen havde Violinen med, og han spillede Dandse og fortalte Historier om Konen, som snøvlede og Manden, som talte fiint, og det vidste han ganske accurat at gjøre efter paa Violinen. Der blev leet og sunget, det var en lystig Aften.

Men Dagen, som fulgte, var desmere sørgelig, men værst var den Dag, da Faderen skulde til Odense. *Maria* og *Christian* fulgte til Qværndrup, og da Vognen derfra rullede videre, stode de To oppe ved Kirken, paa den høie Banke, for endnu, saalænge de kunde, at see Vognen, hvor Faderen svingede med Hatten. Men Veien dreiede af, de kunde ikke mere see ham, da trykkede *Maria* Hovedet mod Kirkemuren og græd Siden vandrede hun stille om mellem Gravene, lagde de visne Krands tilrette, og lugede hist og her Græsset bort.

»Hvo der sov saa godt, som de sove her!« sagde hun. »Det er dog en tung Vei, man har, før man kommer derned!«

Rundt om Kirken paa den grønne Banke staaer en Krands af høie, gamle Træer; paa hvert af disse har Præsten hæftet smaa Plader med fromme Indskrifter til Opbyggelse og Vederqvægelse.

»Det er ikke trykte Bogstaver!« sagde *Maria*, »jeg kunde ellers have læst dem! Kan Du, mit Barn?«

Og *Christian* læste de fromme Ord; det var hende som hvert Træ gjemte paa den lille Tavle en Trøstens Bjergprædiken.

»Vor Herre kan gjøre Alting godt!« sagde hun, »Vidste jeg kun, hvad der vilde skee frem i Tiden!« Og hun vandrede ned i Byen, gik 61 til et af de yderste Huse, hvor Bagerovnen som en Halvkuppel stod ud mod Veien. Hesteskoen paa Dørtrinet og det halve Fyrstaal i Karmen tydede paa, at herind vilde man ingen onde Aander have. Det var den kloge Kones Huus.

Kaffekjedelen blev sat paa, og i den grumsede Kop læste Seersken Haab og Mistrøst; dog Haabet var det overveiende, Haabet, som lægger Fløiel mellem Slavens Lænker og hans udmagrede Lemmer, Haabet, som skriver Benaadning paa Bøddelens dræbende Sværd, Haabet, hvis bløde Tunge synger de søde, falske Sange. *Maria* turde haabe.

Fra hvert Brev, som siden kom, dryppede Fortrøstningens Olie. Tiden gik. »Han kommer i næste Uge!« fortalte hun Venner og Naboer. »I Dag har jeg kun sex Dage!« og samme Dag kom han just, det var en Glæde, en Overraskelse. Den stakkels *Christian* laae syg, Kildens Kraft havde endnu ikke hævet hans Onde. Men Fader var jo kommet hjem, og derfor jubled *Maria*, men det var kun i Minuter; Glæden blev til Sorg, Sorgen til Taarer. Kun denne Nat kunde han blive hos hende; som en Naade var det forundt ham at være 48 Timer i Hjemmet. Regimentet skulde bryde op, Marchen gik til Holsteen, hvor de skulde støde sammen med de franske Tropper; den nordtyske Armee med svenske Hjælpetropper true de Grændsen.

»Vær ikke bedrøvet *Maria*! Du skal faae Ære af mig! og naar vi gjøre Bytte, vil jeg tænke paa Dig, rige kunne vi blive! Græd dog ikke, nu er det jo eengang saa. Vi ville have en fornøielig Aften iaften, derpaa sover jeg to à tre Timer og saa til Odense. Jeg er ikke mere træt af Marchen, end om jeg kun havde gaaet hertil fra St. Jørgensgaard! -Det er en Ynk at see Dig i Taarer og Drengen der syg og elendig! Skal den sidste Aften staae saa bedrøvelig for mig!«

»Nei!« sagde *Maria*, »det skal den ikke!« og de sidste Taarer bleve knuste mellem de mørke Øienhaar. Bordet blev dækket, Gudfaderen kom, og han priste Soldaterlivet, sagde, at det kunde være, han var selv med, før man mindst troede det. Den stakkels Dreng laae syg og lidende i sin lille Seng; han var faldet i Søvn, da Faderens Kys vaagnede ham i Morgenstunden, deres Øine mødtes, en brændende Taare faldt paa Drengens Læber, og Faderen ilede ud af Døren. *Maria* fulgte.

Hele den øvrige Deel af Dagen sad hun stille og tankefuld. »Du har mistet Din Fader!« det var hendes eneste Ord.

Et dansk Corps paa 10,000 Mand skulde forene sig med den franske Armee under Marschal *Davoust's* Commando. Til det 62 Holsteenske og Meklenborgske gjaldt Marchen. Fremad! hvirvlede Trommerne, og Hæren fulgte; men i hurtigere Flugt steg Trækfuglene, som alt paa Sommerens varme Dage forudføjte Nordens Vinterdød. »Der flyve Storkene!« sagde Skrædderen, »Men iaar flyver jeg med,« og han stirrede efter dem, til de som en Myggesværme forsvandt i den blaa Luft.

Ved den danske Grændse laae fjendtlige Hære; Steppens Søn, Asiateren fra Dons Moradser jog i flagrende Kaftan med fældet Landse henover danske Agre; Krigens Gud, Tidsalderen kaldte ham *Napoleon*, kæmpede alene med alle Landenes Riddere. Det var en stor Tournering, det var det sidste Ridderspil, han gav, og derfor kæmpede han alene; det lille Danmark var hans Gangerpilt: et trofast, begejstret Hjerte, men Kraften var ei, som Villien.

Dage og Uger giede hen i Uvished og Forventning for dem her hjemme; flere hæderlige smaa Affairer forefaldt i det Meklenborgske; paa andre Steder i Tydskland lede de Franske Nederlag, og *Davoust* maatte derfor trække sig tilbage, forfulgt af *Bernadotte*, som førte den nordtydske Armee. Idelig frem og tilbage Marcheren, Forpostfægtninger og Uvished om den kommende Dag. Det danske Corps stod under Prinds *Frederik af Hessen* og var deelt i tre Brigader, een af disse blev anført af General *Lallemant*, han besatte Lübeck, de andre trak sig til *Oldeslohe*, medens en Deel af den nordtydske Armee med svenske Hjælpetropper forfulgte det danske Corps.

Hvor var *Christians* Fader, han, hvem Længsel efter Venusbjerget havde lokket fra det stille Hjem? - Har Du seet Colonnen af Soldater bevæge sig hen over Marken, har Du seet den, naar Feltraabet er »Død!« Som en uhyre Crokodil med broget, blinkende Ham af Uniformer og Bajonetter, udstrækker den sit store Legeme. Kanonernes Lyd er Kæmpedyrets Stemme, Kruddampen dens Aande. Du seer ikke de enkelte Skjæl, som i Kampen falde fra det uhyre Legeme, og dog er hvert Skjæl et Menneskeliv. Det hele, store Legeme maa splittes ad, da bliver Dødshugget først synligt; som den sønderhuggede Orm i sprællende Flugt bæve Delene hen over Marken. Der kom et stort, forseglet Brev til *Maria*, tæt beskrevet og meget kostbart i Postpenge. Det lød saaledes:

»Min kjære Madame!

»Bliv ikke bedrøvet, naar De har læst min Skrivelse, skjøndt De 63 vistnok har Aarsag dertil. Vi laae i Lübeck, Generalen vilde gjerne skaane Byen og trak derfor over Segeberg til Bornhoved Nu er, som De maa vide, Terrainet mellem Byerne en aaben Hede. Det havde regnet flere Dage, Veiene vare elendige, to Skridt frem var eet tilbage, det tappede Kræfterne fra os; lige i Hælene havde vi det svenske Cavalleri, som var stærkere end vi, dog kom det ikke videre end til nogle smaa Skærmydsler mellem Blænkerne. Endnu skal Madammen ikke være bedrøvet, det Sørgelige kommer neppe før paa den anden Side af Brevet. Jeg kunde jo ligesaa gjerne sige hende det strax, men Sligt faaer man tidsnok at vide. Om Eftermiddagen nærmede vi os Bornhoved; Hedestrækningen hørte op og Terrainet blev mere gennemskaaret, vi vare altsaa i større Sikkerhed for det fjendtlige Cavallerie. Nu maa De vide, Prindsen af Hessen havde ladet Bornhoved besætte og var opmarcheret med de to andre danske Brigader, for at optage os. De polske Lanciers, som man her kalder Landsenerne, sluttede vor Trup. For nu at opholde Fjenden, medens Brigaden passerede, stillede han paa Veien udenfor Byen to Kanoner og en Bataillon Skarpskytter ved Siden, mellem dem var min Ven, hendes Mand, for det er om ham Brevet gjælder, kan hun sagtens vide. Men bliv bare ikke forskrækket; heute mir, morgen dir! Ligeover for os opmarcherede det svenske Cavalleri; vor Bataillon paa hver Side stod i sluttede Divisions-Colonner, den Ene vilde formere Quarré, men det fjendtlige Cavalleri var sprængt forbi og attakerede Bornhoved, den anden Deel stod ligefor os; der kom Uorden i vor Række, og havde Fjenden benyttet sig deraf, da havde det været forbi med os, men den gjorde det ikke. Kjære Madame, dette bliver et langt Brev, men De bør vide alle Omstændigheder, og derfor udskriver jeg største Delen af min Rapport, for at De ret kan indsee Omstændighederne: Vi formerede Bataillon, men en Deel af det fjendtlige Cavalleri var, som sagt, sprængt frem mod Bornhoved, de polske Lanciers, som sluttede vor Brigade, bleve forskrækkede og sprængte ind paa de holsteenske Ryttere, disse igjen paa de foran. Artilleriet i Spidsen spærrede aldeles Veien, og nu opstod en skrækkelig Trængsel, over hundrede Mand bleve nedtraadte og massacrerede. Trængselen gjorde, at ingen Fægtning kunde finde Sted Side om Side blev Fjenden trykket op mod hinanden. Imidlertid fyrede det danske Infanteri saa godt det lod sig gjøre, Svenskerne maatte trække sig tilbage ad den Vei, hvor vore Batailloner stode, de jog langs Grøfterne, bukkede sig ned 64 langs Hestehalsen, men to Hundrede bleve nedskudte, idet de fore forbi. Besætningen ved de to Kanoner forsvarede sig tappert og vedblev til sidste Mand at fyre med Kartetscher, men kun en Eneste, en Lieutenant, blev levende tilbage. Og saaledes er Madamen Enke. Dette er mit sørgelige Brev.

Ærbødigst, med Venskab, *Jordsach*, Commandeersergeant. 65

X

- es muss ja sein.
Ich blicke starr und fest vom Rabenstein
Ins Nacht hinein.

A. Chamisso.

»Død!« hvilken Verden fuld af Smerte ligger der ikke i dette lille Ord Det er et tveegget Sværd, som idet det fælder hvad vort Hjerte hænger ved, trænger ind i vort Bryst, saa det sortner for Øiet og Verden synes os mørk, om end Solen skinner paa Millioner Lykkelige. Kun eet Ord, kort som dette, giver Opreisning, tilaander os Hjælp, kun eet: »Gud«

»Ja, jeg var forberedt paa det!« sagde *Maria*, men hun var ikke forberedt. Den mørke, sludfulde Overgang fra Efteraar til Vinter, nedstemte, som et Sørgehuus, end mere den Sørgende. Luften var graa, Regn og Tøsnee faldt i de smudsige Gader. Mørkt ude og mørkt inde i Tanken.

»Græd ikke,« sagde *Christian*, »saa bliver Du syg og dør ogsaa fra mig! Du kan jo vaske og stryge jeg kan spille paa Violin, det faaer jeg Penge for, og saa skal Du ikke sørge!«

»Du Guds Engel!« sagde *Maria*, »lad mig kysse Dine Øine og Din søde Mund! ja, for Din Skyld vil jeg leve, hvad skulde der ellers blive af Dig!«

Aldrig havde Julen nærmet sig saa stille og sørgelig som denne Vinter.

»Gaardmanden i Ørebæk er dog en ærlig Karl! Brød og Smør har han sendt mig og en Gaas til Juleaften. Mon han endnu skulde have Tanker til mig? Nei, det Skridt gjør jeg aldrig meer! Din Gudfader vil jeg bede herhen Juleaften, skjøndt jeg holder ikke af ham! men for Din Skyld gjør jeg det! maaskee han betænker Dig, naar Du bliver større!«

Bordet var dækket. *Christians* Hjerte var fuldt af Juleglæde. *Maria* tog Psalmebogen frem.

66

»I har Stemme!« sagde hun til Gudfaderen, »I maa holde Tonen for os!«

»Jeg kan ingen Psalmer!« svarede han. »Skal vi bruge Bogen, saa lad os heller slaae op og see, hvad Skjæbne vi faae. Der ligger Noget i det! Hvad som skal skee er nu engang skrevet i den store Bog, som det er skrevet i vort Blod og i vor Sjæl!«

Maria aabnede Bogen.

»En Bryllupspsalme!« sagde hun, »det slog saamænd ikke til! jeg forandrer aldrig min Stilling! kunde jeg bare see Drengen rask og stærk og faae ham vel frem i Verden!«

»Det kommer an paa hans Stjerne!« sagde Gudfaderen. »Vi kunne gjøre *Noget*, men det bliver aldrig *Meget*! Ligger det i ham, at han skal stjæle, at han skal blive en vild Fugl efter Qvinderne, saa dæmpes det ikke! Han kan opføres mellem de skikkeligste Mennesker, de kunne indprente ham de bedste Tanker: er det Onde engang i ham, da maa det ud! Det kan vel sinkes, men naar han naaer Skjels Aar og Alder, da bryder det ud med en stærkere Kraft! Vilddyret sidder inden i ethvert Menneske, hos En er det en glubende Ulv, hos en Anden en Slange, der veed at krybe paa Bugen og slikke Støv. Dyret er os givet; det kommer nu an paa, om det eller vi fik den stærkeste Kraft, og Kraften har Ingen fra sig selv!«

»Vor Herre frie os fra den Ondes Magt!« sagde *Maria* og saae ned for sig. Det var, som om den Aand, hun frygtede for, sad ved Bordet hos hende. Talen, hun hørte, var som Elverpigens Skikkelse, foran Sandhed i al sin Deilighed, bagtil huul og tom, et Tegn paa den Verden, den tilhørte.

»Jeg har læst mange Skrifter!« sagde Gudfaderen, »læst om fremmede Nationer! Der gives mange Folkeslag paa Jorden! Hvad vi hos os kalde Synd, give Andre Navn af Ret. Den Vilde æder sin Fjende, og hans Præst siger: nu kommer Du øverst i Himlen! Tyrken har mange Koner, og hans Gud lover ham endnu flere i Paradiset. En General faaer Hæderstegn og Berømmelse for hvad han gjør i kongelig Krig, som skeer med Uret, medens en Anden, der viser samme Snildhed, kommer paa Steilen! Det Hele kommer an paa Skik og Brug, og hvo siger os, om vi just følge den bedste, fordi vi gjør, som de Fleste gjøre? Hvo veed, om ikke Dyret indeni os har større Ret end Mennesket, som følger sin Skolelov! Er det ikke Sandhed?«

»Ak jo!« sagde *Maria*, »men det er fælt at tænke paa!« Ængstelig 67 lagde hun Psalmebogen bort, skar

for af Maden og begyndte en ny Samtale. »Maatte bare min lille *Christian* komme sig! Jeg veed nok et Middel, det har Flere sagt mig, men det er altfor grueligt! drikke det varme Blod -!«

»Ti dermed!« raabte Gudfaderen. »Mig er det medfødt, at jeg ikke kan taale at see, man skærer Hovedet af en Høne! Jeg veed et uskyldigere Middel! det er en Symphatie, som man kalder det, og just paa en høi hellig Aften som denne maa det gøres. Jeg siger nogle hemmelighedsfulde Ord og han drikker iiskoldt Vand af min hule Haand.«

»Herre Jesus!« udbrød *Maria* og rykkede sin Stol tilbage, »har I været i Krig! har I dræbt et Menneske?«

En kridhvid Farve gik over Gudfaderens Ansigt. »Hvad siger I!« spurgte han med et skelende Blik.

»O Gud, jeg siger ingen Ting!« sagde *Maria*, »Der er jo mange underlige Midler, vor Herre eller en Anden har givet os! Men I sagde Noget der, som fik mig til at tænke paa Skipperen. Det var en Svensker, som laae ved Broen forrige Sommer; jeg talte med ham om Drengens Sygdom og hvad der kunde gøres imod den; jeg nævnede, hvad vi jo kjende her i Landet, at tigge en Leerpotte og i den faae paa Retterstedet Synderens Blod, som den Syge maa drikke; da sagde Skipperen, at de havde den samme Tro i Skaane, men de havde ogsaa den, at var det et Barn, der skulde hjælpes, saa behøvede man kun at lade det drikke koldt Vand af en Haand, som havde udgydt Menneskeblod, det var ligesaa virksomt! jeg skulde derfor, sagde han, gaae til en Soldat, som havde været i Krig, eller ogsaa til Skarpretteren. Disse Ord og det I nylig sagde -!«

»Lignede!« udbrød Gudfaderen. »Ja, det er ikke urigtigt! men hvad vil I sige, om jeg gav Eder en Haandfuld af det deiligste Blomsterfro, en heel Slægt, og I tog det, men lod det ligge hen, til det havde tabt sin Kraft, var det ikke det samme, som om I ødelagde et helt Blomsterflor? Hjemme i Norge har man en Historie om en Pige, som havde en Rædsel for at blive Moder, og som derfor paa sin Bryllupsaften gik med Brudekrone og Slør hen til Vandmøllen, hvor Hexen boede, bad hende om Hjælp, at Afkom aldrig skulde fødes, og Bruden fik tolv Korn, som hun skulde kaste ned under Hjulene; hun tænkte Intet derved, men for hvert, som faldt, løb en forunderlig Lyd ligesom et Suk; det var et Barnehjerte, der brast. Hun blev Hustru, blev 68 barnløs Hustru, og først som Gammel, med sølvhvidt Haar, kom Angesten over hende. Hendes Haand var reen for Blod, og dog var hun en Morderske og led i sin Sjæl, som En, der havde myrdet. Da søgte hun ved Midnat ind i Kirken, for at afbede sin Synd, og der saae hun oppe ved Alteret sine tolv ufødte Sønner staae, og bag ved dem deres ufødte Børn, den hele Slægt, de fyldte Kirkens Gange, og hun knælede ned og bad, hun, Mordersken af en heel Slægt -! og I forstaaer Historien? Saaledes vandrer mangan Morder om i Verden, en Morder af en ufødt Slægt. En Saadan er jeg, en Saadan bliver jeg! der er en Afsky i mit Blod for at være en Qvindes Mand! Lad kun Drengen drikke af min Haand! skjøndt man ikke seer Blodet, klæber det dog ved min Haand!« Han holdt sin Aande tilbage, ellers havde han sukket dybt.

»I er vist syg!« sagde *Maria* og saae ængstelig paa ham.

»Aldrig mere beder jeg Din Gudfader herhen!« sagde hun til den Lille, da han havde forladt dem, og de gik til Sengs. »Det var, som om en ond Aand var her i Stuen! fold Dine Hænder og læs Din Aftenbøn! jeg vil lære Dig een til, som jeg kan af den Bedendes Kjæde!« -

»Naar Dagene længes, Vinteren strænges!«

siger et gammelt Ordsprog. Det nye Aar havde mange iiskolde, mørke Dage. Vinduerne maatte tões op med en Ildpotte.

»Nu er Landeveien som et Stuegulv, den blanke Frost har gjort godt!« sagde Bonden fra Ørebæk, en Dag han besøgte *Maria*. »I maa muntre Eders Sind! besøg mig! tag Drengen med, jeg venter Eder med Fragtvoغن!«

»Jeg vil gjerne unde Drengen den Fornøielse!« sagde hun. For hans Skyld skulde det ogsaa være, dersom hun nogensinde begik den Daarlighed at gifte sig igjen, men det gjorde hun aldrig, og dog havde ^{*}69 Græsset næste Aar endnu ikke skudt nye Straae, før *Maria* vaklede mellem et Ja og et Nei.

»Det skulde saamænd være for Din Skyld, min søde Dreng!« sagde hun. *Christian* græd; den nye Fader var slet ikke mild og lystig. Han skjændte for Violinspillet og sagde, det var et kjedeligt Gnideri.

»*Maria*! Du veed nok, at jeg altid har havt mit Sind til Dig! Du tog alligevel en Anden jeg ogsaa, nu ere vi frank og fri, jeg trænger til en Kone i mit Huus, en Moder for min Dreng. Der er nu *Ane* fra Fuglehuset, hun er en kjær Pige! hun har to Børn, for hvert faaer hun ti Rigsdaler om Aaret i ti Aar; det er en Capital, der nok kan give Een Tanker til hende! Du har ingen Ting og Drengen til, men jeg holder af Dig, og vil Du som jeg, saa lyser Præsten paa Søndag for os!«

Hun gav ham Haanden.

»Ja, det er for Din Skyld, mit Barn!« gjentog hun, og de grønne Enge, Gaard og Qvæg dandsede

oplivende forbi Tanken, der et heelt Aar havde dvælet ved en Mand, der jo elskede det Udenlandske mere end hende og Hjemmet.

Jo hæftigere Graad, des hurtigere faaer Du grædt ud. Enkesløret syes om til Brudeslør, derfor leer ogsaa Blomsterkrandsen, den om Brudens Pande og den paa Ligets Hoved. Ja, i Kisten selv leer den og fortæller med sine brogede Farver den Døde: Sorgen og Du vil glemmes, ja glemmes som en Historie, de læste og græd over. Ja, det fortælle de leende Blomster den Døde, til de selv blegne og falde i Støv, og da leer Beenraden i Kisten over, at ogsaa de ere blevne saa tause.

»Saa er det nu forbi med vort Violinspil!« sagde Gudfaderen. »Jeg havde tænkt det anderledes, men hvad kan et Menneske tænke! Nu skal Du have Plougen og ikke Violinen i Haanden! Du skal en ny Vei, eller en Omvei! det kan man ikke sige forud Den gamle Violin vil jeg ellers forære Dig! den lille Nodebog med Smaastykkerne i kan Du have! *Mikkel Rævs* Bog med Billederne, faaer vel at følge med, den holder Du saa meget af! tag den kun! jeg holder af Dig, og Du af mig igjen! det er jo Sandhed? Græd ikke, Du lille Barnesjæl! kys mig kun! ja, nok et Kys! læg Din lille Haand om min Hals! troer Du nu altid at kunne erindre, hvad jeg her siger Dig? Vær vild og gal i Din Ungdom, at Du kan være mæt deraf, naar Du bliver ældre! Ungdommens Synd faaer Menneskenes Tilgivelse, Manden derimod dømme de stræneere. Tag for Dig af Glæden, medens Du kan, at Du ikke som 70 Gammel skal græde over, at Du ingen Synder har; de høre med, som Salt i Maden. Bedre er det at have nydt Livet for meget, end siden i Eensomhed at maatte sukke over, at man ikke nød det, medens man kunde. Det skriver jeg i Din Vandrebog! Gud eller Djævelen, i hvilket Regiment Du saa er sat, være Dig en god Herre!« Han rakte *Christian* Violinen og Bogerne.

Det var det sidste Besøg i Hulgaden.

71

XI

- Vorbei
Sind diese Träume.

Schillers Don Carlos.

Dagen før selve Bryllupet er en Torturday for Bondebruden; hun skal pyntes, det vil sige, for første og maaskee eneste Gang i sit Liv, vise sig med bart Haar; det bliver vasket ud i Lud, hvorefter det bliver stift og stridt og endnu piinligere at faae ordnet, sædvanligviis daaner da ogsaa Bruden under denne Pynten. Dette var ikke Tilfældet med *Maria*. »Hendes Haar var som den fineste Silke!« sagde Een i den Gruppe, med hvilken vi beskue Toget til Kirken. At hun som Enke ei vilde være hueklædt, men prange med sit kjonne Haar, det viste Stolthed, meente man. Hele Brudgommens Familie havde da ogsaa meget imod hende, for hun bragte jo ingen Ting med i Huset, uden en lang Dreng.

Æreporten var reist paa Veien; Ledene, de skulde igjennem, pyntede med grønne Grene; Stadsekarlene, som de kaldes, jog allerede til Hest frem og tilbage paa Veien foran Toget. Først kom Bruden med sine »Stadsepiger,« der holdt deres store Urtekoste ud af Vognen, som Marschalsstave; klingende Bjelder og smaa Speile blinkede deri; prægtigere Urtekoste havde Ingen seet. Trompeter og Violiner klang og det lige ind i Vaabenhuset og overdøvede Orgelet. Brudepigerne havde megen Ære af Kirken, den var pyntet med Grønt og med »hvad der gloer,« som Bonden siger: Kongen tilhest paa et fire Skillings Billede, en couleurt Recept med Flasken til, hvorpaa endnu læstes, »for sex Skilling Enebærdræber,« en gammel rød Silkemuffe og mange andre Pragtsager hang mellem de grønne Grene og Krandsene. Hvert Bryllup hos Bonden, naar det skal være ret stadseligt, viser os denne barnagtige Pynten.

Mellem de indbudne Koner, som sad i de forreste Stole, kjende vi to, Moder og Bedstemoder, som vi traf ved Kilden, Datteren *Luzie* var med. Intet Forvirret var mere at see i hendes blaa, talende Øine, 72 from og stille sad hun hos de Andre. Som Uveiret hiin Nat, havde ogsaa hendes Sjælekamp lagt sig. *Christian*, der havde Plads paa Mandfolkesiden, kjendte hende strax; hun derimod saae fremmed paa ham og sang med klar Stemme den hellige Psalme.

Brudeparret gik til Alteret, Følget stillede sig i Choret. De to Qvinder hviskede sagte til hinanden:

»Pas nu paa Brud og Brudgom, hvo af dem, der først gjør en Bevægelse, den dør først!«

»Eia, det gjorde hun!«

»Men det stemmer ikke med det Andet!« sagde den Yngre. »Det har jeg mere Tro til! det er aldrig slaaet feil! Af Brud og Brudgoms Navn kan man see, hvo der først dør. Man tæller Bogstaverne sammen og siger da: »Adam dør! Eva dør!« see det er det samme, som man sagde han dør, hun dør, den man standser sidst ved, dør først. Men det træffer jo ogsaa, hun hedder *Maria*, det er fem Bogstaver, dersom det ikke skrives med to r, og han hedder *Peter*, det er ogsaa fem, det bliver ti, som er et lige Tal, og ved lige Tal bliver det *Eva*, som dør!«

»Men han kaldes jo *Peer* og ikke *Peter*!« sagde den Yngre.

»Men hvorledes er han døbt?« spurgte den Anden. »Hedder han *Peer*, saa dør *han* først, men hedder han *Peter*, saa dør *hun* først, og saa stemmer det med Bevægelsen, hun gjorde!«

De bleve afbrudte ved, at i Nærheden af dem opstod en lille Strid, som dog, ihvor stille den gik af, forstyrrede deres Andagt. Brudgommens Søn, *Niels*, en Dreng paa tolv Aar, med et fladt, ondsksfuldt Ansigt, stødte temmeligt ublidt sin Halvbroder *Christian* tilside, for selv at komme foran, den Anden gjorde en uvillig Bevægelse, Qvinderne antydede dem ved Miner Taushed, og *Christian* saae forlegent ned paa sine skinnende hvide Strømper, men *Niels* satte i det samme sin sværtede Sko hen over Vristen; *Christian* fik Taarer i Øinene, *Luzie* sendte *Niels* et straffende Blik.

Vielsen var endt. Som Dommedags Basuner klang Trompeterne i Vaabenhuset. Brudgommen kørte i største Fart afsted, for at kunne tage mod sin Kone i Brudehuset. I Forstuen der stode Spillemandene opstillede. Ægteparret var her og hver Gjest lagde paa Tallerkenen foran det sin Brudegave; hver stor Seddel glemte man ikke at brede ud, som Bonden aldrig siden glemmer at give en ligesaa stor Gave, naar den Givende eller hans nærmeste Slægt holder Bryllup. Maden 73 blev spist, Psalmen sunget, og Skafferne dandsede Bruden i Brudgommens Favn.

Luzie, lidt ældre end *Christian*, tog sig ene og alene af ham, de To dandsede og spadserede sammen; den smukke Skolemesterdatter kaldtes hun.

Ved anden Dags Gildet sad de i Haven, hvor Busknellikerne stode i Blomster, og hun fortalte ham om sin Mo'rmo'rsbroder *Peter Wik*, som hun ogsaa kaldte Morbroder, og som havde det deilige Skib, der hed *Luzie*, ligesom hun; det seilede baade til Tydskland og Kjøbenhavn. O, den Morbroder var saa god og saa morsom; eengang hver Sommer, naar Skibet laae ved Svendborg, besøgte han dem; han havde foræret hende Historien om den taalmodige Helena, der, som der stod, var »meget lystelig, men derhos bedrøvelig at læse.« *Christian* hentede da sin Bog om Ræven, som Gudfaderen havde foræret ham, og de saae de mange Træsnit og *Luzie* læste Overskrifterne, og de forstode godt hvorledes Ræven narrede baade Bjørnen og de andre Dyr.

Som de bedst sad, kom *Niels*, han listede sig sagte bag ved dem, og ved et Spark med Foden fløi Bogen dem ud af Hænderne, høit i Veiret og hen i Stikkelsbærbuskene. *Christian* græd, men *Luzie* skjændte og sagde til *Niels*, at han var, ligesom Ræven i Bogen, et ondt Dyr.

Drengen saae paa hende med sit intetsigende Ansigt. »Gale *Luzie*!« var hele hans Svar. Da blev Pigens røde Kinder blege, han havde ved disse Ord rørt hende bittert, tydet hen paa den ulykkelige Stilling, hun tidligere havde været i, men nu var helbredet for. Med et Udtryk af Veemod saae hun paa ham og gik ind i Brudehuset, hvor Alt var Lystighed.

Ved tredie Dags Gildet saae man *Luzie* og *Christian* dandse, *Niels* var med i Kjæden. Solen gaaer ikke ned over Børns Vrede. Skafferne takkede af med den sædvanlige Formel: »imorgen er her ikke mere Fornøielse!«

For Ingen laae der en saa profetisk Sandhed i disse Ord, som for *Christian*. I de første Uger gav vel det nye Hjem, Haven og Markerne nogen Afvexling og Fornøielse, men inde var der ei det Hjem, som i Svendborg. Stedfaderen holdt ikke af hans Violinspil, og *Maria* hang derfor Instrumentet høit over Døren, hvor det ikke strax kunde tages ned. *Niels* oversaae Kjøbsteddrengen, der var bange for Qvæget, tog en Ko for en Tyr og ikke kunde sidde fast paa et stadigt Malkeøg, 74 der gik til Vands. Grinende fortalte han det til Faderen og Karlene, og deres Latter krænkede den Lille. Det eneste Punkt, hvori begge Drengene nogenlunde mødtes, var ved Billedbogen. Dyrene interesserede *Niels*, men at de kun vare sorte og hvide, fandt han var en stor Feil. Det var saaledes slet ikke Ondskab, men snarere en velmeent Tanke, at han en Dag, da *Christian* var ude, tog Bogen frem og i den Forvisning, at han gjorde noget fortjenstfuldt, overmalede alle Træsnittene med de grelleste røde og gule Farver. Han gjalt jo ogsaa for, som Faderen og Karlene sagde, at have Greb paa at ridse. Paa Porte og Døre stode hans Skizzer af Mennesker og Dyr, men det, som gav disse Relief hos hans Publikum, var den platte Betydning, det Gemene, som hver udtrykkede. Træsnittene gav han ved enkelte Streger og Tilsætninger samme Character, og lo selv deraf, tilfreds med sin Opfindsomhed.

»Vil Du nu see!« sagde han til *Christian*, da denne kom. »Nu gloer det!«

»Hele Bogen har Du fordærvet!« sagde *Christian*, og hans Bedrøvelse og Vrede derover skabte hos ham en vild Hæftighed, der ikke var hans Natur egen. Han styrtede ind paa *Niels*, men denne kastede ham i samme Nu til Gulvet.

»I skulde begge have Prygl!« sagde *Maria*. »*Niels* vil jeg ikke slaae, men Du er min egen, Dig har jeg Lov til at banke!« og saa fik han for dem begge To.

Faderen fandt ogsaa, at Bogen nu var meget kjønnere, og de gemene Tilsætninger afpressede ham et fornøiet: »Den Satans Dreng veed god Besked!«

Overladt til sig selv og sine egne Tanker listede *Christian* sig omkring. Dag for Dag blev han mere stille. Stundom havde han vel Moderens hele Kjærlighed, især naar Noget gik hende haardt imod, eller naar hun hørte Mandens Familie tale ilde om hende, fordi hun Intet havde bragt i Gaarden. Stundom turde da Violinen komme ned, og saa spillede han Stykkerne i Nodebogen, den var ham en Skat, som han for Intet i Verden vilde miste; og dog maatte han miste den.

En deilig Drage fløi en Dag henover Huset, *Niels* havde sammenklistret den af gamle Aviser og af Nodebogen, som for ham intet Værd havde. Dragen fløi høit i Veiret, Drengene kunde ikke holde den, Flugten blev stærkere; og den fløi ad Tørvemosen til.

Vinteren kom - og gik. Det blev Sommer; *Christian* skulde ogsaa 75 gjøre Gavn. Ude paa Engen, hvor Bækken løb mellem Ellebuskene, maatte han og *Niels* skifteviis passe Gjæssene; men han var gjerne i denne Eensomhed. Paa en stor Elletrunte, tæt ved hvor Bækken dannede en lille, stillestaaende Bugt, Dam kunde det kaldes, omskygget af store Hasler og Elle, der speilede sig i det klare Vand, sad han i sine Drømmerier og saae paa Luftens Afspeilning i Vandet. Dernede svømmede Skyernes Billede, dernede fløi Fuglen med udbredte Vinger, netop saa dybt, som den svævede høit over Vandspeilet. Træerne rundt om viste sig med Toppen nedad, Roden opad; hans egen Skikkelse kom tilsyne ligesaa omvendt; nu forstod han hvorledes der maatte see ud paa den anden Side af Jorden. Boblerne, som hist og her skjød op, kaldte han sine Vand-Stjernesud. Fladen selv var ham et Verdenshav; de store Vandmyg, som strøge hen derover, vare Corsarer. Hvilken Fart de dog toge! I Forhold hertil fik da Breddens Grønt og Vandplanterne en Kæmpestørrelse, som Træerne i de tropiske Lande. Andemadet var grønne, svømmende Øer; og kom pludselig en Frø tilsyne og svømmede hen over Vandspeilet, da var den et Uhyre, som de, han havde hørt om i »*Tusind og een Nat*.« Hvor han sad, gik Vandet just ind under Elietrunterne mellem de fremspringende Rødder; i Hullerne saae mørkt og hemmelighedsfuldt ud; ingen Fisker aner mere ved at seile forbi Capris Klippehuler, end han ved at see de sorte Huller mellem Rødderne og Græstørvne, som hang ud over Vandet uden at berøre det. Ved at slaae med sin Stok fik han Bevægelse i det hele Ocean, og han saae Verdenshavets lange Bølger, Ebbe og Flod, hvorved Kystens Huler skjultes eller bleve større. Hvad han kjendte af Faderens eller Gudfaderens Fortællinger, meente han, at de andre Bønderbørn ogsaa kjendte; hvad han saa i Vandet og i det Grønne rundt om, maatte de jo ogsaa kunne see, og han talte til dem derom, som var det en Virkelighed. De begrebe Intet, hørte paa ham med Forundring og Nysgjerrighed; de vidste ikke, om han var klogere end de, eller om han var ganske gal.

»Jo, han er gal!« sagde *Niels*. Dette var Tegnet til en ganske ny Anskuen. Alle overvældede de *Christian*, En bandt med den grønne, seie Bark en lang Pileqvist bag i Halskluden paa ham, Andre besatte ham med Borrer, og *Niels* fløitede og raabte: »Hurra for gale *Christian*!«

Da greb Fortvivlelse ham, og som et skrækket Raadyr jog han i vild Flugt hen over Marken, alle Drengene fulgte skrigende efter og kastede ham Huer og Træskoer om Ørene. Han naaede Haven, kom 76 over Grøften, Drengene vare tæt ved, han udstødte et Skrig; *Maria* stod i Haven, han søgte hen til hende, *Niels* og de Andre stode alt paa Grøften.

»Hvad er der nu i Veien!« sagde hun. »Kan Du ikke lege med dem! vil Du nu strax være ordentlig!«

Hun gik ind Kammeraterne loe ham ud, og han maatte høre paa det.

En Dag sad han eensom paa Marken og fandt paa ved Gjærdetorne at sammenhæfte Blomster og Blade, saa at de dannede menneskelige Skikkelser. Et lille Skræppeblad var Damens struttende Skjørt, lange, røde Blomster dannede Armene, en vild Rose var Ansigtet; Mændene derimod havde Been og Arme af Fugleribber; Veibredbladet var deres grønne Jakke. Det saae virkeligt ud af noget! Han stillede dem op rundt om en Trærod og betragtede derpaa sit deilige Selskab.

Midt under denne Leg blev han afbrudt af den kloge Kone fra Qværndrup, hun, hans Seerske og Læge, kom for at plukke Bukkeblade og skære Angelikerod Hun saae paa Dukkerne.

»Ih, hvad er det, Du der har gjort?« spurgte hun, »Det er jo Menneske-Spøgelser! Men en Sjæl har Du dog ikke kunnet give dem! Hvad vil Du nu svare dem paa Dommens Dag, naar de anklage Dig, fordi de kun blev Legemer?« Hun rystede med Hovedet og forlod ham; men hendes Ord: »De vil kræve en Sjæl af Dig!« vare trængte dybt ind i hans Phantasie.

Jo mere han saae paa sine Dukker, des ængsteligere blev han; rive dem itu, vovede han ikke, da rykkede han en Græstørv op, gravede et Hul, lagde dem alle derned og Græstørven ovenpaa. Nu vare de begravede. Men hele Natten drømte han derom, og han syntes, at de smaa Blomster-Mænd og Koner kom til hans Seng, hoppede op paa den og sagde: Du skal give os en Sjæl. Hans Drøm forekom ham en Virkelighed, men til Ingen turde han fortælle den. Næste Dag gik han hen til det Sted, hvor Græstørven laae, løftede den op; Blomsterne vare visnede og sammenkrympede, han tog dem op, bredte dem ud, saa godt det lod sig gjøre, lagde dem paa et stort Skræppeblad, læste et *Fader vor* derover og satte dem ud paa Bækken, hvor da det grønne Dødsskib seilede afsted, saa kunde de jo ikke komme tilbage og skrække ham.

77

XII

Alrik.

- Du är här! hvad glädje! -

Emund.

Nämn mig ett Haf
Nog stort att twätta af den skuld, mig trycker.

Runeswärdet, Sorgspel af Nicander.

Oftest ligger det i Omgivningens Mangel paa at forstaae det Eiendommelige eller det overveiende Gode, som gjør en ædel begavet Sjæl til Gjenstand for Spot, og Tilsidesættten. Æselet træder tidt paa den bedste Blomst, Mennesket paa sin Broders Hjerter.

Du, hvis Øie løber over disse Blade, har Du nogensinde været ret eensom? Kjender Du det, intet Hjerter at have, Du kan hælde Dig til! Ingen Ben, ingen Broder, Eensomhed midt i Vrimlen! Da veed Du den Spire, som fremskjød i *Christians* Sjæl, veed hvorledes den bittre Duft gjør ældre, modner Tanken, medens den blodig ridser sine Viidsoms Runer i vort Hjerter.

I Violinen boede endnu Barnephantasiens Trøster, men Violinen gjorde ham til et Hængehoved, sagde Stedfaderen, derfor blev den solgt til Landsbymusikanten for nogle Mark.

»Nu have vi da ikke mere Vrøvl med den!« sagde *Maria*.

Taus sneg *Christian* sig ud i Loen, lagde sig i Høet og græd, til Søvn gav ham sit trøstende Kys, og han drømte om gamle Dage, da hans Fader fortalte om de deilige Lande, og Gudfaderen sagde, at Violinen skulde blive ham en Rose i Haanden og gjøre hans Lykke.

Virkeligheden var en Benægtelse af denne og alle følgende smukke Drømme. Efteraaret kom, det blev uhyggeligt ude som hjemme.

»Det er et Klynk med den Dreng!« sagde *Maria*. »Det har han efter sin Fader! men Ingen skal sige, at jeg forkjæler ham!«

For at være en god Stedmoder, blev hun mindre kjærlig mod sit eget Barn.

»Er det ikke forfærdeligt!« sagde Manden, en Dag, han kom fra 78 Svendborg; »Nordmanden i Hulgaden, han, som kom til Din første Mand, er sat fast Han har tilstaaet en gruelig Misgjerning. For mange Aar tilbage har han i Norge taget Livet af et Fruentimmer, og i Svendborg, husker Du Jødens Datter *Sara*, Moderen til den lille *Naomi*, eller hvad hun hedder, hun, som er kommen saa høit paa Straa, har han hjulpet ind i den anden Verden!«

»Gud forbarme sig!« udbrød *Maria*.

»Ja, han sidder i Bolt og Jern. Det er ellers ganske underligt, hvorledes det er blevet kundgjort! Han faldt i en svær Sygdom, Doctoren sagde, at han ikke kunde leve, og det har han da ogsaa troet, og derfor vilde han lette Samvittigheden og skriftede sin Synd; men fra det Øieblik foregik en stor Forandring med ham; Sundheden kom med eet tilbage, og saa gik han fra Sengen til Fængeleiet Naade faaer han ikke. Det er saa

godt som to Mord, han har begaaet, og Smugler har han været; derfor reiste han saa tidt til Thorseng.«

»Ak, ja!« sukkede *Maria*, »man kunde see og høre det paa ham, at en ond Aand der havde Sæde. Jeg gruer endnu for hans Tale forrige Juleaften! Violinspillet var som Kains Røst. Det var fælt at høre!« Hun kunde ikke glemme det, hendes Lemmer skjælvede.

Aftensbordet blev dækket, *Niels* kom, *Christian* var ikke at finde. Man ventede, man søgte efter ham; han kom ikke. Klokken gik til elleve.

»Han kommer nok, naar han bliver sulten!« sagde Faderen.

»Jeg er hans Moder!« sagde *Maria*, »jeg veed bedst, hvor nær han er mit Hjerte. Finde ham maa jeg, men de Kunster skal han faae betalt!«

Han var ikke at finde.

Kort efter Middagstimen havde han siddet paa sit Yndlingssted ved Bækken; Løvet hvirvlede hen over Marken, Solstraalerne vare matte og kolde, Alt for flere Dage forud vare Trækfuglene borte; derfor overraskede det ham, at see, tæt ved sig, en Stork, en Efternølei, maaskee var den fanget, da Flokken drog bort, siden sluppet ud og maatte nu, som en eensom Pilgrim den lange Vei gennem Luftens Steppe, til det fjerne Syd.

Den hoppede rundt om *Christian*, syntes slet ikke ængstlig og saae paa ham med sine kloge Øine. Da tænkte Drengen paa Storkene, som havde Rede paa Jødens Huus, denne syntes ham Hannen, og alle kjære Barndoms Erindringer paatrængte sig ham. Han huskede Alt, hvad Faderen havde fortalt om dette underlige Dyr; han nærmede sig, 79 men Storken fløi nogle Skridt længer bort. »Hvo der kunde sidde under Storkevingen og flyve med til fremmede Lande!« havde Faderen saa tidt sagt, og aldrig havde samme Længsel rørt sig saa stærkt hos den Lille, som i dette Øieblik. »Kunde jeg bare komme til Svendborg, til min Gudsfar!« tænkte han og gik halv drømmende over Mark og Eng; da steg Storken i stolt Flugt, styrede hen over Skoven, og *Christian* vandrede, glad, som han længe ikke havde følt sig, henad Landeveien, som fører til Svendborg.

Først da Mørket faldt paa, da Appetiten indfandt sig, vendte Tankerne sig til Hjemmet, og han blev forskrækket over at være saa langt borte derfra, og at have forladt Gæssene paa Marken; det vilde blive sildigt, før han igjen kunde komme til sine Forældre, og hvad vilde de sige? Han standsede, Storken var Skyld i det Hele, sagde han og begyndte at græde, thi de vilde slaae ham, kom han hjem. »Du gode Jesus, vær min Ven!« bad han med fromt Sind og vandrede fremad.

Det blev mere og mere mørkt, han kunde ikke see en Haand for sig, da krøb han op paa Grøften, hældede sit lille Hoved til Piletræet, læste sit »Fader vor« og hengav sig i sin Skjæbne.

Klokken kunde ikke være mere end ni, denne Aften. Som han sad forekom det ham, at et stærkt Lys mellem Træerne blinkede langt borte, han hørte Musik; saa blødt og deiligt bølgede de fjerne Toner forbi hans Øre; han lyttede med en Andagt, som den Salige vil lytte til de himmelske Harmonier. Snart syntes han, at det kom fra Træernes Toppe, snart fra Skyerne over sig. Mon der er Sandhed i Sagnet, at Svanerne synge, men kun saa høit fra Jorden, at Menneskene der ikke kunne høre det? Her trængte det dog ned til et menneskeligt Øre. Skyerne fik en større Glands, Alt blev mere klart; han stirrede mod det tiltagende Lys og saae nu den aftagende Maane med sit dæmrende Skjær kalde Buske og Træer ud af Mørket.

Han var ved Herresædet *Glorup*, sad paa Grøften ind til den gammeldags Have. Fra Hovedbygningen klang den Musik, han hørte; derfra straaled Lysene ud til ham. Uimodstaaeligt droges han nærmere; han lod sig glide ned mellem Buskene og var nu i Haven.

Mægtige, gamle Træer, med Grenene tæt slyngede i hinanden, dannede en uendelig lang Allee; en qvindelig Skikkelse af hvidt Marmor stod med Lænker bundet fast til en Klippeblok. Hvad han havde hørt i »tusind og een Nat«, om fortryllede Haver og Slotte, syntes ham her Virkelighed; maaskee blev han her hjulpet og lykkelig, som 80 man sædvanligt bliver det i Eventyrene. Han læste en Aftenbøn og gik nu med from Fortrøstning hen til *Andromedas* Billedstøtte, som den her staaer i Haven. En deilig Prindsesse var det vist, som her var fortryllet til Steen. Han rørte ved hendes Fod; iiskold var den. Underlig veemodig syntes hun at see paa ham i Maanskinnet.

Inde i den lange Allee laae endnu hele Nattens Mørke, des skarpere fremtraadte det ved de belyste Yderkanter. I en bestemt Afstand fra hinanden stod her Steensøiler med mægtige Kugler paa. De syntes ham Dværge, der bevogtede Veien; en lignende Allee med samme Skikkelser strakte sig paa den anden Side, og mellem begge laae en Sø med bratte Kanter, midt i hvilken var en lille Ø, hvor det brogede Efteraars Løv syntes de prægtigste Blomster. Fra Hovedbygningen ligefor straaled Lysene med farvet Skjær gennem de brogede Gardiner, og herfra klang Fortryllelsens Toner. Det var, som om Alleen aldrig fik Ende; deri laae vist ogsaa en Trolddom.

Endelig stod han foran Indgangen og saae ved Maanelyset de kolossale Steenørne, som holdt det grevelige moltkeske Vaaben, og de forekom ham som Fuglen Grib, han frygtede for, at de vilde løfte deres store Vinger, flyve ned og slaae Næbbet i ham, men de rørte sig ikke. Da steg han op ad den brede Trappe, saae den Stjerne af Lys, som med glimrende Glasstene hang under Loftet; deilige Qvinder, lette som Sæbebobler svævede forbi; pyntede Herrer vare der; han vovede ikke at træde ind i selve det fortryllede Slot, kun af Tonerne turde han drikke, og de vare ham en Livsensstrøm for det hensmægtende Hjerter.

Paa Trappen laae et Slags uldent Teppe for Herskabets Hunde, at de ikke skulde ligge paa de haarde Stene; det svøbte han sig ind i, hans Hoved bøiede sig træt, han sov ind. Vinden strøede det gule Løv over den Sovende. Søvnens havde lænket ham til en Jord, hvorfra han var en Deel. Læberne bevægede sig sagte i Drømme. Armodens Barn paa Trappen i den kolde Nat, er Du mere, end Mesterværket i Marmor? En uddødelig Aand bygger i Dit Bryst.

Tonerne taug, Lysene slukkedes, der blev stille i hele den store Gaard, men fyldigere strømmede Toner og Lys gennem den Sovendes Sjæl; i Drømme var han i den pragtfulde Sal, der nu havde en langt aandigere Skjønhed Væggene vare Sommerskyer, Portalen en prægtig Regnbue, og Ørnene deroppe havde Liv; de rystede deres store, sorte Vinger, saa Stjerneskud spillede fra Fjedrene. Musikken 81 fra Portalen saae ud over Haven, øinede han de deilige, blaae Bjerge, som hans Fader havde talt om, og fra disse kom, Haand i Haand, *Naomi* og *Luzie*, de nærmede sig Slottet, han vinkede af dem, de vare ganske nær, - da vaagnede han. Maanen skinnede ham lige i Ansigtet, saa han i første Øieblik troede endnu at see Glandsen i sin Drøm.

Vinden blæste koldt; dødsstille var der rundtom; han frøs; Virkeligheden af hans forladte Stilling var ham alt for tydelig. Han reiste sig, gik nogle Skridt; den hele, døde Bygning, de lange, stive Alleer med deres hvide Monumenter havde noget uhyggeligt; Tænderne klappede ham i Munden. For at finde Læ mod den skarpe Vind, gik han ind i den lille Kratskov; her var en Huulning, en Art Sandgrav, i den steg han ned Da reiste sig pludseligt foran ham en mandlig Skikkelse, med store Omrids.

»Hvem er det! Hvad vil Du?« spurgte den barske Stemme.

»O Herre Jesus!« sukkede *Christian* og sank paa Knæ.

»Er Du et Barn?« spurgte Manden.

Christian sagde, hvem han var, hvor ene han kom, og i samme Øieblik slyngede sig et Par Arme om ham.

»Kjender Du mig ikke?« hvidskede Manden. »Kjender Du ikke Din Gudfader? Tael sagte, ganske sagte siger jeg Dig!«

Og *Christian* blev veltalende, klyngede sig til Gudfaderen og trykkede Kys paa hans Kinder.

»Hvor Du har et stort Skjæg!« udbrød Drengen.

»Men derfor er jeg dog ikke Ulven, som spiste den gamle Bedstemoder og den lille Pige!« svarede han.

»O ja, den Historie har Du før fortalt mig! i mange Tider har jeg ingen Historier hørt. Min Violin har de solgt, Nodebogen har *Niels* gjort en Drage af - men det kan være det samme, naar jeg kun altid maa være hos Dig!«

Gudfaderen lagde sin Arm om hans Hals, kjælede paa sin Maade for ham, og at de mødtes her paa dette Sted og denne Tid, var jo ganske i sin Orden ved Gudfaderens Forsikkring: jeg er paa Reise. Nu steg Maanen saa høit over Trætoppene, at dens Lys kunde beskinne den lille Gruppe. Gudfaderen var guulbleg i Ansigtet, Skjæg og Haar tykt og uordentligt. *Christian* sad i hans Skjød og hørte en Historie, som han fortalte ham, men mindst tænkte han da paa, at det var Nordmandens eget Liv, han hørte.

»Engang blev der født et Dyds menneske! nu skal Du høre, hvad 82 det var for et løierligt Dyr! Da det laae i Vugge var det hvidt og rødt, havde uskyldige Øine og blev kaldet en Guds Engel! Det skulde opdrages i Uskyldighed, men om Natten kom Satan og lod Barnet die sin sorte Geed, saa kom der Vildskab i Blodet, men Ingen mærkede det, for det havde alle Dydsfagterne. Det blev en Knøs, der kunde blive rød ved et lystigt Ord. Han læste i Bibelen, men han traf altid paa det Sted i Høisangen, hvor den deilige Qvinde bedst beskrives, hun, den smukkeste af *Salomons* Qvinder; han læste om *Susanna* i Badet og *David* hos *Bathseba*. Ingen vidste, hvad han tænkte, hans Ord vare rene som Sneen, der aldrig er betraadt. Dyds mennesket var stolt deraf og gad gjerne føres om i et Jernbuur, for at Folk i alle Verdens Lande kunde see et saadant sjældent Dyr. Du veed, at af den gamle Mjød kan blive en Basilisk; Djævelens Die er en kraftigere Drik, det skabte et værre Dyr indeni ham; det kroede sig, og Dyds mennesket kroede sig. Det var to Haner, som vare stolte paa det. Saa gik han ud i Skoven, og her kom Skovjomfruen fiin og skjær, hendes Deilighed ansporede Uhyrets Kræfter, og Dyds mennesket blev til et vildt Dyr i Skovjomfruens Arm. Hun skreg om Hjælp, men det var altsammen Djævelkunster, og Dyds mennesket trykkede hende om Halsen, saa Stemmen døde, og selv blev hun blaa og kold, da stødte han hende i Afgrunden. Men ud af hendes deilige Legeme, som han havde

trykket i sin Favn, væltede Slinger og Fiirbeen, de hvislede omkring ham, de fik Vinger, og de sang fra Træer og Buske: »Du er et syndigt Menneske som de Andre!« og de sorte Grantræer nikkede og sagde: »Du er en Morder!« - Saa flygtede Dyds mennesket til fremmede Lande, hvor Træerne ikke vidste derom og derfor taug stille; men Fiirbenene med Vinger, vare fløiet med, de sang i Buskene, de peb som Faarekyllinger i hans Kakkellovns Krog - saa tog han Violinen frem, spillede for dem og vrængede efter dem, saa faldt de i Søvn. Hans Blod blev hedere, Naboens Datter -! men Du hører jo ikke Dreng!« sagde han, og mumlede hen for sig. »Han sover; hvo der saaledes kunde sove fort i en Evighed! sove uden Drømme! det var en Velgjerning!« Hans Haand bevægede sig hen over Drengens Ansigt, Fingrene berørte Struben: »Nu rider Døden over Din Livstraad! Din Sjæl er reen og uskyldig, er der en Salighed til, da har Du Krav paa den, i det jeg støder Dig, uvillig, fra dette Liv! - Ha! hvor liden Kraft hører der dog til, for at jage en Sjæl fra Jorden! - Men jeg vil ikke! Lad dem Alle lide og pines, som jeg kjender det! Menneskene skulle sætte 83 deres skarpe Tunge paa Dit bløde Hjerte, til det faaer haard Hud; deres Øine skulle see ondt paa Dig, saa at Du faaer Gift i Din Tanke. Mennesket er ondt. Selv den Bedste har Øieblikke, hvori der drypper Gift fra hans Tunge, og er Du hans Træl maa Du taus kysse Haanden med Had i Dit Hjerte!«

I den tidlige Morgenstund vaagnede *Christian*, hans Øie sogte Gudfaderen, han saa ham ikke; nu loftede han Hovedet iveiret, og over sig, i Træets Green, svævede et Liig; Mund og Øine stode krampagtigt aabne, det sorte Haar floi om det blegblaae Ansigt. *Christian* udstodte et Skrig, det var jo Gudfaderen han saa. Et Øieblik holdte Rædsel og Skræk ham fast, derpaa lob han i vild Flugt mellem de raslende Buske og naaede Hegnet og Landeveien. Bagved laa Skoven som en ond Drom, Skrækkebilledet svævede derinde.

84

XIII

Boer jeg paa det vilde Hav -
Hvor Forklædet er en Gjøs,
Særke Seil og kun Fiskene Fiske,
Der min Skjemt ta'r Buxer ei paa,
Som den er, jeg lader den gaae,
Der jeg koger ingen Ord,
Kammeraterne sluge dem raae.

Baggesen.

Hurra for de begede Drenge!

Folkecomedien »Capriciosa«.

Foran sig saa *Christian* en Kone og en ung Pige; han naaede dem, de nævnede ham ved Navn. Det var *Luzie* og hendes Moder, som i den tidlige Morgenstund var paa Vandring, for at besøge Morbro'er *Peter Wik*, der laa med sin Jagt ved *Svendborg*.

Christian fortalte i forvirret Orden om Gudfaderen inde i Skoven, og med den Almuen egne Angst for en Selvmorder og Frygt for at indvikles i nogen Politisag, gik *Luzies* Moder endnu hurtigere til, uden at Samtalen derved standsedes.

»Men Du Himlens Gud!« sagde hun, »har I To da været sammen der i Nat?«

»Jeg mødte ham der!« sagde *Christian* og tilstod nu, at han havde forladt Hjemmet uden sine Forældres Vidende.

»Men, vor Herre bevar' os! De maa jo være i en stor Skræk for Dig! Du maa ikke gaae med os! De vil nok skjænde paa Dig, Du vil vel faa en Dragt Prygl, men saa er det jo forbi!«

»O, nei!« sukkede *Christian*, »maa jeg blive hos Eder! slaa ikke Haanden af mig! Jeg vil passe Høns og Ænder! jeg vil sove paa det bare Foder ude i Loen! Lad mig dog ikke komme hjem!« Han brast i Graad, kyssede Konen paa Haand og Forklæde.

Da stod Taarerne ogsaa *Luzie* i Øinene, og hun bad for ham. »Lad 85 ham blive hos os! husker Du ikke nok, hvor ond hans Halvbroder var mod ham i Kirken!«

»Men jeg har jo ingen Magt over ham! jeg kan ikke tage ham fra Forældrene!«

»Men han kan nok følge med os til *Svendborg*. Morbro'er lader ham sove i Nat paa Skibet og imorgen gaaer han hjem med os; saa taler Du først med Forældrene, taler for ham, og naar de saa ikke længer ere meget vrede, gaaer han hjem. Det vil Du jo nok?«

Christian saae veemodig paa hende; hun tog hans Haand.

»Vær ikke bedrøvet! min Moder kan godt lide Dig!« og hun saae med et bedende Blik paa Moderen.

»I Guds Navn!« sagde hun, »Vor Herre har ført Dig til os; saa bliv da! Du skal ingen Nød have inat i *Svendborg*. Imorgen følger Du tilbage med os!«

»Ja!« sagde *Christian* med et dybt Suk.

Nu spurgte hun igjen om Gudfaderen, og hvad denne var, og Drengen svarede derpaa saa godt han kunde. *Luzie* talte om den kjære Morbro'er og om Skibet, som de skulde ombord paa, den nydelige lille Kahyt med de smaa Vinduer, som der var røde Gardiner om, og midt imellem hang Silhouettet af Morbro'ers afdøde Kone, der var en Svensker, ovre fra Malmø. Hun fortalte om Hylden med Bibelen, Psalmebogen og *Albert Julius* og om den gamle Violin.

Ved dette Ord funkede *Christians* Øine: »Violin!« udbrød han; nu forstod han først, hvor kjær denne Mand kunde blive En.

Hen paa Formiddagen naaede de *Svendborg*. Med hvilken Henrykkelse gjensaae han ikke Thorseng, Bugten og hele den kjære By; han havde Lyst til at nikke til alle Husene, de vare jo gamle Bekjendte. De gik op ad Møllegaden, han saae ned til Gudfaderens Huus, Vinduesskodderne vare oppe, Døren lukket. De kom til Skibsbroen.

»Der ligger *Luzie*!« sagde Moderen og pegede paa Skibet.

»Og der staaer Morbro'er!« raabte *Luzie*. De fordoblede deres Skridt.

I en blommet Kattuns Nattrøie stod en lille tyk Mand med et rødt, jovialt Ansigt. Det var Morbro'er *Peter Wik*.

»Nei, er I der!« udbrød han, »det maae vi skrive paa Bjelken! *Lisbeth* og min egen lille Landseiler. I komme Norden fra med Søndenvind. Naa ud paa Brædtet!«

»Kan det bære?« spurgte *Lisbeth*.

86

»Bærer det en Last som mig, saa holder det nok Kyllinger som I! Hvor Du er bleven stor, *Luzie*! næsten Kjæreste voxen! Skal det være Manden, det lille Been, Du der har med?« han pegede paa *Christian*. »Naa, af Smaat kan blive Stort! Tag Dig iagt min Gut, at hun ikke løber fra Dig, før Du byder hende Fæstensring!«

»Nei, hvor net og ordentlig Alting dog er herude!« sagde *Lisbeth*.

»For Satan, troer Du, at mit Skib er en Svinesti! nei, min Sø-Luzie bliver hver Morgen vasket og pudset som en anden Kjællingunge, og gaae vi i en strygende Fart hen over Søen, saa vasker den hendes Krop endnu bedre. Dækket maa være reent! om Hverdagen er det min Spadseresal og om Søndagen min Kirke. Men at I saaledes komme, det er uventet! det var et godt Indfald af Dig *Lisbeth*!«

»Ærligt talt!« svarede hun, »var det *Luzie*, som først kom paa det; jeg fik ingen Ro før vi kom afsted!«

»Over eet Aar har jeg ikke seet Dig, Morbro'er!« sagde Pigen.

»Var jeg tyve Aar yngre, *Luzie*, og Du havde en Slump Aar til, ja, veed Du hvad, jeg vil ikke bande, saa kunde Du maaskee komme til at hedde Madam *Peter Wik*! Herre Gud, man er en gammel Sælhund, naar de smukkeste Piger voxe til! - Men *Esben* skal løbe op og bestille tre Portioner Suppe og en lille Steg, for I skal spise her ombord. *Esben* koger en Kaffe med Cichorie, som man kan sætte for en Keiser! jeg har lært ham at klare den med Flynderskind. Kom nu med ned i Kahytten. Jeg maa gaae lidt paaskønds for min Smule Trivelighed. Med ingen Mo'ers Sjæl har jeg lagt mig ud, undtagen med min Kahytdør, hun kniber mig i Siderne. Engang var jeg tynd, som en Kakerlak!«

Alt var herinde, som *Luzie* før havde beskrevet det De korte, røde Gardiner bevægede sig foran de smaa Kahytvinduer, mellem hvilke Madam *Wiks* Silhouet hang. Ovenover, paa Hylden, laae Bøgerne og Violinen, denne tiltrak sig *Christians* Opmærksomhed; hvor simpel og uanseelig den end saae ud, den var jo dog en *Alladdins* Lampe, der beherskede Aander, Tonernes mægtige Aander.

»Vinduerne skulde gaae noget længere ned, saa var her lysere!« sagde *Luzie*.

»Længer ned?« svarede *Peter Wik*, »saa gik jo Søen ind i Livet paa hele Fartøiet! Du har ikke saamegen Forstand paa Søvæsenet som en Gaas, den kan dog roe med Benene! I Landsbyfolk -! jo, det er meget rigtigt, som der staaer i Historiebogen om Baaden eller Skib-Ungen. De havde ikke Raad til at købe et stort Skib, og derfor købte de en 87 lille Baad, der hang bag ude; de troede, at det var en Unge, som kunde voxte; de satte den paa Græs, men den aad ikke, saa tænkte de, at den var syg eller havde Længsel, og derfor betalte de Skipperen, for at lade den gaae endnu et Aar hos Moderen, til den lærte at æde selv. Hei hvor lystig den bliver! sagde de, da den vippede paa Vandet efter det store Skib! Jo, I Landsbyfolk ere gode Sømænd!« Nu spurgte han om *Christian* og fik da hans Historie og Bortløben at høre, men hvad Gudfaderen angik, da, som han udtrykkede sig, var det bedst, at den Historie gik sin egen Sø, de vilde ikke ind i det Kjølvand. For inat skulde *Lisbeth* og *Luzie* sove i hans Logis oppe i Byen, selv blev han ombord, hvor ogsaa *Christian* kunde faae en Køie. Det var først, da disse to vare alene, at Bekjendtskabet blev lidt nøiere.

»Naa min Gut!« sagde *Peter Wik*, »saa skal vi to slaaes med Ole Lukøie! men han vipper os, kan Du troe! vipper os op i den syvende Himmel. Nu skulde jeg have min Grog og min Pibe, og slaae en lille Sladder af med de To! Du sagde jo, at Du kunde spille Violin! Lad mig høre, hvordan Du gnider!«

Christian bævede af Fryd, idet han berørte Strengene, han gjorde nogle af de kunstigste Løb, Gudfaderen havde lært ham.

»Ja vist!« sagde *Peter Wik* leende, »det er en ganske net Melodie, naar den gik paa en anden Tone! det er nok norsk-arabisk, Du spiller! det gaaer i Hovedet som gammel Cognac! kan Du ikke en, som gaaer i Benene og giver Dandseskoe?« Han tog selv Violinen og spillede en Molinaski. Nu spurgte han ham om Hjemmet og om Halvbroderen. »Men hvorfor er Du en daarlig Karl!« sagde han. »Du skal slaae fra Dig! giv ham een paa Theepotten, saa han vender Tuden til en anden Kant! - Sælge Din Violin? Det var Synd! Du maa staae paa Dine egne Been; nu, staae kunde Du ikke, og derfor løb Du. Satan! hun kuler tidt værre paa Landet end paa Søen! Hvad var Din egen Fader?«

Christian fortalte det.

»Ham kjendte jeg!« sagde *Peter Wik*. »Han havde jo været bagom, tillands dernede ved *Livorno*. Det var ingen Skrælling, skjøndt han var Skrædder.«

»Kunde jeg dog ogsaa komme til fremmede Lande!« sukkede *Christian*. »O, maatte jeg blive her paa Skibet!« han greb Sømændens Haand, og Øinene fik Veltalenhed som hans Læber.

»Sagde Din Moder ja til det, saa kunde Du gjerne blive, jeg skal saa have En, men det vil jeg sige Dig: vi ligge ikke hver Dag i Havn! vi 88 komme ogsaa ud, hvor *Luzie* vipper, hvor Du faaer en kold Overhaling, og imellem kan Du ogsaa gjerne faae af mig en Lussing eller et solid Nakkedrag, og da kan Du ikke løbe igjen, min Dreng! Det er heller ikke hver Dag, som idag, at vi drikke Kaffe og spise Suurbrød! Sov Du nu i den lille Køie, der ligger Du, som om Du laae i Din Moders Dragkistesuffe!«

Peter Wik sad paa Dækket med sin Grog og sin Pibe, *Christian* gik til sin lille Seng. From Tillid til Gud opfyldte hans Tanker, det var som om det Hellige svævede ham nærmere.

I den tidlige Morgenstund steg han, som han var vant til, ud af Sengen, det gjorde et godt Indtryk paa Skipperen.

»Du har det nok, ligesom Hønsene, Du er tidlig tilbeens. Det maa jeg lide! men bedst bliver det dog, at Du seiler landværts, til Du faaer Papirerne klarede, og Mutter siger, at Du kan stryge! Gud hjælpe mig, nu flæber han! Du er en rigtig Saltvandsfisk!«

»Han bliver hos Dig, Morbro'er!« bad *Luzie*, da hun kom og hørte *Christians* Sorg. »Min Moder gaaer endnu iaften over til hans Forældre og fortæller det Hele. Han har ingen hjemme, der er ham en god Morbro'er, som Du er mig!« og hendes lille Haand gled kjærligt over Morbro'ere's rynkede Kind.

»Nei see, kan Du ikke allerede salig Madam *Peter Wiks* Manerer, naar hun vilde have mig i smult Vandel! De Fruentimmer ere nogle løierlige Spilleværker!«

Luzie vedblev sin sikke Overtalelseskunst, og *Christian* maatte blive, til man hørte Forældrenes Bestemmelse med ham.

Allerede næste Dags Middag kom *Maria* til Svendborg, hun var alene og søgte strax til Skibet, kyssede Drengen og skjendte tillige.

»Herre Gud, saaledes at løbe fra os! ja, Du er Din Fader opad Dage! ham havde jeg ogsaa Sorg af! Du skal ikke troe, at jeg vil prygle Dig, skjøndt Du kunde have ganske godt af det. Prøv Du nu paa, hvorledes det

er ude mellem Fremmede. Jeg veed nok, hvad jeg har gaaet igjennem med Din Fader! og troer Du, at jeg havde giftet mig igjen, dersom Du ikke havde været. Jeg dandser ikke paa Roser, kan Du troe, men Du er et Pib, det er Du! Seil kun bort med Skibet, og naar saa det forgaaer med Top og Tavl, saa har jeg den Sorg til!»

Det var omtrent Samtalen og *Christian* var nu Matrosdreng. Et Slags Contract blev sluttet; det eneste i denne, han ret havde inde, 89 var, at han turde laane Skipperens Violin, denne Bøn havde han fremstammet, da man spurgte ham, om han havde begrebet Alt.

Nu maatte han gjøre Bekjendtskab med Nathuus, Stagfok og Klyver, og snart hang han som en Strandmaage i Tougene, skjøndt Klattren og Springen aldrig havde været hans Øvelser.

90

XIV

Ich seh' von des Schiffes Rande
Tief in die Flut hinein -
Meerkönig auf seiner Warte
Sitzt in der Dämrun'g tief,
Als ob er mit langem Barte
Über seiner Harfe schlief.
Da kommen und gehen die Schiffe
Darüber, er merkt es kaum,
Von seinem Korallenriffe
Grüsst er sie wie im Traum!

Eichendorf f.

Den 18 October var Alt klart ombord til Afreisen. Foruden *Peter Wik* var Besætningen tre Matroser og to Passagerer; den ene af disse var en halvgammel Gouvernante, som i sin Blomstertid havde traadt op ved Grev *Trampes* Skuespillertroupe i Odense, men som hun, efter hvad hun sagde, havde forladt, formedelst sine moralske Anskuelse; ellers skrev hun Vers, men kun paa Tydsk, thi den høiere Følelse, meente hun, kunde man kun udtrykke i dette Sprog. Hun skulde til et adeligt Herskab i Kjøbenhavn. Den anden Passageer var bosiddende der i Byen; han var Krigsraad, en Titel, han havde søgt om efter sin Kones Forlangende.

Skibet gik med svulmende Seil forbi St. Jørgensgaard og Fiskerleiet, langt ud i den vide Verden syntes det *Christian*; China eller Kjøbenhavn: for ham var det lige fjernt, lige nyt De vilde gaae udenom Øerne og holde den aabne Sø.

Begge Passagerer havde snart gjort gjensidigt Bekjendtskab, og før Skibet var under Ærø, havde Krigsraaden med en veltalende Gnavenhed udviklet sine Glæder og Lidelser. Han var ogsaa Digter, havde i sin Tid skrevet i *Aftenposten* og *Poulsens* Nytaarsgave, men pseudonymt. Det Elegiske var hans egentlige Fag; forøvrigt skrev han Auctions-Cataloger, Critiker og et og andet lidet Skrift. »Men man 91 har ingen Fornøielse deraf!« sagde han. »Der sidder man og piller og piller, for at finde Feilene, som kun ærgrer En, og sætter man det saa frem for dem, saa blive de vrede. *Irritable genus*, som det hedder. Jeg har forsøgt mig i alle de horatsiske Versemaal: asclepiadiske, alcæiske og sapphiske, det er nu disse, de Nyere forsømme, og det maa ærgre en classisk dannet Smag; jeg har ogsaa opløftet min Stemme, jeg har skrevet derimod og ærgret mig og ærgret mange Mennesker; de har skøset og epigrammatiseret mig, men jeg læser ikke noget i Bladene, uden det, jeg selv skriver, men saa fik jeg paa min Geburtsdag med Fodposten et lille Papiir, med et grovt Vers; jeg kaldtes »en Bussemand,« det stod skrevet med to s og Etymologien er Buse dvs. et Røverskib, som i gamle Dage overfaldt Kysterne, og Røverne ombord kaldtes Busemænd. Det er ærgerligt, at Folk ville skrive, naar de ikke kunne bogstavere, det er, som om man vilde holde Tale, naar man ingen Tænder har! det Indfald maa jeg skrive op!« afbrød han sig selv, gjennumlede det mellem Tænderne og tegnede det ned med Blyanten. »Seer De Jomfru, jeg lader aldrig noget godt gaae tabt; faaer jeg, som tidt skeer, et snurrt Indfald, da skriver jeg det op! for jeg maae sige Dem, jeg har paataget mig Afskrivningen af Roller i vort dramatiske Selskab, og saa har jeg, ligesom *Jean Paul*, i min Skuffe smaa Sedler med Indfald paa, som jeg skriver ind i Rollerne. Det gjør meget godt!«

Gouvernanten fortalte, at hun holdt Dagbog, det havde hun gjort i elleve Aar, den blev holdt i det tyske Sprog.

Det var Hverdagslivets lavcomiske Virkelighed, der her var den meest fremtrædende; vi kunde ogsaa

hos begge have grebet en skøn, poetisk Side, den findes hos Alle, om kun momentviis, den findes dog. Der laae selv i det Comiske hos Gouvernanten noget, som maatte røre Enhver. I eet Aar havde hun levet saa godt som kun ved Theevand, det var Morgen, Middag og Aften Alt, hvad Flid kunde skaffe tilveie; hendes fixe Idee var smuk, den: Dyd er dit Maal. Krigsraaden hang trofast ved det Gamle, men kun ved det Gamle, hvad kunde han for, at Himlen ikke havde givet ham Geniets Janushoved, der lige klart skuer frem og tilbage.

I Middagsbelysningen fløi, fra Bugt og Fjord, ud i den aabne Sø Skibet, denne Havets Struds, der løber over Verdenshavets store Steppe; for tung til at hæve sig i Luften, har den dog Fuglens Flugt. De svulmende Seil stode som Vinger ud over den lille Caravane, som 92 her foer frem. *Christian* saae Hjemmets Kyster meer og meer forandre deres bekjendte Udseende; den raske Fart, den friske Luftning med Alt det Nye rundt om opfyldte ham med sælsomme Tanker.

De sidste Solstraaler slukkedes i den vaade Taage, der skjød sig hen over Havet. Det blev mørkt. Lanternen agter ude, kastede sit Lys kun paa de nærmeste Touge. Bølgerne slog med eensformigt Pladsken paa Siden af Skibet, der gik i rask Fart over Havkongens Slot! med sit lange Skjæg sad han vist dernede og saae mod Skibets Kjø!; pludseligt stødte den mod Noget, man hørte et lydeligt Raab, og derpaa blev det stille, men Vandet pladskede stærkere, og hen under dem hørte de en Skraben.

»Herre Jesus!« sagde Matrosen ved Roret og gjorde en Dreining. Lanternen blev heiset i Veiret, Baaden kom ud, *Christian* blev befaleet at trække i Klokken. Alt var forgjæves. En Baad med Mennesker i, havde de seilet over i den mørke Nat. Og han tænkte paa Døden.

Ja døde - det er dog sært at tænke paa,
Men saare lidt det Hele vi forstaae;
Det er saa stort og smukt, hvad Døden skjænker,
Ja meget meer, end nogen Digter tænker.
Saa vi det her med Aandens klare Blik,
Vi Alle gjerne strax i Graven gik,
Men vi er jo kun Børn, paa denne Side,
Og Børn, det veed vi, maae ei Alting vide.

»Det er en kold Morgenluft!« sagde i Dagningen Krigsraaden og stak frem af Kahytten sit gustne Ansigt, der ved det gule Silketørklæde fik et elendigere Udseende. Vinden blæste stærkt og havde fordeelt Taagen i Skyer, den mørkegrønne Sø viste sit hvide Skum. »Luften seer betænkelig ud!« sagde Krigsraaden.

»Hun staaer med Muler!« svarede *Peter Wik* og pegede paa Bygerne.

»Har De nogensinde været ude i et saadant ondt Veir?« spurgte Gouvernanten.

»Hvad feiler Veiret! Det er jo saa velsignet, man kan ønske sig det! nei, lad os faae en lynende tre Qvart, saa vipper hun anderledes!« Taus stod han ved Roret og saae ud over den fraadende Sø.

93

»Ja, jeg er præpareret mod Søsye!« sagde Krigsraaden, »jeg har Velinpapiir om Benene, graat Papiir om Underlivet, en Muskatnød i Hjertekulen og Lemonasie at spise!«

Gouvernanten havde kun en grøn Silketraad om det venstre Haandled og Ansigtet altid mod Vinden.

»De maa ikke tænke paa at blive daarlig, lille Jomfru!« sagde Krigsraaden. »Jeg skal læse en lille Afhandling for Dem. Det er et Forslag, anvendeligt for den kongelige Theaterdirection. Det kan maaskee adsprede Jomfruen!«

»Først bør og skal enhver Sanger synge hvad Partie man giver ham, Bas eller Tenor! har han Stemme maa han jo kunne synge.« Seer Jomfruen, det vil være en god Forandring til det Bedre.«

»»Dernæst bør enhver Digter paatage sig Ansaret for sit Stykke. Giver det i Indtægt ikke en bestemt Sum ved første og anden Opførelse, saa erstatter han Theaterkassen det Manglende««. See det vil være overordentlig godt for Kassen, og den er dog Hovedsagen; desuden stækker det Skrivelysten hos disse originale Forfattere!«

- »Jeg faaer saa inderlig ondt!« sagde Gouvernanten. I det samme slog en Sø høit op paa Dækket og sprøitede sit Salt ind i det ferske Theater-Regulativ.

»En lille Lemonasie!« udbrød han.

»Gud!« sukkede hun, »jeg, som elsker Havet, naar jeg er paa Landjorden!«

»Meget originalt sagt!« udbrød han, »tillader Jomfruen, jeg antegner og anvender det!« Han tog Tegnebogen frem og skrev. *Peter Wik* bar Jomfruen ned i Kahytten.

Krigsraaden studeerte imidlertid Navigation, som han vilde skrive en Afhandling om, thi intet Fag gaves der, uden at han havde skrevet derom, lige fra Beengjødning til *Hamlets* Character, Alt forstod han ogsaa ligegodt. Derfor var det ogsaa hans Haab, at Regjeringen engang vilde blive opmærksom paa ham og ansætte ham, enten som Stutterie-Inspecteur, Overlods, eller Theater-Directeur; overalt vilde nok hans Brugbarhed blive iøinefaldende.

Næste Morgen sad han og beskuede Møens Klint, som de passerede. I Haanden holdt han Manuscriptet af Gouvernantens samlede Digte, Skade at det Digt manglede, som hørte til selve Stedet: »Beym Anblick der Insel Möen im Mondschein,« hvilket hun først skrev, da hun havde været fjorten Dage i Kjøbenhavn og der studeret Klinten 94 i *Molbechs* Ungdomsvandring, hvori den præsenteres i overnaturlig Størrelse.

»*Insula Mona*, hedder det paa Latin!« sagde Krigsraaden. »Det er dog en forunderlig Klang, der er i de Gamles Sprog! Det var Mennesker!« Nu hensank han i stille Henrykkelse, over at Folk for to tusind Aar siden havde været klogere end vi, greb da Tegnebogen og optegnede sin gyldne Tanke.

Mod Aften dukkede op fra Kjøgebugt Kjøbenhavns Taarne og Christiansborg, de bleve netop synlige, Øiet opfattede Contourerne, da Billedet igjen slukkedes af Mørket. Saaledes dukker tidt Erindringen af en sælsom Drøm, op i vor Sjæl, og idet vi ville gribe Billedet, flyder Mørke hen derover: mon, som her, en kommende Morgen skal føre os nærmere Beskuelsen af dens Virkelighed?

Fleer og fleer bleve Skibene, de mødte; længere borte blinkede alt Lysene fra Kjøbenhavn og Amager. *Christian* hørte Bradspillet dreie sig; Ankeret faldt; der lød Stemmer fra Vandet; *Peter Wik* steg i Baaden, Krigsraaden og Gouvernanten fulgte med, men først stak hun Matrosdrengen et Par Skillinger i Haanden.

Endnu i denne Nat skulde de sove i den store sælsomme By. Først imorgen skulde *Christian* see den. Mon den var meget større end Svendborg? Mon Husene lignede Slottet paa Thorseng, og mon der var Musik? Som han stille vuggede disse Tanker i sit Sind, klang Jægerens Horn fra Castellet; Vinden bar de bløde, veemodige Toner ud over Søen til hans Øre, Hænderne foldede sig til Bøn.

95

XV

På Dansboden var jag och engang.

Carl Dahlgreen.

Dagen brød frem, *Christian* foer op paa Dækket Havde der ligget en Marmorstad med Guldtage og Slotte af gjennemsigtigt Glas, det vilde ikke have forbauset ham, hans Phantasie var forberedt paa Alt. Han tænkte sig at han skulde blive overvældet ved Skuet, men der var slet Intet af hvad han var forberedt paa. Mange Skibe saae han, et Par Huse, og paa den smalle Landtunge tilvenstre, en Række høie Bygninger, der syntes at svømme paa Vandet.

Nu beskindede Solen de mange halvfærdige Skibe paa Værfterne, Arbeidsfolkene bleve synlige, og Skibet gled ind i den brede Strøm mellem Holmen og Kjøbenhavn; da dykkede Bygninger, Taarne og Broer frem, man seilede lige op af en Gade, det var Nyhavn. Høie Huse hævede sig paa begge Sider, saa mange Etager havde intet Huus i Svendborg. Store og smaa Skibe laae ved Siden af hinanden i den brede Kanal, og fra hvert vaiede brogede Flag, thi der var et Bryllup der i Havnen, og saa flages der. Det var en Pragt, som om Kongen skulde komme. I de smalle Gader, paa hver Side af Kanalen bruste Karreeter og Vogne forbi, Folk raabte og skreg. Herrer og Damer, pyntede, som Herskaber, gik forbi uden at hilse hinanden.

Luzie blev nu halet ind til Rækværket og surret fast.

Hvor Kanalen endte laae en stor Plads, og fra den klang Musik, saa festligt og deiligt! - ja her i den store By var kun Helligdage og Glæde! Dagen gled hen som en Time, og da det blev mørkt og Flagene faldt, tændtes rundt om i Vinduerne for Brudeparret Lys; de lyste ud over Kanalen, og fra det klare Vand straaled de illuminerede Bygninger tilbage. En Liremand spillede sin veemodige Lystighed.

»O,« bad *Christian*, »hvo der dog altid kunde blive her i denne Pragt og Deilighed!«

Peter Wik var alt i Besøg; to af Søfolkene ombord havde Tilladelse til at gaae i Land, *Christian* bad om han turde følge med, den Ene var 96 derimod, thi de kunde ikke have ham med hos *Steffen-Karreet*. Dog

kom han med De betraadte Landjorden. De gik over den store Plads. Her sad en Malmkonge til Hest, og uden om fire sorte Kæmpeskikkelser. Bygningerne, han saae, syntes Slotte, og i Gaden, de betraadte, straaledes Boutikerne, den ene prægtigere end den anden. Her var en Trængsel, som til et Marked; Vognene foer forbi, langt stærkere end til Raadstueballen i Svendborg. Nu kom de ind i smaa Gader, men Husene vare ligesaa høje, og deilige, fornemme Damer, stadselige som til Bal, sad ved de aabne Vinduer og hilsede saa høfligt og venligt, ligesom om de kjendte Folk. Ved Gadehjørnet paa den kolde smudsige Trappesteen, sad en ung, dødbleg Kone i Pjalter, en lille, halvnøgen Dreng laae grædende med Hovedet i hendes Skjød, et guult, sygt Barn diiede det udhungrede Bryst; hun lagde Hovedet tilbage og bandede, syntes hverken at have Sands for det større eller mindre Barn.

»Hun er syg!« udbrød *Christian*. »Skal vi ikke sige det til en af de fornemme Damer!«

Matroserne loe og førte ham ind i Sidegaden, hvor Fløiter og Violiner klang fra et lavt, mørkt Huus. De gik derind.

Deilige, jublende Toner gennemstrømmede Drengens Sjæl, hans Øine blendedes ved de mange Lys i Kroner og Lampetter, skjøndt der laae et graaligt Dampskjær over det Hele. Med Hatten i Haanden hilsede han høfligt til alle Sider. Ingen lagde Mærke dertil. Mandfolkene vare heller ikke pyntede, men Damerne saades prægtigere ud, og deres Kinder vare røde som Roser. En Karl dandsede med en lang Tobakspibe i Munden og dampede store Skyer hen over sin Dames Skuldre. Ved Døren sad en ung Dame hos Cavaleren, de vare vist forlovede. Nu kom der en stor Dame med hvid Kjole, Blomster i Haaret og en Ølflaske i Haanden. Det var *Steffen-Karreet*. Hun kjendte godt Søfolkene, hun var vist i Familie med dem, thi hun slog sine Arme om deres Hals og kyssede dem til Velkomst. Det var en særdeles venlig Dame. Hun talte saa bekjendt og mildt til *Christian* og gav ham Punsch; han kyssede hendes Haand, og hun strøg venligt Haaret tilbage fra hans Pande. Hun var vist en inderlig god Dame.

Med den største Ærbødighed og Taknemmelighed forlod han hendes Huus. Eventyret om Bondedrengen, som blev Keiser, kom ham i Tanke; ja, vilde denne fornemme Dame tage sig af mig, haabede han, saa kunde jeg komme til at spille Violin, sidde imellem de 97 andre Musikanter, eller blive noget endnu fornemmere, men ved Musiken skulde det være.

Ude paa Gaden var allerede temmeligt stille, det var jo ogsaa seent paa Aftenen, men det havde han slet ikke mærket derindenfor. Endnu klang Fløiter og Violiner, og gennem det udskaarne Hjerter i Vinduesskodderne spillede en lang Lysstraale. Nu peb Vægteren i en Sidegade, Stemmer skrege; det var Spectakel. Lidt efter kom et sælsomt Tog! Vægterne med Stigen høit paa deres Skuldre, et ungt Fruentimmer, pyntet, som de inde i Dandsesalen, laae bundet fast paa Stigen. *Christian* vidste ikke, hvad han skulde troe om denne By og disse Mennesker. Han kom til Skibet, Husene rundt om vare endnu illuminerede, Lysene straaledes tilbage fra Vandet. Matroserne forbød ham at tale til *Peter Wik* om, hvor de havde været.

Overvældet af denne Dags og Aftens Indtryk, kunde han neppe sove, men den Tanke var mest levende i hans Sjæl: kunde jeg dog altid blive her! Damen, som gav ham Kys og Kjærtegn, syntes ham saa from og mægtig. Ja, til hende vilde han betro sig! hun kunde gjøre Meget, og hun vilde vist, naar han ret fortalte hende sin Lyst og Længsel. Fromt indesluttede han hende i sin Bøn til Gud og med den faste Beslutning hemmeligt en Dag at besøge hende, sov han ind.

Da han næste Dag sad høit oppe i Skibets Tougværk, for at »lapsalve en Bardun,« faldt Øiet paa den udstrakte Omgivning; tilhøre den store Plads med Malmstatuen, tilvenstre, ud over Holmen, det mørkeblaae Hav med Sverrigs Kyst, dog mest af Alt, fængslede ham Synet af en Have, tæt bag den lave Muur, hvor Skibet laae. Forunderlige, sjeldne Planter voxte derinde, og et stort Poppeltræ, der ret mindede ham om Jødens Have, han havde seet som Barn. Lave Glashuse med store, grønne Grene indenfor Vinduerne, tittede frem mellem Hækkerne og de pragtfulde Efteraarsblomster. Det var den botaniske Have. Alt hvad han endnu kjendte af Kjøbenhavn var jo Deilighed, og han havde dog Intet seet endnu, sagde de Andre. Ja, her maatte han blive; den gode Gud vilde nok hjælpe ham. Saasnart han igjen fik Lov til at see sig om i Gaderne, vilde han opsøge den venlige, gode Dame, til hvem han satte alt sit Haab.

Ugen efter var det Dronningens Fødselsdag; alle Skibene i Havnen flagede, Musiken klang i Gaderne. *Christian* fik Lov at gaae alene omkring; nu var det, at finde hen i den lille, snevre Gade, som han havde været i den første Aften.

98

Den store Pragtgade med de mange Boutiker fandt han snart; brogede Tøier flagede om Dørene, det morsomste Legetøj stod i Vinduerne, og ved Kjælder og Stue vare Skildtene ganske Skilderier, man kunde godt hænge dem op i sin Stadstue. I Beskuelsen vandrede han fra Gade til Gade, den han søgte, fandt han ikke, men stod paa en stor Plads, hvor Vandet sprang i store Straaler og legede med Guldæbler; det var til Ære for denne Festens Dag. Ja, Kjøbenhavn var en prægtig By, men hvor skulde han finde Damen? Der var ei Andet for, end at faae Matroserne til endnu engang at tage ham med til hende, da skulde han bedre

indpræge sig Veien.

Om Aftenen var der Illumination; paa Torvet brændte Begkrandse; de røde Gnister fløi som flagrende Ildhaar fra Krandsene, og Kongen og Dronningen kørte i deres prægtige Vogne til Theatret.

»Ja, derind skal vi ogsaa komme en Aften!« sagde *Peter Wik*. »Der skal Du høre Musik og see Lystighed!«

Kunde Musiken være herligere end den, han havde hørt i Gaderne? Kunde Lystigheden være større, end den hos de pyntede Damer?

De gik gjennem en Sidegade. *Christian* kjendte den; Lysene skinnede gjennem de udskaarne Hjerter i Vinduesskodderne; indenfor klang Musik. Der var det jo, han havde været. Nøie indprentede han sig Stedet og Gaden.

Søndagmorgen bad han om at maatte gaae i Kirke, og han tog sin bedste Trøie paa, gik ogsaa til den nærmeste Kirke, sang Tonen med Orgelet, thi Psalmebog havde han ikke, og nu søgte og fandt han Gaden. Skodderne vare nede. Han gik ind i den lange mørke Gang, fandt Døren der, men før han bankede paa, bøiede han sine Knæ, læste sit »Fader vor« og bad, at Gud dog vilde bøie den gode Dames Hjerter, at han kunde komme til Musiken; en egentlig Plan havde han ikke.

Han bankede paa.

En gammel Kone i smudsige Klæder lukkede op og spurgte, hvad han vilde. Det var en daarlig Forklaring, han gav, og den Gamle var i Begreb med at lukke, da *Steffen-Karreet* stod foran i temmelig let Morgendragt, paa Fødderne havde hun Snørestøvler, kantede med laadent Skind.

»Er det Dig!« sagde hun bekjendt, med sit leende Ansigt. »Har Du Bud fra *Søren*?«

Den Gamle traadte til Side, og *Christian* greb Damens Haand, kyssede den og fortalte nok saa naivt sin store Lyst til Musiken, hvor 99 slemt han havde havt det hjemme, og hvorledes han var kommet ud i Verden. Damen lo i Begyndelsen, men hørte siden med Alvor paa ham, og da tilsidst de salte Taarer flød ham ned over Kinderne, tørrede hun dem af.

»Ja, min rare Dreng!« sagde hun, »jeg staaer ikke ved den tyrkiske Musik! Havde Du endda været en lille Pige!« Hun drog ham hen til den aabne Skjænk, gav ham Punsch og Æbler, brast derpaa i en lystig Latter. »Du er nok et Genie, som de sige!« sagde hun.

I det samme traadte et Par andre Jomfruer ind fra Sideværelset, de vare let klædte, som hun, og de hørte Historien og lo og saae med dumme Øine paa Drengen.

Hvad turde han haabe, hvad lovede hun? Han var fuld af Glæde, da han forlod Huset; hun havde rakt ham Haanden, kaldt ham et Genie og sagt, han skulde være ved godt Mod, han kom nok frem.

Han havde ogsaa den samme Forvisning derom, som ethvert andet sandt Genie, der lægger sin Skjæbne i en formuende Mands eller Qvindes Haand, og disse have som oftest Forstand til at vurdere -omtrent som hun havde det!

100

XVI

Margot.

Sie war's.

Louison.

Und sie erkannt' uns nicht!

Schillers: die Jungfrau von Orleans.

»laften skal vi i Comedie!« sagde *Peter Wik* og førte *Christian* med sig.

Man fortæller om en Mand fra Landet, der første Gang i sit Liv kom i Theatret, at han i Forsalen gik lige hen til Billetcontoiret, stak Hovedet ind af det flirkantede Hul og blev derpaa taus staaende, i den Tro, at det var det Perspektiv, han skulde see Comedien i. *Christian* kunde gjerne have gjort det samme, thi han havde aldrig før været i et Theater. Alt var ham et Skuespil, lige fra de opstillede Soldater i Forsalen til Vrimmelen, som jog op af Trapperne.

»Nu skal Du see en Dragkiste, vi komme i!« sagde *Peter Wik*. »Vi skal i den øverste Skuffe! Seer Du, den nederste er trukket lidt ud, for at Damerne ikke skulle krølle deres Stads!«

De satte sig paa første Bænk. *Christian* var høitidelig taus, han syntes, det lignede en stor Kirke.

»Den Topseng der paa hver Side skal Kongen og Dronningen i!« sagde *Peter Wik*. »Det store Skilderi foran gaaer iveiret, som et Skibsseil, og saa komme Fruentimmerne frem og strække Been, først det ene, saa det andet, ligesom en Flue i et Fad Fløde!«

Lysene straaledede klart ud over de forgyldte Loger, hvor de rigtklædte Damer sad Nu kom Kongen og det hele Hof *Christian* følte en sælsom Angst og dog stor Glæde; han var jo i det samme Huus, som Kongen, han behøvede kun at raabe høit, saa maatte Kongen høre det, og vilde vist spørge: »Hvo er det, som raaber?«

Nu blev der ganske stille, og et Hav af Toner bølgede gennem Huset. Stykket begyndte, og han hørte Sang, som han endnu aldrig havde hørt den. Vandet brast ham ud af Øinene; han skjulte det, thi man vilde vist have leet af ham. Himlens Glæde kunde dog ikke være 101 større, syntes han, end altid at sidde her, og dog var dette Stykke, sagde de Andre, noget kjedeligt, nu kom først det Rette, den prægtige Ballet *Rolf Blaaskjæg*.

Musiken klang som Menneskestemmer, ja som den hele Natur. Han syntes at høre Uveiret hiin Nat ved Kilden, da Træerne bøiede sig som Siv, og Løvet hvirvlede om ham. Han hørte Vinden, som naar den susede om Mast og Tougværk, men melodisk deilig, det var langt herligere end Gudfaderens Violin, og dog mindede det ham derom.

Tæppet rullede op. *Rolf Blaaskjægs* dræbte Koner svævede i hvide Liin om deres Morders Leie; Musiken var de Dødes mægtige Sprog, og hans Phantasie fulgte med stærke Vingeslag hele den romantiske Digtning. De lykkelige Smaabørn, som dandsede for *Isaura*! O var han dog imellem dem! Lykkeligere Lod end deres, kunde Ingen have paa Jorden. O, turde han dog raabe sit Ønske, sin Lyst ned til Kongen, han vilde vist høre og hjælpe ham. Men han vovede det ikke. Theaterlivet forekom ham at være et Lykkens og Skønhedens Tryllebillede, og Enkelte drømme derom som han.

I Paris seer man i Balletten: *le diable boiteux*, det Omvendte af hvad Tilskuerne ere vante til at see, man henflyttes paa selve Scenen og seer derfra ned paa en imagineret Tilskuerplads; Coulisserne vende den umalede Side frem, Bagtæppet, som ruller op, er et Fortæppe, man seer Rækkerne af Tilskuere, som klappe og pibe. De Dandsende paa Scenen vende Ryggen til de virkelige Tilskuere. Det er det Sceniske, man saaledes føres midt ind i, men kunde vi ligesaa let see ind i Menneskehjernerne der, hvilken Skyggeverden fuld af Lidenskab og Taarer vilde da aabenbare sig for os. Denne Skare af lystige, dandsende Qvinder har kun Armod i Hjemmet. Der gaaer En mellem Choret, som kunde indtage den største Plads paa Scenen, men Directionen begriber ham ikke, og Regisseuren kan ikke lide ham. I Theaterstaten er man under de tredive Tyranner. Lønnes Kunstneren slet, da kan han og Familie søge om Billet ved de Fattiges Bespiisnings Anstalt. Digteren faaer ingen Pension, maaskee for at Tanken om den nøgne Fremtid smukt kan holde ham i et tragisk Lune.

»Der sidder *Naomi*!« raabte *Christian* pludseligt midt i sin Henrykkelse. »Ja, det er hende!« og Blikket foer fra Trylleverdenen, fra *Isauras* Kamp og den fristende Guldnøgle; han saae kun den slanke, nydelige Pige med de kulsorte Gazeløine og den sydlige Teint. Hun sad i 102 første Etage mellem de andre pyntede Damer. »Vi have leget sammen!« sagde han til *Peter Wik*, og hans Beskuen og Interesse deelte sig mellem Balletten og *Naomi*.

Altfor snart var det herlige Pragtskuespil til Ende, Alle stormede bort med en lil, som var det noget Ubehageligt, man vilde see at komme bort fra. Forgjæves speidede *Christian* i Trængselen efter *Naomi*, hun var ikke at see; maaskee var det hende, der jog forbi i den rullende Karreet.

Tonerne klang endnu i al deres Fylde for hans Øre, det hele Spil foresvævede ham saa levende; saaledes staaer endnu Stjernebilledet for det menneskelige Øie, længe efter at det har hørt op at være til. Nu begreb han, at der var noget Høiere, noget Ædlere end Hverdagsmenneskets Dont; Geniet hos ham var ved Toner aandet i Live og stræbte efter et Slags Legemliggjørelse. Han anede Perlen i sin Sjæl, Kunstens hellige Perle; han vidste ikke, at den som Perlen i Havet maa vente paa Dykkeren, som hæver den til Lyset, eller klæbe sig fast ved Musling og Østers, det høie Patronatskab, for saaledes at komme til Beskuelse.

»Naa, der gad Du nok have været med at springe!« sagde *Peter Wik*.

»Ja!« svarede *Christian* i en begeistret Tone.

»Det er et daarligt Levebrød, min Dreng!« svarede han, »naar Du eller jeg give vore tre Mark, maae de være til Nar for os!«

Nei, saaledes kunde han ikke opfatte det; Kongen og tusinde Mennesker havde jo med Andagt seet og hørt, som man seer og hører Præsten i Kirken. Intet var glemt, og midt i denne Livsherlighed svævede for ham Billedet af *Naomi*, den kjære Legesøster.

Med en Rigdom af Tanker laa han i sin lille Køie i den lave Kahyt; den raa Efteraarstaage bredte sig ud over Dækket og skjulte Skibet, som han i det var skjult og glemt for hele den store By. Maaskee var det Hele et Billede paa hans Fremtid, som det er paa saa mangen begavet Aands. Geniet er et Æg, der trænger til Varme, til Lykkens Befrugtigelse, eller det bliver et Vindæg.

Det var langt over Midnat, før der kom Søvn i Drengens Øine.

Mangen paafølgende Aften, sad han ene i den lille, mørke Kahyt; inde i Havnen maae ingen Skibe have Lys ombord; han spillede da Reminiscenser af *Rolf Blaaskjæg*; han søgte paa Strængene at gribe de beslægtede Toner, som Vinden sang i Skibets Tougværk. Af Musikstykkerne, han daglig hørte fra Hovedvagten, fæstede sig hele Tacter 103 i hans Erindring, og han gjengav dem i et broget Potpourri. Ofte haabede han, at den venlige Dame, hans Lykkes Fee, skulde pludseligt træde ombord og bevirke en Forandring i hans Stilling. Han tænkte paa *Naomi*; ja hun holdt af ham, hun havde jo grædt, da de skiltes ad.

Som han saaledes en Aften sad ganske ene paa Skibet, straaled Lysene prægtigt ud fra den store Gaard tætved, og han hørte Musik, saa jublende, deilig. Der blev dandset. Det Hele mindede ham om hiin Aften paa Glorup. Lænet til Masten stod han og inddrak Tonernes Duft.

Pludseligt fik han en Tanke; han klattrede op i Tougværket og kom i lige Linie med Salen, hvori der blev dandset. Eet af de øverste Vinduer der var aabnet, og han saa derigjennem hele det pyntede Selskab. Det bestod mest af Børn; et deiligt Børnebal var det. Alle vare saa glade og festligt pyntede. Store Malerier hang paa Væggene; to Marmorstatuer stode høit paa en glindsende Consol, og rundtom blinkede Lys og Speile, der viste Alt i dobbelt Glands. Nu svævede en fiin, nydelig Pige hen over Gulvet; hendes kulsorte Haar bølgede om de smukke Barneskuldre; de mørke Øine straaled Liv og Glæde. »*Naomi!*« raabte *Christian* med høi Stemme, og han saa, hvor hun studsede, saa til Siderne og lo. Hans Øine vare kun heftede paa hende, hans Tanke var hos hende, og han gled ned af Tougværket, sprang fra Skibet og ind i Huset, opad Trappen, hvor Musiken klang, aabnede Døren og stod nu midt i den oplyste, prægtige Sal, midt imellem de pyntede Børn, der forbausede saa paa den fattige Matrosdreng, som nu, blendet af Lysene og den hele Pragt, kom til et Slags Besindelse og stod forlegen midt i Værelset.

»Hvad vil Du?« spurgte et Par halvvoxne Dreng, i hvis Øine man tydeligt saa, at deres Fader havde en Formue eller et Embede, der gav dem Anseelse. De vare af de mange Nuller, som rigtignok ikke give en Familie Værd, men selv faae Anseelse ved den Streg, de staae bagved

Naomi havde ogsaa nærmet sig og saa nysgjerrigt paa ham; hun smilte - ja hun kjendte ham vist. *Christian* rakte Haanden ud imod hende og stammede: »*Naomi!*« Hun blev rød som Blod.

»Smudsige Dreng!« udbrød hun og rev sig løs. En Tjener kom i det samme til.

»Hvad vil Du?« spurgte han og stødte ham ublidt i Skuldrene. *Christian* stammede nogle uforstaaelige Ord, medens Tjeneren sagde, at 104 han var gaaet feil, »her havde han Intet at gjøre!« Han førte ham til Trappen, og uden Svar, med en Sjæl bedrøvet indtil Døden, foer han ned og ud paa Skibet. Han klyngede sig til Masten og græd tunge, store Taarer, medens Musiken jublede lystigt i bølgende Dandsemelodier.

En Barnesjæls dybe Sorg er stor som den største, den Voxne kjender; Barnet har i sin Smerte intet Haab, Fornuften rækker ei sin støttende Haand til Barnet, det har i Øieblikket Intet uden sin Sorg at klynge sig til. Hun havde ikke villet kjende ham, hun, som han holdt af som en Søster! Han følte, som Pariaen, at han hørte til en overseet Kaste. Alle Baand, der trykkede, laae i et Nu fastere om hans Sjælelige. Hans Jevnaldrende i Bondebyen havde spottet ham, kaldt ham gal; *Naomi*, der engang forstod ham, vendte sig nu fra den »smudsige Dreng!«

Et saadant Øieblik giver Livs Erfaring. Den lystige Jubel derinde var en bengalsk Flamme, som belyste Slutningsscenen af hans Barndoms Drama. Han klattrede op i Tougværket, stirrede gjennem det aabne Vindue ind i den prægtige Sal, hvor *Naomi* og de lykkelige Børn svævede under Tonernes Jubel, Arm i Arm; Tjenerne gik med kostelige Retter i Chrystalskaaler og deilige Frugter, som han aldrig før havde seet, og midt i Salen stod *Naomi* med de mørke Øine og lo og klappede i Hænderne; - men udenfor faldt den kolde Tøsnee, og den graae Taage slog sin klamme Kappe om den »smudsige Dreng,« som holdt sig fast i det vaade Tougværk.

Ende paa første Deel.

105

Anden Deel

106

107

I

- Jeg vil kjøre
Over Søen, hvid og glat, -
- Du behøver ei at frygte,
Der er sikkert, kan Du troe,
Frosten bygte
Mange Dage paa sin Bro.

Christian Winther.

Da hørtes Isen Stranden slaee,
Og Skummet styrted' oven paa,
Høit fnysed' Havets Vover.

Oehlenschläger.

Det blev en streng Vinter dette Aar, Isen laae tyk og fast mellem Sjælland og Skaane. Den svenske Bonde, som altid er den Første, der vover Touren over den af Kulden slagne Bro, kjørte i sin Slæde til Danmark; Qvæg blev drevet over, uagtet Isen, som man sagde, ikke var saa ganske sikker ude i Renden, hvor Strømmen gaaer. Mellem Kjøbenhavn og det en halv Fjerdingsvei derfra liggende Batteri »Trekroner« strakte sig en bred Vei, smudsig af de Kjørendes Færdsel, som var det en virkelig Landevei; Stier for de Gaaende slyngede sig langs med den. Der, hvor for et Par Maaneder siden store Tremastere sikkert havde gynget i det dybe Vand, sad nu gamle Koner med deres dækkede Borde og solgte Hvedebrød og Drikkevarer; Telte vare opslagne, fra hvilke det danske Flag vaiede i den blaae Frostluft, og ved Dagen vrimlede her med Mennesker; Skibene laae bundne i Isen, saa faste som Vrag, borede i Sandet. Mod Sverrigs Kyst, saa langt ude, man kunde øine, bevægede sig hist og her som sorte Punkter Kjørende og Gaaende, der besøgte deres Naboland.

En Snee- og lismark paa fire Mile, som her, har noget Egent ved Tanken om det Dyb, som gaber nedenunder; en Storm i Forening med en forandret Retning af Strømmen kan i nogle Minuter bryde 108 Isen; men, som Viingaardsmanden planter sine Ranker paa den varme Lava og sover trygt paa Randen af Dybet, kjører her Bonden rolig henover Isen, trøstende sig med, at han er i Guds Haand.

Som vi vide var *Peter Wiks* afdøde Kone svensk, barnfødt i Malmø: der boede hendes Slægt. En Skipper, hvis Skib ligger indefrosset i Havnen og vil overvintre, har ikke stort at bestille. Nu var Landeveien lagt til Sverrig: man kom derfra, man gik dertil, *Peter Wik* havde Lyst til at gjøre Touren, og *Christian* skulde med, havde han sagt.

Det var op paa Formiddagen i klart Solskin at Vandringen begyndte. Sundet var en Sneemark; enkelte Steder havde Vinden hvirvlet Sneen i lave Høie, andre Steder var den som feiet bort, og det blanke lisspeil stod som Damme og Indsøer.

»Nu kommer det an paa,« sagde *Peter Wik*, »om Laaget holder, at vi ikke komme paa Bunden af Potten, hvor der hverken er Sol eller Lys! men vi ere Søgutter, vi gaae enten hun er blød eller haard!«

De vare alt en Miil fra Sjellands Kyst; det begyndte at blæse stærkt, tunge Skyer trak sammen, men *Peter Wik* var Lystigheden selv. De mødte en Drift Qvæg, Driveren forsikkrede, at Isen var fast og god, men at Veiret vist opad Dagen vilde tage en Forandring.

»Det vilde være net, om Søen blev klar, medens vi vare derovre,« sagde *Peter Wik*. »Ja saa sparede vi da paa Beentøiet hjemad, vi maatte vippe! Lad gaae, her kryber man dog som en Flue paa en Tjærepind!«

Luften blev mere graa, enkelte Sneeflokke faldt; vore Reisende vare endnu ikke Halvveien. Med eet rystede Skyen den hvide Snee i flygende Hvirvel.

»Træk Halskluden op om Ørene!« sagde *Peter Wik*. »Det er kun en Overhaling, vi faae!«

De gik med bøiede Hoveder mod Sneestyrtingerne. Høit i Luften susede Vinden som et omhvirvlende Toug.

»Naa, vil hun ikke lægge sig!« sagde *Peter Wik*, løftede Hovedet iveiret og stod et Øieblik stille. Da lød under dem en Bragen, som det stærkeste Kanonskud. »Saalænge hun knager, holder hun!« sagde han, tog *Christian* ved Haanden og gik rask fremad »Vi maae gaae i lige Linie, saa træffe vi paa en Prik Malmø Skibsbro! Naa, hvor hun skummer ovenfra i Dag!« sagde han og pustede mod Sneeflokkene. Da lød atter nedenunder den dundrende Lyd af de stærke Strømninger, som sloge Revner i Isen, dog uden at disse endnu bleve synlige. »Det er 109 nogle ret pæne Kanoner, de har dernede!« sagde *Peter Wik*, »dem skulde de have skudt med paa Dronningens Geburtsdag!«

Et Øieblik faldt Sneeflokkene mindre tæt; en forunderlig sukkende Lyd, forskjellig fra den, de før havde hørt, lød under dem: det var som om det tillukte Dyb greb efter et Aandedrag. *Peter Wik* stod stille, hans Øine saae gennemtrængende frem for sig. »Vi ere nok ikke Halvveien,« sagde han. »Jeg troer, vi for i Dag gjøre bedst i at lade Svensken være Svensken!« Han stod endnu og lyttede.

Som Sømand var det ham klart, at den stærke Is, ved Forandring af Strøm og sydøstlig Vind, som det nu var blevet, kunde i meget kort Tid brydes og drive Nord paa. Det er en af de mest imponante Naturscener, vort Land fremviser. Isens Styrke, Strømningens Kraft, især ved Helsingør, hvor Sundet mellem Landene kun er en halv Miil bredt, er af stor Virkning. Mægtige Iisstykker presse mod hverandre, Strømmen løfter dem høit op, og, som skruede rundt om, reise sig i barokke Former de glasagtige, svømmende Fjelde. En forbiseilende Gletscher synes da Sundet.

Endnu var intet synligt Spor af en saadan Naturscene, men Tegnet var givet, Dybets Helhest havde vrinsket Død for dem deroppe. Atter faldt Sneeflokkene. *Peter Wik* vendte om, og nu var Veien lettere, thi Blæst og Snee havde de nu paa Ryggen. Pludseligt lød tæt bag ved dem et svagt, men gennemtrængende Angtskrig, han saae tilbage og netop tidsnok, for ei at blive overkjørt af en lille, let Slæde med fire Mennesker; den kjørte i Retning lige ud mellem Landene. *Peter Wik* udstødte et: »Hallo!« der besvaredes, og Slæden holdt stille.

En fornem dansk Herre sad hos sin Tjener paa Forsædet, to Damer, en ældre og en meget ung Pige, havde den bedre Plads; den Yngste var det, som græd høit; den ældre Dame drog Kaaben tæt om sig.

»Hvor langt troer De, vi ere fra Sjælland?« spurgte Herren.

»Henved to Mile!« svarede *Peter Wik*, »men kører Herskabet ad den Kant, de nu styre, saa bliver det en lang Landevei. Den Curs gaaer ad Preussen til. Her ligger Sverrig, der ligger Sjælland -« og han pegede i den Retning.

»Er det vist?« spurgte Herren.

»Jeg gaaer med Compas i Hovedet!« svarede *Peter Wik*.

»Det fordømte Veir,« sagde den Fremmede. »Det var saa klart, da vi forlode Sverrig! vi ere vel nu under Hveen.«

110

»Nei, hun ligger høiere oppe! Tillader Herren, at jeg er Styrmand? Det gaaer heller ikke an at jage i Gallop, der kunde komme en lille Sprække i Veien!«

»Kjære Skipper er det Dem?« spurgte den ældre Dame. »Mon vi komme levende i Land?«

Peter Wik saae paa hende, hun kjendte ham jo. »O jo, lille Frue,« sagde han, »man gaaer ikke strax tilbunds, har man Øinene med sig. Nu klarer det ogsaa.«

Damen sukkede dybt. Det var Gouvernanten, som havde seilet med ham til Kjøbenhavn. Han greb Tøilen, Tjeneren steg ned, *Christian* fik hans Plads. Den Fremmede var en Mand paa nogle og tredive Aar,

han hørte til den høiere Classe, det viste hele hans Væsen; for to Dage siden var han med sin Pleiedatter, som han kaldte den unge Pige, og hendes Lærerinde kjørt til Skaane, Isen var jo stærk og fast. Idag vilde de vendt tilbage, da pludselig Veirforandringen indtraf, og under Sneefoget vare de, istedenfor at komme under Hveen, kjørt ned imod Amager.

De satte sig igjen i Bevægelse. Da lød atter under dem den sukkende, gjennemskaerende Lyd; de hævedes sagte iveiret og sank igjen, Hestene standsede, og *Christian* læste stille sin Bøn til Gud.

»Vi ere i Herrens Haand!«

Den unge Pige slog sin Arm fast om sin Pleiefader.

»Det er nok bedst jeg stiger ned!« sagde han.

»O nei!« bad hun, »vi døe! Isen brister!« Hun rev Kaaben tilbage, saae frem for sig, dødbleg, hendes lange, kulsorte Haar gled ned over den blege Kind *Christian* stirrede paa hende, det var jo *Naomi*, han saae, men han vovede ikke at nævne hendes Navn. Overraskelsen lod ham glemme al Fare.

Hist og her i den graae Luft viste sig klarere Pletter, men Isen bagved dem, ikke hundrede Skridt borte, løftede sig høit iveiret, en mørk Stribe med underlige Forgreninger udbredte sig til Siden. Ingen sagde et Ord Da lød foran en forunderlig Lyd, den kom ikke fra Søen, ikke fra Luften, huul og klagende lød den, som man fortæller om Søkoen, der løfter sig paa Forbenene op mellem Klipperne og bøger mod Landet, hvor de nærbeslægtede Dyr græsse, men hvor den ei kan komme op.

»Hvad var det!« sagde den Fremmede og fæstede sit Blik skarpt fremad *Peter Wik* var taus.

111

Atter gyngede Isen under dem, og den hvide Snee fik et graaligt Skjær af det fremflydende Søvand

»Hvad er det tilhøre, forud?« spurgte *Peter Wik* og dreiede Hestene. En Stang ragede op af Isen. »Her er vist et Hul, Fiskerne have hugget; dette seer ud som et Tegn!«

»Der ligger ligesom et Huus!« sagde Tjeneren.

»Vi kunne ikke være ved Land!« svarede *Peter Wik* med dæmpet Stemme.

»Hov!« lød det nær ved, og den samme bøgende Lyd, de før havde hørt, klang for deres Øre.

Ikke langt fra hvor de holdt stod et Slags Træskuur, halvdækket af Snee. Her fandt de Driveren med sit Ungqvæg, det brølede i den kolde Luft.

»Hvad er det for en Kasse, der er slaaet op?« spurgte *Peter Wik*. »Slaae I Eder her til Ro?«

»Ja, det er vist det klogeste, et Menneske kan gjøre!« svarede Driveren. »Her har man dog det Tørre under sig, og *vor Herre* er ovenover! Herskabet gjør bedst i at blive. Der ligger jo Gaarden -« og han pegede paa en Bygning, der saae ud som et Bondehuus og laae nogle Skridt derfra.

De vare paa den lille, flade Ø Saltholm; kun de høieste Punkter staae om Vinteren over Vand og besøges af Jægerne for det rige Harevildt. Om Sommeren derimod frembyder Øen herlig Græsning, hvorfor Amagerne føre deres Qvæg herover. Alt i Krigens Tid var her og en lille Bygning, der i de senere Aar er udvidet til en ret anseelig Gaard og beboet af en Familie.

Driveren sagde, at der Vinteren over skulde være en Mand der i Huset, men der var Ingen at finde, han maatte vel være i Besøg paa Amager eller i Sverrig og nu ikke tidsnok vendt tilbage; Huset stod tomt.

Vor lille Caravane gjorde Holdt, den forladte Ø var dem en Lyksalighedens Frihavn.

Fire nøgne Vægge, glindsende af den frosne Fugtighed, frembød det Indre. Kjøkken og Stue vare i eet. I en Krog paa det brolagte Steengulv stod en uredt, daarlig Seng, som man i en Hast fik bort. I Kammeret tæt ved laae en Mængde Tørv; med en Deel af disse og ved Hjælp af nogle gamle Brædder fik *Peter Wik* Ild. Vognsæderne bleve bragte ind, de vare prægtige Divaner.

112

Det Hele frembød et Udseende af de eensomme Relais paa Simplonveien, naar Sneefog og Uveir nøde de Reisende til der at søge Ly. Kulden var stærk nok til at imaginere Bjerghøiden, og saae man ud i den graae Sneeluft paa de fremad glidende Hsmasser, der i sælsomme, bevægelige Skikkelser giede paa Strømmen, da var det ikke uligt Skymasserne, som svømme henad Bjergsiderne.

»Det havde jeg ikke troet,« sagde *Peter Wik* leende, »at jeg mellem Sjælland og Skaane skulde have et

Eventyr som Alb er tus Julius! Kjender Herren den Bog? »Adskillige Søfarendes underlige Skjæbner.« Jeg har den i min Kahyt. Sulte kan man ikke, saalænge her er baade Ko og Kalv, og tørste ikke heller, naar Sneen ligger Alen høi. Enten bliver det aaben Sø, saa Skibe komme forbi, eller ogsaa fryser hun sammen, saa vi kunne komme til Amager og spise de grønne Urter, vi nu ikke have paa Suppen!«

Den Fremmede, Hr. Greve kaldte Gouvernanten ham, syntes ligesaa oprømt som den skikkelige Skipper. Gouvernanten tog virksom Deel i at gjøre Alt hyggeligt paa det Bedste. Høit oppe paa Hylden stode to gamle Leerfade, dem skurede hun i Sneen, og de maatte da tjene baade som Malkebøtte og Gryde. Qvægdriveren bragte frisk Melk, og fra Vognfoderet kom koldt Kjøkken og to Viinflasker. Ilden knittede lystigt og udbredte Varme, mens Blæsten ruskede i Vinduet, og Sneen fygede i hvirvlende Flugt.

Christian gik med megen Iver tilhaande, lagde Teppe og Kaabe tættere om *Naomi*, der endnu ikke ret kunde glemme sin Skræk; hun sad som et Billed af Marmor og fæstede sine store, mørke Øine paa ham. De viste, at den stærkeste Ild kan være kulsort.

Peter Wik sad paa Hug foran Skorstenen og nikkede bekjendt til Gouvernanten.

»Det gaaer jo bedre nu,« sagde han, »end det gik sidst, vi vare sammen paa Søen, og da havde man dog reelt Vand under sig; den Gang saae Jomfruen anderledes elendig ud, nu gaaer det bedre! Mindst havde jeg tænkt, at vi saa snart skulde træffes tilsøes!«

»Paa Landjorden ere vi dog ikke langt fra hinanden,« svarede hun. »Tæt under vore Vinduer ligger jo Skibet, mangel Morgen har jeg seet Dem paa Dækket, og om Aftenen kan jeg høre Deres Violin!«

»Saa ere vi Gjenboer i Havnen!« sagde *Peter Wik*.

»Det er Deres Violin jeg har hørt?« spurgte Greven. »De er en 113 meget original Musicus! Phantasier synes det! jeg har nogle Gange været stum Tilhører!«

»Ja, min Violin er det!« sagde *Peter Wik*, »men Phantasier har jeg aldrig givet mig af med! det er Drengen der, De har hørt! han kan ingen Stykker ordentligt, og saa løber han fra det ene ind i det andet! Det er, som jeg kalder det, Løverdagsmad, plukket sammen fra hele Ugen!«

»Er det ham?« spurgte Greven og saae med et Slags Interesse paa *Christian*. »Der er Genie deri. Du skulde have valgt den musikalske Vei, der havde Du maaskee grebet Din Lykke!«

»Ja saamænd!« sagde *Peter Wik*. »Men seer Herren, naar man kun har Salt og Brød i Huset, saa kan det ikke hjælpe, man sidder og speculerer paa, hvilken Steg der vilde smage bedre!« og nu fortalte han paa sin Maade, hvorledes han havde faaet Gutten ombord

»Du er jo en lille Eventyrer!« sagde Greven med et Smil, idet han nikkede til ham. *Christian* følte sit Hjerte banke stærkere, idet han blev betragtet af den fremmede, fornemme Herre, men sige et eneste Ord, skjøndt det var ham selv Talen var om, vovede han ikke. Vilde dog *Naomi* blot sige: »Jeg kjender ham ogsaa! vi have leget sammen!« men hun blev siddende taus og fæstede sine sorte Øine paa ham.

Maaltidet, som blev holdt, var efter *Peter Wiks* Sigende prægtigt som et Mikkelsaftens Gilde.

Solen var ved at gaae ned, den bræmmede med Rødt de sønderrevne Skyer. Skuet over Søen havde noget ganske Egent. Ind imod Sjælland var hele den hvide lisflade brudt i de mest forskellige Retninger; det saae ud som et stort uillumineret Landkort, hvor Floder, Bjerge og politiske Grændser ere antydede ved mørkere Streger; en idelig Knagen, i Forening med den sagte Bevægelse, bebudede en Forandring som den, Søen mod Sverrig allerede frembød; her presseses sammen store lisblokke, mægtige Plader, der saae ud som støbt Glas; de skruedes høit mod hinanden og seilede da paa den grønne, svulmende Sø.

Den nærmeste lisskorpe ind ved Land rev sig løs, Strømmen drev den ud.

»Der er et Dyr paa den!« raabte *Naomi*

En stakkels Hare var det, ængsteligt stod den tæt ved lisskrænten 114 og ligesom maalte Afstanden til den faste Bred, som den meer og meer fjernede sig fra. Den seilede paa sit Dødsskib.

»Det er morsomt at see, hvor den springer!« sagde *Naomi*, »den kan ikke komme i Land!« Selv tryk, smilede hun, som Spanierinden smiler udover Arena.

Inde i Huset var imidlertid Alt paa det Bedste gjort istand til Natten. *Naomi* og Gouvernanten fik hver sit Vognsæde at sove i; Mandfolkene derimod maatte see at tage sig det, som de kunde. Driveren var blevet udenfor, hvor han sad luunt og varmt midt imellem sit Qvæg, med Huen ned over Ørene, og drømte kongeligt, som *Pharao*, om fede og magre Køer. Greven kom fra sin Aften vandring, Alle sov, undtagen *Christian*, der sad og holdt Ilden vedlige.

»Skal Du ikke sove, min Dreng?« spurgte Greven.

»Jeg kan ikke!« svarede han og saae hen paa de Ildbilleder, hans Phantasie viste ham i Gløderne. Saaledes havde Gaarden brændt, da *Naomi* blev baaret ud af Vinduet, saaledes havde Poppelen og Storkereden glødet! han erindrede Alt, som var det igaar, og *Naomi* havde saa ganske glemt det! ikke et Ord havde hun sagt om, at de kjendte hinanden, og dog mødtes jo deres Øine, som da de legede med de brogede Blade. »Husker Du mig slet ikke?« bævede paa hans Læber, da hun sagde ham: god Nat! men Ordene bleve en død Lyd. Og dog kjendte hun ham; hendes Tanke havde dvælet ved de samme Punkter, som hans. Hun huskede godt, at de havde siddet paa den høie Trappe, og at han der bragte hende det store Skræppeblad og kyssede hende paa Mund og Kind, men nu - var han en fattig Matrosdreng.

Greven rykkede nærmere hen til ham.

»Saa det er Dig, som spiller om Aftenen i den mørke Kahyt? Holder Du mest af Søen, eller af Musiken?«

»Af Musiken!« sagde han med funklende Øine.

»Nu, har Du Genie, som jeg troer, da vil det nok arbeide sig frem. Sørg ikke over, at Du er en fattig Dreng! det har de fleste store Kunstnere været! men bliv ikke stolt, om Du eengang hævede Dig op til disse! naar Tusinde tilklappede Dig Bifald, kunde Du let svimle! ja,« tilføjede han alvorligere, »man maa have meget Genie, for at hæve sig op fra Armod, og meget maa man lære!«

»O, Alt vilde jeg gjøre!« udbrød *Christian*. »Alt, hvad man forlangte!«

Samtalen syntes at more Hr. Greven; han fortalte om udmærkede 115 Kunstnere, hvor tung deres Lod havde været, ja hvormange der aldrig paa denne Jord havde nydt Glæde eller Erkendelse af deres Storhed; og det var *Christian* som svævede hans egen Fremtid i sælsomme, men beskuelige Skikkelser forbi hans Øie.

»O Herre!« udbrød han med dæmpet Stemme og kunde ikke tilbageholde sine Taarer. »Jeg kjender slet Ingen i den hele By, som vil hjælpe mig! Musik vilde jeg lære! O, jeg skulde tænke over, Nat og Dag, paa hvad man sagde mig!« Og han fortalte om sit Hjem, om hele sin forladte Stilling.

Greven saae paa ham med et deeltagende Blik, og *Christian* trykkede hans Haand til sine Læber, vædede den med Taarer og tilbød sig at tjene ham, børste hans Sko og Støvler, gaae hvorhen han sendte ham, naar han kun vilde hjælpe ham til at lære, hvad han maatte lære, for at blive en Kunstner som de, han fortalte ham om.

»Ja, min gode Dreng!« sagde Greven, »det er ikke saa let, som Du troer! Desuden maatte Du have meget Genie, og det kan først Tiden vise, om Du har! Du maa huske paa, Du er et fattigt Barn i Er Geniet hos Dig, saa kommer det nok frem, om Du ogsaa maa tumle Dig endnu et Aarstid paa Søen. *Per aspera ad Astral* der maa Gjenvordigheder til, for at luttres. Skal der blive noget af Dig, saa hjælper nok en høiere Styrelse, det kan Du være forvisset om, jeg kan desværre ikke gjøre noget for Dig, jeg har saamange Andre!« Og han aabnede sin Pengepung, gav ham en Sølvdaler med den gjentagende Trøst, at det sande Talent altid selv baner sig Vei, trak derpaa Kappen tættere om sig og lændede Hovedet op til Muren for at sove.

Det var de Icarusvinger han bandt paa Geniets Skuldre; dristigt formede Vinger, men af Bly. Ordene vare jo dog et gammelt Thema, som fra Slægt til Slægt tonede for Kunstnerens Øre og vil med Variationer klinge i Aartusinder, saalænge Verden er den samme, som da den gav *Socrates* Gift og *Christus* en Tornekrone.

Først henimod Dagningen sov *Christian* ind, men snart blev han igjen vakt af *Peter Wik*, som forkyndte, at Vinden havde vendt sig, at Isen var frosset sammen, og at man burde benytte det gunstige Øieblik for at naae Amager. Slæden blev forspændt og Alt ordnet til Afreisen. Driveren drev sit Qvæg foran, thi hvor det kunde gaae over, maatte Isen ogsaa kunde bære den lette Slæde med Gouvernanten og *Naomi*.

Toget begyndte. Isen knagede rundtom. Paa flere Steder maatte 116 man gjøre en Omvei og saaledes undgaae de gabende Revner, paa andre Steder stod der Vand, som maatte gjennevades. *Naomi* præssede af Angst Øinene sammen.

»Vi synke!« sagde hun til *Christian*, som havde taget Plads bag paa Slæden.

»O nei, Gud vil ikke, at vi nu skulle døe!« sagde han.

Slæden slingrede nogle Gange; Isen ligesom gyngede, Vandet stænkede høit ved Hestens Fodtrin, da knagede *Naomi* sine Hænder om *Christians* Arm. Gouvernanten hældede sig til den modsatte Side af Slæden. Endelig vare de paa en mere jævn og fast lisflade.

»See, nu ere vi igjen paa den nye Landevei!« sagde *Peter Wik*. »Der bliver ingen sørgelig Vise gjort over os, uden jeg selv skulde lave den, men det er ikke mit Levebrød! jeg har kun leveret et Skriverseri, og det staaer ude paa Holmens Kirkegaard over min kjødelige Ven: »1801 stod han og blev staaendes, 1807 laae

han og blev liggendes.««

»Husker Du mig slet ikke?« hviskede *Christian* til *Naomi*, thi Kirken paa Amager syntes at nærme sig, og der skulde de skilles.

»Jo!« sagde *Naomi*, men ligesaa sagte, og hendes blege Kinder bleve røde. »Du kom jo ind i Salen til os paa min Geburtsdag!«

»Men i Svendborg -?« begyndte han.

»Ja, dengang!« sagde hun. »Jeg husker det godt! det er længe siden!« Hun vendte sig pludseligt til Gouvernanten. »Nu ere vi snart i Land! - Du taler ikke til mig! - Hvor det er koldt!« og hun trak Tørklædet fast om Kinderne.

Christian steg ned og fulgte efter Slæden. Uden at gjøre sig Grunden dertil tydelig, følte han sig saa bedrøvet; han havde Lyst til at lægge sig paa Isen og sove mange Aar, som Syvsoveren i Eventyret.

Nu saae de Mennesker paa Kysten, og snart var al Frygt endt. De vare paa den faste Grund, Greven bød *Peter Wik* Penge.

»Nei Herre!« sagde han, »det var ikke mit Fartøj, De var paa, og skulde der betales, saa blev det nok mig og Hvalpen, der maatte det for Æren at have været i saa stort Selskab!«

Gouvernanten rakte Skipperen Haanden, og *Naomi* fulgte hendes og Grevens Exempel. *Christian* stod med Hatten i Haanden og saae anden Gang i sit Liv, hvorledes Legesøsteren rullede fornemt ud i Verden.

»Vi kjøre bagefter paa Støvlesaalene!« sagde *Peter Wik*.

117

II

- Wir waren Kinder,
Zwei Kinder klein und froh;
- Vorbei sind die Kinderspiele,
Und Alles rollt vorbei. -

H. Heine.

Det er først i de sidste Aar, at vort Øie er blevet vant til det smukke Skue af Hesten i sin naturlige Skjønhed paa Veddøløbsbanen. Billedet af dens vilde Flugt over Stepperne er saaledes blevet os tydeligere. Een af de meest anskueligtgjørende Skildringer af dette Dyr i sin Naturtilstand have vi i *Washington Irvings »a tour on the prairies.«* Han fører os ind i urgamle Skove, hvor den vilde Ranke snoer sig fra Træ til Træ, og danner et milevidt Hegn, hvorfra man seer ud paa de uhyre Sletter, hvor det høie Græs bølger som en Sø, og de vilde Heste i store Horder, med flagrende Manke, gnistrende Blik og dristige Spring, jage henover Sletterne. Ønsket at de altid maa blive i denne stolte Friheds-Tilstand paatrænger sig os. Jægerne kaste Slyngen om det stolte, frie Dyr, og det reiser sig med al sin Kraft for at løsrive Baandet, men kraftigere Hænder holde det fast; det første Pidskeslag falder paa Dyrets Ryg, og skummende og dampende forsøger det sidste Gang sin hele Kraft, forgjæves, det kaster sig som død til Jorden; et nyt Slag af Pidsken falder, og taalmodigt reiser det sig; bundet i en Strikke følger det Pakhesten. Steppens Konge er nu Træl.

Der ligger noget Veemodigt i denne Overgang. Fra den vilde Hest paa Steppen til det usleste Arbeidsøg for Bondens Vogn er der et uendeligt Spring, men een Slægt er det, og paa den mest glimrende Begyndelse kan følge en saadan Slutning. Intet Dyr har i Skjæbneomskiftelse mere tilfælles med Mennesket. Hesten, som engang bar en Konge, blev klappet af hans høire Haand, pleiet paa det Bedste, steg ofte ved et Uheld ned til at blive Dragonhest og endte tilsidst for Rakkerens Sluffe.

Opfyldte med disse Betragtninger, sættes vi i en egen Stemning, 118 naar vi, paa en klar Frostdag, medens Sneen ligger fast og funklende, gaae i Maanskinnet over den store Plads i Kjøbenhavn, som bærer Navn af Kongens Nytorv. Rundt om Kongestotten til Hest, hvor de colossale Malmfigurer sidde, jager en Række af Kaner, der her holde til Leie. Gadedrenge og den simpleste Almue give her deres to Skilling, for, som det hedder, en Tour to Gange om Hesten. Kanerne ere almindeligviis gamle og høist elendige, men den

stakkels Hest foran hver endnu ynkeligere; naar Vognmanden ikke kan bruge den foran Arbeidsvognen, spændes den for Kanen, og udtæret pidskes den nu afsted og kommer skummende og dyndvaad tilbage, forat staae i den sviende Kulde, til en ny Kudsk sætter den i Flugt; det ender ofte med at den styrter, og det er vistnok den bedste Lykke for Dyret.

Det var ud paa Aftenen, at disse omtalte Skillingskaner jøge omkring Malmhesten; Bjelderne klingede, Pidskene smældede og Hurraraab og Jublen af de kanekjørende Drenges Lød med knaldende Effect. De fleste Gaaende gjorde lang Omvei; kun Faa vovede at lægge Veien midt over Torvet; de Dristige kastede speidende Blik og gjorde raske Spring over de i Cirkler og Ellipser skaarne Baner. Mellem de Dristige var en Herre i en stor Kappe, det var Greven. Et Par Kaner var han let sluppet forbi, nu kom een med to jublende Matroser og en Dreng; forgjæves standsede han, at den kunde jage forbi, den dreiede i det samme lige mod ham, Hesten var saa nær, at Fraaden stænkede paa ham, men i samme Øieblik laae Dyret paa Jorden, og Kanen, der pludseligt standsedes, slingrede om paa Siden, det arme Dyr gispede et Par Gange slog sine Øine underligt, smertefuldt op og laae nu død. Folk strømmede til, et Par af Udleierne med Pidskene i Haanden indfandt sig.

»Det var *Sonderling*, som lagde sig!« sagde de, »hun gjør det ikke mere!«

Sonderling, Navnet kaldte en forgangen Tid tilbage i Grevens Sjæl; levende stod for ham den gamle Familiegaard i Byen, hvor den naadige Fru Mama sværmede for *Lafontaines* Romaner, det smukke Hoppeføl blev derfor kaldt op efter Romanen: »der *Sonderling*,« og den unge Greve fik det paa sin Fødselsdag, det var et stolt, et deiligt Dyr; naar han red gennem *Svendborgs* Gader, kom alle Folk til Vinduerne og Rytter og Hest vandt Alles Bifald Den smukke *Sara*, Jødens Datter, klappede det med sin fine Haand, og Dyret holdt meget af Gouvernanten, som hun kaldtes paa Gaarden. Det vrindskede høit, 119 naar hun kyssede det paa Hovedet, dog, Rytteren holdt endnu mere af den smukke Gouvernante, og derfor maatte hun bort - Det blev en sørgelig Historie! - Da den unge Greve siden reiste i Udlandet, gik ogsaa *Sonderings* Lykkestjerne ned, den blev solgt paa *Sanct Knuds* Marked

Kunde og maatte det ikke være det samme udmagrede, piinte Dyr, her laae? Alle disse Tanker slog i een mægtig Erindringsfunke ud fra Grevens Sjæl ved Navnet *Sondering*, det eneste, det endnu havde beholdt fra lykkeligere Dage. Derfor dvælede han længere, end han i et andet Tilfælde havde gjort, og mærkede heller ikke til den større Ulykke tætvædet: Drengen, som havde siddet i Kanen, var vist kommet til Skade, han blev bragt ind til en Barbeer.

Fra den kolde Aftenscene ville vi med Greven træde ind i hans hyggelige Hjem, hvor Skibet laae udenfor med Snee paa Tougværket. En varm Luft, kryddret med Røgelse, mødte den Indtrædende. Voxlys i Sølv-Armstager oplyste Værelset, hvis Gulv var belagt med brogede Tepper, som det tykke Underlag gjorde elastiske, bløde. Malerier af *Juul* og *Gebauer* smykkede Væggene. Gips-Afstøbninger af den døende Fægter, og Romerdrengen, som tager Tornen af sin Fod, stod paa hver Side af det Mahogni Bogskab, hvori kun fandtes fornemme Forfattere, det vil sige: *Goethe*, *Racine*, *Swift*, men ikke en eneste dansk Bog, som man tidt finder saaledes hos vor saakaldte høiere Classe en Art Stuebibliothek, der viser Smag, men om denne virkelig findes, læres først ved Conversationen. At der desuden stod en heel Række »*Taschenbücher*« var just ikke gode Auspicier. Ind til det næste Værelse førte ingen Dør, paa østerlandsk Viis hang her brogede Silketæpper, som man slog tilside. Værelset var mindre; underlige Slynplanter hang fra Pyramiderne mellem de Damaskes Gardiner. Hyazinthusens blaa og blegrøde Klokke ringede med Toner af Duft. Ved Theebordet, som Gouvernanten bestyrede, sad *Naomi* og en gammelagtig Herre; Kammerherre var han. *Thorvaldsen* begyndte paa den Tid at faae en europæisk Navnkundighed; Kammerherren talte derom.

»Jeg har kjendt ham,« sagde han. »Da jeg var Kammerjunker, var han Ingenting; men Genie har han, og Aviserne tale om ham. Ja, ved min Gud! læser jeg ikke hans Navn i *Journal des débats*! Mennesket bliver *celebre*, men til Kongens Taffel kan han ikke komme, da han ikke er Etatsraad!«

120

Paa et Bord tæt ved laae fine Kobbere og Prospector. Der var de fleste italienske Egne, Greven havde besøgt.

»Magnifique! magnifique!« sagde Kammerherren. »Det er Genua! der var jeg for syv og tyve Aar siden! deilige Fruentimmer er der! og i Bologna-! ak ja, Bologneserinderne! hvilke Øine!« Gouvernanten slog sine ned Kammerherren hviskede halvhøit: »deilige Fruentimmer! det er jo dog dem, man reiser for!«

Greven fortalte nu, hvor nær han denne Aften havde været ved at blive kjørt over, og sagde, at den stakkels Dreng vist var kommet til Skade. »Det lille musikalske Genie!« tilføjede han.

»Her i Huset har han givet Concert!« sagde *Naomi* leende. »Tjenestefolkene havde faaet ham ind til sig, han havde spillet, og de havde klappet for ham, men *Hans* Kudsk havde været vittig og hængt ham en Kløverknægt paa Brystet som et Ordenstegn,« sagde *Naomi*, »det forstod han dog, var at gjøre Nar af ham, og han fik Vandet i Øinene, men saa kom *Elisa*,« hun pegede paa Gouvernanten, »og Alt kom i den skyldige

Respect!«

»Stakkels Dreng,« sagde Greven, »nu kommer han paa Hospitalet.«

»Men jeg kan høre ham spille paa Violinen!« sagde Gouvernanten og lyttede. »Det er ganske den samme Musik, vi pleie at høre!«

Tjeneren blev kaldt ind

»Skaf mig at vide, hvo det er der spiller,« sagde Greven. »Spørg om den lille Matrosdreng er kommet til nogen Skade ved Kanekjørslen.«

Tjeneren kom snart tilbage igjen og fortalte, at Drengen havde rigtignok vredet Benet af Led, men det var istand igjen, han stod udenfor Døren med Violinen, som han havde sagt, han skulde tage med

»Ja, det var ikke min Mening!« sagde Greven. »Nu, godt er det, at han er uden Skade!«

»Skulde vi ikke see det lille Kunstværk?« sagde Kammerherren. »Frøken *Naomi* siger med sine smukke Øine, at hun vil opmuntre den lille Kunstner!«

Greven smilte, og et Øieblik efter stod *Christian* paa Strømpesokker, og med Violinen skjult bag Ryggen, inde i det oplyste Værelse. Hvor varmt og duftende, hvor rigt og deiligt var dog Alt omkring ham. Blomster og *Naomi*, ret som da han krøb igjennem Muren ind i Jødens Have. De vilde høre hans Violinspil! han bævede af Glæde.

Da traadte i det samme en høi mager Herre ind med et alvorligt, 121 strengt Ansigt Mørkt og spørgende saae han paa *Christian*, som om han vilde sige: hvad gjør den fattige Dreng her!

»Det er et lille musikalsk Genie!« sagde Greven og forklarede nu med faa Ord Bekjendtskabet

Den Fremmede saae endnu alvorligere paa Drengen, som Greven affærdigede med at ville høre ham en anden Gang; en Sølvdaler blev stukket ham i Haanden, men kun halv lykkelig derved, forlod han de prægtige Værelser.

Tjeneren fik ham ind i Pigekammeret, og nu maatte han der, som igaar, spille for Folkene. Alskens Vittigheder faldt, men hans Forfængelighed blev dog smigret, og ogsaa her fik han Penge. Han var meget glad, da han gik ned af Trappen. Den alvorlige Herre med det strænge Blik mødte ham. »De have Dig jo til Nar!« var Alt hvad han sagde, og det faldt som ædende Gift i hans Glædes Bæger.

Paa Skibet modtog *Peter Wik* ham med et alvorligt Ansigt.

»Hvor Satan føiter Du hen?« spurgte han. »Er Du blevet Stadsmusikant? Gnide kan Du dernede i Kassen, men ikke oppe for Tallerkenslikkerne, ellers faaer Du en Vinge! See, det er *Peter Wiks* Mening!«

Stille og bedrøvet gik han ned til sin lille Køie.

122

III

Blum.

Nu, ist sie da?

Brand.

Die Feenkoniginn - min ja die Feenkoniginn.
Das leidende Weib, Trauerspiel von *Linz*.

*Prie! pour les vierges voilees:
Pour le prisonnier dans sa tour,
Pour les femmes échevelées,
Qui vendent le doux nom d'amour!*

Victor Hugo.

Extremer ere som Cirkelen: hvor de mest skilles fra deres Udgang, der mødes de. Ved en kjær Afdøds Grav troe vi just paa Udødelighed

Just her, hvor Virkeligheden greb forstyrrende ind mellem alle *Christians* Forhaabningsbobler, blev hans Tillid til disse stærkest Hine Kunstnere, om hvem Greven, den Nat, de vare sammen paa Saltholm, havde fortalt ham, spøgede i hans Hjerne.

To Bøger havde han læst denne Vinter: Albertus Julius og det gamle Testament; begge vare ham Sandhedens ufeilbarlige Ord, og i begge blev Kamp og Hindring lønnet med Lykke. *Albert Julius* fandt den paa sin Klippeø; Bibelhistorierne, der jo vare Guds egne Ord, sang den samme Trøst. Hyrdedrengen, den fattige *David*, blev Israels Konge, *Jo* fik Sundhed og Rigdom som før, den onde *Haman* kom i Galgen, medens *Esther* bar Guld kronen ved sin kongelige Herres Side.

»Det sande Genie baner sig altid Vei!« havde Greven sagt. »Gode Gud!« bad *Christian* med barnligt Sind, »giv mig sandt Genie, jeg vil kun bruge det til Din Ære!«

Mangen Time stod han i de stjerneklare Aftener og saae med Andagt og Fortrøstning paa de glimrende Punkter deroppe. Astrologerne meente, at Stjernerne havde Indflydelse paa os, som vandre under 123 dem. Den Tro har nu tabt sig, det er kun Stjernen paa Menneskenes Bryst, der kan vise en saadan Kraft. *Christian* haabede Hjælp fra begge, fra dem deroppe og fra Greven, hvis Stjerne blinkede ligesaa prægtigt, ak, men den udeblev.

En Aften sad han saaledes tankefuld i den mørke Kahyt; han faldt i Søvn og drømte da forunderligt levende om Een, vi næsten have glemt, eller de Fleste maaskee vilde glemme: *Steffen-Karreet*. Hun førte ham ved Haanden over et udtørret Øde, hvor Jorden havde slaaet dybe Revner, saa de ved hvert Skridt vare nær ved at falde, og de kom ind i en deilig, blomstrende Have, hvor Alt var Musik og Glæde. Hun gav ham en Violin af Sølv, og da Buen gled over Strængene, klang den høit over de tusinde andre Instrumenter; han vaagnede op ved den stærke Klang og fandt Trøst og Glæde i sin Drøm; hun, hvis Billede Greven havde fortrængt, foresvævede ham igjen som en god Engel. Hun havde vel ikke givet ham Penge som Greven, men hun havde anderledes hjerteligt trykket hans Haand og kjærligt seet ham ind i Øiet Det greb ham forunderligt, i samme Øieblik at høre paa Kahyttrappen en Stemme, der ganske klang som hendes! Kom hun alt, som en god og mægtig Fee, for at føre ham til Ære og Lykke. Han vilde have styrtet hende imøde, men hun var ikke ene; Matrosen fulgte med Denne spurgte høit, om her var Nogen inde; men en forunderlig Angst bandt *Christians* Tunge.

»Hvad har Du at sige mig?« spurgte Matrosen.

»Det vil komme an paa Dig,« sagde hun, »om en Krop og en Sjæl skal gaae i den evige Slamkiste.«

»Er Du blevet en af de Hellige?« spurgte Matrosen leende.

»Jeg maa sige Dig Alt, hvad jeg har paa mit Hjerte!« sagde hun med en underlig brudt Stemme. *Christian* lyttede, thi om ham var det vist hun vilde tale.

Vi ville ikke vende os bort og behøve det ei! See vi i Havens Gange en af de hæslelige store Skruptudser med deres slimede Krop tungt hoppe henad Jorden, da væmmes vi ved denne Skabning, men naar den forfølges af en Fjende eller mishandlet udstøder sit eensformige Skrig, da røres vi, Væmmelse bliver Medlidenhed, hvor mægtige maae ikke disse to Extremer være, naar det er en Skabning af vor egen Art, de udtale sig over. Vend Dig ikke bort, fordi det ei er i de dandsende Odaliskes Række, under Palmernes Skygge, ved den 124 svulmende Ganges jeg viser Dig hende. Vend Dig ikke bort, fordi det er i den lave Kahyt i et Koffardiskib, og ei ved et glimrende Hof, hvor Grever og Hertuger beile til et Blik af den kongelige Bolerske. Det er Lasten paa sit nederste Trin, fordi Armod er dens Klædebon; ikke i Guld og Silke skal Du see den, men i sin Elendighed, see den, naar den som Basiliken skuer sig selv i Speilet, og hver Nerve brister. Der er noget tragisk-rystende i at see den menneskelige Natur nedværdiget til Dyret, og der i sin Undergang begribe, at den var skabt i Guds Billede. Lyksalig Du, som fik et Hjem, hvor Blufærdighed ikke forlod Dig. Det havde hun ikke. Hvilken Gift kan ikke Mandens søde Ord dryppe i en Qvindes Sjæl, og hun indvies til Skjændsel. Havde Du for atten Aar siden seet den slanke, fjortenaarige Pige, med den rene Livslyst i de klare Øine, da vilde Du have tænkt paa *Semele* - *Ja Semele* ventede *Jupiter* i al sin Majestæt, og Elskeren kom, - men ikke som Solen, der varmer, men som Ilden, der brænder, og hun blev Støv i hans Arme, fortæller Mythen. Støv, Jord blev Skjønhedsbilledet

Vi troe ikke længer paa Spøgelser, vi troe ikke paa, at de Døde svæve ved Midnat i deres hvide Liin om os Levende. I de store Stæder see vi dem. I Maaneskinnet, naar den skarpe Vind blæser over Sneen, og vi svøbe os tættere ind i Kappen, see vi qvindelige Væsener, hvidklædte, i Sommerens lette Dragt, svæve vinkende forbi. Gravens giftige Dunst aande disse Skikkelser; tro ikke Sundhedsrosen paa Kinden, Dødningshovedet er malet; Smilet er Fortvivlelsens eller den Berusedes. De er døde, men skrækkeligere

døde end vore Døde. Sjælen jordede de, Legemet gaaer og spørger; som Vampyren søger det efter Menneskeblod for at næres, derfor klynge de sig fast til den berusede Almuesmand, til den raaeste Karl, ved Synet af hvem selv Manden væmmes. De ere frygtelig ulykkelige Aander, der ikke ved Dagry stige i deres Grav, nei, da komme Fortvivlelsens Drømme og sidde som en Mare paa Brystet og synge om Menneskenes Foragt, om et bedre Liv alt her paa Jorden, og Taarerne strømme over de maledede Kinder, og for at jage Drømmene bort, gribe de Bægeret; Giftens Dødsmærker staae da tydeligere næste Nat, naar de atter spørge. »Red mig! endnu er jeg kun skindød, enkelte Øieblikke føler jeg endnu, hvor min Sjæl lever i mig!« raaber tidt en af de Ulykkelige, men skrækkede flye de bort, som høre Stemmen fra Graven, og hun, 125 den Halvdøde, har ei Kraft til at hæve Forholdenes Kistelaag og Syndens tunge Jord, som trykker.

»Red mig!« var ogsaa det første Ord, *Christian* hørte i Kahytten af hende, i hvem han saa en formuende, ædel Dame, og hvem vi kjende som et af hine Nattens Syner. »Jeg er i Dyndet!« sagde hun, »Ingen agter mig! jeg gjør det jo ikke selv! red mig, *Søren!* jeg har ærligt givet Dig af mine Penge! fyrgetyve Daler eier jeg endnu! gift Dig med mig! tag mig bort fra den Elendighed her, før mig et Sted hen, hvor Ingen kjender mig, hvor Du ikke skal have Skam af mig! jeg vil trælle for Dig, saa Blodet springer ud af mine Neglerødder! O, tag mig med Dig! om et Aar kan det være for sildigt!«

»Dig skulde jeg føre til mine gamle Forældre?« sagde Matrosen.

»Jeg vil kysse deres Fødder, de maae slaae mig, og jeg skal taalmodigt taale hvert Slag! Jeg er allerede gammel, veed jeg nok, snart de otte og tyve, men det er en Barmhertighed jeg beder Dig om! Gjør Du det ikke, saa gjør Ingen det, og da maa jeg drikke, til mit Hoved brister, og jeg saaledes glemmer, hvor elendig jeg har gjort mig selv!« Hun klyngede sig til den smudsige Matros.

»Er det det Vigtige, Du vil fortælle mig!« og han stødte hende bort

Disse Taarer, disse Suk, forenede med Fortvivlelsens Ord, trængte gennem *Christians* Hjerter; et Drømmebillede slukkedes, og han saa Skyggesiden af en Virkelighed

Han var igjen ene.

Nogle Dage efter skulde Isen hugges løs i Canalen. Matrosen og *Christian* hug Øxen dybt i den faste Is, og den sprang i store Flader. Noget hvidt Tøi hang fast i Ismassen. Matrosen gjorde Aabningen større, og der laa en Qvinde, hvidklædt, som til Bal, Ravperler om Halsen, Guldringe i Ørene, og Hænderne foldede, knugede fast over Brystet: det var *Steffen-Karreet*.

Christian kunde ikke glemme dette Syn; det var Slutningsbilledet af hiin Aftens Historie. Hvad havde ikke Gudfaderen lært ham den sidste Time, de i Svendborg vare sammen: »Tag for Dig af Glæden, mens Du kan, at Du ikke som Gammel skal græde over, at Du ingen Synder har! bedre er det, at have nydt Livet formeget, end siden i Eensomhed at maatte sukke over, at man ikke nød det, mens man kunde!« Han begreb nu det Dæmoniske i Ordene, klyngede sig til sin Gud og bad et: »Frels os fra det Onde!«

126

Hiin Aften, efter Besøget, havde hun ladet sig glide ned i Furen mellem Isen og Skibet Fortvivlelsens Brand var slukket i den kolde Strøm. *Christian* haabede ikke mere paa sine Drømme. I Verden var ingen Feer, som i Eventyret.

127

IV

Leb wohl, - ich wandre von hier!
Vergebens! Es regt sich keine Gardine;
Sie liegt noch und schläft und träumt von mir.

H. Heine.

Gennem Blomstens tætte Blad bryder Lyset frem i Farver, her rødt, der blaat, hver Farve, vi kjende; med samme Kraft lyser Guddommen fra alt det Skabte; som Lyset i Blomsten straalet dens Almagt frem i den hele Skabning. Alt er et Underværk, som vi ikke begribe, men vænnes til og da finde almindeligt. De digtede Eventyr faaer deres Overnaturlighed kun ved Kjædens Overbrydning, ved Mangel paa den vise Orden, vi daglig have for Øie i det større, guddommelige Eventyr, hvori vi selv leve.

»Her i Verden er det ikke som i Historierne, man har fortalt mig!« sukkede *Christian*. »Her ere ingen mægtige Feer!« Men her er en Gud, som er mægtigere; om hans Viisdom fortæller det Skabte omkring os, og hans Godhed det Skabte i os.

»Om fjorten Dage,« sagde *Peter Wik*, »skal vi see at faae Mutter igang igjen! nu har hun havt Vinterfornøjelse nok i Kjøbenhavn!«

Tilbage til Svendborg skulde de; det var alt den første Marts. *Christian* følte en sælsom Angst, en brændende Ulyst ved Tanken om at skulle see Hjemmet igjen. Erindringen derom syntes ham en hæsleg Drøm. I Kjøbenhavn maatte han blive, her kom dog vist engang Lykken ham imøde. »Naar jeg gaaer i Land og ind i den Hvirvel af Gader, hvor skal man da kunne finde mig? Det maa være den sidste Dag jeg gjør det, da bliver der ikke Tid til at søge. Men hvem vil tage sig af mig? Dog, naar jeg er reent forladt, kan man jo dog ikke lade mig døe, og det vil Gud heller ikke!«

Medens denne Beslutning alt mere og mere modnedes i hans Sjæl, følte han tillige ret nagende, hvor utaknemmeligt det var imod *Peter Wik*, der havde været saa god og kjærlig imod ham; denne Anger bragte ham til at vise en endnu større Iver for at behage Manden.

128

»Maaskee Greven venter alene paa, at jeg skal gjøre et saadant Skridt, for ret at overtydes om, hvor stor min Lyst er! Gjør jeg det, da vil han hjælpe mig.« Denne Tanke var en vigtig Fornuftgrund. Saaledes kom han da til den Beslutning, at Natten før Skibet skulde hales ud, vilde han forlade det. Vor Herre sørgede nok for Resten.

Det var den sidste Eftermiddag Skibet laae i Havnen; *Christian* stod ved Ankeret og saae op paa Huset, hvor *Naomi* boede. De prægtigste Foraarsblomster fyldte Vinduet Sydafrikas Pragt væxter have ikke rigere Farver for den Fremmede, end disse havde for vor lille Søfarer. Midt i sin Armod, i Begreb med at blive endnu mere forladt, end han var, udmalede han sig, hvilket prægtigt Slot han vilde bygge, naar han blev rig, hvorledes hvert Vindue, som disse, maatte prange med Blomster, og *Naomi* skulde sidde paa Silke og Guld midt i al denne Deilighed Nu tænkte han igjen paa *Peter Wik*, og at det var den sidste Aften de vare sammen. Det laae ham som en Steen paa Hjertet.

»Har Du faaet Pip, ligesom Hønsene?« spurgte *Peter Wik*. »Nu kommer Du jo hjem til Svendborg! Og *Luzie* vil tage fornøiet imod Dig. Hende holder Du jo dog af?«

»Ja, meget!« sagde *Christian*, og den Spænding, hvori han var, gav sig Luft i Graad

»Hvad Satan græder Du nu for?« spurgte *Peter Wik*. »Du er nok ladet med Saltvand! jeg kan ikke have Dig paa Fartøiet, det har jeg tidt nok tænkt paa!«

Christian blev brændende varm. Forlade *Peter Wik* havde vistnok været hans Tanke, men at denne vilde forlade ham, give slip paa ham, nei, det var aldrig faldet ham ind. Ordene indjog ham derfor en stor Forskrækkelse.

»Jeg kaster Dig ikke overbord!« sagde *Peter Wik* og trak ham venligt hen til sig. »Du er en god Dreng! Jeg er kommet til at holde af Dig, men Søen har Du ikke Lyst til, det har jeg for godt mærket!«

Christian ønskede at kunne modsige ham.

»Du skulde nu egentlig have en Visker!« sagde *Peter Wik*, »for Du kunde gjerne sige til mig, hvad Du gaaer og brygger paa! Jeg har længe tænkt paa at tale med Dig om det, men jeg har ikke været oppe! nu skal Du faae det saa varmt, som jeg har det!«

Vidste *Peter Wik* alting? Vidste han, at *Christian* denne Nat vilde liste sig fra Skibet. Synderen med den tunge Samvittighed saae mod Jorden.

129

»Den Nat vi vare paa Saltholm,« blev *Peter Wik* ved, »da Du sad og pirrede i Ilden og havde Passiar med Greven om at blive en Fandens Karl, da sov *Peter Wik* ikke, fordi han lukkede Øinene. Jeg hørte nok alt det Vrøvl, han satte Dig i Hovedet, og som Du var dum nok til at troe paa! jeg hørte ogsaa nok, hvordan Du holdt Skriftemaal og gav Ansøgning. Det var inderlig simpelt af Dig! Da fik Du ogsaa Din Afsked af mig. Jeg kan ikke bruge Dig! men derfor skal Du ikke gaae for Lud og koldt Vand. Sende Dig til Dine Forældre bør jeg ikke, nei! jeg vil sætte Dig til Hr. *Knepus* i Odense, han er en Mand, som kan lære Dig Noget, han forstaaer sig paa Musik, og saa skal vi see, hvad Du duer til.«

Christian trykkede hans Haand.

»Naar Du bare vil lade være at pibe!« sagde *Peter Wik*. »Kan der blive Noget af Dig, saa skal det fornøie

mig, men Matros duer Du ikke til!«

Christian kunde græde ved Tanken om, hvad han denne Nat vilde have gjort; det laae ham tungt paa Hjertet, men han vovede ikke at skrifte sin Synd. Musik skulde han lære, Musik skulde han leve for! hans høieste Ønske skulde blive opfyldt, og Hjælpen kom fra *Peter Wik*, just ham, hos hvem han aldrig havde søgt den. Han knælede i den mørke Krog, kyssede i Luften og takkede den gode, kjærlige Gud

Ved Daggrø skrabede Touget hen af Bolværket, Luzie haledes ud af Havnen. *Christian* saae med et glad og dog veemodigt Blik op til *Naomis* Vinduer. »Idag taler vist hun, Greven og de Alle deroppe kun om, at vi ere borte!« tænkte han. »Den stakkels *Steffen-Karreet*, som saa gjerne vilde seile hjem med os!«

Og Skibet gled ud af Havnen. -

- »Vor Skipper er borte!« sagde Gouvernanten, da hun saae ud af Vinduet. »Der ligger en ny med bornholmske Uhre.«

»Det er godt!« sagde *Naomi*, »saa er da Drengen borte med! han var saa paatrængende, saa næsviis -! jeg har som lille Barn seet ham, hans Forældre boede tæt ved os, da legede han engang med mig. Nu er der gaaet mange Aar siden, og saa styrter han lige her ind i Stuen. Han er bestemt ikke rigtig klog! Du veed ikke, hvorledes han plagede mig paa Isen, da vi kom fra Skaane! Det har virkeligt bedrøvet mig Noget, at jeg har maattet være saa uvenlig imod ham, men jeg kunde ikke Andet!«

130

»Det var dog interessant, om han var et stort Genie og kom til at vise det! *Claus Schall*, som har komponeret den smukke Musik til *Galeottis* Balletter, var en fattig Dreng, der kom paa Theatrets Dandseskole, blev Figurant og er nu en berømt Componist!«

»Det er som i en Roman!« sagde *Naomi*, »men jeg vil have, at de skulle blive ulykkelige i Slutningen af deres Liv. Det er saa interessant!«

131

V

Og er det ikke smukt, saa er det ganske sandt.

Wessel

Vi ville nu begive os til Fyens gamle Hovedstad *Odense*; den havde da noget mere Eiendommeligt, end vi nu see. Her var dengang flere gamle Gaarde med tykke Mure, Basreliefs over Vinduerne, solide Trapper med Graasteens Rækværk og et klodset Kobbertag over, spiget fast i Muren. Paa et Huus saae man de tolv Apostler udskaarne i Træ; paa et andet, characteristiske Hoveder, som vrængede med Tungen fra hver fremstaaende Bjelke; adelige Vaabener prydede Muren; rigtignok manglede Byen da een Eiendommelighed, den nu frembyder, og som vist er ganske egen, nemlig Maaden, hvorpaa de pynte deres Afdødes Grave. Træder man ind paa St. *Knuds* Kirkegaard, da kan man ikke bruge Digterens Ord: »let bolge Græsset over vore Grave!« Alle Grave her ere brolagte, ganske som man brolægger en Gade. De Efterlevende, som ret ville vise Omhu for deres Dode, sørge for at Brolægningen holdes vedlige og hvert lille Græsstraae bliver bortluget.

Som sagt, denne Eiendommelighed manglede endnu 1816, det Aar, vi for *Christians* Skyld besøge *Odense*; men flere af Husene havde da deres gammeldags Udseende temmelig ubeskaaret; Karnapperne tittede romantisk frem med de spidsborgerlige Madamer, og da flyttede Laugene endnu Skildt med deres Harlequin i Spidsen; hver Paaskemorgen gik Almuesmanden ud paa Nonnebakken, for at »see Solen lege, fordi *Christus* var opstanden.« Næsten altid var der rigtignok en Sky for, saa at man ikke fik Legen at see, men Enhver troede i Hjertet, at Solen havde leget bag Skyen.

Een af de mindst anseete Kirker i *Odense*, er St. *Hans's*, og dog er det om denne, at Almuen lader *Sybille*, der besøgte Kong *Salomon*, have spaaet, at den engang, naar den var mest fuld af Mennesker, skulde synke; et Galleri forbinder den med Slottet, hvis Have 132 grændser op til Kirkegaarden; paa denne ligge endeel beboede Huse, af hvilke eet var beboet af Hr. *Knepus*. En rødbruun Dragt, bestaaende af Knæbuxer, Vest og Kjole, hvori prangede en Rad store Metalknapper, var hans sædvanlige Klædning; Paryk med Pidsk, en lille trekantet Hat og en stor Stok med en prægtig Ravknap udgjorde Emblemerne. Paa den

Tid havde Odense endnu et Par saadanne udmunderede Skikkelser fra et foregaaende Aarhundrede. Hr. *Knepus* tillod ikke, at man bankede og børstede Tøiet; det kunde nok blive ødelagt alligevel, sagde han; ved første Møde fik man strax Begreb om disse hans Anskuelser. Det var sidst i April, at *Christian*, med sin lille Byldt under Armen, og med et Anbefalingsbrev fra *Peter Wik*, stod her paa Steentrappen og bankede med Jernhammeren paa Døren, som altid holdtes lukket. En slank Madame med flagrende, men noget smudsige Kappebaand lukkede op; det var Madame *Knepus*. »De er nok *Peter Wiks* Pleiesøn!« udbrød hun, trykkede hans Haand og med en Strøm af Veltalenhed førte hun ham gennem Gangen, hvor Kosten havde gaaet over, men ikke ganske taget bort; dog var der strøet frisk Sand ovenpaa. To gamle Epitaphier, købte ved Graabrødre Kirkes Nedbrydelse, og nogle Liigstene, pyntede den nøgne Muur; man vidste ikke ret, om man kom ind i et Capel eller i et Vaaningshuus.

»Vi leve et stille Liv!« sagde hun, »Skyttelaug og Kongens Fødselsdag ere de to eneste Feste, *Knepus* tager Deel i, han har sin egen Morskab, som De vil see!«

Nu kom Manden selv; han havde en smudsigguul Nathue paa det aldeles skaldede, spidse Hoved, og en noget snever Frakke med Slag, der gjorde Tjeneste som Slobrok og blev ved et Læderbelte holdt fast om Livet; kun et Par Underbeenklæder bedækkede hans tynde Been.

Ægteparret sagde gjensidigt De til hinanden.

Madame *Knepus* havde for *Christian* arrangeret Qvistværelset ud til Slotshaven. Det var jo rigtignok Husets Bibliothek og Forraadskammer, men man maatte hjælpe sig, som man kunde, thi at lade ham sove i Værelset op til hendes, fandt hun gik ikke an, da han var et ungt Menneske, som kunde voxte, og man skulde aldrig give Anledning til Folkesnak. Altsaa maatte han op i den ene Qvist; Hr. *Knepus* sov i den anden.

Alt Klokken otte, Vinteraften, som det endnu blev regnet for at 133 være, gik han tilsengs, for, som det hed, at staae tidlig op. Madamen og Pigen maatte et Qvarteer efter indfinde sig, *Christian* var alt denne Aften med og indviedes i det Originale.

Væggene rundtom vare overklinede med Carricaturer og behængte med alleslags Instrumenter; paa et Par Hylder laae Børnelegetøi, men den, for hvem dette var bestemt, Barnet, Hr. *Knepus* selv, laae i Sengen; foran denne stod et Bord med et Fyrfad, hvorover dampede en lille Bolle. Alt som han drak af sit Glas, kigede han i et Perspectiv; Pigen maatte passe, at Billederne skiftede om, naar han nikkede; Madame *Knepus* læste imidlertid høit af en tydsk Classiker. Det kaldte Hr. *Knepus* sine »kindische Stunden«, og disse havde han hver Aften. Først naar han træt lagde Hovedet tilbage i Puderne, og Madamen under Oplæsningen intet Svar fik paa sit: »Schläfst Du, mein Lämmchen?« listede hun og Pigen sig ned, og man var sin egen Herre.

Hr. *Knepus* laae, som sagt, i Sengen, og da de nu i Aften vare saa mange, foreslog han, at de skulde lege Panteleg, han i Sengen og de Tre paa Gulvet, og det var inderlig morsomt. *Christian* blev dømt til at kysse Madamen under et stort Teppe, som Hr. *Knepus* kastede over dem; *Christian* lukkede Øinene og gav sig Gud i Vold. Herefter fik han sit Glas Punsch og gik tilsidst i den gladeste Stemning ind til sit lille Soveværelse. Dette var et lavt Kammer under det skraae Tag, som ret godt var panelet; det erindrede betydeligt om *Peter Wiks* Kahyt. Det største Rum herinde indtog en stor Reol med Bøger, hvoriblandt fandtes *Wielands* Værker og *Schulz's* Handbuch der Physik, de øvrige gave sig kun af med det Musikalske. Et gammelt Epitaphium med alle sine udskaarne Helgener, som havde prænget i en Begravelse i Graabrødre Kirke, men ved dennes Nedbrydelse var købt, stod som et Slags Skjærmbrædt for Enden af den temmelig korte Seng, der syntes sammensat af et Deigtrug og en Lænestol. Bag Epitaphiet hang en røget Lax og nogle Bundter Spedelys, tæt ved stod en Fjerding Smør. To Stole og et Bord udgjorde det øvrige Ameublement.

»Nu har jeg gjort det saa nydeligt!« sagde Madame *Knepus*. »I Bordskuffen kan De have Deres rene Tøi og her under Sengen er et Tornister til det Skidne. For Orden er en god Ting. Hr. *Knepus* gaaer nu alletider ned ved Posten, naar han vil vaske sig, men et ungt Menneske skal have det, som det er Skik og Brug! Her er en Ølflaske med Vand; De kan helde det over Hænderne ud af Vinduet! Siden skal vi 134 nok faae et Vandfad Vore Spiele ere for store til Værelset, derfor maa De hjælpe Dem med denne Æske; der sidder et Glas i Laaget Klokken sex faaer De Kaffe paa Sengen, før skal De ikke staae op!«

Christian var nu ene i sit nye Hjem og følte sig saa glad og rolig; nu var han paa den slagne Vei til sin Lykke. Han aabnede Vinduet og saa i det klare Maaneskin over den lille Gaard ind i Slotshaven. Mellem de tykke, gamle Træer laae en grøn Plads med en stor Dam, hvorpaa flød to Svaner; yndigt bøiede de deres lange, hvide Halse tilbage over Ryggen. Alt var saa uendeligt stille, Maanen skinnede paa Vandet, hvor Svanerne svømmede. Han saa paa dem, han erindrede, hvad han allerede havde oplevet, og Verden syntes ham igjen et Eventyr; Svanerne paa Vandet i den stille Eensomhed vare Feer, som kjendte hans Lykke og Taknemmelighed

Fra næste Morgen blev *Christians* Tid inddeelt paa det allerviseste; udenfor Huset nød han med nogle andre Drengene den almindelige Skoleunderviisning, og hjemme maatte der studeres i »*Tørks*

Generalbasschule«. Orden maatte der være i Alt, meente Hr. *Knepus*, og Orden var efter hans Anskuelse Sjælen i hele Huset. Kun paa bestemte Tider kom han ind til sin kjære Halvdeel, og da spandt, bandt eller syede hun; det vil sige: hun spandt, bandt eller syede netop kun i de Minuter, han var der, thi saasnart han forlod Stuen laae Sytøiet, og standsede Rokken; en fattig Kone spandt da det Garn, som Madamen siden viste frem som sin Huusflid; men hvorfor skulde hun, som hun sagde, ikke unde den fattige Kone det Par Skilling? Hvorfor skulde hun tage sig Livet saa haardt? Hun læste imidlertid Romaner fra *Limkildes* og *Hempels* Leiebibliothek og fulgte med Literaturen, saa godt det lod sig gjøre i en Provindsby.

Christian var i fuld Virksomhed, og til denne hørte at følge Hr. *Knepus* paa Fiskeri og i al Hemmelighed at hjælpe Madamen med at stille Straa for Døren; saa hun siden at Straaet var vendt, da vidste hun, Pigen havde været paa Lystighed Selv havde han faaet op paa sit Kammer et gammelt Claveer, paa hvis indvendige Laag man saa Hyrder og Hyrdinder dandse til Fløite og Skalmeye. Ak, hvor gjerne vilde han ikke, selv kun med een Haand, have spillet en rask, jublende Melodie, men Choralnoderne viste deres store Hoveder og sagde som Hr. *Knepus*: »immer langsam! immer langsam!« *Bach* og *Handel*, Navne, han aldrig før havde hørt, klang nu ideligt som musikalske Helgener for hans Øre. O, hvor der var meget at høre, meget at lære.

135

I Juni Maaned indtraf den ene Fest, i hvilken Hr. *Knepus* tog Deel, dog kort iforveien skabte Tilfældet en ny, som ikke maa forbigaaes, da den laae udenfor Regelen, ja udenfor alle Regler: det var et Slags Renselsesfest, som gjorde Epoche der i Huset, ja i hele Nabolaget. Der blev, efter flere Aars Hentyden herpaa, gjort reent i Hr. *Knepus's* Værelse, og Udbyttet var saa stort, at det gik i flere Truge, hvilket vakte stor Latter hos Herskabet selv, ja Madamen inviterede to Nabokoner ind for at see Snauset, og ved denne Leilighed fik de Kaffe.

Men det var om den større Fest: Skyttelaug, vi ville tale; det har endnu til vore Tider beholdt i Odense al sin Eiendommelighed. I den tidlige Morgenstund marcherer med tyrkisk Musik de respectable Borgere ud af Byen. Æreporte ere opreiste, Byens saakaldte Vesterport bekrandset og smykket med Indskrifter. Alle Skoler og Værksteder have Frihed, og mod Aften, naar Indtoget skeer, findes alle Vinduer i Hovedgaden opfyldte med Tilskuere.

Just paa denne Festens Dag kom *Peter Wik* til Byen, for at besøge Hr. *Knepus* og Madamen, eller egentlig for at see, hvorledes det gik *Christian*.

»Jeg har fra Stettin,« sagde han, »et lille Anker 01 til at forgylde indvendig med, og saa lidt Knas i Bøtten til Madamen! Det er nok tolv Aar siden, jeg var her sidst, og ikke endnu en lille *Knepus* her i Huset! han kan vel komme, men da skal han ogsaa hedde: Hurra for Mutter!«

Madamen lo høit.

»Knepus er i Dag til Skyttelaug!« sagde hun, »der maa De ud med mig!«

»Der gaaer nok flere Huller paa Flasken end paa Skiven!« sagde *Peter Wik*. »Hvor staaer man sikkert derude? Jeg tænker op til Skiven, udenom faaer man nok alle Kuglerne ind i Tyndstegen! Men siig mig engang Noget om Drengen! han fører sig vel godt op?«

»O, han er saa god og dertil saa inderlig uskyldig! det mangler ikke!«

»Manglede det, saa skulde jeg mangle ham med Manglestokken!« sagde *Peter Wik*.

»Nu er han paa Skyttelaug! De skal see, hvor pænt den grønne Sløife klæder ham paa Kasketten! Han er den af Drengene, maa jeg sige Dem, som bærer Kongegevinsten, Sølvpokalen, foran Toget. Der har været en stor Strid, for en Søn af Kronprindsen fra forrige 136 Aar, det vil sige, en Søn af den, hvis Skud var nærmest Kongeskudet, søgte ogsaa om at bære Pokalen, men *Knepus* har seiret; hans Eleve bærer den!«

I samme Øieblik kom Pigen aandedustende ind i Stuen: Vaskerkonens lille Dreng havde været der, for at sige, at hans Moder havde hørt af Vægteren, som gik derude ved Snoren, at Hr. *Knepus* havde skudt lige ved Siden af Prikken, og at Ingen uden Bøsse-mageren kunde skyde ham over, og Bøsse-mageren havde skudt udenfor; Hr. *Knepus* blev Konge.

»O nei!« sagde Madamen inderlig glad, »han maa heller blive Kronprinds, for det koster saa meget at være Konge, da skal han traktere! Kronprindsen faaer en Potageskee, og den trænge vi til!«

»Saa maa vi derud!« sagde *Peter Wik*. »Jeg fører Dronningen!« han tog Madamen under Armen. »Vi gaae saa smaat! mit Beentøj er just indrettet paa at følge Processioner!«

Henimod Aften saa man alle Vinduer opfyldte med Mennesker. Skydningen var forbi, og ved een eneste Auction blev nu den gennemskudte Skive solgt og derpaa, efter gammel Skik, overladt Byens Gadedrenge at

bære hjem. Sex af de største og stærkeste toge, efterat have drukket deres Snaps, Skiven paa Skuldrene, to modige Kammerater sprang ovenpaa, plyndrede Æreportene, og, smykkede med Guirlanderne og Inskriptionerne, bares de i Triumph; hele den øvrige Vrimmel af Drengene fulgte jublende efter med grønne Grene i Hænderne; tilsidst sluttede de sig i dobbelt Række for at modtage det respectable Borgerskab. Dette nærmede sig med fuld Musik.

Skivekongen og de to, som efter ham havde skudt bedst, Kronprindsen og Arveprindsen, med store Baand, besatte med Sølvplader, over Skuldrene, gik forrest. Drengene bare Gevinsterne foran dem. *Christian* holdt stolt Pokalen foran Hr. *Knepus*.

»Det er *min* Mand!« mere kunde Madame *Knepus* ikke sige.

»Ja, nu har han Pokalen!« sagde *Peter Wik*, »nu maa han skjænke i for de Andre.«

Christian saae fornøiet op til alle Vinduer og ud over den bølgende Menneskevrimmel.

Paa Steentrapperne stode Folk pressede sammen som Humlekopper, og alle Ansigter straaledede af Glæde. Ved et Hjørne var Trængselen meget stor, og midt i den ragede en Mand frem med et blegt, 137 sygeligt Ansigt, han stirrede stift paa *Christian* og nikkede bekjendt til ham.

»Herre Jesus!« aandede Drengen og slog Øinene mod Jorden. Det var jo hans Fader, han saae, hans Fader, der var faldet i Krigen! Endnu engang stirrede *Christian* derhen. Ja, høit paa Hjørnetrappen, ragende ud over de Andre, stod hans Fader, der var begrædt som død. Drengens Hænder skjælvede, nær havde Pokalen faldet ham af Haanden. Jubelen rundtom klang ham nu afskyeligt.

Toget gik til Klubben, hvor Festen skulde slutes med et Gilde, som varede i tre Nætter. Skaal paa Skaal skulde drikkes, og Trompeterne blæse ud af de aabne Vinduer, mens En af den laveste Almue, klædt som Harlequin, med sværtet Ansigt og Brix i Haanden, gjorde sit for at holde Lystigheden vedlige.

Saasnart Toget havde betraadt Klubben, vandrede Drengene med Skiven, hvorpaa endnu de lystige Dioskurer stode, gennem Gaderne til Fuglekongens Dør, hvor Madamen neiede for dem; derpaa gik de til Borgermesteren og til Stadshauptmanden, fulgte af hele Flokken, der svingede de grønne Grene. Det var den vandrede Skov, som *Macbeth* saae den.

Under al denne Lystighed var *Christian* i selve Festens Midte, Klubsalen. Hundrede Jævnaldrende vilde have misundt ham denne Lykke; han stod umodtagelig for Glæden; det blege, smilende Ansigt, han havde seet i Vrimmelen, forstenede som et Medusahoved.

»Det var min Fader jeg saae! og dog er han jo død! min Moder er gift igjen! Det var ingen tilfældig Lighed; nei, det var ham! han saae paa mig, til vinkede mig! o, det er skrækkeligt!«

Klokken var Elleve, da han kom hjem paa sit lille, eensomme Værelse. Med en usædvanlig Angst saae han til hver mørk Krog. Det gamle Epitaphium, der for Enden af Sengen tjente som Skjærmbælt, havde for første Gang noget Uhyggeligt. Den afmalede Præst med sine tre Koner og Børnene perspectivisk opstillede, stirrede fra Lærredet stift og spøgelseagtigt paa ham. De udskaarne, brogetmalede Helgebilleder i Rammen havde det samme dæmoniske Udtryk; derfor hang han sine Klæder hen over dem. Lyset blev slukket, og han syntes, at endnu fra Væggen og gennem det tillukkede Vindue tittede de hæslige Gestalter. Han kunde ikke sove; han hørte hvert Qvarteerslag, Klokken slog i Kirketaarnet. Det var Midnat.

138

Da hørte han en underlig skrabende Lyd udenfor Vinduet; havde det været paa en anden Aften, da havde han neppe lagt Mærke dertil, men nu -! han saae paa Ruderne. Et Hoved viste sig udenfor.

»Det er min Indbildning, som gjør det!« sagde han til sig selv og reiste sig halv op.

Nu saae han tydeligere Skikkelsen, og den var hvid. Det bankede sagte paa Ruden, og *Christian* hørte sit Navn nævne. Haarene reiste sig af Skræk paa hans Hoved, som forstenet sad han opreist i Sengen.

»Sover Du?« spurgte Skikkelsen. »Luk op!«

Nu kjendte han Stemmen; det var Madame *Knepus*.

Qvistværelset, han sov paa, var jo rigtignok ikke høiere fra Jorden end den lave Stueetages Høide; paa en lille Stige kunde man let komme op til ham, men alligevel? Hvorfor kom hun ad denne Vei og paa denne Tid?

Han sprang ud af Sengen og aabnede Vinduet. Ja, det var Madamen, som stod paa Stigen. Det hedder i den gamle Vise om *Agnete*, »foroven som en Qvinde, forneden som en Fisk!« men om Madame *Knepus's* Drapperi maatte man synges: »foroven hvidt Kattun, forneden Bommese!«

»Jeg skræmmer nok Livet af Dig!« sagde hun med dæmpet leende Stemme. »Hjælp mig bare ind!«

Christian skjød Stolen hen under Vinduet, tog Madamen i Haanden, uden at begribe, hvad det Hele vilde betyde.

»Jeg skal stjæle!« sagde hun og balancerede nu dristigt ind af Vinduet til vor Helt, der stod i det samme natlige Costume, som *GU Blas* og andre Helte have staaet i.

Den lette Overfeining i Gangen, hvor Sandet var strøet ovenpaa det gamle; Madamens Huusflid de faa Minuter Ægtemanden var tilstede, med de flere smaa Træk af samme Art have vel givet et Slags Begreb om, hvorledes det stod til i Huusvæsenet. Denne Nattevandring maa være et fyldestgørende Supplement.

Pigen kunde ikke komme ud af det med det Smør, som hun ugentlig fik; Madamen sagde, det var Snak, og for at vise det, havde hun gjort et Væddemaal om tre Mark, at hun i en Uge skulde bestride det med det Givne; for at Madamen nu ikke skulde hente fra Forraadet, der, som vi vide, stod paa *Christians* Værelse, fik Pigen Nøglen hertil, saasomt han var i Seng. Nu var det imidlertid sluppet for Madamen, men tabe Væddemalet vilde hun ikke, det var jo tre Mark og 139 Æren, og derfor voltigerede hun nu ind af Qvistvinduet for at stjæle fra sig selv.

»Det er en skrækkelig Situation!« sagde hun. »Saa Verden mig stige ind af Qvistvinduet til et ungt Mandfolk! men jeg gjør det for Ærens Skyld, og for den Rene er Alting reent!«

Og Madamen fik Smør.

140

VI

- »Troer Du, jeg drager bort med saa fornøiet et Sind, som jeg kom med? - Jeg har Intet mere - ingen Hustru, intet Barn, Ingen, som kan sørge for mine gamle Dage! - endnu et Kys - det er det sidste ... Afsted! -Jeg skal da aldrig see Dig mere, aldrig! - O Gud! vaag Du over mit Barn!«

Skuespillet Matrosen.

Det var lys Morgen, da *Christian* vaagnede ved at høre sit Navn nævne; han slog Øinene op. *Peter Wik* stod foran ham og bagved kjendte han Skikkelsen fra igaar. Ja hans Fader var det. Hans Fader, som var død

»Det er mig,« sagde *Peter Wik*, »og hvor Du seer mig, der komme ingen Spøgelser! Din Fader er ikke død, her har vi ham lys levende. Jeg turde ikke lade ham komme alene ind til Dig, Du er ingen Helt, der stikker Skrædderblod i Dig! Jeg beder om Forladelse -!« sagde han til Skrædderen og tog hans Haand.

Faderen trykkede Sønnen til sit Hjerte og græd, som hiin Morgen, da de skiltes ad

Ved Middagsbordet hørte man først ret i Sammenhæng Tingenes Gang i det Hele. Besætningen ved de to Kanoner var virkelig faldet, som Commandeersergeanten havde skrevet til *Maria*.

»Ingen vidste,« sagde Skrædderen, »at jeg i Trængselen blev reven fra min Plads og presset op imod en svensk Hest, der havde mistet sin Rytter; jeg stod saa indeklemt, at jeg kun kunde røre Fingrene ved Sadelgjorden, Alt rundt om var eet Legeme. Det begyndte at sortne for mine Øine, da var det, at de Svenske søgte at faae Luft ved en Tilbagegang jeg var ved at synke i mine Knæe; var jeg faldet, havde jeg været vis paa at blive søndertraadt; al min Kraft maatte jeg anvende, og jeg kom op paa Hesten. Nu, Rytter har jeg aldrig været, det var Driften til at leve, som bragte mig dertil. De svenske Ryttere sprængte afsted langs Grøften, hvor vore skjøde paa dem, min Hest fulgte de Andres. Mine egne Kammerater lode Kuglerne pibe mig om Ørene. 141 Før jeg vidste det, var jeg bag Høien mellem de Svenske; mine Landsmænd havde ikke skaanet dem, de skaanede mig hvad Livet angik. Kosakkerne havde gjort nogle Fanger, jeg blev puttet mellem disse; de kneblede os sammen ved Tommelfingrene og dreve os afsted som Slagteqvæg. Ned mod Syden vilde jeg, men jeg kom en anden Vei, maatte prøve Vinterkulde paa russiske Stepper, Kulde, som vi ikke kjende her i Danmark Ja, der kunde skrives en heel Historie derom, men jeg fortæller kun, hvordan jeg kom afsted; og jeg vil sige, hvordan jeg har faaet det ved at komme tilbage. Jeg lærte derude, hvor godt og prægtigt her er hjemme; ja Danmark er et Sommerland, naar man har frosset i Ruslands Fyrreskove. Ved Krigens Ende fik jeg min Frihed, og jeg skrev det hjem, men mit Brev maa ikke være kommet her. Jeg begav mig paa Vandringen, men Feber bar jeg i Kroppen; næsten ni Maaneder laae jeg i Sygehuset i Mietau. Derfra

sendte jeg med en Haandværkssvend Brev til Liebau, for at det derfra kunde komme med den første danske Skipper; men det er ogsaa gaaet galt. Jeg tænkte paa Fyens Land, jeg tænkte paa alle fornøielige Timer der, jeg længtes efter *Maria* og efter Dig, min Dreng. Jeg følte en piinlig Anger over at have forladt Eder. Tre Aar snart havde jeg ikke hørt et Ord fra Eder. Jeg vandrede paa min Fod fra Mietau til Liebau, der laae intet Skib. Jeg gik til Memel og siden til Königsberg. Det var, som om jeg skulde straffes og ikke komme til Eder; altid, hvor jeg kom, var det sidste Skib afgaaet kort før min Ankomst. Saa gik jeg med det første, der stak i Nordsøen, kom til Helsingør, vandrede Sjælland igjennem og naaede Fyen. O, jeg var glad som et Barn! de skulde høre hjemme om Slaget ved Bornhøved, om Marchen til Rusland og hvad jeg der havde seet og lidt. O, hvor jeg længtes efter *Maria* og efter Dig, min Dreng. Jeg naaede Ørebæk, var træt og sulten; jeg vilde gaae ind til den rige Bonde, i hvis Broders Sted jeg var traadt i Nummer, han kunde vel ogsaa, tænkte jeg, sige mig hvorledes det stod til i Svendborg. Jeg traadte ind i Stuen, der sad Bonden og vuggede et spædt Barn. »God Aften!« sagde jeg, og han spurgte, hvem jeg var. »En død Mand,« svarede jeg, »men naar I føler, han har varmt Kjød og Blod, saa bliver I vel ikke ræd for ham,« og jeg fortalte hvor falskt Rygtet var om min Død. »Herre Jesus!« sagde han saa forunderligt, at jeg selv blev forskrækket derover. »Er min Kone død?« spurgte jeg. Da tog han mig ved Haanden, bad mig strax forlade Huset og gaae ud af Landet. »Der 142 har Du Penge!« sagde han, og gav mig halvtredsindstyve Rigsdaler. »Hvor kunde noget Menneske troe, at Du levede!« sagde han. »*Maria* er nu min Kone! Barnet der i Vuggen er hendes og mit! Der kommer hun! lad hende ikke see Dig!« og han trak mig ud af Døren til Haven. Hun fik ikke mit Ansigt at see, thi jeg vendte mig ikke om. Saasnart har hun kunnet gifte sig igjen! Jeg veed, hvad jeg følte, men jeg sagde det ikke! jeg spurgte efter Dig, min Dreng, og hørte, at vor Herre havde gjort Dig godt, for hvad jeg havde lidt. Dig vilde jeg see endnu engang og saa ud i Verden, Syd paa, hvor jeg engang havde følt mig saa vel. Jeg kom her til Odense igaar og søgte Dig, men Døren var lukket, Alle ude paa Skyttelaug. Da jeg gik derud, kom Toget ind i Byen. Du bar Kongegevinsten, sagde de, og jeg saa Dig med Pokalen i Haanden. Kjendte Du mig? Jeg nikkede til Dig. Inat har jeg sovet i Snurren, der traf jeg to Svende; de gaae imorgen ad Tydskland til, og med dem gjør jeg Følgeskab. Vi sees da vistnok aldrig mere, min rare Dreng! herhjem kommer jeg ikke! vær ærlig og flink, gør de gode Mennesker Glæde, som hjælpe Dig, fattige Stakkel. Faaer Din Moder ikke at vide af Fremmede, at jeg lever, saa siig Du hende det aldrig. Det vilde dog falde tungt paa hendes Hjerte, og jeg holder endnu af hende.« Han trykkede *Christian* i sine Arme.

»Man maa tage Verden som hun er, og ikke som hun skulde være,« sagde *Peter Wik*, »gaaer hun mig saa, da gaaer jeg hende saa! man maa krydse for Vinden! Hvad Drengen angaaer, saa kan der vel nok blive Noget af ham! for min *Sø-Luzie* duede han ikke, men min Land-*Luzie*, den velsignede Pige, holder af Knøsen. Jeg vil have en brav Mand af ham, saa kan hun siden tage ham, om hun vil. De skrive allerede Breve til hinanden. Hun har af sin Fader lært baade Tydsk og Historie, og nu skal hun til Skræddersyning; her i Odense sætter jeg hende i Kost og Lære, om sex Uger er hun her!«

Christian smilede og blev ganske varm om Hjertet. Den gode, kjære *Luzie* var altsaa hans Kjæreste, det havde han aldrig før tænkt paa. Hun var dog Skyld i hans Lykke; uden hendes Forbøn havde Alt seet ganske anderledes sørgeligt ud for ham. Faderens Historie bragte ham til at tænke mere over sin egen, men i den gik Lykkestjernen opad, Faderens derimod nedad Dog Opgang og Nedgang er i Ulykke noget Relativt, ligesom Solens og Stjernernes Op- og Nedgang. Det Hele beroer paa, hvor man i sin Skuen gaaer ud fra.

143

Dersom Veien til *den* Salighed, som saavel vor naturlige, som positive Religion lover os, gaaer fra Jorden til en høiere Stjerne og fra denne til en endnu mere udviklet og for os mere skikket, da bliver det hele sig udfoldende Liv en stor Opdragelsesreise, en Vandring fra By til By mod det himmelske Jerusalem. Vore Reiser her paa Jorden er et ringe, men anskueligtgjørende Billede af denne større Flugt Man stifter Bekjendtskaber, vinder Venner, som man med Taarer skilles fra, idet vi føle det saa bittert tungt aldrig at skulle mødes; vi nødes Timer og Dage at være sammen med Mennesker, som ere os til Plage, og siden, efter Skilsmisken, staae de for os som morsomme Originaler; hvad der voldte os de største Sorger og Ængstelser bliver just Glandspunkter. Fra den himmelske Stad, Maalet for vor Stræben, see vi maaskee paa en Stjernehimme, hvor, imellem de glindsende Punkter ogsaa denne vor Jord findes; vi kjende den som Hjemmet for vor første Tilværelse, og alle Erindringer, som Barndomsminder, foresvæve os. Hvor mon nu de ere, med hvem mine bedste Timer der vare uadskillelige? Dog, hvor de end ere, de erindre de samme Timer og glæde sig som jeg til Gjensynet. Vi pege mod en anden Klode, en høiere Opdragelses Verden, og mindes Leveaarene der. Saaledes see vi alt her paa Jorden tilbage paa en her saakaldet stor Reise og sige, naar vi betragte Kortet: »Paris! ja, der var jeg fire Maaneder! Rom, der var jeg et halvt Aar!« og vi føle Længsel efter dem, vi der fik kjære og maatte skilles fra, men denne Længsel forstyrrer os ikke i Øieblikkets Lykke. Paa Evighedens store Reise skulle vi ikke lære at elske kun Enkelte paa et bestemt Sted, vi ere ikke Jord-, men Himmelborgere; Menneskehjertet skal ikke være en Comet, hvis Straaler kun pege i een Retning, men en Sol, som straalet lige klart til alle Sider.

Det var disse Tanker, der, kun med mindre Klarhed, opfyldte *Christians* Fader og gav ham et Slags Resignation.

Silde paa Aftenen sagde han Levvel, *Christian* fulgte med til Strædet, hvor Herberget laae.

»Farvel min Dreng! naar Du seer Storken flyve eller komme, da tænk paa mig! hvergang jeg seer det Dyr vil jeg huske paa vor lille Stue i Svendborg, hvor vi saa op til Reden. Jeg vil bede Storken hilse min Dreng fra mig, hvor saa i Verden jeg er. Farvel, mit søde Barn!« og han kyssede ham med taarefyldte Øine. »Nei, Du skal ikke 144 gaae alene tilbage, jeg vil endnu det Par Minuter, jeg har, være sammen med Dig!« og han fulgte igjen tilbage til Kirkegaarden, hvor Hr. *Knepus's* Huus laae. Det var den sidste Afsked

Næste Morgen ved Solopgang gik tre Haandværkssvende ud af Byens Vesterport; de vilde til Assens, for at komme med Færgen til det Slesvigske. Mellem de tre var *Christians* Fader.

145

VII

La jeunesse est le temps des illusions.

Voltaire.

Schön bist Du,
Das weisst Du
Nur leider zu sehr;
O wüsstest
Du's minder,
So wär'st Du es mehr.

F. Rückert.

Udenom Odense Slotshaven slynger sig en Sti, der fører fra et Hjørne af Byen til et andet; denne Vei gik tidt *Christian* og *Luzie*, naar de besøgte hinanden. Det var sidst i August, hun havde saaledes, efter *Peter Wiks* Bestemmelse med hendes Skræddersyning, været i Byen et Par Maaneder.

Solen stod nær ved Horizonten; man kunde see paa den uden at blændes.

»Det seer ud, som om den kom ned paa Marken til os!« sagde *Luzie*. »Kom den virkelig og var ikke større, end den seer ud, saa skulde jeg hen at see den!«

»Og jeg løb tusinde Mile derfor!« sagde *Christian*. »Men jeg vilde være den Første, og Mange maatte der ikke komme efter mig! da vilde den hele Verden tale derom, mit Navn kom i alle Aviser.«

»Hvad kunde det hjælpe Dig!« sagde *Luzie*. »Du er i Grunden forfængelig!«

»Nei, det er ikke Forfængelighed! hvor kan Du sige sligt! jeg gad sidde i en Ballon, flyve saa høit, som intet Menneske havde været! jeg vilde gjøre Opdagelser. Var jeg bleven Sømand og selv kunde have bestemt, hvor jeg vilde seile hen, da havde jeg gjort Opdagelsesreiser ude i det store Verdenshav eller trængt ind til Polerne, og gaaet over den evige lis!«

146

»Naar Fingrene havde begyndt at fryse blaae paa Dig, var Du nok vendt om!« sagde *Luzie*.

»Du kjender mig slet ikke. I Smaating er jeg ingen Helt, og det skammer jeg mig slet ikke ved Men Du kan troe, naar der kommer noget Vigtigt, saa har jeg Mod. Jeg er rigtignok bange for at sætte over Kanalen i en lille fladbundet Baad, men jeg vil ikke være bange for at seile i den paa det store Verdenshav, naar det gjælder Noget; jeg er bange for en Ko, som vil stange, men kom jeg til Afrika, jeg red med de Andre ud i Skoven paa Tigerjagt, for det var Noget at vove Livet for. Han er druknet i Odense Kanal! der er en Ko, der har stanget ham ihjel! see, det er der slet ikke noget Stort i. Jeg bryder mig ikke om at vove Livet, naar der kun er noget Usædvanligt deri!«

»Men hvorfor vil Du være anderledes end andre Mennesker!« sagde *Luzie* og standsede i sin Tale, da de vare komne til Forstaden paa den anden Side af Byen; Stien dreiede sig, og de saa paa Stenten en gammel Kone med en almindelig Mandfolkehat, hvori var stukket en Fjer af Soldaterchacot, desuden var Hatten pyntet med gamle Tøiblomster. En Flok Børn raabte efter hende og lo.

»Det er den gale Skomagerkone,« sagde *Christian*. »Hun har faaet Drengene efter sig!«

»Den Ulykkelige!« sukkede *Luzie* og blev rød; Erindringen om hendes tidligere Sindstilstand paatrængte sig hende, dog uden at det faldt hende ind, at den var *Christian* bekendt.

»Den stakkels Kone!« sagde han, »men hun føler vist ikke sin Ulykke!«

Luzie rystede med Hovedet. »Lad os takke Gud for, hvad han har givet os!« sagde hun, »lad os bede, at vi aldrig maae miste det! det er vigtigere end at flyve mod Solen eller komme til Nordpolen. Vor Herre har givet os Alle saameget, at det vist er Synd at ønske mere end hans almindelige Gave!«

»Men det vil dog jeg!« sagde *Christian* i ungdommeligt Lune. »Jeg vil være berømt, ellers bryder jeg mig ikke om at leve!«

»Hvor Du dog er et Barn!« sagde *Luzie*, og de bød hinanden Levvel.

Christian vandrede tilbage; da trak En ham i Ærmet; det var Skomagerkonen. »Er De ikke en Søn af den hellige *Lazarus*?« spurgte hun, og vor Helt, som ikke er Helt, men som nok vilde gaae paa Tigerjagt i Afrikas Skove, gjøre Opdagelsesreiser over Skyerne og oppe 147 ved Polerne, blev brændende varm ved den gamle Kones Nærhed, saae et Øieblik paa hende og - løb. Det var godt, at Ingen saae det!

Dristige Ideer høre Ungdommen til; forvoven styrter den sig i Strømmen, lærer at svømme, og naaer ofte Maalet; den Ældre derimod grunder, undersøger, og kommer for silde; han bærer sig ad, som Manden i Parabelen, der gravede de betroede Penge ned af Frygt for at tabe, medens den Dristige vover og vinder. Lykkelige Ungdom, for Dit Øie ligge hundrede Veie til Ære og Lykke.

Mange sælsomme Tanker fødtes i *Christians* Sjæl, men hver ny, hver dristig Idee lod han som Veddelshesten først passere forbi *Luzies* Beskuen, dog til egentligt Løb kom den naturligviis ikke. Sædvanligviis rystede hun smilende med Hovedet og sagde, at han var et Barn, og hun fortalte ham, hvorledes hun selv som Lille havde tænkt paa at finde en uhyre Skat, hvorved hun kunde blive den rigeste i Verden; og derfor havde hun taget Spaden og gravet, snart i Haven, snart paa Marken, i den Tanke, at hun da muligviis kunde støde paa en Skat. Ligesaa barnagtigt fandt hun alle hans høitflyvende Ideer.

Efter en saadan Samtale gik altid *Christian* bort mindre venlig stemt imod hende, men efter nogle Timer var Alt igjen ved det Gamle. Han indsaae, at hun dog havde Ret i Noget, og det ærgrede ham. Hver overmodig Tanke han havde udtalt: »jeg vil være berømt, eller ikke leve!« laae ham som en Synd paa Hjertet. I Eensomhed bad han Gud om Tilgivelse, og følte da ogsaa et Slags Beroligelse, men saa begyndte han igjen, ligesom mangan Catholik efter erholdt Absolution, at fornye de gamle Synder.

En Glæde var ivente. Hele Maaneder forud var der talt om den. »Grevereisen,« som Madame *Knepus* kaldte den, forestod denne Vinter. Det var fem Aar siden den høifornemme Herre havde tilbragt en Vinter paa sit Gods i Fyen, og saaledes fem Aar siden Omegnens Kunstnere og Honoratiores havde feiret dennes festlige Fødselsdag paa den prægtige Gaard.

Hr. *Knepus* og Madamen havde begge det Oeconomiske for Øie, og dette blev der taget Hensyn til. Man leiede en gammel, udlevet Karreet; i denne stoppede man først Provianten ind, derpaa Violinkassen, og endelig kom Herren og Madamen; *Christian* fik Plads midt imellem dem; ligeoverfor sad en Embedsmand med Frue, Barnepige og Barn, og over Skjødets af dem Alle laae for at holde Varme en Fjærdyne. En lille Lygte blev hængt op inde i Vognen ligeover 148 *Christians* Hoved, saa han var nær ved at faae Nakken brændt. Paa Dynen laae en Gnavpose, thi man vilde forkorte Tiden ved at spille Gnav. Natten havde man valgt at kjøre i, da var man i Morgenstunden paa Gaarden, og efterdi man den følgende Aften tog bort igjen, saa var der jo ingen Liggenover om Natten, derved sparede man Drikkepenge og havde jo Vogn og Heste tolv Timer kortere. Det var altsammen Oeconomie.

I en lukket Vogn sov man jo deiligt, og ved en saadan natlig Kjørsel mindedes Hr. *Knepus* om sine Reiser med Fahrposten gennem Nordtyskland for mange Aar tilbage.

Om det andet Ægtepar i Vognen var der intet Characteristisk at sige, naar man undtager, at Fruen engang havde ligget af Nervefeber, og derfor skrev sig alle hendes Erindringer fra »før« og »efter min store Sygdom.« Om Manden var der ikke engang saa meget at sige; vi maae springe flere Aar frem i Tiden, for dog at finde et Træk, og dette er, at han blev en Beundrer af *Nicolas*'s Reise: »Italien wie es wirklich ist.«

Sneen laae høit og varmede Bondens Agre i det strænge Frostveir, men Landeveiene vare, efter det gængse Udtryk, ligesom et Stuegulv. Rask rullede de afsted i den dæmrende Nat. *Christian* var høist lykkelig.

I Landsbykroen, der laae et Par Mile fra Herresædet, bedede man flere Timer, for dog ikke, som Gjest, at komme altfor tidligt paa Morgenstunden.

De røde Dagskyer, Sneen og Granplantagen frembøde et oplivende Skue. Tæt ved Smedien, paa Toppen af en oversauget Poppel, stod en tom Storkerede; Eieren drak maaskee nu sin Morgendrik af Nilens Kilder i

Afrikas varme Solskin. *Christian* skottede til Reden med den Erindrings Veemod, man føler ved at see i sin Psalmebog den hentørrede Blomst, som vi for Aar tilbage afplukkede paa et kjært Sted.

Nu laae foran dem Herresædet med alle sine Udbygninger og Længer. Det deelte sig i to Dele, den gamle Gaard og den nye Bygning. Veien snoede sig udenom de gamle Voldgrave, der nu vare tilfrosne, men alligevel viste, at de holdtes i god Stand Den gamle Gaard med sine tykke, røde Mure, faa Vinduer, Taarnet og Kighullerne tydede ikke paa at frembyde mange Bequemmeligheder; 149 desflere lovede derimod den nye Bygning med sine to moderne Etager, Man traadte ind i denne opad en bred Steentrappe, paa hvis nederste Trin laae to mægtige Sphinxer. Hovedgangen lignede et stort Drivhuus; sydlige Væxter, Træer og Blomster stode paa begge Sider, og over det kolde Steengulv laae uldne Tepper; her var saa varmt og saa duftende.

Alt hvad man regner med som Requisiter for en dansk Herregaards Vinterglæder var her bragt tilveie. Paa Voldgraven dreiede Kanerne sig i Ring om den høie Stang, hvorpaa det danske Flag vaiede. I den smalle Hasselallee ned af den steile Banke var en prægtig Rutschbane, og paa den store Græsplet stode to kolossale Sneemænd med Øine af Kul og Skjolde af lusstykker. En vægtig Humlestang overgydt med Vand var det glindsende lisspyd. Midt imellem begge afbrændtes Kanonen, da Velkomstskaalen blev drukket.

Dilettanter, hvoriblandt var baade Præster og en Borgemester, spillede under Hr. *Knepus's* Anforstel i et Sideværelse, skjulte bag et prægtigt Dortæppe. Paa Bordet laae rige Presenter, og midt imellem disse stod et Blomsterstykke af *Naomi*, det vil sige komponeret, ikke efter Naturen, men efter tre andre Blomstermalerier, et Fif, som ikke er saa ganske originalt hos os; *Naomi* selv var ikke i Værelset, hun stod ude i Gaarden og dannede der Hovedfiguren i et langt interessantere Maleri. Den fine, sylvneagtige Pige, der var i Overgang fra Barn til Dame og alt i Besiddelse af begges Skjønhed, stod ved den ene Lænkehund, et stort, glubende Dyr, som havde hendes særdeles Kjærlighed; den lagde sine sorte Poter paa hendes hvide Skuldre, den lange, røde Tunge hang den ud af Munden; hun syntes kun at være et Par Bid for Dyret, men det logrede med Halen, og hendes lille, fine Haand klappede dets lodne Side, medens hun lo; hun og Dyret vare de bedste Venner!

»Den vilde Pige!« sagde den gamle Grevinde, »hun skrækker dog Livet af mig engang, det hænger saa kun ved en Traad! Snart loser hun det vilde Dyr, det kan æde Mennesker! snart jager hun uden Sadel paa den kaadeste Hest over Mark og Eng! Vor Herre er hende god, ellers havde hun for længe siden været en Krobling! Havde jeg en Fjerdedeel af hendes Natur, det vilde være mig bedre end alle Mixturer og Draaber!« og den blege, gamle Dame satte sig i Sophaen og talte med Fruen fra Odense, hvis Erindring kun skrev sig fra »for og »efter min store Sygdom.«

150

»Nu skal der være kommet en ganske ny Sygdom,« sagde hun, »den kaldes de røde Hunde.«

»Jeg har vist havt den,« sagde Grevinden, »ganske vist: jeg har havt alle Sygdomme, og det i en Grad, som ingen andre Mennesker; jeg kan Apotheket udenad. Jeg kan vise Dem et heelt Skab fuldt af Krukker og Flasker. Jeg smager kun paa det, thi det hjælper ikke! - Ak! endog paa de Smaatoure, jeg svage Menneske kan gjøre, maa jeg have Medicamenter med Jeg var forrige Uge ved den store Soirée hos Amtmandens, distraherede mig, men jeg forsikrer Dem, jeg var kjort derhen med Suurdeig under Fødderne, saadan sad jeg ved Spillebordet. Jeg er meget syg, og alligevel smiler Lægen -! han veed nu, jeg kan ikke helbredes, og derfor har han ikke den Attention, han skulde. Jeg bliver svindel, naar jeg seer en Veirmølle gaae rundt!«

Under denne dæmpede Samtale spillede Musiken fort; *Naomi* var ogsaa lokket ind og stod ved Vinduet, beskæftiget med at blæse Grevindens Tulipaner fra Knop til Blomst. En Violinsolo begyndte; de forunderlige, dristige Buestrøg vakte Opmærksomhed.

»Charmant!« raabte den gamle Grevinde og glemte, hvor syg hun troede sig.

Naomi trak Dortæppet tilside, og midt for, ved den lave Pult, stod Hr. *Knepus's* Eleve, *Christian*, med Violinen under Hagen.

»Vi have nok seet hinanden før!« sagde Greven. »Men hvor?«

»I Kjobenhavn,« svarede *Christian* med dæmpet Stemme.

»Man har betroet ham til min Veiledning!« sagde Hr. *Knepus*.

Rundtom lød Bifald og Opmuntring. *Naomi* selv smilede saa usigeligt indtagende, og hun talte længe med ham, kun ikke om gamle Dage.

Hvilken Glædens og Lykkens Dag var det dog ikke for ham.

Man spadserede til Rutschbanen i Haven; *Naomi* var dristig som en Dreng; *Christian* holdt sig tilbage.

»De tør ikke?« sagde *Naomi* til ham; og han steg i Kanen, men væltede da ogsaa uden videre Følger, end at han hørte *Naomi* hviske til Naboen: »han er klodset.« Det gjorde ham taus, han vovede ikke at tale til hende, men desmere hang hans Øine ved hende.

Endnu engang før Bordet maatte han spille, og det satte ham igjen i hans rette Lys. Den gamle Grevinde underholdt sig med ham, og da hun hørte, hvem han var, vidste hun god Besked med hans tidligere Sygdomstilfælde, der nu syntes hævede; ogsaa om *Luzie* talte hun. »Ja 151 alle Syge, flere Mile heromkring,« sagde hun, »ere mig ikke fremmede. Jeg vil nu gjerne indrømme, at der kan findes Enkelte, som have prøvet Smerter, der i og for sig ere større end mine, men det er haardføre Naturer, de lide mindre ved det, end de Empfindtlighe lide ved de ringere Smerter! og jeg er saa uendelig empfindtlig!«

Man tør næsten troe, at Interessen for *Christian* var mere vakt ved Tanken om hans tidlige Sygelighed end ved hans Violinspil; han maatte og skulde blive paa Gaarden hos dem tre, fire Dage. Der var jo en god Leilighed for ham til igjen at komme hjem til Odense, Hr. Greven skulde om fire Dage derhen, idet han reiste til England

Bordet var festligt dækket; de blændende hvide Servietter stode som Vifter i de lange Champagneglas. Lysene straaled fra solide, prægtige Sølv Armstager. Enhver af Herrerne tog sig en Dame; *Naomi* flagrede som en Fugl fra dem; hun nærmede sig *Christian*.

»Vil Kunstneren være min Cavaleer?« spurgte hun, stak sin Arm ind under hans og førte ham tilbords. Blodet brændte ham i Kinderne; han bar sig keitet ad.

Naomi hviskede til Gouvernanten: »Saaledes skulle vi sidde i den anden Verden, Paradiisfugl og Krage ved Siden af hinanden! - Men De maa underholde Deres Dame!« sagde hun til *Christian*, »eller vil De være Dame, saa er jeg Cavaleer!« og nu sørgede hun for hans Glas.

Han følte, at hun var ham overlegen i Frihed og Munterhed, ja i Alt. Der laa Spot, men dog et Slags Hengivenhed i hvad hun sagde til ham. Med hele sin Sjæl var han hendes, og meer og meer blev det ham bevidst. Bestandig skjænkede hun i for ham, og uden Tanke drak han Glas paa Glas! Blodet løb ham raskere gennem Aarerne, han fik nogen Veltalenhed, »han tog sig op,« som *Naomi* kaldte det. Nærvæd dem sad den blonde *Ludvig*, Politimesterens Søn, og i Skinsyngens Qvaler spiste han for Tre, det fornuftigste Middel mod ulykkelig Kjærlighed, og *Naomi* lod ham ret føle, hvor hun hyldede *Christian*.

»Hendes Skaal, De mener!« hviskede hun til ham, og stødte sit Glas mod hans.

»Det er Deres!« sagde *Christian*; Vinen havde løst hans Tunge.

Man reiste sig; *Naomi* smuttede fra ham. Forlegen trak han sig tilside, han vovede ikke at nærme sig hende; dybt følte han, at der manglede ham meget i at kunne være med i Verden.

Der blev dandset; heller ikke heri kunde han tage Deel; ikke eet Trin forstod han at gjøre. *Naomi* fløi som en Sommerfugl gennem 152 Salen; Bevægelsen gjorde hende dobbelt smuk; Blodet skinnede gennem de fine Kinder; hendes mørke Teint vandt ved Belysningen. Hun var meget smuk: en deilig Mignon, kun for fiint bygget for et Sydens Barn.

»Hun dandser sig en Feber til!« sagde den gamle Frue.

Hr. *Patermann*, Godsets Sjælesørger, med det væmmelig søde Smil om Munden, var af samme Mening som den naadige Frue. Det gik dem begge med Dands, som det gaaer Hundene med Vandet: de undvære det saa længe, at de tilsidst faaer Afsky for det

Naomi syntes ei et lægge Mærke til *Christian*, den blonde *Ludvig* var den Lykkelige, men *Christian* kunde jo heller ikke dandse. Pludselig stod hun for ham, hun lagde sine Arme paa hans Skuldre, og de fløi i den hvirvlende Valts. Alt løb rundt for ham, men slippe hende kunde han jo ikke. Han traadte hende paa Fødderne, han stødte sine Knæ imod hendes.

»Jeg faaer saa ondt!« sukkede han, og hun lod ham synke ned paa en Stol, lo af ham og svævede med en ny Dandser gennem Salen.

En amerikansk Forfatter fortæller os, at naar Elsdyret er saaret tildøde af Jægerne, forlader det sine Ledsagere for at døe afsides; et lignende Instinct drev *Christian* bort; han var jo en vingskudt Fugl mellem de andre høitflyvende.

Tjeneren ledte ham med tændt Lygte over Gaarden til den gamle Bygning; i den nye vare alle Gjesteværelser optagne. Gennem en smal Port traadte de ind i den lille fiirkantede Gaard, som engang havde været hele Herresædets Gaardsplads; op af den spiralformige Taarntrappe, gennem flere høie, gammeldags Værelser kom de til et lille Kammer, der i Hast var indrettet til at sove i. Geværer af høist

forskjellig Form og en uendelig Mængde Ridepidske hang rundt om paa Væggen.

»Her er Sovekammeret!« sagde Karlen og tændte Lyset. »Og der hænger Stamfruen, som vil passe paa Dem medens De sover!« tilføiede han leende, idet han belyste over Døren Portraitet af en Dame i Middelalderens Costume; men det Forunderligste var, at hun om Halsen bar en Jernlænke, der hang hende ned over Skuldrene og Brystet

»Det var en mandhaftig Frue!« sagde Karlen, »hun havde nok ikke saa stor en Apothekerregning som vor gamle Grevinde! Hun laae i sin Tid i Strid med en Naboherremand, og han fik hende til Fange, 153 gav hende Lænken om Halsen og lod hende smede fast til Hundehuset. Det var i de Tider! saa drak og svirede han, men Fruen kom løs imens; hun slap hjem, fik sine Folk paa Benene og kom bag paa Fjenden. Derfor har hun ladet sig male af med Hundelænken!« Karlen gik, og *Christian* var alene med sine Tanker og Billedet af den mandhaftige Frue.

Hun havde mørke Øine som *Naomi*. Saa kjæk og dristig kunde vist *Naomi* ogsaa være. Han saae ud gennem Vinduesruden; Glasset var tykt og solbrændt, han kunde kun see de oplyste Vinduer i den nye Bygning, og han tænkte paa hiin Aften i Kjøbenhavn, da han som Matrosdreng hang i det vaade Tougværk, da *Naomi* ogsaa svævede i Dands og Glæde; han tænkte paa den nylig endte Time, paa alle sine Mangler, alle sine knuste Forhaabninger.

Endnu efter Midnat var han vaagen; han hørte Hr. *Knepus* og Madamen kjøre bort og var slet ikke lykkelig ved at blive.

Men hvilken Lægedom eier ikke Søvnens, naar det er et Ungdomshjerte, der skal helbredes!

Sollyset skinnede ind paa Stamfruens Billede, da *Christian* vaagnede. Den tunge Jernkjæde om hendes Hals beskæftigede hans Tanker.

»Ogsaa jeg bærer en saadan Lænke! jeg er ei bedre end lænket til Hundehuset, medens de Andre ere lystige i Salen! Men ogsaa jeg skal sprænge Lænken, engang skal jeg som en stor Kunstner træde frem for dem, og de skal bøie sig for Geniets Magt. Som i *Josephs* Drøm alle de Andres Neg bøiede sig for hans ene, skal det gaa med mig, og da vil jeg ogsaa lade mig male, men ikke med noget Tegn paa Aaget, jeg har baaret, nei Haand i Haand vil jeg staa med *Naomi*. Hun er saa smuk, saa smuk som de gode Engle hos Gud, men ikke saa god - men hvo kan ogsaa være det!« og han bøiede sine Knæ, læste sin Morgenbøn og bad, at hans skønne Drøm maatte opfyldes.

Opad Formiddagen vilde den gamle Grevinde see alle de tilbageblevne Gjester hos sig. I den gamle Gaard, som kun hun og de til hendes Opvartning bestemte Tyender beboede, ventede Chokoladen.

Gennem Taarnet, opad Vindeltrappen kom man til hendes Værelser, der idetmindste i det sidste Aarhundrede ingen væsentlige Forandringer havde undergaaet. Vævede, grønne Tapeter, en Urskov, hvor hist og her mellem Grenene et Hjortehoved tittede frem, smykkede Væggene. En stor Flisekakkelovn var opreist foran den tilmurede 154 Kamin, som var prydet med store Sphinxer, hugne ud i Graasteen. Gennem et stort Skab, hvis Døre bedækkedes med Tepper, var Nedgang til Værelserne neden under. Stole og Divan havde samme gammeldags Snit, det eneste moderne var en Gips-Napoleon, der havde Plads i en gammel Pyramide, paa hvilken hver Afsats bar Mixturflasker, Krukker, Pilleæsker og lignende Trophæer fra Sygdomme, den naadige Frue havde overvundet Helten, opstillet mellem Fruens Trophæer, var slet ingen uheldig Idee. Man gjør det saa godt man kan.

»Her er min Residents!« sagde hun. »Hele Vinteren staaer den nye Bygning øde; Alt er da under den gamle Regjering, og da skinne Lysene her, desværre Lysene ved en Sygeseng!«

Gjesterne vare endnu ikke komne. *Naomi* stod paa en Stol og undersøgte den øverste Skuffe i et gammelt, kunstigt udskaaret Skab.

»Du er en Uglspil!« sagde den gamle Frue, »stig dog ned, Gjesterne komme.«

»Det er ikke hver Dag,« svarede *Naomi* skjelsk, »at det Allerhelligste kommer op. Du har tilladt mig at kige deri!«

»Det er Skramleri!« sagde Fruen, »halvhundredaarige *souvenirs*!«

»Og dette Dameportrait,« spurgte *Naomi*, »hvorfor ligger det her? Hun er deilig! men hun ligner en Jødinde!«

Den gamle Frue fæstede sit Øie skarpt paa Billedet, vendte sig derpaa til *Naomi* og sagde alvorligt: »Det er Din afdøde Moder!«

De bleve begge tause. *Naomi* var den Første, som tog Ordet.

»Min Moder? Hun skal ikke ligge mellem Skramleriet!« og hun stak Billedet ind paa sit Bryst.

»Stig dog ned, faae Skuffen lukket, Gjesterne komme!« sagde Fruen, »Du faaer mit Blod i Bevægelse, og det kan jeg ikke taale, veed Du.«

»Fortæl mig Noget om min Moder,« sagde *Naomi* alvorligt.

»Hvad tænker Du paa, Barn!« svarede den Gamle. »Det vilde heller ikke være noget morsomt for Dig!« hun vendte hende Ryggen. De Fremmede traadte ind, og denne Samtale var afbrudt.

Christian maatte spille for dem; det var egne Phantasier, thi Hr. *Knepus* var jo borte. *Naomi* stod tankefuld, hendes Øine syntes drømmende at hvile paa ham. Saaledes havde han aldrig seet hende. »Hun beundrer mig,« tænkte han, og det gav ham Begeistring. Aldrig 155 havde man heller seet *Naomi* saa lidet talende, saa forunderlig tænkende, som i Dag.

Der skulde spilles Fjerbold ovre i den store Sal i den nye Bygning; Selskabet begav sig derhen. *Naomi* blev tilbage hos den gamle Frue, greb hendes Haand og sagde med en Bestemthed, der var over hendes Alder: »Fortæl mig om min Moder! jeg maa vide det, jeg vil vide det!«

»Du skrækker Livet af mig med Din Hæftighed!« sagde den Gamle. »Jeg veed ikke Noget Gaa Du over til de Andre og spil Fjerbold.«

»Du behandler mig altid som et Barn, og det er jeg ikke længer! derfor vil jeg vide noget mere om mig selv. Jeg er ikke en Fremmed, som I af Naade har gjort godt imod! jeg er, hvad jeg kun skal synes at være, Din Søns Datter! Du er min Bedstemoder. Letsindig er jeg, og derfor har jeg kunnet glemme at spørge om min Moder. Kun to Gange har jeg nævnet hende for min Fader, og begge Gange blev han heftig og gik bort fra mig. Heller ikke Du har villet sige mig Noget, og jeg har i min Barnagtighed ladet det gaae og siden næsten glemt det; men i Dag har jeg faaet min Moders Portrait! i Dag vil jeg vide mere, og Du skal sige mig det!«

»Naomi, Du veed hvor svag jeg er!« sagde den gamle Frue. »Plag mig ikke! jeg hverken kan eller vil føie Dig! Desuden er det slet ikke nogen Historie for Din Alder. Nei, om et Par Aar, naar jeg rimeligviis længe har ligget i Jorden, vil min Søn nok sige Dig det Gaa nu ud i Forværelset og hent mig min brune Kaabe -!«

»Du vil have mig udenfor,« sagde *Naomi*, »saa skyder Du Skodden for Døren, og jeg kommer ikke ind! Det har Du før gjort! Bedstemoder, Du kjender min Bestemthed. Ude paa Voldgraven er hugget et Hul i Isen, der springer jeg i, fortæller Du mig ikke strax, hvad jeg vilde!«

»Du forfærdelige Pige!« sagde den gamle Grevinde, »Du er ond mod mig svage Menneske! jeg skal føie Dig, men Du trykker kun Braadden i Dit eget Hjerte!« Den gamle Dames Kinder, som ellers vare sygelige, blege, fik en stærk Feberødme, Talen blev hurtigere: »Du er ikke mit Blod, ikke min Søns! en Taabelighed er det, en Svaghed, at han imellem troer det!« Den Gift, Bitterheden skaber i vort Blod, gik som electriske Funker frem i Ordenes Betoning. »Den gamle Jøde i Svendborg er Din Bedstefader!« sagde hun, »hans Datter 156 var smuk, smukkere end Du vil blive. Hun var Gouvernante her paa Gaarden, hun tjente her, Du forstaaer mig, hun tjente! men hun havde Forstand, hun havde Læsning, og vi behandlede hende som een af vore Lige! Min *Frits* forelskede sig i hende, hans Fader kom efter det, og Din Moder maatte bort, hjem til sin Fader. *Frits* kom paa Reiser, vi gjorde vort; men de skreve til hinanden, sværmede for hinanden, skjøndt visse Folk ikke talte godt om Din Moder. Der var en Musikant, en Nordmand i Svendborg, han kom der i Huset og var Fortrolige, ja han var overmaade fortrolig! *Frits* kom hjem; vi tænkte, at alting var glemt, han gik flittigt paa Jagt, og Jagten var Besøg i Svendborg. Jeg fik at vide derom, vidste, hvilket syndigt Liv de førte, værre end Du begriber det! Taabelighed er det at tale med Dig derom. Jeg sagde *Frits* hvad jeg vidste, men han stolede paa Din Moders Kjærlighed, indtil han selv engang traf den Fortrolige! Af dansk Adel er Du ikke, maaskø af norsk! Min *Frits* var overtydet og blev et fornuftigt Menneske. Da Du blev født, skrev Din Moder elegiske Breve over Dig og tilsidst tog hun Livet afsig, fordi *Frits* ikke vilde gaae ind paa Fictionerne; det var Effect! det hjalp: hun kom i Graven og Du til os; selv har jeg hentet Dig i Svendborg By.«

»Tak for Deres Fortælling!« sagde *Naomi* rolig, men bleg, som hun aldrig havde været. »Jeg er altsaa af norsk Adel og ikke af dansk! *Oehlenschlägers* Hakon Jarl har ogsaa altid behaget mig mere end hans Palnatøke! Skal vi nu gaae ud og spille Fjerbold!«

»Barn!« sagde Grevinden, »bliver Du ikke exalteret? Din Lige har jeg aldrig kjendt! men Du begriber ikke det Hele! O, der vil komme en Tid, at Du vil græde Blod over, hvad Du har hørt i denne Time!«

»Jeg hørte, at min Moder var smuk!« sagde *Naomi*, »jeg hørte, at hun havde Forstand, og at hun havde Mod til at døe, da man krænkede hende for dybt! - Hendes Portrait skal hænge i mit Værelse, pyntes med Blomster og have alle mine Kys! - Nu gaaer jeg ud og spiller Fjerbold!«

Med et leende Ansigt forlod hun Grevinden, men paa Trappen i Taarnet stod hun stille og græd tunge,

bittre Taarer. Fem Minuter efter saae man den overgivne, leende *Naomi* ved Fjerboldspillet. Instinctet lærte hende, at Taarer kun finde Medfølelse hos den, som troer, at man lider som han selv.

157

VIII

*Hon satt bredvid hans hujvudgård -
Och faste på de bleka dragen
Ett Blick, ett kungarike värd. -
Men ack! hur går det med ditt hjerta.*

Tegners Axel

»Den gamle Grevinde har bedraget mig!« tænkte *Naomi* »Hun har villet krænke mig! Opdigtet er hele Historien, eller hun har grebet et løgnagtigt Rygte! Jeg maa vide det, vil vide det!« Og hun hang indsmigrende ved Greven, der talte om, hvor snart de nu skulde skilles.

»I to Aar faae vi ikke hinanden at see, men naar vi saa sees, da flyver Du med mig til Paris og London, det levende, prægtige London!«

»Du er god imod mig!« sagde *Naomi* »Du er ogsaa den Eneste, som mine Tanker, min hele Villie bøier sig for. De andre Mennesker, jeg kan lide, lider jeg dog kun for min egen Skyld, for den Morskab, de gjøre mig, og fordi jeg ikke kan undvære dem, de ere mig tidt utaalelige!«

»De føie Dig ikke som jeg!« sagde Greven.

»Du?« gjentog hun og saae ham ind i Øiet. »Du føier mig? Nei, ikke i min uskyldigste, min mest brændende Bøn! og derfor lider jeg Krænkelser, som jeg ikke engang tør sige Dig, thi da er Du haard og kold!« og hun lagde sin Kind til hans, snoede hans Haar om sine Fingre og syntes at holde sit Aandedrag tilbage - »Du skammer Dig ved for Verden at sige, at jeg er Din sande Datter! er jeg det ikke, saa siig mig i det mindste hvem jeg skal elske som min Fader!«

»Mig!« sagde Greven, »mig! Du er mit Barn!« men hans Blik blev mørkt, Panden rynkede sig, som vilde Blikket nægte, hvad Tungen sagde.

»Og for Verdens Øine, hvem er da mine Forældre?« spurgte hun. »En Jødes Datter, en -?« hun taug, og Læberne bevægede sig krampagtigt.

158

»Et Menneske, Du aldrig skal høre nævne!« svarede Greven, »fra Norge var han! - han er død! død paa den Maade, han fortjente!«

»O fortæl mig!« sagde *Naomi*.

»Nei!« svarede Greven og gik bort.

»Ogsaa han er grusom!« sagde *Naomi* »Menneskene pine hinanden. Normann alene er mig tro og god og holder mere af mig end af Nogen, og ham have de sat i Lænke!« og hun gik ud i Gaarden til Hunden, klappede og kyssede den, løste Lænken og førte Dyret omkring i Gaarden; det væltede sig af Glæde, logrede med Halen og sprang høit iveiret, mens den røde, dampende Tunge hang den ud af det vide Gab.

»Du kjære Normann!« sagde hun. »Ha, Nordmanden maa jo holde af mig! for Dit Navns Skyld kunde jeg alene gjøre Dig fri!«

Christian havde just endt sin eensomme Vandring gennem Haven. Den ene af de prægtige Sneemænd, som igaar kneisede saa stolt, havde det indtrufne Tøveir bragt til at synke i Knæ, saa Landsen var som fældet. Middagsklokken ringede; *Christian* traadte ud af Haven! han havde netop aabnet Laagen, da han blev *Naomi* og Hunden vaer, den gjøede og viste sine skarpe Tænder. *Naomi* lo høit af *Christians* Skræk. Hunden gjorde en Bevægelse henimod ham, han sprang igjen tilbage i Haven, idet han bad hende binde Hunden.

»Cujon!« raabte hun.

Hunden rev sig i det samme løs, sprang mod Laagen, som gik op, og foer nu hen imod *Christian*, der udstødte et Skrig, idet han saae det store Dyr med det røde, dampende Gab og de skarpe, hvide Tænder. Instinctmæssigt søgte han at springe op paa Sneemanden og greb derfor med begge Hænder om den fældede Landse, da han i det samme følte Hundens Bid Sneeklumpen styrtede med dump Lyd til Jorden, og det var en Lykke, thi Larmen heraf og den rundtomflyvende Snee jog Hunden bort.

Nogle af Gaardens Folk kom løbende til. *Naomi* stod taus ved den aabne Laage.

»Han bløder! Hunden har bidt ham!« raabte man.

»Der seer Du Følgerne af Din Vildhed!« sagde Greven med et strængt Blik paa *Naomi*.

Man løftede *Christian* op.

»Hunden skal skydes!« sagde Greven.

Da styrtede *Naomi* grædende frem, bad for den, greb *Christians*

159

Haand, og med en sorgfuld Sjæls bedende Blik anraabte hun ham at bede for Dyret. Hendes Læber rørte ved Drengens Kind, og han bad, som hun vilde det.

Lægen fra nærmeste Kjøbstad blev hentet. *Christian* var farligt bidt; særdeles Pleie og Omsorg savnede han ikke. *Naomi* besøgte ham; stille og alvorlig satte hun sig ved Sengen, han rakte hende tilgivende Haanden, og for at sige hende noget kjært, gjentog han sit Ønske, at Hunden maatte beholde Livet.

»Jeg troer, jeg kunde elske Dig!« sagde *Naomi* med en forunderlig Heftighed, idet hun med sine funklende Øine saae ham ind i det blege Ansigt.

Greven skulde reise, men det var ei at tænke paa, at *Christian* kunde følge med ham til Odense. Herr *Knepus* blev i et Brev underrettet om det Skete.

»Skræk og Sorg tage Livet af mig!« sagde den gamle Frue. »Nu reiser Du fra os! jeg føler det godt, at vi aldrig mere faae hinanden at see! Naar Du om eet eller to Aar kommer tilbage, da maa Du søge til Landsbykirken, lukke det lille Capel op, og Du finder een Kiste mere!«

»O Mama, det staaer i en Roman!« sagde Greven leende.

»Det staaer i Din Moders Hjerter!« svarede Grevinden alvorligt.

Grevens Afreise var en stor Begivenhed paa Gaarden, en vigtig Begivenhed, og dog ville vi kun give den med: han reiste.

Naomi sad i Værelset hos *Christian*. Alt sagde hende, hvor kjær hun var ham, og det gjorde, at hun for første Gang fik nogen Interesse for ham. Hun spurgte, af hvem han havde lært at spille.

»Af min Gudfader, Nordmanden i Svendborg!« og nu fortalte han det Særegne ved denne Mand. »Jeg hørte engang en Historie om en Trolldmand, der spillede Violin igjennem Gaderne, og alle Børn kom løbende ud af Husene og fulgte med. Han gik ind i Bjerget, og Børnene forsvandt med ham. Ligesaa, syntes jeg, min Gudfader kunde spille. Han havde lært det af Nøkken, sagde vor Nabo. Jeg har ogsaa tænkt paa, om det ikke var om ham selv, hvad han engang fortalte mig. Der var i Norge en fattig Bondedreng, som havde saa megen Lyst til at spille Violin; hans Fader kunde ikke lide det, men vilde have, at han skulde arbeide; saa stjal han sig en Aften med Violinen ud til Elven; Nøkken kom op og lovede at lære ham at spille endnu smukkere, tog ham da om Fingrene og klemte saa Blodet sprang ud 160 af dem, men fra den Tid kunde Ingen gjøre prægtigere Musik end han. Alle vilde høre ham; han fortjente mange Penge, og derfor lod hans Fader ham have Lov til at spille. Men en Morgen, han kjørte fra Bryllup, sad Nøkken ved Broen og sagde, han skulde nu komme ned i Vandet til ham, blive hos ham, thi han hørte han til. Da løb han hurtigere end Hestene vilde løbe, og Nøkken bagefter; han maatte søge ind i Kirken, op til Alteret, ellers havde Nøkken taget ham.«

»Men maaskee har Din Gudfader været Nøkken selv!« sagde *Naomi* leende. Hendes Øine funkled, Blodet brændte i hendes smukke Kinder. Altid spurgte hun om mere; det var jo hendes Fader, hun hørte ham tale om; *Christian* saae derimod kun Deeltagelse i hans Skjæbne, og derfor greb han gjerne ved hvert nyt Besøg Traaden til at fortsætte. Hun fik at høre om Reisen til Thorseng, Mødet ved Glorup og Morgenens, da Gudfaderen hang paa Træets Green, og *Naomi* smilede forunderligt og lagde sin fine Haand over Panden.

»Han har været et ualmindeligt Menneske, men ulykkelig, dog det er langt interessantere, end at være et lykkeligt Hverdagsmenneske. Du har ogsaa tidlig oplevet et heelt Eventyr; nu er det Interessante forbi med Dig, nu er Du i den kjedsommelige Ro, hvor den ene Dag springer naturlig ud af den anden. Noget Udmærket i Verden bliver Ingen paa den jævne, rolige Vei; idetmindste blive de da stødt til det, de skyde

ikke selv ret ud. Var jeg som Du, da bandt jeg Violinen i mit Tørklæde og listede mig bort fra alle de kjedelige Mennesker, som ligne hinanden lige til Sløifen paa Kjolen og Bindet om Halsen!«

»Hvad skulde der saa blive af mig?« spurgte *Christian*. »Jeg er fattig -!«

»O, det var Du jo endnu meget mere, da Du gik hjemme fra Dine Forældres Huus! Da kunde Du ikke spille som nu, og den Vandring blev jo dog Veien til Din Lykke. Om Du ogsaa maatte sulte en Dag, eller ligge Natten over i en Lo; hvad var det? Det var just høist interessant! Tænk Dig hvor glimrende det vilde staae for Dig, naar Du, efter at være blevet en stor Mand, tænkte tilbage derpaa. Verden vilde just beundre Dit raske Skridt, og jeg, ja da troer jeg, at jeg kunde elske Dig! Men ellers ikke! nei! nei! Du maa blive noget Udmærket!« Hun greb hans Haand og udmaalede meer og meer sine romantiske Anskuelser af Livet, hun ikke kjendte. Det smigrede det stolte, egenraadige Barn at kunne lede en Anden, *Christian* var blevet hende i Dukkens Sted Ved ham vilde hun realisere sine romantiske Drømme. Der 161 opstod saaledes hos hende en stærk Følelse, der dog var meget forskjellig fra Kjærlighed. Hun fortalte ham om fremmede Lande, om berømte Mænd og Qvinder og sukkede da over, at hun skulde være en Pige, »men jeg vil da idetmindste,« forsikkrede hun, »ikke ligne de Andre!«

Meer og meer gled *Christian* ind i den Trolddoms Kreds, hun havde draget; alle hans Tanker, alle hans Drømme dreiede sig kun om Eventyr, Berømthed og *Naomi*.

Der var Feber i hans Blod Natlampen, som brændte ved Sengen, var ved at slukkes; Luen sad kun som et tegnet Punkt paa Vægen.

»Kan jeg nu læse mit »Fader vor« ud, før Lampen slukkes, da faaer jeg engang et berømt Navn, og *Naomi* bliver min Kone, men slukkes den, da er jeg fortabt her og hisset!« Han foldede sine Hænder og læste mekanisk Bønnen; Øiet var heftet fast til Lampen, Luen zittrede, hurtigere læste han Ordene; Bønnen var endt, og Lampen brændte endnu.

»Men jeg har sprunget over: frels os fra det Onde! saa gjælder det ikke! endnu engang maa jeg læse Bønnen, det gjælder da dobbelt!« og han læste, og Lampen brændte. »Jeg bliver lykkelig!« jublede han, og Lampen sluktes.

Det var midt i Ugen.

»Paa Søndag forlader Du os!« sagde *Naomi*. »Lægen siger, at Du meget snart vil være saa rask, som alle vi Andre. Tænk da paa Dit Løfte! jeg veed nok, Du elsker mig, men et almindeligt Menneske kan jeg ikke elske, og Du bliver kun noget ganske almindeligt i det spidsborgerlige Odense hos den naragtige Hr. *Knepus*! Gjør et dristigt Skridt ud i Verden! Der har Du, hvad Ingen veed og Ingen skal faae at vide Noget om, hundrede Rigsdaler af mine egne Sparepenge! Husk paa, som Du har fortalt mig, vort første Møde i Haven, da jeg tog Dine Øine og Din Mund i Pant; Du tilhører mig endnu, jeg har Part i Dig! Saasnart Du føler Dig fuldkommen rask, da vover Du et dristigt Skridt! Underret mig om det, og den Nat, Du gaaer paa Vandring, vil jeg vaage og tænke paa Dig!«

»Alt vil jeg!« udraabte han og slyngede sin Arm om hendes Hals; hun sad stille med det stolte Smil og lod ham kysse sin glødende Kind.

Som Livsfarven er i Hjertet, saaledes afspeiler sig der Verden. Skulde vi denne Aften have examineret *Christian*, *Naomi* og for Exempel 162 Grevinden, da vilde hver have givet sin bestemte, men høist forskjellige Dom over den. For *Christian* var den et Guds Tempel, hvor Hjerterne oplades for Kjærlighed og Gud, hvor Tilliden voxer, og Forvisningen grundfæstes. *Naomis* Kys var hans Daab, Tonernes Magt den Orgelklang, som gav hans Sjæl Vinger.

»Verden er en stor Maskeradesal,« meente *Naomi*. »Man maa vide at give sin Rolle med Værdighed; man maa imponere! kun det, man ret forstaaer at representere, det er man! Jeg vil være en Amazone! en *Stael-Holstein*, en *Charlotte Corday*, ja en saadan, hvilken Omstændighederne nu bedst tillade!«

»Verden er et Hospital!« meente den gamle Grevinde. »Idet vi fødes, begynder vor Sygdom! ved hver Time, som gaaer, komme vi Døden nærmere! Man kan læse sig endnu sygere i Doctorbøger; i et uskyldigt Glas Vand kan findes et lille Dyr, der voxer inden i os! man kan faae Kræft, Koldbrand, Cachexie og de forskrækkeligste Sygdomme, der ende med Døden, og det er derfor man lever. Alle ere syge, men Mange skjule deres Sygdom, Andre foragte den, og »verstumplede« Mennesker, uden Nerver, med usundt Blod, som gjør Kinderne røde, gaae med den Sindssvaghed, at de ere sunde!«

IX

Les passions sont les vents, quifont aller notre vaisseau, et la raison est le pilote, qui le conduit. Le vaisseau n'iroit point sans les vents et se perdrait sans le pilote.

Esprit des esprits.

En deilig Vinterdag, naar Rimfrosten ligger paa Trægrenene og de sorte Krager flyve over den hvide Snee i det klare Solskin, kan vække Reiselyst; et ganske andet Udseende havde den den Dag, da *Christian* rullede til Odense; en vaad Taage laae over Egnen; sorte, afpillede Hækker med store Vanddraaber stak frem af den smudsige Snee, og dog hævede just dette hans Reiselyst, hans Higen efter romantiske Eventyr. En magisk Kreds af Slud og Kulde forekom ham Hjemmet, kun afsted derudenfor, og da var Alt Solskin og Varme.

»Her vil min Lykke, lig Sommeren, kun langsomt udvikle sig; jeg vil flyve fra Hjemmet, flyve Lykken imøde!«

En Nats Søvn under Hjemmets Tag, hvor ingen *Naomi* begeistrede ham, bragte igjen Rolighed i Blodet. Han tænkte paa *Peter Wik*, erindrede sig, hvormeget denne Mand havde gjort for ham, og følte nu, hvor hæsligt han lønnede ham.

»Dog, naar jeg nu engang kommer tilbage som en udmærket Mand, hvilken Overraskelse, hvilken Glæde! men hvorledes begynderjeg det? - Bibelen skal være mit Orakel!« Han slog op i den hellige Bog og læste i *Mathæi* Evangelium Jesu Ord til den Værkbrudne: »staa op og tag Din Seng og gak til Dit Huus*«. »Ja, Gud vil det! gennem hans hellige Skrift taler han til mig! Jeg har jo ogsaa *Naomis* Penge; hvilken uhyre Sum! jeg er rigere, end jeg nogensinde var. Jeg gaaer til Tydskland!«

Mindst tænkte Hr. *Knepus* paa, hvad der beskæftigede hans Eleve, naar denne spurgte ham om Goslar, Braunschweig og hans Reiser gennem Nordtydskland. En Art Plan blev lagt, men der manglede de * 164 to væsentlige Ting, nemlig, at vide hvor han nu egentlig først vilde hen, og saa, at blive forsynet med et Pas, som tillod denne Reise; dog, hvad Pas angik, havde *Naomi* mere Omløb og større Klogskab; et Pas tænkte hun paa at bringe tilveie.

Den blonde *Ludvig*, Politimesterens Søn, hvis Blik til hende omtrent udtrykte Noderne, hvorefter Persiens Nattergal synger sine Sange til Rosen, han maatte skaffe et Pas; han var jo den venstre Haand paa Contoiret, hvor Faderen var den høire, og hvorfor skal den høire Haand vide, hvad den venstre gjør. Han maatte skaffe Pas, og det skulde lyde paa »forskjellige europæiske.« Det var *Naomis* første Bøn til ham, og den blonde *Ludvig* maatte opfylde den. Han havde jo Kjærlighed, han havde Ungdomsblod -! dristige Slynplanter, der vilde bære og ikke briste; men mellem Raadstue-Archivets Folianter, under Forhørkammerets støvede Bjelker voxte en tredie Urt: Forsigtighed, og denne tænkte hun slet ikke paa; den blonde *Ludvig* drak den hver Aften og hver Morgen i sin Thee, og derfor gav han hende vel i al Hemmelighed et Pas lydende paa »forskjellige europæiske Lande« og gyldigt for en ung Musikus paa 16 Aar; *Christians* Navn stod deri, men for at gjøre det Hele dødt og magtesløst, var det *Naomi*, som var beskrevet; de brune, funklende Gazeløine, den fine, slanke Bygning, de kulsorte Haar; - Ingen uden hun kunde reise paa dette Pas. At hendes og ikke *Christians* Udvortes stod deri, kunde han jo undskylde med, at hun havde foresvævet ham, at hun alene opfyldte ham, og derved var hun, og ei den det egentlig var bestemt for, blevet beskrevet. Med dette Pas kunde *Christian* saaledes ikke engang slippe over til Jylland.

Paaskeferien havde han ansat som Tiden for sin Flugt, og denne vilde han dække ved at udbede sig Tilladelse til at turde besøge sin Moder og Stedfader, som han jo ikke havde seet siden sin Flugt fra Hjemmet. Herrens Lidelses- og Fængselsdage skulde for ham være Glædens og Frihedens.

Hvad kunde han vel ogsaa lære hos Hr. *Knepus*? Hvad skulde hans Ophold her føre ham til?

Han skrev til *Naomi* og underrettede hende om Dagen, paa hvilken han vilde begynde sin Vandring, bad hende dernæst paa det Indstændigste om et Møde i Vertshuset, der laae en halv Miil fra Grevens Gaard; der skulde de samles sidste Gang og sige hinanden Farvel. Brevet blev sendt bort, og nu var han fast i sin Beslutning, som *Cæsar* 165 ved Rubikon. O, at han dog turde betroe sig til *Luzie*, men hendes Tanke flagrede ikke saa høit; hun vilde lee ham ud, eller søge at forhindre ham i at udføre sin Beslutning.

Den vigtige Dag nærmede sig, og han snørede sin lille Bylt sammen, men løste den igjen op; altid var der Noget, han endnu maatte have med, og derfor maatte de tidligere indpakkede Sager vige Pladsen. Violinen og Bibelen kunde han slet ikke skille sig ved

Alt hvad *Peter Wik* havde gjort for ham paatrængte sig meer og meer hans Taknemmeligheds Følelse;

Taarerne strømmede ham ned over Kinderne; han greb Papir og Pen, skrev sit Farvel og bad ham om Tilgivelse; men neppe var det skrevet, før det igjen blev sønderrevet. Pludselig fik han en ny Tanke; Øinene funkede, Hænderne foldede sig, en Beslutning var taget. Hurtigt skrev han et langt Brev; læste det igjennem og jubled: »Ja, saaledes! nu har jeg Ro i min Sjæl! *Naomi* vil ogsaa være tilfreds! Den gode Gud har indgivet mig det!« Han lagde sig glad til Hvile og sov uden Drømme.

I den tidlige Morgenstund rullede han med den gode Leilighed ad Nyborg til.

Naomi havde modtaget hans Brev og var ganske opfyldt af det raske Eventyr, hvis Ophav hun jo var, derfor vilde hun møde ham i Vertshuset, men Ingen maatte vide Noget derom. Hun kunde let komme bort, hun behøvede kun at gjøre en Ridetour, men det var hende dog ukjært at blive kjendt i Vertshuset, eftersom det kun var en simpel Dreng, hun der skulde støde sammen med.

I Hast aflagde hun en Visit hos Gartneren, en spinkel, lille Mand, der efter sin Stand gik pynteligt klædt.

»Jeg har en Spøg for!« sagde hun, »laan mig Dine Søndagsklæder!«

Hun sneg sig ned i Stalden, sadlede selv Hesten, og et Qvarteer efter jog, i Gartnerens Skikkelse, gjennem Poppelalleen, en lille, dristig Rytter; han svingede med Hatten for Røgterens, der, ifærd med at sye Saaler under sine Strømper, aabnede Markledet.

»Sørg for min Hest og lad mig faae Storstuen!« sagde *Naomi* i Vertshuset.

O hvor mange Gange saae hun ikke op ad Veien, om han dog ikke kom! hvor nøie studeerte hun ikke alle Navnene, der vare ridsede i Rudeglasset! over tre Timer maatte dette være hendes eneste Morskab.

»Man skal see, han kommer slet ikke! han har intet Mod!«

166

Og dog kom Helten, men seent, meget seent; træt og varm var han af den lange Vandring.

»Endelig kommer Du!« sagde hun. Han studsede ved at see den forklædte Pige, men snart begyndte de gjensidige Meddelelser. Han fortalte, hvad der ret havde opfyldt og beskæftiget ham, rakte hende derpaa det Brev, han havde skrevet, for at sende *Peter Wik*. Det var intet Farvel, det var en ærlig Tilstaaelse af hele sin Plan, dog uden at *Naomi* blev nævnet. Han udtalte deri hele sin phantastiske Anskuelse af Verden, sin faste Overbeviisning, at han maatte prøve sin Kunstnerlykke ude, og hvilken stor Mand han da kunde blive. Han bad *Peter Wik* om Tilladelse til at reise, uden denne vilde hans Samvittighed ikke unde ham Ro. Brevet skulde *Naomi* først læse, derpaa vilde han sende det afsted og hjemme hos sine Forældre oppebie Svar.

»Er det Dit Alvor?« spurgte *Naomi* »Det kunde jeg have ventet! Du bliver aldrig nogen stor Mand!« og hun gik ud af Værelset, vilde ikke mere tale med ham, forlangte sin Regning og jog hjemad i den mørke Aften.

Christian stod alene tilbage; uden Afsked havde hun forladt ham; hendes Penge havde han endnu; de brændte ham som Ild

Nattens Slør gennemvæver Drømmeguden med Arabesker, de sælsomste, Phantasien kan skabe; de eie baade *Michel Angelos* Kraft til at male de synkende Sjæle paa Dommens Dag, og *Raphaels* bløde Skjønhed i at fremstille det Himmelske. Den samme Dristighed i at udmale Extremerne: Fortvivlelse og Forhaabning ligger i Ungdomshjertet, og Overgangene her ere ligesaa bratte, kun at Ungdomshjertet holder sig mest til det Lyse; maler det endogsaa et Øieblik, i sin dybe Smerte, en sort, fugtig Gravhvælving, hvor kun Salpeter-Svampe skyde frem, og kalder dette Jordelivet, ja, for end stærkere at beskueliggjøre sin Liden, viser os en paa Gulvet henslængt Rosenknop, der maa visne og opløses, som et Billede paa sig selv, saa see vi lidt efter lidt, hvorledes den fæster Rod, aabner sig, skyder Grene og Knopper, og hele Hvælvingen bliver en Rosenhytte, hvor snart, mellem Knopper og Grønt, den varme Foraars sol skinner, og den blaa Himmel titter frem.

Saaledes var ogsaa denne Nat Overgangen i *Christians* Sjæl, medens han paa Lykke og Fromme vandrede de labyrinthiske Biveie, som gik i Retningen mod Ørebæk.

Det Grønne er Haabets Farve. Billedet har man laant af Foraaret, 167 hvor da det opvaagnede Liv saaledes aabenbarer sig paa Mark og i Skov. Men er ikke Morgenens Gjenfødelse af Natten langt mere allegorisk? Her er Forhaabningens Farve Purpur! den røde Stribe i Østen forkynder Livets og Lysets Gjenfødelse, dersom den ikke, som Menneskets Haab, kun er et falsk Skjær, Skinnet af en brændende By.

Christian saae, hvor det lysnede i Øster, Morgenens vilde komme, men ihvor lys Horizonten blev, steg Solen dog ikke.

Det var Brand. Der var Ildløs i Ørebæk; Ild i Stedfaderens Gaard; men Alle sov derinde, og derfor strakte

den røde Flamme dristigere sine Polyparme ud igjennem Tag og Luger. Luften og Sneen rødmede derved; de indespærrede Heste vrinskede, og de dorske Køer og Tyrene brølede i den tause Morgenstund Menneskene sov, og de som sove ere jo lykkelige.

Christian vidste ikke, hvis Gaard der brændte; han betragtede Ilden med den Interesse, hvormed Ungdommen seer fremmed Mands Gaard brænde af, men siden -? Ja, i Dagningen var det forbi; det sidste Aars Avling var brændt, Qvæget var brændt, og Eieren -? med knust Hoved laae han under en nedstyrtet Muur. To faldefærdige Skorstene ragede frem i den rygende Dynge. Bønder og Sprøitefolk larmede og skrege imellem hverandre.

Herhen kom *Christian* med Byldten i Haanden, Violinen indpakket, hængende over Ryggen. Det var Hjemmet, han stod ved

168

X

- Man läser sig till prest; - Nu väl, kallar ej en sprucken klocka Guds For samling jemväl til andakt.

Spader Dame.

Han skal være død i den fulde og faste Tro, at hans Folk dog var det herligste paa Jorden og, trods al dets Vanslægtning og alle dets Trængsler, dog Guds eneste udvalgte Eiendomsfolk.

»Den gamle Rabbin,« Novelle af *B.S. Ingemann*.

Naar et Herskab tager En i sin Tjeneste, see de ikke blot hen paa hans væsentlige Brugbarhed, men ogsaa, om han intet Latterligt har i sit Ydre eller i sin Udtale. Den, som offentligt træder frem paa Scenen, maa have et Udvortes passende til de Characterer, der skulle fremstilles, for paa en værdig Maade at give Digterens Værk. Organet især bliver af Vigtighed Derimod Præsten, han, der er Organet for Gud selv, kan hos os faae Lov at træde frem med den mest elendige Talestemme, det latterligste Foredrag. Syngende, snøvlende, affecteerte Præster have vi, der sædvanligt have grebet Feilene hos Hovedstadens Præster, som glimrede i deres Tid. Ligesom man i gamle Dage ikke troede, at Bibelen kunde oversættes i Landets eget Sprog, saaledes troe mange af Almuen paa Landet, at Bibelen ikke tør læses høit uden med den affecteerte Betoning, hvormed de have hørt Præsten give det kjære Guds Ord. Istedenfor at tale naturligt ud af Bryst og Hjerte, see sin Menighed, som Mand, Ansigt til Ansigt, staae de som en kalkunsk Hane og kaste Hovedet til den ene Side og Øinene til den anden. Guds Ord skal, som den hellige Alterviin, rækkes os af den rene, aabne Sølvpokal.

Alle disse Egenskaber, som en Geistlig ikke skulde besidde, fandtes hos Godsets Præst, Hr. *Patermann*, der efter den gamle Grevindes Ønske skulde confirmere *Naomi* Ikke for Intet laae der Honning og den krybende Slanges Hvislen i hans Ord; noget væmmeligt, sødt, indsmigrende hvilede der paa de altid smilende Læber; han vendte, 169 som Elverkongen, sin Deilighed frem, men var som han en huul Broder*. Gouvernanten fandt, at han havde et Apostelansigt, fandt, at hans Omgang var, som hun kaldte det, Poesie i Livets Prosa. Vi kunne ikke være af hendes Mening. Høist curieust anvendte han gode Indfald, da disse aldrig fødtes hos ham selv ved Øieblikket. Han forstod ikke at multiplicere Andres Tanker med sine og give Productet, snarere subtraherede han sit Minus fra et givet Plus. Denne Mand behagede ikke *Naomi*.

»Hr. *Patermann* skal altsaa gjøre et Menneske af mig!« sagde hun og gjennemløb i Tanken alle hans fremtrædende Egenskaber. Latterlig var han hende, og det maa den, som frembærer det Hellige, mindst være. Hun agtede ham ikke, og her var altsaa rig Leilighed for hendes medfødte Oppositionsaand. Confirmationsforberedelsen blev saaledes Disputatsøvelser, men Alt i passende Ydmyghed mod den herskabelige Frøken, derimod gik det ud over den syndige Landsbyungdom; han bar sig ad som hiin Lærer, der læste med den Riges Søn og med sin egen, og naar hiin gjorde ham imod, slog han sin egen, med den Forsikkring: »Du er mit eget Kjød og Blod, Dig tør jeg banke!«

Sædvanligvis red *Naomi* ned til Præstegaarden, og den ærværdige Lærer hjalp selv den naadige Frøken af Hesten. Røgterens Dreng sprang idag til for at holde den, idet han havde det Ærinde fra Huusmandskonen, at bede Frøkenen see lidt ind til hende; thi der laae en Mand for Døden, som bad derom.

»Hvad er det for Snak!« sagde Præsten. »Hun er jo Enke. Det er Tiggeri, Løgn og Paafund!« og han førte *Naomi* ind i Storstuen. Det traf sig, at de læste om den barmhjertige Samaritan.

»Det var en skøn Handling, som vi skulle efterligne!« sagde Præsten.

»Altsaa burde jeg strax idag have gaaet til Huusmandskonon!« svarede Naomi.

»Saaledes maa man ikke anvende det!« sagde Hr. *Patermann*. »Hertillands er Fattigfolk lumpent Pak, sammensat af Løgn og Kneb. Her kan man ikke handle som i de østerlandske Historier!« og han lo, thi han havde sagt noget morsomt.

I Huusmandskonens fattige Baghuus, hvor den eneste Ko stod bunden til Krybben, laae en Døende paa Straaknippet; en gammel * 170 Sæk laae over hans Fødder. Ingen var hos ham uden Koen, som strakte sit Hoved over Rækværket De magre Fingre legede kraftløst med hverandre.

Døren gik op, og Huusmandskonon kom med en lille Potte Vand, stillede sig foran ham, og halv skjændende, halv grædende klagede hun: »Herre Jesu dog! nu ligger han og dør for mig, elendige Menneske! Det har jeg, fordi jeg lod ham faae Lov til at ligge her inat. Døden stod ham jo ud af Øinene, da han kom iaftes. O Gud hjælpe mig!«

Den Døende løftede Hovedet lidet og ligesom smilte; han lukkede derpaa Øinene igjen.

»Frøkenen vil ikke komme!« sagde Konon. »Det vidste jeg nok, og Præsten blev gal over det! jeg faaer nok det at høre!«

Den Døende sukkede dybt. Med eet reiste han sig halv op, pegede paa den sammenbundne Kramkiste og saae paa Konon.

»Skal jeg lukke den op?« spurgte hun.

»Ja!« hviskede han.

Pludseligt bleve hans Øine klarere, han strakte Hænderne fremad, thi *Naomi* stod foran; hun var traadt ind af den aabne Dør.

»Jeg har seet Dig før!« sagde hun, »altid naar vi mødtes, hilsede Du mig saa ærbødigt. Altid saae Du saa underligt paa mig. Er det Vand, Du giver ham?« spurgte hun Konon. »Skaf noget bedre!«

»Ja, han kunde have godt af en Taar Brændeviin!« sagde Konon, »men der har ikke været Draabe i mit Huus hele fjorten Dage!«

»Kjøb Viin!« sagde *Naomi* og gav Konon Penge. Hun saae med forvirrede, dumme Øine paa hende og blev endnu nogle Øieblikke.

Graaspurvene fløi ind paa Steengulvet, qvidrede og fløi igjen. Den kolde Vind blæste gennem Muursprækkerne. Det var, som om den Døende oplivedes, og der kom Ord fra hans Tunge!

»Maa jeg see paa Dig, *Naomil*!«

»Du veed mit Navn!«

»Jeg vidste det, før Du selv kjendte det!« han saae paa hende med den Sørgendes Smil. »Jeg har baaret Dig paa mine Arme, men Du kan ikke huske den gamle *Joel*!«

»Jeg saae Dig før!« sagde *Naomi*. »Men Du kom aldrig op paa Gaarden!«

»Jeg maatte ikke,« sagde han, »og jeg vilde ikke!«

»Hvad har Du at sige mig?« spurgte hun.

Han pegede paa den aabne Kramkiste. Hvad gjemte han deri?

171

Hvad havde han at sige? - Kunde Du forstaae den foragtede Graaspurvs Qviddren, da hørte Du, hvad den og *Naomi* fik at høre! fattede Du Tonerne, som den kolde Foraarsvind blæser paa sin Pansfløite, den faldefærdige Pindemuur*, da vidste Du, hvad der gjorde *Naomi* tankefuld, hvorfor hun paa Tilbageveien kun red Fod for Fod gennem Kratskoven til Herregaarden.

»Er ikke Jødedømmet Christendommens Fader, en omvandrende *Oedip*, der spottes af den yngre Slægt!« Mon det var det hun grundede over, eller maaskee Præstens Foredrag idag om den barmhjertige Samaritan. Hendes fine Fingre vendte Bladene i en Bog, og Øiet stirrede deri med en Begjærlighed som Guldsmagerens, naar han stirrer i Smeltediglen, hvor Pulverne blandes. Var det *Balles* Lærebog, eller Psalmebogen, den nye, forbedrede Udgave, hvoraf prosaiske Hænder have plukket Poesiens duftende Blade? Formatet var for stort,

Bindet for gammelt og Bladene kun Papir med afbleget Skrift Det var den høifornemme Frøkens Arvepart paa Mødrene Side. Der stod Vers og Tanker deri, og mellem Bladene laae nogle løse Papirer.

»Er det en Skam at tilhøre et verdensberømt Folk!« var hendes Tanke. »Min Moders Fader har været rig. Joel var hans Tjener, hans gamle, tro Tjener. Da jeg var forladt, da Alt laae i Ild og Aske, gav han mig et Hjem, her hvor det er og maa være. Det gamle, trofaste Hjerte!« Taarerne trængte frem i hendes Øine, de knustes mellem de mørke Øienhaar.

»Frøken, han er død!« raabte Bondekonen, som paa Strømpesokker kom løbende efter hende.

Naomi holdt stille.

»Er han død!« sagde hun. »Siig mig, hvad sagde han til Jer, da I sendte Bud efter mig?«

»Han sagde kun det, at jeg maatte hente Jer, før kunde han ikke døe! jeg vidste, at I var idag hos Præstens -«

»I har ikke forstaaet ham!« sagde *Naomi* med Kulde. »See, derfor har I baaret Eder saa taabeligt ad! I sender Bud efter mig, som aldrig har talt med ham før. Jeg kjender ham ikke! I vil faae megen Utak derfor, dersom man faaer det at høre paa Gaarden! men jeg skal tie, det lover jeg Eder, vær bare selv taus! Siig Fogeden, at Manden er død«

»Herre Gud, kjendte I ham ikke?«

*
- 172

»Jeg!« sagde *Naomi* og saae paa hende med et iskoldt Udtryk, »Hvorfra skulde jeg kjende den gamle Jøde?«

Og hun red bort, men hendes Hjerte slog voldsomt.

»Stakkels *Joell Gud* har jo fornægtet Dit Folk, saa kan vel jeg ogsaa fornægte Dig!« og hun tog Bogen frem, som hun havde skjult, og læste i den, sporede derpaa Hesten og jog afsted til Hjemmet.

Den fattigste Bonde har sin Grav i Kirkegaardens indviede Jord; kan hans fattige Slægt ei skjænke ham et Kors paa Graven, saa spænder den dog et Stykke Linned ud mellem Vidieqviste og skriver med Blæk derpaa hans Navn og Dødsdag. Den ærlige *Joel*, som bar Spaanæsken med sin Herres til Kul brændte Legeme, for at give det en indviet Grav, fik selv en udenfor Kirkegaardens Steengjærde, hvor den fattige Huusmandskones Ko græssede ved Stien. I fire Dage saae man endnu Spor af det hvide Sand, hun havde strøet paa Graven, men siden kastede Ungdommen, i hvem endnu det onde Dyr stikker, Stene paa den, thi de vidste, at der laae en Jøde. Og de foragtede Graaspurve satte sig paa Stenene og qvidrede deres Sang, og de kolde Foraarsvinde blæste paa deres Pansfløite: det faldefærdige Gjærde.

Der er noget magnetisk i Læsning; vi see paa de sorte Bogstaver, og gennem Øiet stiger et levende Billede ind i Sjælen; det griber os som den mægtige Virkelighed *Naomi* læste i Bogen og Brevene, og Huset, som engang sank i Kul og Aske, stod atter opreist med de gamle, snirklede Skabe, Indskrifterne paa Dørkarmen: »Jerusalem, glemmer jeg Dig, min visnede Høre jeg glemmer.« De deilige Levkøier duftede, og Solen skinnede ind igjennem Lysthusets røde Glas, hvor Strudsægget hang under Loftet.

Den gamle Grevinde havde dog talt Sandhed om hendes Moder, men hun havde ikke fortalt om Nordmanden, der aflurede deres Stevne og selv i den mørke Nat i Grevens Sted sneg sig ind til den Ventende, og der var tyst, som naar Ormen overgnaver Stilken, der holder den modne Askefrugt. Da kom den rette Beiler, og Bagvaskelsens Sange blev gyldige Beviser. Vel er Kjærligheds Lykke stor, men Kjærligheds Smerte er større. Den smukke *Sara* græd, som *Susanna*, *Hilkice* Datter, men ingen *Daniel* vidnede: »jeg er uskyldig for hendes Blod.« Der stode mange indholdsrige Commentarer derover, men egentlig Læsning for en Confirmand var det ikke.

»Nordmanden er *Naomis* Fader!« stod der med zittrende, bleg Skrift; den gamle *Joel* havde skrevet det. »Det var et Snigmord paa Dit 173 uplettede Rygte, stakkels *Sara!* Forskudt, med Had til Dit Barns Fader, havde Du dog kun ham, i hans Arme faldt Du med Forbandelser, og han har trykket Dødsstilhed paa Dine Læber; men Dine Klager have vakt den onde Aand i ham; Du er dræbt af ham! Israels Gud er en stræng, en hævnende Herre paa Børnene i fjerde Led!«

»Nordmanden er min Fader!« sagde *Naomi*. »Det er jo en Vished? O min Moder! ja ved Dig hører jeg hiint forskudte Folk til! Den Vished kan Intet rokke!« Hun stillede sig for Speilet. »Jeg har ikke Nordboens blonde Haar og blaae Øine, jeg har Intet, som betegner, at jeg er født under Nordlys og Taager. Mit Haar er sort, som Asiens Børn eie det! mit Øie og mit Blod sige, at jeg tilhører en varmere Sol!«

Og hun læste i det gamle Testamente med en Begjerlighed, som den Adelstoltes, der læser i sin

Stamtavle. Hendes Hjerter slog stærkt ved de kjække Qvinder, som Skriften taler om: den *modige Judith* og den forstandige *Esther*.

»Min Moders Folk var et oplyst, seirende Folk, da Norden kun eiede Horder af Vilde. Hjulet har dreiet sig!«

»Den naadige Frøken er en Antichrist i Troen!« sagde Hr. *Patermann* ved Timeunderviisningen, og virkeligt kunde hendes Spørgsmaal sætte en bedre Geistlig, end han var, i stor Forlegenhed Overladt til sig selv, skjøde hendes Tanker dristigt, tidt altfor dristigt, frem. Sin Omgivning oversaae hun, og det var hende en kjær Glæde at opponere mod den fromme Sjælesørger og bringe ham ud af det, som tidt var Tilfældet. Hun vilde vide, hvad *Mohammed* havde lært sit Folk, hun vilde høre Braminernes Viisdom, som den forkyndtes ved Ganges Bredder. »Alt bør man kjende for at vælge det Bedste!« sagde hun. »Den Syge og Svagelige tør man ei give uden hans bestemte Ret, men jeg er stærk nok til at nyde af dem alle!«

Ved slig en Tiltale neiede Hr. *Patermann* og tænkte i sit Hjerter: »kommer Nogen i den evige Ild, saa bliver det hende!« Og Alt hvad der ikke var godt ved *Naomi* blev forebragt den gamle Grevinde; og hun meldte igjen Sønnen Alt. Gouvernanten, der slet ikke passede til at lede og udvikle *Naomi*, var ogsaa gaaet over i Grevindens Tjeneste, som Forelæserinde, Pleierinde og Conversationsperpendikel. Længe havde hun ogsaa holdt paa *Naomi*, men da denne gjorde sig lystig over hendes tyske Poesier, gik hun over til Modpartiet. Hvad Herrens Engel spaaede *Hagar* om Sønnen, hun skulde føde, syntes at hvile over *Naomi*, som det hvilede over *Ismael*: »han skal blive et vildt 174 Menneske; hans Haand skal være imod Alle, og Alles imod ham!« Hvad Grevinden, Præsten og Gouvernanten angik, da stode de haardt nok imod »Jeg veed vel,« sagde *Naomi*, »at, damper Mosen, kan der let samle sig mørke Skyer. Men jeg finder just Interesse ved Uveir, ved et saadant arrangeret Uveir! Mine Herrer ville de være! Greven alene er min kongelige Herre! blive de mig for utaalelige, spille de *Hamans* onde Rolle, saa er jeg dristig som *Esther*, og naar man mindst venter det, træder jeg frem for ham. Det var en mægtigere Haand end den blonde *Ludvigs*, som førte Pennen, da min Person blev beskrevet paa Passet, som den Klynkepeer, den Dreng i Odense, skulde have havt!« Og hun læste igjen om *Abrahams* rige Hjorder, om *David*s Seire og *Salomons* Pragt.

Paa Roms Forum staaer en Ruin af et hedensk Tempel, og midt i dette, mellem de høie Marmorcolonner, er bygget en christen Kirke; det Gamle og det Nye holder her gjensidigt paa hinanden, men Beskuerens Blik dvæler især ved Tempelets Rester, saaledes ogsaa *Naomis* Tanke ved Jødedømmet, idet hun betragtede det som sammenbyggt med Christendommen. Medens i Almindelighed hos Ungdommen Phantasien forvandler hver Mythe til Virkelighed, begyndte hos hende den *straussiske* Fordunstning, som opløser alt Historisk i Myther. Der udviklede sig hos hende en Anskuelse i Religionssager, som den i vor Tid begynder at udtale sig hos Enkelte i Tydskland, en Art Fritænkeri. Skulde man forresten nøiere bestemme hvad hun i Confirmationsaaret egentlig var, da vilde man rigtigere kalde hende Jøde, end give hende Navn af Christen. Prægtigere stod for hende den tordnende, strængtdømmende *Jehovah* end den milde Aand, som vi kunne tilraabe et »Abba, Fader!« Hvad hun læste om i det gamle Testamente knyttede hun sammen med sine Barndoms Erindringer, og hun tænkte paa *Joel* paa den sidste Samtale med ham.

Paa hans Grav græssede Huusmandskonens Ko, da hun første Gang gik forbi Stedet. Hun saa ind over Steenhegnet og smilte.

»Derinde eller herude -? Ormene gnave dem dog lige godt! Bibelen forkynder Opstandelse, og Bibelen er Guds egne Ord, siger man mig; men i den samme Bog staaer ogsaa: »En Sky farer hen og forsvinder, ligedan skal ei heller den, der nedstiger i Graven, komme op igjen!«* Det maa jo ogsaa være Sandhed, thi det staaer i Bibelen! Jeg * 175 maae troe det Ene, saavelsom det Andet. Der er ingen Udødelighed, staaer der. *Jehovas* fuldkomneste Skabning maa, som Menneskets Værk, falde hen i Støv, ophøre tidligere end selve Statuen, Støv har formet; alle Skabninger, alle Kloder henfalde, om end Millioner Aar hengaae, de maae falde! eensom svæver *Jehovah* over sine Værkers Ruiner, eensom over et Chaos, som han jo fra Evighed gjorde det! »Som Skyen farer hen og forsvinder, skal heller Ingen opstaae af Graven!« har Bibelen sagt mig: »mine Dage flyve hen som en Væverskytte og ere forsvundne uden Haab!« altsaa leve hurtigt, men leve! indaande Glæde og briste i et Nu!« -

Søndagen derefter raslede Atlasket henover Gulvet af den pyntede Kirke, hvor Granerne hang i Guirlander, og de røde Altarlyk brændte. *Naomi* stod øverst; hun var den Første af Confirmanderne, altsaa den Bedste. Ingen svarede som hun, Ingen gav bedre end hun Beviset paa at have lært sin Christendom.

Karreten rullede fra Kirken; Hjulsporet gik over *Joels* Grav.

»Idag har jeg svoret til de Christnes Fane!« sagde *Naomi* tankefuld »De have opfødt mig dertil, de have givet mig at spise og drikke, for at jeg skulde være En af deres. En Overløber bliver straffet, veed jeg. Nu, om man staaer ved Rytteriet eller ved Fodfolket, bliver vel eet og det samme, naar det kun er een Konge man tjener!« Hun blev tankefuld. »O Gud, jeg er ogsaa saa ene i denne Verden!« sagde hun, og Vandet trængte frem mellem de mørke Øienhaar.

Tjeneren kaldte hende til det festlige Maaltid. Hr. *Patermann* førte den gamle Grevinde tilbords. *Naomi* var i Atlask, med den røde Rosenknop ved det bankende Hjerte.

176

XI

Schöne Bilder, schöne Sachen,
Halb zum Weinen, halb zum Lachen,
Wie sich's dreht und steht und geht;
Kommt und seht.

F. Rükert.

Ligesom den fattige Kone altid for Nemhedens Skyld har siddende paa Tenen en lille Traad, som hun kan knytte sit nye Spind til, saaledes har Almuesmanden i sin Brevstiil altid en bestemt Traad at begynde med og udspinde videre: »Jeg er frisk og vel og ønsker at høre det samme fra Dig!« skjøndt denne Begyndelse tidt aldeles modsiges ved det Følgende i Brevet. Saaledes begyndte da ogsaa den ærlige *Peter Wiks* Svar paa *Christians* Skrivelse; Resten lød, som følger:-

»Naar tog Du ind at blive gal paa?« skrev han. »Sæt mig ikke alle Klude til, før der er Ladning ombord! See vel til, at Du bevarer den Smule, Du har i øverste Etage! forresten er jeg Din indtil Døden tro Ven.

Peter Wik Eier og Fører af Skibet *Luzie*

.«

Vennens Haand slaaer haardere end Uvennens! og havde *Peter Wik* dog ikke nogen Ret? *Christian* kunde ikke ganske nægte det, og han var saaret, men ikke krænket, som da *Naomi* i Vrede forlod ham, fordi han ikke blindthen fulgte hendes eventyrlige Planer. Hans Selvfølelse var bleven vakt, og det fortrød ham dybt, at han ei havde kastet hendes Penge til hende. Nu havde han hundrede kjække Svar, han vilde have givet! Morgen efter var det, at han kun saae en Gruushob, hvor Hjemmet var, han hørte den forladte Moders Klage og gav hende det Halve af Pengene, de kunde vel erstattes igjen ved Gunst eller Gave, ved egen Flid; det var den øieblikkelige Tanke. Tag et Raad af Din Ven, men aldrig en Gave, som Du ei kan give igjen.

177

Sandheden heraf følte han dybt og tilbagekaldte i sin Erindring, hvor ofte *Naomi* var traadt ham kold og haard imøde. »Jeg elsker hende ikke mere!« sagde han. »Hun er smuk, men det er det Hele!« og dog dvælede hans Tanker altid ved hende, dog drømte han, hvorledes hun havde siddet ved hans Seng, rakt ham Haanden, og hvorledes han engang trykkede sit Kys paa hendes Kinder. Det var en deilig Drøm. Halvdelen af *Naomis* Penge havde han givet sin Moder, det var Lænnen, som trykkede, og dobbelt tung laae den, thi hans Moder var jo dog ikke ble ven lykkeligere.

I Huusmandens fattige Kammer sad hun med sit lille Barn. Mandens rige Slægt havde aldrig været hende god, nu var jo Baandet hævet, meente de; Barnet vilde de tage til sig, men det vilde hun ikke slippe, og derfor talte hun haarde Ord i sin Fattigdom. *Niels* sad ved Bordet og hørte derpaa.

»Saa kan Du jo tage Din Skrædder igjen!« sagde han. »Hundrede Rigsdaler løb han da af med -!«

»Han fik mange flere!« sagde *Maria*, »men han gav sit Liv og Blod derfor!«

»Han tog sig nok iagt!« sagde *Niels*. »Du skal ikke troe, at han er død jeg har seet ham for Aar og Dag siden. Han kom jo om Aftenen til Gaarden, og Fa'er gav ham en Hundred- eller Halvhundreddalersseddel, for at faae ham ud af Landet! Klynk derfor ikke for ham! Du kan blive Madame endnu!«

»Herre Jesus, hvad siger Du, Barn!« sagde *Maria* med foldede Hænder.

»Jeg siger, at Du skal ikke tale ondt om min Slægt, fordi den ikke vil føde Dig! Du har jo Ingenting bragt i Huset, saa kan Du vel ogsaa gaae bort uden Noget! Din første Mand er ilive, Du kan vel nøies med ham!«

»Vor Herre være os naadig!« sagde *Maria* og lyttede med tungt Aandedrag til hvad *Niels* fortalte. »Du er et ondt Dyr!« sagde hun. »Ikke et sandt Ord gaaer fra Din Tunge!« og hun brast i en hæftig Graad.

I Odense var ankommet en Beridertroupe, der vilde gaae til Kjøbenhavn. De smukke Mennesker, de prægtige Heste bleve meget omtalte; *Christian* og flere Dilettanter assisterede dem.

Naomi og den gamle Grevinde vare i Odense. De vare Begge fyldestgjorte. Den eneste Dame i Selskabet havde noget saa anstændigt, 178 som Grevinden kaldte det, at man slet ikke blev forlegen ved at see paa hendes smukke Lemmer; hun stod med vaiende Fjer i Hatten og Faner i hver Haand, medens den sorte Hest syntes at flyve. *Naomi* misundte hende dette Øieblik. Mændene vare Alle saa herligt udviklede, muskelstærke og kraftige; de sværeste Kunster syntes en Leg, og dog sagde man, at der var En endnu mere udmærket mellem dem: *Ladislaus*, en Polak paa 21 Aar. Hans Mod skulde gaae til Forvovenhed, forsikkrede man; nylig var han kommet op af en svær Sygdom, derfor kunde han endnu ikke vise sig for Publikum. Han ledte en af Hestene frem, og Alles Opmærksomhed var henvendt paa den virkelig idealsk-skønne Mand, hvis Ansigt Sygdommen havde gjort magert og guulblegt, men Trækkene vare saa kjække, overmodige kunde de kaldes. De sorte Øienbryn forøgede just det dristige Udtryk, men Øinene vare saa uendeligt sorgfulde, muligt Spor endnu af den lidende Tilstand, han havde været i. Han var dem Alle interessantest, skjøndt man slet ikke havde seet Prøver af hans Kunst. Rygtet glemte da ikke at udsprede Historier om ham, at han var af Adel, at han havde ved et Vaadeskud dræbt sin Brud, Andre vilde vide, at han for en Duel havde forladt sit Fædreland; en Tredie sagde, at han af Kjærlighed til en smuk Beriderske havde forladt sit rige Hjem, og at hans Brud var nylig død! Alt var Gisninger, som Rygtet gjorde til Vished, men hvorledes det nu stod eller ikke stod, interessant var den blege, alvorlige Kunstberider.

»Ja, han har været meget syg!« sagde Grevinden, »og hvad Pleie kan det stakkels Menneske have havt! jeg føler det, som veed hvad Sygdom er! det maa være et skrækkeligt Liv, saaledes intet Hjem at have, jage afsted fra Land til Land; ikke engang at kunne faae en Smule Havresuppe!«

»Det er et lyksaligt Liv!« sagde *Naomi*. »Jeg kunde misunde hende med de vaiende Faner og bølgende Fjer!«

»Tilslidst knække de dog en Arm eller et Been!« sagde Grevinden, »de blive ulykkelige Krøblinge, hvis de ikke døe!«

Naomi rystede med Hovedet og tænkte meget paa den smukke Berider *Ladislaus*. Med *Christian* havde hun ikke talt siden hiin Aften, da hun i Vrede tog bort fra Vertshuset; naar hendes Øine hvilede paa Berideren, fæstede han sit Blik paa hende; »*Amor et melle etfelle est fecundissimus!*« siger *Plautus*; i *Christians* Hjerter stod Sandheden heraf

Naomi og den gamle Grevinde havde faaet Plads tæt ved 179 Orchestret, Hr. *Knepus* talte med den naadige Frue, *Christian* maatte gjøre sin Compliment, men til *Naomi* sagde han ikke et Ord Forestillingen var næsten forbi, da bøiede hun sig halv over mod ham. »Følg med denne Troupe som Capelmester!« hviskede hun. »See nu er der en Leilighed!«

»Hvad vandt jeg derved?« spurgte han med haard Stemme, thi hans Hjerter var alt blødt som Vox, han kunde have bøiet sig i næste Nu, for at kysse hendes Haand og bede om Tilgivelse for hver vred Tanke.

»Du vandt i det mindste, at Du skiftede Climat!« sagde hun koldt og talte ei mere til ham.

Ja Climatet, det var Hjælpethemaet i Conversationens evige Stridsconcerter i det grevelige Hjem. Lad Poeter og Patrioter synge og sige saameget de ville om Danmarks Deilighed, *Naomi* erklærede dog, at vi leve i et usselt Clima. »Havde Himlen tænkt paa,« sagde hun, »at vor Beundringssands for Naturen skulde have hævet sig til denne Potens, da vare vi ganske vist, som Sneglen, blevet skabte med Huus paa Ryggen, og vi havde været frie for den evige Passen paa Kapper, Kaaber og Parapluier, som nu udgjøre en kostbar Deel af vor Person. Vort Aar bestaaer, som i de tropiske Lande, af den tørre og den vaade Tid, kun med den Forandring, at den tørre hos os er om Vinteren, og det er Kulden som binder, den vaade Tid derimod kalde vi Sommer, og den giver os friske, duftende Skove, som vi med Ret ere stolte af; den skaber de deilige Skyformationer, som ikke nok blive beundrede, da Mængden ikke seer saa høit. Vi kunne endnu faae deilige Sommerdage, hedder det ind i September, men kommer der da heller Ingen, saa trøster man sig med, at nu er det for seent paa Aaret til at kunne forlange stadigt Veir. Det er godt, at det Onde kommer ned »Naar bare vor Herre vil give os en god Regn, det seer ellers sørgeligt ud for Landmanden!« Denne vor egentlige Nationalsang synges hver Sommer, naar Jorden ikke staaer i en Velling. Mennesket, som to eller tre Gange i sit Liv bedrager sin Næste kalde vi, og med Rette, et slet Menneske; Sommeren derimod, som lumskelig gnaver paa vor Sundhed, Sommeren, der ikke et Par Dage er at stole paa, saa man altid maa føre sit Sneglehuus med sig, tør vi derimod ikke kalde slet. Vi skulle tænke paa Bondens Fordeel, ikke paa vor Glæde! siger man altid til mig, men Bonden er jo heller ikke fornøiet; er det virkelig for ham et daarligt Aar, da siger han, og har Grund dertil: Herregud, 180 iaar faae vi Ingenting! men er Høsten velsignet, da sukker han ogsaa: Herre Gud, ja nu er der saa meget, hele Landet over, at man faaer Ingenting for det! Han klager og klager! skulde vi da ikke have Lov dertil, vi, som have Sands for Naturskønhed, ak, den er hos os flygtig som Regnbuen, i det mindste see vi dem begge under samme Betingelser - altid med en Byge over Hovedet!«

Det var *Naornis* Anskuelser. Fædrelandskærlighed eiede hun ikke, sagde den gamle Grevinde, og Christendom havde hun ikke heller, forsikkrede Herr *Patermann*. Kunde han end ikke gjøre hende til selve Antichristen, saa erklærede han hende dog i Forhold til denne som en qvindelig *Jean Baptist*, der tydede paa hiins snare Fremtræden. I religiøs Henseende var hendes Anskuelse hverken ascetisk eller hellenisk, snarere var hun en forudflyvende Partigængerske af »det unge Tydskland«; man vil indvende herimod, at hun intet Indblik havde i Philosophien, men man behøver kun ganske homøopathisk at have nydt den, for at være saa god som største Delen af denne Skole, kun at man eier Veltalenhed, samt veed og tillige følger det saakaldte ellefte Bud.

Hr. *Patermann* brummede den gamle Vise: »ein schlechter Christ!« og den gamle Grevinde sang sit: »Danmark, deiligst Vang og Vænge!« og meente, at intet andet Land overgik vort; hun kjendte rigtignok intet uden det.

»Jeg er ingen Digter, som synger for at faae Dannebrogssorden!« sagde *Naomi*, »jeg er ingen patriotisk Taler, som vil have Plads i de Danskes Characterbog: Statscalenderen; hvad der er smukt erkjender jeg, og gjorde de Andre ikke formeget deraf, vilde jeg maaskee ogsaa være begejstret!« Det var Sandhed, hun beundrede maaskee mere end hine den grønne, duftende Skov, de dristigt formede Skyer, Havet og Kæmpehøiene med de blomstrende Brombærranker, men hun vidste ogsaa, at der fandtes større Skjønheder i Guds Verden, og at Climaet hos os er elendigt.

»Du skulde rigtig reise hen, hvor der var bedre!« blev saaledes altid Grevindens Omqvæd til *Naomis* Climavise.

»Jeg tænker ogsaa paa det!« var Svaret.

Saaledes gik Sommeren 1819; en Reise, rigtignok en ganske lille, et Vinterophold i Kjøbenhavn forestod. *Naomi* skulde være i et med det grevelige beslægtet adeligt Huus, hvor alt Rigt og Prægtigt mødtes, hvor naturligviis ogsaa Landets skønne Aander kom, hvis 181 Humor og Aand oftest i slige Kredse betragtes som et Slags offentligt Springvand; de blive indbudne for at lade det springe for de andre Gjester. *Naomi* glædede sig især til denne aandige Skueret, ja var alene lykkelig ved Tanken om Overgangen fra Sygestuen til Selskabssalen, fra Hr. *Patermanns* Taler til Skuespil og Opera. Nu var hun jo Dame, hun saae sin Skjønhed, hun begreb sin Forstand, men det faldt hende dog ikke ind, at hun i det høitfornemme Huus kun havde disse to at støtte sig paa, eftersom Stamtavlen manglede.

»Endelig skal jeg da begynde at leve!« jublede hun. »Endelig slipper jeg da ud af Bastillen!« Om vi for hendes Lykkes Skyld skulde ønsket hende, at hun idetmindste havde blevet der eet Aar endnu - ja, det vil Tiden lære.

182

XII

»Hep! hep!« ein Spottruf, dessen man sich neuerer Zeit bei tumultuarischen Auftritten gegen die Juden bediente. - Unerwiesen ist es, dass der Ruf schon bei den Judenverfolgungen des Mittelalters angewendet worden sei, und die Deutung durch *Hierosolyma est perdita*, wovon die Anfangsbuchstaben das feltsame Hep allerdings gebildet wurden, ist eine völlig verunglückte. Wahrscheinlich ist Hep das landschaftliche Wort für eine Ziege und soli auf eine spöttische Weise den bärtigen Juden bezeichnen. Sonderbar bleibt es, dass sich dieser Ruf selbst über die Grenzen unseres Vaterlandes verbreitete, z. B. in Kopenhagen.

Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste.

Ud paa Aftenen den 4de September 1819 rullede *Naomi* ind i Kjøbenhavn. Hvilket Liv, hvilken Bevægelse i Gaderne, dobbelt slaaende, naar man kommer fra Provindserne. Saa levende som her var, syntes det heller aldrig for, under de tidligere Besøg, at have forekommet hende. Alle Mennesker vare i stor Bevægelse, som Blodet i en Febersyg. Enkelte Folkesværme stimlede sammen i Sidegaderne, Soldater joge forbi, som vare de Stafetter, der bragte Depescher til det kongelige Sommerslot. Det Hele bebudede noget Usædvanligt.

Naomi lod Glasset i Karreetvinduet glide ned og stirrede ud Østergade, som de skulde igjennem, var aldeles spærret af Mennesker; vilde Skrig lode, Ruder klirrede, der faldt Skud. Kudsken maatte dreie af til een af Sidegaderne. Et Par ældre fyenske Damer, som gjorde Reisen med *Naomi*, kunde neppe aande af Skræk.

»Hvad er det!?« raabte *Naomi* ud af Vognen; Lygten oplyste ganske hendes Ansigt. En Karl af den simplere Classe stirrede paa hende.

»Hun hører ogsaa til *Moses's Familie!*« sagde han, »det er nok en heel Jøderede, der kører bort!«

»Hep, hep!« skreg en vild Skare, som strømmede til; Karlen rev Karretdøren op og kigede derind; *Naomi* stødte den modsatte Dør 183 op og sprang i sin første, øieblikkelige Forvirring ud paa Gaden; Kudsken derimod smældede med sin Pidsk og kørte til; et Par Husarer med dragne Sabler trængte ind paa Skaren, midt i hvilken *Naomi* stod; hurtigt samlede hun sin Fatning, tilbageholdt sit Skrig og lod Sløret falde for sit Ansigt, idet hun endnu ikke vidste mere, end at her var et Folkeopløb.

»For Guds Skyld kom!« hviskede en Stemme tæt ved hende; en Mand greb hendes Haand, drog hende ud af Vrimlen og ind i den nærmeste Forstue.

»Her er smult Vande,« sagde han, »nu stikke vi over Gaarden, og saa er Jomfruen som i sin Moders Dragkisteskuffe!«

»Hvem gjælder dette Opløb?« spurgte *Naomi*.

»Det er Deres Folk, de ville have overbord!« svarede Manden og nævnede nu et Navn, af hvis Familie han antog hende at være, og med hvilken han havde et Slags Bekjendtskab. Gjennem Gaarden kunde han føre hende til dette Hjem.

»Jeg er ingen Jøde!« sagde *Naomi*

»Saa lyver s'gu' Flaget!« svarede Manden. »Jeg saa Dem jo ogsaa springe ud af Vognen. Mit Navn er *Peter Wiky* mit Skib ligger i Nyhavn. De kan roligt betro Dem til mig!«

Naomi smilede. »Vi have engang før reist sammen over Isen fra Sverrig!« sagde hun.

»Javist! da var der ingen Bjælker under!« Nu vare de gamle, gode Bekjendte.

Hun nævnede ham det Sted, hvor man ventede hende, og de gik igjennem en af de mindre Sidegader.

»Det er en god Tid for Glarmestrene!« sagde *Peter Wik*. »Der gaaer flere Vinduer end Jødernes! ja, de have det godt, som boe paa Qvisten. Der har jeg ogsaa mine Qvindfolk. Ja, jeg har to med, som skal see Byen, eftersom jeg kun ligger her et Par Dage. Drengen er her ogsaa; ja nu er han løbet op og kan bedre knibe paa Violinen! deroppe sidde de!« og han pegede paa een af Sidebygningerne.

»Er det iaften at Urolighederne ere begyndte?« spurgte *Naomi*

»Ja det er! men de lægge sig nok ikke saa gesvindt. I Hamborg har de begyndt med Commercen, og det er gaaet som en Løbeild hertil; nu siger man, at der ligger paa Rheden to Skibe med Jødefamilier, som ville nedsætte sig her i Byen. Løgn er det, men Folk troe det alligevel!«

184

Idet han talte strømmede en Vrimmel af Mennesker fra den nære Hovedgade ind i den, hvor de vare, og spærrede dem Veien; enkelte Skud faldt *Peter Wik* stod et Øieblik tvivlrædig. Nu hørte han en Flok Drenges jage lige imod dem. Tæt ved klirrede Ruderne.

»Jeg troer, at vi ere slupne fra Asken og ind i Ilden!« sagde han.

»Men vi maae igjennem!« meente *Naomi*

»Ja, naar vi kun ikke faae en Steen i Nakken!« sagde *Peter Wik*. »Jeg er bange for, at ikke alle Stenene komme fra Gaden. Der kan nu saa grumme let falde een fra Gjenboens Loft Disse Landorkaner ere værre end de paa Søen! Hvad jeg troer var det bedste er nok, om Frøkenen vil tage tiltakke med mine Fruentimmers Selskab, medens jeg skaffer en Karreet fra Vognmanden.«

Trængselen for og bag tog mere og mere til, idet de smaa Stræder, som forenede Hovedgaden med denne, ligesom Canaler afledte her den overvældende Mængde.

»Dersom Frøkenen vil holde mig i Kjoleskjødet,« sagde *Peter Wik*, »saa skal jeg være Lanterne!« og de steg op af den mørke, smalle Trappe. Han bankede paa en Dør, og en qvindelig Stemme spurgte frygtsomt, hvem det var. »Mig, Din Gaas!« sagde *Peter Wik*, og de traadte ind i det lille Værelse.

Luzie stod med Lyset i Haanden, hendes Moder, halv bondeklædt, sad med Værtinden og *Christian* ved det tarvelige Aftensbord

»Visk en Stol af til Frøkenen!« sagde *Peter Wik*, »nu skal jeg hente Kjøretøjet!« og han sprang afsted fra det lille Selskab, hvor den gjensidige Forundring omtrent var lige stor. Alle Tre havde imidlertid reist sig op, men endnu ikke sagt et Ord.

Naomi bad om Undskyldning for den Uleilighed, hun gjorde, og fortalte sit Eventyr; først da ble ve de Andre lidt mere meddelelige.

Alle vare de i Angst, men især *Luzie*, der med Moderen første Gang var kommet til Kjøbenhavn, for dog ogsaa at see den prægtige By. Enken, de boede hos, var en gammel Veninde af Moderen; de To havde i deres unge Dage tjent i Gaard sammen. *Peter Wik* havde taget dem og *Christian* med, eftersom hans Ophold her kun blev en 8-14 Dage; den halve Tid var alt hengaaet

Som Paris i Julidagene har forekommet den rolige Nordbo, syntes Kjøbenhavn disse stilfærdige Provindsbeboere; men hvilken *Rigdom* og *Pragt* havde de dog her seet! det afgav Stof nok til Tale for et heelt Liv. De kongelige Stalde med Marmorpiller og hvælvet Loft 185 overgik langt hver Landsbykirke, de kjendte. Børsen med alle dens Boutiker, der ordentligt dannede to Gader, var jo en lille By under Tag. De havde seet Kongehuset seile med Musik gjennem Canalerne i Frederiksberg Have; de havde været ombord paa et Linieskib, der var saa stort og vildsomt, at man der ret kunde gjøre sig en Forestilling om Noæ Ark, som rummede alle Jordens Dyrearter.

Alt dette blev meddeelt *Naomi* i et Slags Taleduet mellem Moder og Datter, men Moderen havde første Stemme, der afbrødes kun ved et enkelt Skrig fra Gaden, eller ved Lyden af Hestenes Hov, naar Patrouillerne rede forbi; da korsede hun sig og udaandede sagte et »Herre Jesus!« *Luzie* kunde ikke noksom betragte *Naomi*, om hvem *Christian* havde talt saa meget

Næsten en Time gik, men *Peter Wik* kom endnu ikke tilbage. Det var vist vanskeligt at faae en Vogn. Alt syntes igjen stille udenfor. Man ventede forgjæves. Hver Vogn, der lod sig høre, troede man var den bestilte, men de rullede Alle forbi. Forgjæves begyndte man paa en ny Samtale; den vilde ikke ret gaae; uroligt stirrede de til Døren, men *Peter Wik* kom ikke. *Naomi* begyndte at finde det uhyggeligt heroppe hos de fremmede Mennesker paa det lille, snevre Kammer.

Vægteren raabte Elleve; endnu sad de i deres Eensomhed

»O Gud!« sukkede *Luzie*, »om de har skudt ham. Hvor let kunne de dog ikke skyde feil!«

»Det er jo med løst Krud!« sagde *Naomi*. »Forresten er jeg ikke længere bange for at gaae, naar kun *Christian* vil følge med mig!«

»Nei, nei!« sagde de Andre, »det gaaer ikke an! lad os dog endnu vente.«

Værtinden bragte et Spil Kort, for at de kunde fordrive Tiden med det.

»Men om *Christian* gik ned og saa efter ham,« sagde *Naomi*. Han var villig dertil og lovede at komme snart tilbage.

»For Guds Skyld, tag Dig iagt!« sagde *Luzie*. »O, jeg er saa angst for ham!«

»Det er jo et voxent Menneske!« sagde *Naomi*, »kjender jeg ham ret, gaaer han nok ikke længere end ned i Gadedøren!« Det var imidlertid ikke Tilfældet.

Fruentimmerne vare nu alene.

»Hør, Vægteren piber!« sukkede *Luzie*. »O, hvor her dog er ængsteligt i saa stor en By! og man boer saa høit oppe; den ene Familie 186 højere end den anden! Gid vi vare hjemme igjen i vort rolige Hjem!«

»Men der kjeder man sig!« sagde *Naomi*.

»O nei!« svarede *Luzie*. »Om Sommeren er man jo altid ude i det gode Veir, og om Vinteren er der saa meget at pusle med Jeg længes nu ordentlig efter igjen at see kun paa Gjenboens Gavl og hans skjæve Vindue, som Aar ud og Aar ind har været Udsigten fra mit Kammer; ja, det længes jeg ordentlig efter, thi der har jeg ikke den Hjerterangst, som her. Strax fornøiede det mig nok, at see alt dette Nye og Prægtige, men selv medens jeg saa det, havde jeg dog en sær, en ængstelig Følelse mellem disse mange Mennesker; ikke En af dem kjender mig! jeg er dem Alle ligegyldig. Det er en underlig Tanke!«

Christian var imidlertid paa Gaden. Alt var for Øieblikket stille; Porte og Døre vare efter Befaling lukkede; men gjennem Vinduerne skinnede allevegne Lysene ud og viste, at man ikke var tilsengs. Hvert Huus syntes en stum Søvngrønger, i hvis Indre Liv og Tanke rørte sig. Kun i Dandseboden var mørkt; ingen Straale faldt igjennem de udskkaarne Hjerter i Vinduesskodderne. *Christian* tænkte paa *Steffen-Karreet*. Nu laae den kolde Jord alt længe over hendes Kiste. *Peter Wik* saa han intet til, og hos Vognmanden var lukket, Ingen aabnede

Porten, da han bankede. Det blev altsaa kun en sørgelig Besked, han bragte de Ventende.

Naomi opfattede sin Situation fra den romantiske Side, og det var den eneste, hvori den havde noget Behageligt. *Luzie* var nær ved at græde.

»Kommer Mo'rbro'r ikke til den er Tolv,« sagde hun, »da Gud forbarme sig! da er en Ulykke skeet!«

»Vor Herre er god og naadig!« sagde *Luzies* Moder og lagde Kortene op, for at see, hvad de sagde.

»O, Moder!« udbrød *Luzie*, »læg Kortene bort! Jeg synes, der er noget Gudsbespotteligt deri, at sidde med Kort en Aften som denne!«

Klokken slog tre Qvarteer til Tolv; de talte hvert Slag. Som *Columbus's* Mandskab havde de sat en bestemt Tid, paa hvilken Haabet maatte aldeles opgives; hine satte Dage, disse en bestemt Time, og denne var Klokken Tolv.

Den ærlige *Peter Wik* havde ogsaa talt Qvarteerslagene, men to Timer tidligere end de; nu var han resigneret; forresten befandt han sig i stort Selskab, paa hvilket man i ingen Henseende kunde anvende *Goethes* Ord:

187

»Gute Gesellschaft hab' ich gesehen, man nennt sie die gute, Wenn sie zum kleinsten Gedicht keine Gelegenheit giebt.«

nei, godt kunde det aldeles ikke kaldes, men det var særdeles brugbart for Poesien, især den romantiske, og bestod af en Art blandede Characterer, et lille Selskab, som Politiet i en urolig Nat kan samle det De befandt sig Alle i en stor, rummelig Sal, der om Dagen blev afbenyttet til Forhør; gennem et Glasvindue over Døren skinnede en Lygte ind til dem. Alle de, der i denne Aften vare grebne som Forstyrre af den offentlige Rolighed, sade og laae her i forskellige Grupper.

»Loven maa have sin Gang!« sagde *Peter Wik*, »det var et lille Feilgreb, at jeg kom herop! men hvad skal man sige. Imorgen vil det nok gi'e sig!« Han tænkte paa dem derhjemme og paa *Naomi*, som ventede, at Vognen skulde komme! »Ja hun fik længe Lov at vente!« Havde han ikke tydeligt nok sagt det til Husarerne, da de i Trængselen tog ham med De vare nu altid saa raske paa det! Ingenting vilde de høre! det vilde ikke heller Vægtervagtmesteren. Ind til Krapylet skulde man, og Jernstangen strax for Døren. Der var ikke Andet at gjøre end at sove. Imorgen skulde han nok klare Papirerne.

Da Klokken slog Tolv sov han en god Søvn, men i hans Hjem var Forvisning om, at en eller anden Ulykke var hændt ham. Hvad skulde de gjøre? *Naomi* resignerede; hun lagde sit Hoved op til Ryggen af Lænestolen, og træt af Reisen sov hun snart ind Først da hun sov, lod *Luzie* sine Taarer frit Løb, til ogsaa hendes Hoved bøiede sig; men hun drømte ikke som *Naomi* om enkelte Solskinsdage i Fyen, om Kæmpehøie og luftseilende Skyer, hun drømte om den urolige Sø, hun havde seilet over, og om den urolige By, hun var i; derfor drog hun sit Aandedrag saa dybt, og hendes Bryst hævede sig som hos en Syg. Den stille, milde Pige var sovende et Billede paa Lidenskab, medens den vilde *Naomi* syntes en stille, yndig Skabning, hos hvem Alt aandede Fred og Hvile. *Christian* betragtede dem begge. De urolige Drømme, som med galvanisk Kraft virkede paa *Luzie*, tilbagekaldte hos ham Erindringen om hiin Nat ved Kilden, og det forekom ham, som om hun i sin Søvn vuggedes tilbage i hiin Sjæletilstand. Det var ham ængsteligt at see.

Uvilkaarligt stillede han sig tæt ved *Naomi*, stirrede paa hende, til hans Blod blev Ild; han følte en Trang, et vildt Instinct til at trykke sine Læber til hendes. I Beskuelsen inddrak han Kjærlighedens stærke 188 Gift. Hun laae ubevægelig; det deilige Medusahoved forstenede ikke, men smeltede hans Bryst, medens *Luzie* kun indjog Skræk og Angst.

Lyset brændte ned i Stagen; han mærkede det ikke, før det blussede op, idet det sluktes.

189

XIII

Rask sporer han sin Ganger
I den dæmrende Sol; - -
Hans Lokker flagre prægtigt,

Hans Blik er kjækt og smukt,
Der ligger noget Mægtigt
I dets raske Ørneflugt.

H.P. Holst.

Hab' ich doch *einen* Tag gelebt, einen Tag, wie Du Dir nie einen gewähren, noch erschaffen kannst! Hab' ich doch den Traum eines lustigen Daseins gehabt, kurz und anmuthig wie ein Friihlingsmorgen, ein Champagnerausch! Aber dann - -

Cavalier-Perspective.

Baronens Huus, i hvilket *Naomi* opholdt sig, var et rigt Huus; Alle gjaldt de for Patrioter og fandt, at *Naomi* ikke var det, og dog vilde ethvert Lands *Armand Carrel* have erklæret hende for den Dueligste af dem til at tjene som Recrut under Tidsalderens Frihedsfane. Der blev meget læst, og dog indskrænkede Bekjendtskabet med Landets Literatur sig kun til Adresseavisen og de originale Stykker, som Familien fik at see i Theatret paa dens Abonnementsaften; derimod hørte man altid her Begeistring over en eller anden engelsk Roman, »o den er ganske superb!« og tidt stod den dog meget under, hvad vor egen Literatur frembragte. Man huskede ikke paa, at Alt i Verden er underkastet Naturlove, saaledes ogsaa Digteren; hans Berømthed afhænger ikke af hans Værkers Fortrinlighed, men af hans Fædrelands Størrelse, denne og hans egen Storhed multipliceres med hinanden, og Fædrelandet er altid en Tier. Familien var meget religiøs, det vil sige, de toge gerne i Kirke og hørte, hvem Hoffet hørte. *Naomi* var derimod ganske en Kjætterske. Ligesom i vor Tid Kunstneren *Adam* har vovet, trods den parisiske Geistligheds Villie, at smykke Pantheon med *Voltaire*s og andre Aandens Helgener, istedenfor med *Genovevas* 190 og Legendernes fromme Billeder, anbragte hun i sin Religions Tempel *Socrates* ved Siden af *Paulus*, *Mohammed* ved *Zoroaster*. Smuk, men endnu mere bizar, fandt man *Naomi* i at de Alle kjendte hendes Slægtsregister var temmeligt vist, og saaledes manglede hun et Par Nuller bag efter sin Navneværdi. Alt var imidlertid Høflighed, den fine, iiskolde Høflighed, saa skinnende blank, at en egentlig Opposition blev gjort umulig. Havde *Naomi* nedstammet fra en eller anden berømt Slægt, da tør vi ganske sikkert troe, at hun vilde have sat Priis derpaa, ligesom det jo altid bliver et medfødt Gode at høre til en Familie, der har fortjent Udmærkelse fremfor Andre; neppe vilde hun have efterlignet hine Adelsmænd, som Historien viser os Exempler paa, der begeistrede over Frankrigs første Revolution, opgave deres Adelsdiplom og kun vilde være borgerlige*; nu hyldede hun derimod disses Mod og erklærede, at de først herved havde viist Aandsadel. Havde den gamle *Joel* traadt ind i Salen til hende og de adelige Frøkner, vilde hun maaskee nu have sat en Stolthed i at sige: »jeg kjender ham!«

En dansk Forfatter** har allerede gjort opmærksom paa, at i Danmark findes saa mange Kammerjunkere, at naar en Dansk kommer til Hamborg, og man i Hotellet ikke veed hans Titel, kaldes han Kammerjunker, da dette sædvanligviis slaar til. Her i Huset kom næsten hele denne Kaste, og En var der, som med Hensyn til *Naomi* blev betragtet med ganske egne Øine, nemlig som hendes erklærede Tilbeder, det vil sige, han gjorde alle Krumninger, der betegne A, men hun vilde ikke sige B. Han var en Holstener, altsaa en Tydsker, og det med Liv og Sjæl; men derfor kan man ikke dadle ham, meente *Naomi*, »det er Sproget og ikke den politiske Grændse, eller Floder og Bjerge, som skiller Nationer. I Norden bliver Norge og Danmark Broder og Søster, Sverrig er en Halvbroder, Tydskland en Fætter og England en Slægtning langt ude.«

Kammerjunkeren Fader var nylig blevet Jubelolding. »Det blev,« meente *Naomi*, »Alle de, som ei havde gjort Andet, end at vor Herre vilde have dem!« men Sligt skulde hun ikke sige.

I Februar kom fra Sverrig en tydsk Beridertroupe, der alt i Mai vilde gaae til Wien. Kammerjunkeren tog en Loge og inviterede i den * 191 hele Familien. Frøken *Emma* var især passioneret for Heste, hver fjortende Dag gav hun sine to Rigsdaler for at ride en Tour med en kongelig Berider, Ingen kunde altsaa være gladere ved Indbydelsen, end hun. Som Duenna for de mange unge Damer, Kammerjunkeren førte i sin Loge, var hans Tante, Grevinde *Höhn*, som, efter den blandt flere af den høiere Classe hos os antagne Maade at benævnes paa, istedenfor Titelen, tilføjer ved Navnet Endelsen *en*, kom til at hedde *Höhnen*; under hendes Portrait kunde man med Betydning have anvendt *Le Sages* Ord:

»C'est la perle des duegnes, un vrai dragon pour garder la pudicité du sexe.«*

Kammerjunkeren udtalte sin Trang efter at see et Skuespil; hvad man gav paa vort Theater havde han jo seet bedre i Hamborg, dette egentlige Nordhjørne af vort civiliserede Europa.

Med hvilken Hurtighed rullede dog Vognen afsted gennem de vinterlige Gader. De fire Karreethjul dreiede sig mange hundrede Gange og med disse det store Skjæbnehjul. Gid dog at Karreten havde væltet, saa at Damerne havde faaet en lille Skræk, og *Naomi* havde brækket en Arm. Ja, det havde været en skrækkelig Ulykke, men naar hørte man vel, at der skete en Ulykke med Delinqventen, idet han kjørte til Retterstedet: aldrig løbe da Hestene løbsk, aldrig knækkes en Axel.

Tilskuerpladsene vare særdeles godt besatte. Orchesteret spillede en af disse lette, hens vævende

Melodier, der ved første Gang at høres, virker paa os, som Skuet af den smukke Baldame selv, idet hun træder ind: Alt er frisk, livsglad og svævende; men siden - ja, saa ligner den ogsaa Baldamen efter en hendandset Nat - Friskheden er borte.

Prægtige Heste bleve førte frem. I det første Ridt deeltog endnu ikke de mest Udmærkede ved Trouppen, men *Naomi* havde seet nok til at kjende, at det var de samme Beridere, hun havde seet i Odense; hun greb Placaten og læste *Ladislaus's* Navn.

Damen med de vaiende Fjær stod allerede paa Hesten, Fanerne svingede i hendes Haand. Det forekom *Naomi*, som havde hun kun lukket Øinene og drømt en kort Drøm, siden hun sidst saae hende. Det var de samme Bevægelser, det var det samme Smil og til den selvsamme Musik som sidst, og dog havde Damen siden den Tid - 192 været i Stockholm og Petersborg; endnu i denne Sommer skulde hun til samme Musik svinge de samme Faner for de godmodige, lystige Wienerere. »O, hvilket lykkeligt, hvilket bevægeligt Liv! Hvor herligt maa det være, altid at tumle sig i fremmede Lande, altid Nyt! aldrig komme tilbage for at blive.« *Komme tilbage*,« ja, det betyder jo ogsaa i vort Sprog intet Godt: Nu er han kommen tilbage i det«

Trompeterne klang; Skranken aabnedes, og *Ladislaus* paa en stolt, sort Hest jog ind paa Banen. Han hilsede, som en Herre hilser sine Vasaller. Han var i polsk Dragt; en mørk Bræmme af Bjørneskind sluttede sig om Huen, men hans eget Haar traadte sortere frem. Hvert Spor af Sygelighed var forsvundet, men Blodet skinnede dog ikke igjennem Kinderne, en mørk Bronzefarve hvilede over de stolte Træk. Alvor og gjennemtrængende Tænkning laae i de mørke Øine.

Idet han viste sig, havde strax den smukke, ungdomskraftige Mand hele det blandede Publicums Interesse; det hørte man i den mumlende Beundring; hans hele Opmærksomhed var derimod kun henvendt paa Hesten, ikke eet Blik faldt paa Tilskuerne. Nu svævede han i vild Flugt Banen rundt, legede i Luften med skarpe Sabler og gjorde de dristigste Spring; det syntes en Leg, det var, som om han og Hesten gjorde deres Kunster kun til gjensidig Fornøjelse. Der viste sig hos Rytteren en Forvovenhed, som ængstede, medens hans Smidighed og Senekraft bragte den til Udseendet af en Leg. Man betragtede ham med den Ro, hvormed man betragter Fuglen, som svinger sig hen over et svimlende Dyb; vi vide, at dens Vingekraft vil ikke svigte den.

Flere end een Kvinde lagde sin fine Haand for Øiet, medens Hoben tiljubede ham Bifald *Naomi* strakte sig frem over Skranken; hendes Øine funkledede, han var den første Mand, hun havde betragtet med Beundring, den Første, hun havde skuet op til i Erkjendelse af, at han i Noget var hende overlegen.

Efter *Ladislaus* viste Andre deres Kunster, men Ingen var smuk som han, Ingen saa kjæk og dristig; han sluttede Forestillingen med at fremstille *Mazeppa*, der udstrakt hen af Hestens Ryg og med Hovedet nedad, jog i vild Flugt, som Kosakhøvdingen jog over de uhyre Stepper.

Det var en herlig Aften; selv Kammerjunkeren var interessant, han talte kun om *Ladislaus*. Hele Natten drømte *Naomi* om - 193 *Christian*. Det var ogsaa En at drømme om, meente hun, og tænkte ordentlig med et Slags Bitterhed paa sin Barndoms Ven.

Et Par Dage efter fortalte Frøken *Emma*, at flere Damer af Stand vilde tage Ridetimer hos *Ladislaus*.

»Jeg er med!« sagde *Naomi*, og da Husets ældste Datter var paa Partiet, kunde det ikke godt nægtes *Naomi*. Kammerjunkeren syntes dog, at de Landløbere havde for stor Lykke.

Aaret 1820 havde for Danmark en stor Deel Begivenheder. Statsgjælden fik en Læk*; *Dr. Dampé* med nogle urolige Hoveder vilde give Statsskibet en Læk; Meningsstridigheder udviklede sig i Religionssamfundet, og hvert af disse Partier fandt en Læk hos sin Modpart; under saa mange og saa store Læk tør vi ikke tale om den, som *Ladislaus* gjorde paa mangt et qvindeligt Hjerter; et saadant er for Statsmaskinen hvad Vandboblen er for Møllehjulet. Imidlertid var *Ladislaus* sig sin indgribende Magt bevidst, dog yttrede han ikke mindste Tegn paa denne Bevidsthed I Underviisningstimerne var han den mest chevalereske, men tillige den mest tause Lærer; hans Ord indskrænkede sig alene til de nødvendige, der maatte siges for at kunne belære; kun en enkelt Gang saae man et Smil spille om den smukke Mund, som de mørke Moustacher beskyggede, og da lynede det mørke Øie. *Emma* fandt, at der i dette Udtryk laae noget Ondt, *Naomi* derimod, at det betegnede en undertrykt Smerte; hvorledes det nu var eller ikke var, han blev dem, ved denne Maade at være paa, langt interessantere, end han vilde blevet ved at besidde en *Mirabeaus* Veltalenhed

Ingen af de qvindelige Elever kunde sammenlignes med *Naomi* i Raskhed og i afgjort Talent til at være en fortrinlig Rytter, men Ingen af de Andre havde heller før, saaledes som hun, frit og uden Sadel, jaget over Mark og gennem Skov.

Middelalderens Gamle ridsede heroppe i Norden Elskovsrune i et Æble, og den, i hvis Skjød Æblet faldt, grebes af en hæftig Kjærlighed; men der kan rides Runer i meer end i et Æble: paa Panden, i Smilet om Munden og om Øiet kan Runerne staae, siger Digteren**. Et Haandtryk, et Blik kan være Æblet, hvoraf den,

som alt er grebet, kan suge Giften.

* *
-- 194

Naar man elsker for første Gang, da seer man Verden gennem et prismatisk Glas: paa hver skarp Kant, paa hver Begrændsning hviler det syvfarvede Haab. Hverdagsmennesket faaer poetiske Tanker, og Digteren giver os sine mest begejstrede Sange.

En Mand paa to og tyve Aar, der allerede er interessant for en ung Pige paa atten, mangler kun et Par Dage i at være elsket af hende.

Midt i April gave Beriderne deres sidste Forestilling. Endnu var Tilskuerpladsen ikke aaben. To af Staldknægtene stode i Stalden, beskæftigede med Hestene i Hjørnebaasen. Ved den smukke Hingst, som *Ladislaus* sædvanlig red, saa man den atletiske, smukke Mand selv med det bronzefarvede Ansigt; de ravnsorte Øienbryn trak sig frem over de mørke Øine. Endnu var han i sine daglige Klæder: den korte Jakke og de gule Skindbeenklæder, der som en Ham formede sig smukt over hver Muskel. Hans venstre Haand hvilede paa Hestens Bov og fremhævedes desto mere derved; den var stærk og dog ædelt formet *Ladislaus* læste et Brev; det var kun et ganske lille Stykke Papir, men det var rosenrødt med forgyldt Snit og en broget Oblat klæbede endnu ved det. Man saa tydeligt, at Brevet var fra en Dame. Derfor spillede maaskee det fine Smil om hans Læber.

Vor Tids Kunstgrandskere ville paastaae, at i Oldtiden ere flere af Billedhuggernes fortrinligste Værker blevne malede. Den Indvending, at ved Malningen maatte Billedet faae det Stive i Udtrykket, som findes hos Voxfigurer, besvare de med, at i Almindelighed er ingen Voxfigur et sandt Kunstværk, saasnart det hæver sig til denne Rang, da er ogsaa Farverne af en forhøiet Virkning for de mesterligt givne Former. Om de have Ret eller ei, vide vi ikke, det er ogsaa kun den givne Idee, vi her ville holde os til. Vi ville tænke os den vaticanske *Apollo*, ligesaa kunstnerisk malet som formet, Ansigtifarven bronzeagtig, som *Napoleon* havde den, og Øiet mørkt og talende, som hos Arabiens Sønner, da har vi Billedet af *Ladislaus*.

Det var den sidste Forestilling, Beriderne gave, altsaa den sidste Aften, man saa dem; Publicum hilsede dets Yndling. Baronens Familie havde to Loger. *Naomi* og Frøken *Emma* manglede ikke.

En Tournering blev givet. *Ladislaus*, ridderligt klædt, traadte i Skranken, han hilsede med Landsen, han hilsede netop mod den Loge, hvor *Emma* og *Naomi* sad, de vare jo hans Elever. *Emma* rødmede, *Naomi* smilede kun.

O hvilken Nat med Drømme havde dog *Emma* den kommende 195 Nat, *Naomi* derimod havde vist først sine Drømme den anden Nat, lange Drømme vistnok, thi Klokken var henimod Ti, og endnu viste hun sig ikke ved Theebordet.

Pigen kaldte, men fandt ingen Frøken, derimod et Brev, der indeholdt en let Undskyldning, et Slags Bøn, at man ikke maatte blive forskrækket over, at hun iaftes var reist til Fyen; det var mere end et løst Indfald, skrev hun, Nødvendigheden bød det, og de skulde med næste Post faae Brev, der vilde opklare dem det Hele.

Det vakte en almindelig Forbauselse; man skrev endnu samme Dag et Brev til den gamle Grevinde med Underretning om denne forunderlige Afreise. Iøvrigt var man ikke urolig; det stemmede jo fuldkommen overeens med *Naomis* Character, pludseligt at faae den flyvende Idee at reise til Fyen, og strax sætte det iværk.

Et Par Dage efter indtraf Brev fra den gamle Grevinde; hun var høilig forskrækket, thi der var ingen *Naomi* indtruffet hos hende, ei engang en Skrivelse havde hun erholdt fra det forfærdelige Barn.

Det var, som sagt, midt i April; Vaaren var ivente, Storken var ivente -ja Storken, det er en sælsom Fugl! naar den kommer fra Syden til os, føle vi Lyst til at reise derhen, hvorfra den kommer. Det varme Solskin lokker os ud af Stuen; vi have Lyst til at see, hvor store de grønne Knopper ere paa Træerne, og vi gaae da ud paa Gaden; Kjøbenhavnneren gaaer til Havet og seer paa Skibenes Flugt. Dampskibet sender sin sorte Rogstøtte iveiret, Hjulene bruse og Skibet flyver; man bliver veemodig af Længsel, sælsom veemodig. Der kan jo være en og anden Sjæl, som siger: »jeg har det saamænd godt nok her hjemme!« men man reiser ikke for at have det godt, man lever ikke for at have det godt! men det begriber den gode Mand ikke. Dampskibet jager bort, forbi de stolte Seilskibe.

Gutzkow siger i sin Wally: »fur die schaaalen Gemiither ist nichts genialer, als sich selbst zu zeichnen, wie sie sind; ihre Tante, ihre Katze, ihren Schawl, ihre kleinen Sympathien, ihre Schwachheiten. - Es giebt Kritiker und Literatoren, die sich nur fur das Kopieren der Wirklichkeit enthusiastisch miren können. - Die Poesie ist jetzt Selbstbefruchtung. Die Wirklichkeit nährt sich von ihrem eignen bürgerlichen, überquellenden Fette.« Baronens Huus kunde give os et stort Udbytte af denne Art, men vi ville ikke gribe det blot Hverdags i Hverdagslivet og maae altsaa flagre bort fra et Sted, hvor kun dette alene findes.

Naomi tog sig den Frihed pludseligt at reise; vi ville gjøre det samme, vi ville ogsaa reise fra Kjøbenhavn, det er jo Vaar, Dampskibet er seilfærdigt - men det gaaer ikke til Fyen, vi kunne ikke besøge *Christian*, *Luzie* eller Nogen af alle vore Bekjendtere der; hen over Østersøen kjører Skibet paa sine to vandklø vende Hjul. Nu vel! for Originalitetens Skyld ville vi reise med; eet eller andet Udbytte maa der dog kunde gøres, Noget maa der møde os! Vi gjøre den Aftale, at vi ikke vende tilbage til Danmark, før vi have prøvet et Eventyr, der nogenlunde lønner os Reisen; møder os Intet, da blive vi derude, vende aldrig hjem. Een Bekjendt, *Christians* Fader, den stakkels Skrædder, have vi jo i fremmed Land, maaskee han i dette Øieblik sender Hilsen hjem til Danmark med Storken, som gjester os.

Vi ere ombord Dampskibet seiler. Man siger:

»Hvad i Havet er gjemt, Det er udslettet og glemt.«

Nei, hvad Fladen har bevaret, det er anderledes udslettet og glemt. Naar Kjølvandet har lukket sig, da er der intet Spor mere af Skibets Vei; hvormangt et Ansigt vilde ellers ikke titte frem i Vandfladen, dersom dens Speil beholdt Indtrykket af hver, som havde seet ned deri. Da vilde det ogsaa vise os *Ladislaus*, vise os hans stolte, smukke Ansigt Kun et Par Dage vare jo hengaaede, siden han med hele Troupen seilede denne Vei. Selskabet var forøget med en dansk Mand, en Knøs, vistnok kun sine femten Aar og det er næsten at være for gammel til at begynde denne Kunstbane, men fine og smidige vare hans Lemmer, Øiet udtrykkede Kraft og Villie, fine Moustacher krusede sig om de friske Læber; - man kaldte ham Hr. *Christian*. I Passet stod, at han var en Fyenbo. Han havde hvilet sin Arm paa *Ladislaus's* Skulder; Arm i Arm stode de, da de nærmede sig Meklenborgs Kyster. Den Danske saae mod Nordvest, henover Havet, vor svømmende Alpekjæde, der skiller os fra - fjorten Dage tidligere Foraar.

Ja, hele fjorten Dage vare Træer og Marker fremme, da Landtouren begyndte.

Den danske Knøs trykkede et Kys paa *Ladislaus's* Læber. »Din!« sagde han, »Din alene!«

197

Og *Ladislaus* smilede: »min! - min var Du alt derude paa Søen!« og det var, som om den danske Knøs rødmede, men Ansigtet skjulte sig ved *Ladislaus*, som gjengjældte Kysset.

»Min var Du alt paa Søen!« - Ja, kunde Bølgerne fortælle, saaledes at vi forstode dem, da kom der vist mange artige Historier. Fiskene vide Besked, men de bleve gjorde stumme. Overalt seer man Viisdom i Naturen! Fiskene ere stumme, for ikke at fortælle, hvad Bølgerne sladdre, og Ormene i Jorden bleve stumme, for ei at fortælle, hvorledes de Døde kjede sig i Gravene. - - Vi ville ogsaa være stumme med Hensyn til Fortolkningen af disse Ord.

Selskabet valgte den korteste Vei, det gik altsaa ikke over Lybeck til Hamborg, men lagde Reisen over den lille By Moln, bekjendt, som Verona og Assisi, ved en Grav*, her ligger *Uglspil* Han skal være sat paa Hovedet ned i Graven; en Ugle og et Speil er hugget i Stenen. Engang stod her et Træ, som hver vandrende Haandværkssvend spigede et Søm ind i til Erindring og som en sød Forhaabning. Træet er fældet i Krigens Tid Man dvæler ved Graven, selv Indskriften Ugle og Speil er jo en Calembourg. Det er gaaet *Uglspil* som *Homer*, man har betvivlet hans Tilværelse, tænkt sig at der stak flere Personer under dette Navn. Dog vi ville ei grunde derover, men vandre videre i *Uglspils* By, søge vor *Uglspil* og saaledes opsøge *Naomi*.

Moln er en interessant gammeldags By. Vi gaae hen i en af de snevre Gader, ind i et Huus med tykke Mure, takket Gavl og faa og snevre Vinduer. I den rummelige Dile, vi træder ind i, staaer Beridernes Vogn, Værtens Vogn og en stor Rulle; Bordet er dækket; det seer ud, som om alle Husets Værelser, paa Sovekammeret nær, vare forenede i dette ene, som man kalder Dile.

Troupen havde siden den kom i Land havt en Reise af 6 Mile, derfor gjorde man sig nu tilgode. Den Danske, *Christian*, som han kaldtes, sad mellem *Ladislaus* og *Josephine*, Damen, vi kjende, med de vaiende Fjær og de brogede Faner. Alt var Latter og Glæde, selv *Ladislaus* saae mindre mørk og alvorlig ud, det stolte Blik var forunderligt talende.

»Noch einmal die schöne Gegend!« sang Bajatzø og pludrede om »Gefrornes« og »gebackenes Händel,« Alt i den veritable Wienerdialect, og da den danske *Christian* hviskede om Træthed, om at sove og * 198 drømme, lo Bajatzø, saae paa ham, nikkede til *Ladislaus* og sang i østerrigsk Dialect:

»A Trambiachl kaffa? I wisst nid: Zwegn we; I hå nur dan oanzing Tram: Dan woas i eh*.«

Der staaer i den hellige Skrift en Historie om Frelseren i Templet, man førte for ham en Qvinde, som havde feilet; hun skulde dømmes, og han bød da den, som var feilfri, kaste den første Steen paa hende, da sneg de sig Alle bort. Lader os tænke derpaa, idet vi i den danske *Christian* kjende *Naomi*, lader os erindre hendes Opdragelse, hendes Omgivning og især hendes Anskuelser.

Hun var ene med *Ladislaus*.

»Jeg har gjort meget for Dig!« sagde hun med en Veemod i Stemmen, som aldrig før havde ligget i den.
»Mon Du vil glemme det«

»Du vil ellers nok erindre mig derom!« sagde han med et Smil.

»Nei aldrig!« svarede hun, »hvad Ende det endogsaa tog! jeg har handlet med min fri Villie; jeg led ikke de Mennesker om mig, jeg agtede dem ikke! Dig elsker jeg! Du kan dræbe mig, jeg elsker Dig dog! Det er som en Feber, der er i mit Blod! men aldrig har jeg følt mig lykkeligere! Et langt, eensformigt Liv med gode Dage, som de kalde det, væmmer mig! heller leve kort, men leve!«

»Mange Qvinder have elsket mig!« sagde *Ladislaus*, »jeg skal fortælle Dig naragtige Historier! Der er ei stort ved den hele Slægt! men Du er mere Mand end Qvinde, og derfor lider jeg Dig! ja elsker Dig, saa at jeg kunde blive skinsyg! - Dine Feil kjender jeg endnu ikke, men før vi komme til Wien have vi vel studeret hinanden. Deilig er Du! varm som en Qvinde skal være det, og Tanke har Du som en Mand!« Han kyssede hendes Læber og Pande. »Ved mit Bryst maa Du troe paa Madonna; for hende maa Du bøie Dig!«

Naomi slyngede sine Arme om ham og gjengjældte hans Kys. »Din Kone maa for det første endnu bære Moustacher!« sagde hun med et Smil. »Som den danske *Christian* er jeg ikke bange for at tumle min ^{*}199 Hest. Men Du vil altid gjøre større Lykke end jeg, det kan jeg misunde Dig!«

»Og jeg,« svarede han, »jeg vilde maaskee ikke tilgive Dig, dersom Du vandt mere Bifald!«

Man hørte Fodtrin ude paa Gangen. »Det er Bryllupsgjester,« sagde Kjeldermesteren; »imorgen skal der staae et prægtigt Bryllup her i Byen. De Fremmede ere Folk fra Lybek; der er et Par Sømænd imellem dem!«

Da *Naomi* siden med Lyset i Haanden gik over Gangen, kom een af Gjæsterne, en lille, fiirskaaren Mand med et jovialt Ansigt; han glædede sig vist ogsaa til Bryllupsfesten næste Morgen. Han havde sit Lys i Haanden og kom lige hen imod *Naomi*; Lufttrækket blæste Lyset ud for ham, men *Naomi* havde seet nok for at kjende Manden; det var *Peter Wik*. Blodet steg hende op i Kinderne, men hun trøstede sig ved, at han umuligt kunde kjende hende; hvor skulde han ogsaa falde paa at see den kjøbenhavnske Frøken klædt som Berider og med Moustacher her i den gode By Möln. Rask gik hun ham imøde, tændte ham hans Lys og sagde nok saa kjækt, at hun hørte paa hans Tydsk, at han ingen Indfødt var.

Peter Wik lo og slog hende fortroligt paa Skulderen med et: »Gute Nacht, Bruder!«

Ende paa anden Deel.

200
201

Tredie Deel

202
203

I

Isenburg.

- Wie bist Du worden bleich,
Seit ich Dich sah' zum letztenmal.

Faust.

- Ich habe Gift getrunken,
Des Zweifels Gift in Starken Zügen,

Und meine bösen Würfel liegen.

Lenaus »Faust.«

Kjender Du Hinduernes Fædreneland? Der brænder Solen varmt, men Luften vifter Køling fra Himmalayas Gletscher; de duftende Skove indbyde til Hvile; Figentræet bøier sine Grene til Jorden, skyder nye og danner en Hytte; Cocuspalmen byder Dig Melk, Daddelen rækker Dig Frugt, brogede Fugle omfalgre Dig: purpurrøde Papagøier, guldgule Nectarinier. Her er Farvernes Rige! Det seer Du paa Insecternes Vinger, paa Pragtblomsternes Blade. Den svulmende Flod, hvor den blaa Lotus voxer, er hellig som Daabens Vande. Hinduernes Fædreneland! Hvad eier Du mest klart, mest gjennemsigtigt? Din Himmel, eller Dine stille Indsøer, hvor Antilopen og Leoparden lædske deres Tørst?

Her, siger Sagnet, laae Paradiset, hvorfra *Adam* og *Eva* bleve forjagne. Her blomstrer endnu Paradiset, og det er den forskudte, ulykkelige *Parias* Hjem. Mongolernes vilde Horder bortjog Landets Børn. *Pariaen* deler *Ahasverus's* Skjæbne. Ægyptere, Tater, Zigeunere, forskellige Navne fik det omvandrende Folk. Selv mod Norden, paa Jyllands golde Heder vandrer *Pariaens* yngste Slægt. Taterfolk, Kjæltringer kalde vi dem. Kornageren er deres Sommertelt, den dybe Grøft deres Vinterkammer. *Pariaens* Børn har ei som Ræven sin Hule, ei som Fuglen sin Rede. De vandre i Slud og i Storm paa den golde Hede. Der føde de, som Dyret, deres Slægt. Fødestedet er Forsørgelsessted, derfor søger altid Landboen at faae den frugtsommelige Qvinde over paa *Naboens* District, hvorfor hun ofte føres fra Sted 204 til Sted paa den usle, skrumplende Pindevogn, uden Straa til Leie, og føder der sit til Fordærvelse indviiede Barn*. Med den første tilbagevendende Kraft maa hun reise sig, binde Barnet paa Ryggen; støttende sig paa Staven vandrer hun med Manden over den ujevne Lyngmark; den kolde Havguse blæser, Himlen er graa og vaad; men hun kjender ei bedre!

Kjender Du Hinduernes Fædreneland? Der brænder Solen varmt, men Luften vifter Køling fra Himmalayas Gletscher. De duftende Skove indbyde til Hvile, Figentræet bøier sine Grene til Jorden, skyder nye og danner en Hytte, Cocuspalmen byder Dig Melk, Daddelen rækker Dig Frugt. Her er Farvernes Rige! Hinduernes Fædreneland!

Paa Jyllands Lyngheder, som ved *Alhambras* Mure findes *Pariaens* adspredte Slægt, dog størst er Skaren i *Ungarns* Skove og paa de store Stepper. Zigeunkongens Throne er den mosgroede Steen tæt ved Kjedelen, som koger det stjaalne Lam. Træet af Vandringen strækker Hoben sig i det høie Græs, hvor de sortøiede Børn lege med Blomsterne.

Ingen Troup vover sig ind i Keiserstaden Wien, men Enkelte kan man see dem snige sig gennem Gaden, endnu mere mistænkte end den fattige Slavonier**. Hyppigst seer man dem i Forstæderne, der hver for sig udgjør en større By end det gamle Wien, den egentlige Stad

I Forstaden *Mariahilf*, hvor Alleen fører ud til *Schönbrunn*, gik i de varme Sommerdage 1820, det Aar *Naomi* begyndte hvad hun med Rette kunde kalde sin »Løbebane,« to Zigeunere, i deres hvide Dragt, med det store, brune Gevandt; den Ene var en ganske ung Mand med en bred Hat paa, som Slavonierne bære den; den brede Skygge hang ned paa Ryg og Skulder. Den Anden var meget ældre, høi og mager; han var barhovedet. Hans tætte, sorte Haar, som dog havde enkelte graae Pletter, var ham Beskjærmelse mod den brændende Sol. De gik gennem een af de mange Sidegader, som føre fra *Mariahilf* til *Sommerslottet* *Belvedere*.

»Forstæderne kunde artigt klemme Byen, hvis de vilde!« sagde den Yngre. »Jeg drømte inat en artig Drøm: at *Mariahilf*, *Josephstadt*, ja * * 205 alle fire og tredive Forstæder vare bevægelige og rykkede ind mod Byen, som blev anført af *Stephanstaarnet*. De sloges, saa der rullede hvide og gule Penge ud i *Donau*!«

»Saa havde Du vel drukket for meget af det stærke Vand!« sagde den Gamle. »Vær forsigtig, *Czekles*! fortæl ikke saadanne Drømme, Politiet har lange Øren. Er det ogsaa Noget for en ung Karl at drømme? Nei, om Pigerne skal Du drømme!«

»Men jeg drømmer mere om Krig!« sagde *Czekles*. »Gid jeg var Soldat! kunde præsentere for Keiser *Frands*, den gode Keiser *Frands*! Han har taget til Hatten for mig, da jeg blottede mit Hoved Det var for mig alene, Ingen uden jeg gik paa Veien. Mig hilsede han. Ellers hvad min Drøm angaaer, den var løierlig nok! *Stephanskirken* med sin spidse Hue paa Snur var General. Den har brede Skuldre og gamle Kræfter. Trefoldighedsstøtten, »am Graben,« havde den taget som Commandostav. Keiser *Josephs* Statuen jog paa sin Kobberhest gennem »*Kohlmarkt*« og »*Kärnthnerstrasse*;« den raabte alle Billederne ud af Skildtene*, og de fulgte med Marmorkæmpen fra »*Volksgarten*«** stillede sig i Spidsen for Marmorbillederne fra *Capucinerkirken*, og de stege op paa Volden og op paa Taget af Keiserborgen og saae efter Forstæderne, hvorledes de rykkede nærmere. Byerne *Hitzing* og *Währing* vare med; det var en Mylren, værre end i *Volksgarten* og *Prateren* paa en lystig Dag!«

»Hvad dog en Menneskehjerne kan brygge sammen!« sagde den Gamle. »Vogt Dig for Drukkenskab, *Czekles*! Dunsterne af den stærke Drik slaaer en Trolldomskreds om os. Først seer den deilig ud, men

hælder man flere Skaaler i, saa trækker den sig nærmere, spinder os ind, som i Edderkoppens Væv, og viser udenfor kun hvad vi bilde os ind Den binder sig saa fast om os, at vi ikke ere vore egne Lemmer mægtige; saa sove vi, og da løser Dunsten sig, men Lemmerne føle, naar vi vaagne, at de have været i Strikke, og at Forstanden har sovet for haardt under Gildet, saa at den ikke ret kan komme sig og gjøre Regnskab for hvad der er skeet, medens den laae paa sit grønne Øre!«

* *
— 206

Under Samtalens Løb gik de imidlertid rask frem; først da de naaede den lange »Heugasse,« hvorfra de kunde see Slottet, som grændser til Forstadens Barriere, sagtnede de deres Gang.

»Du vilde være Soldat, *Czekles!* « sagde den Gamle.

»Ja, her i Wien, udenfor Keiserborgen vilde jeg helst bære Geværet!«

»Det blev et tvungent Liv, *Czekles!* Du vilde længes efter at komme afsted Uroen sidder i vore Been, som Tyvelysten sidder i Musen under vor Tommelfinger. Løb Du Din Vei, blev Du hængt!«

»Nu vel da!« svarede den Yngre, »at ligge i en Ormemave eller i en Fuglekro, det er vel lige herligt! desuden hvorfor tænke det Værste!«

»Ligge i Fuglens Kro!« gjentog den Gamle. »Du siger noget. Det er en stolt Liigkiste; altid paa Vandring, som vort Folk er det her i Livet Selv af Ungdommen kan man lære! jeg vil tænke paa Dine Ord, naar jeg gaaer i de ungerske Skove og hører Fuglene synge. Maaskee har jeg hørt den Ravn, som havde i sin Kro Øinene af ham, jeg elskede mest. Tro mig, *Czekles!* klarere Øine end min Søn, min *Bela* havde, saa jeg ikke. Du har jo seet hans Dreng? *Ladislaus* er sin Faders udtrykte Billede, kun stoltere, mere sort Blod *Bela* var bedre, skjøndt de hængte ham; Sønnen derimod raabe de Hurra for, naar han jager paa Hesten og foragter dem i sit Hjerte!«

»Han har jo dog forladt sin Stamme!« sagde den Yngre.

»Men han har intet blivende Sted!« sagde den Gamle, »større Reiser end vi gjør han, over det store Hav har han været, det er bredt som hele Ungarerlandet! tænk Dig en saadan Donauplod! Alle de Keisere og Konger, vi saa samlede ved Congressen her, har han seet i deres egne Lande. Han flyver vidt som Træfuglene, og Lykke har han i alle sine Handlinger.«

Under Samtalens Løb vare de komne foran Slottet, hvor det vender ud til den aabne Slette; Soldater sad i Grupper og sladdrede, Fremmede og Byens Folk besøgte og forlode den prægtige Malerisamling, her findes. Zigeunerne stode tause og betragtede Bygningen, der ikke udmærker sig ved noget Særegent; men hvo der var vant til den Gamles Blik vilde have seet, at han søgte Noget ved Vinduerne. De stillede sig ved den aabne Haveport, dog uden at gaae ind; Folk spadserede i de stivt beskaarne Gange, i den hele beklippede Natur, der er accommoderet *a la Louis quatorze*.

Hele første Etage er smykket med en fortræffelig Malerisamling, 207 ypperlige Sager, især af den hollandske Skole. Her vare mange Fremmede denne Eftermiddag. En Gruppe beundrede *Gherardinos* mesterlige Basreliefsmalerier, en anden den rige Samling, her findes af *Rubens*.

Mærkværdig ved den Flygtighed, hvormed han gik fra Stykke til Stykke og derpaa betragtede, som det lod, den vide Udsigt over Haven, hvor man seer Keiserstaden og Ungarns Bjerge, var en ung Mand med Moustacher, temmelig fine Træk og kloge Øine. Det er en af Beriderne i Prateren, sagde Enhver, som saa ham. Vi ville sige, det er *Naomi*.

En ganske anden Interesse, end den Malerierne frembyde, havde kaldt hende til Belvedere; derfor var hendes Beskuen saa flygtig, kun eet Maleri syntes at have nogen Interesse for hende, og til dette vendte hun ideligt tilbage. Det var *van Dyks* Samson, som forraades af Delila; et ganske fortrinligt Arbeide. Den smertelige Bebreidelse i Samsons Blik er saa menneskelig talende, at den vil forstaaes fra Grønland til Otaheiti. Delilas Ligegyldighed, Vertindens Interesse -ja, det er Virkeligheden selv. Om det var Malerens Kunst alene, der her fængslede *Naomi*, eller Sujettet selv vakte Ideeforbindelser af dyb Virkning hos hende, tør vi ikke forraade. Hvert Øieblik gik hun til Vinduet, saa ud over Sletten, men vendte derpaa tilbage foran *van Dyks* Samson. Urolige Tanker hævede hendes Bryst.

Da hun atter nærmede sig Vinduet, blev hun Zigeunerne vaer; hurtig forlod hun Salen og steg ned af Trappen. Zigeunerne saa hende komme, men intet Tegn blev gjort; kun vandrede de mere langsomt *Naomi* fulgte efter.

Tæt udenfor et lavt Huus, hvor Stien snoede sig hen over Marken, blev den Gamle staaende, for, som det syntes, at binde sine Skobaand; den Yngre gik videre. *Naomi* nærmede sig Gubben. De talte sammen om *Ladislaus*. Den Gamle talte intet Godt.

»Du lyver!« sagde *Naomi*.

»Lyver!« gjentog den Gamle. »Han er mit eget Kjød og Blod, men det er et ondt Saar, som volder mig Smerte. Hans Fader var min Søn. *Ladislaus* seer haant til sin Fa'rfa'r og til sin hele Slægt. Han hader ei den, som hader hans. Jeg har sagt ham Sandheden, og hans Pidsk har slaaet en Vable paa min Skulder. Jeg husker det! Mennesket kan glemme det friske, klare Vand, han fik til Lædskedrik, men han glemmer aldrig det muddrede, det bittre! *Ladislaus* kan elske Dig idag; men 208 imorgen lider han Dig ikke, og fordi han har elsket Dig, vil han pine Dig! Jeg veed nok, at Du ikke er en Mand! Jeg har faaet Tegn nok til at kunne see det Forbigangne; det Tilkommende vil jeg ikke sige Dig: det er let at gjætte. Hav Øie med ham! og har Du en Sjæl, som Du har Klædning, saa straf ham, om Du kan. Derfor har jeg stævnet Dig herud! laften kan Du finde ham i Hitzing. Der er smukke Qvinder!«

»Men jeg er ingen Qvinde!« sagde *Naomi* »Du har taget feil! *Ladislaus* er ond, det kan være muligt; men lad ham elske Qvinderne, det gjør ogsaa jeg! Ingen nyder sin Ungdom bedre end jeg! og jeg har Lykken med mig!«

»Alligevel stiger Blodet Dig op i Kinderne!« sagde den Gamle. »Mit Øie seer ikke feil, og mit Ord har ogsaa naaet Dit Hjerte!« Han nikkede og gik.

Naomi stod tvivlraadig, om hun skulde følge ham, eller blive; snart fattede hun en Beslutning og gik til Slottet gennem den gammeldags, stive Have og ind til Byen.

Fra »Petersplatz« rullede »Selskabsvognen« til Schönbrunn og Hitzing*. *Naomi* tog Plads. Hun smilede med de Andre; Alle skulde de jo ud at fornøje sig. De ærlige Wienerere talte begejstret om deres gode Keiser, om »Würstl« og »Händl«, om Brødrene *Schuster*, Alt imellem hinanden, som det gaaer i Conversationens Tohuwabohu. Lige for *Naomi* sad en ung Kunstner med et næsviist Blik. Han hørte paa hendes Udtale, at hun ikke var en Indfødt, han havde seet hende i Prateren og fortalte, at hun vist fandt sin Herre i Hitzing, der kom han tidt. »Hendes Herre!« gjentog hun for sig selv, og den Fremmede nævnede *Ladislaus*. De naaede Sommerslottet Schönbrunn, i hvis duftende Alleer *Mandens Søn* har vandret med sine skjulte Tanker**, hvor *Silvio Pellico* traadte bag Hækken, for ei at skræmme ved sine sygelige, lidende Træk***; nogle fattige Børn løb langs med Vognen og kastede Bouquetter ind i den, for at faae et Par Kreutzer; Kunstneren greb en Bouquet og kastede den leende i *Naomis* Skjød; hun gjorde uvilkaarlig en qvindelig Bevægelse for at gribe den, han smilede, og hun følte Blodet brænde i sine Kinder.

Tæt op ved Schönbrunn ligger den lille Kjøbstad Hitzing med sin * * * 209 Kirke og sine smukke Lyststeder. Musiken klang livligt fra Casino, der dengang var ligesaa besøgt som nu, men ikke saa berømt ved *Strauss's* og *Lanners* Orchester. Den lille Have, indknebet mellem Husene, og den muddrede Bæk havde samme Bepakning af Borde og Telte, samme Trængsel, som vi kjende den.

Ladislaus sad med to unge Piger ved et Bord, *Naomi* tog Plads tæt derved; hun havde *Sauls* mørke Tanker, men den jublende Musik var ei for disse en *David's* fredvirkende Harpeklang. De svævende Dandsemelodier aandede Folketheatrenes bevægelige Phantasie, hele Glæden paa Schönbrunn og i Prateren; alle Hjerter maatte synge med: »Es giebt nur ein Keiserstadt, 's giebt nur ein Wien!« men for *Naomi* klang det som Suk og Spot, det var den kolde Luftning fra Spiegelbergs fugtige Fængsler, det var den trykkende Hede fra Venedigs Blykamre.

Ladislaus saae paa hende med sit stolte, overmodige Blik, hun saae paa ham, men de syntes ei at kjende hinanden, og dog fulgtes de, som Skyggen følger Legemet.

Den menneskelige Tankes Elasticitet har ingen Grændse, den er umaalelig som Verdensrummet, hvis Udstrækning Astronomen har viist os som ubegrændset; Aandens Stormænd udvider os Tankens Synskreds, men ogsaa Lidelser, store Livsmomenter have samme Kraft; og saaledes svæve vi med Tanken ind i en Himmel eller i et Helvede. *Naomi* skuede som en *Newton*, men skuede i et diabolisk Dyb.

Da den frie Luft ombyttedes med den oplyste Salon, mødtes hun og *Ladislaus* i Dandsen. Hun maatte dandse med en Qvinde, hendes Dragt bød det, og der stod Spot derover paa *Ladislaus's* stolte Læber; men han talte ei til hende, hun ei til ham. Under de jublende Toner dreiede hun sig rundt som *Ixion* paa Hjulet. Hendes Bryst hævede sig, hendes Øine funkled, *Ladislaus* syntes kold, en mandlig *Turandot* med det stolte, haanlige Smil. O hvilke Qvaler kan ikke et Menneskehjerte selv skabe sig. Altid slaaer det, altid bløder det - og det er nødvendigt for at leve.

Ladislaus forsvandt i Trængslen; forgjæves søgte hun efter ham. Det var allerede sildigt, den sidste Selskabsvogn var kjørt til Staden, kun et Par Bønder holdt endnu med deres Linievogne*. En Herre *210 med to Damer steg i Vognen; ja det var ham; hurtigt fulgte hun efter og fik Plads; de rullede afsted

Fra Hitzing og Slottet Schönbrunn skinnede Lysene imellem de mørke Træer; et Par skikkelige Borgerfamilier sade i Vognen nok saa glade; de talte om Alfer og Feer, som de gode Wienerere godt kjende fra Folketheatrene; de citerede Indfald af *Kasperl* og *Pumpemickel* og sladdrede om deres tre *Schustere**, især

Ignaz, den velsignede, morsomme *Ignaz*!

Vor Generation kjender ikke *Schustemes* comiske Kløverblad, kjender ikke Pragttiden for Leopoldstädtertheatret, men vi kunne tænke os det; saa vi ikke *Bäurles* Muse, da kjende vi *Raimunds* og *Nestroys* og kunne vel med de gode Wienere i Linievognene sladdre om Feeverdenen paa Folketheatrene, Feeverdenen, som de ærlige Borgerfolk naivt drømme sig ind i en Sommeraften, naar Lysene blinke mellem Træerne fra Hitzing og Schönbrunn.

I eet af disse nyere Stykker seer man Aandernes Konge sidde i sin Seng, han ringer og spørger Kammertjeneren: »hvad det er for vaade Skyer, han har givet ham at ligge i?« - »Det er umuligt at faae dem mere tørre dette Aar, her er ogsaa fra Politiet i Wien indkommet Klage desangaaende. Aarstiderne løbe mellem hinanden, det er ikke længer som i gamle Dage.« - »Kald mig Aarstiderne herind!« Disse komme. Vinteren er en gammel Mand med Stok i Haanden. Kongen kalder ham for sig: »hvad er det jeg hører,« siger han, »Du har jo begyndt at blive saa fugtig paa Din gamle Alder! det maa Du vænne Dig af med! Enhver af Eder maa passe Eders Post bedre, end I nu gjøre det, ellers faae I Afsked, og det uden Pension!« Aarstiderne blive forlegne; ærbødigt kysse de Kongen paa Haanden og love at ville forbedre sig. I et andet Stykke seer man en skikkelig Wienerfamilie, som har læst formeget i Ridderromaner og nu anseer Riddertiden for at have været langt herligere end vor. De falde isøvn, og da de vaagne, ere de klædte i Padderdragter; de ere flyttede tilbage i den forønskede Riddertid. En Røverridder lader sig melde, han frier til Datteren, og de ere høist lykkelige over et saa romantisk Partie. Men snart lære ^{*} 211 de at føle al hiin Tids Raahed; de maae savne alle vore Beqvemmeligheder, ja føres tilsidst ned i Borgfængslet, hvor de ere dømt til at lide Hungersdød. Da ønske de sig igjen i vore lykkelige Dage, da man faaer gebratene Handl, kjører til Hitzingen, og kan komme paa Comedie i Forstaden. Helbredede fører Trylleriet dem igjen til vor bedre, vor glædeligere Tid

O hvor ønskede ikke *Naomi*, at hiin Feeverden, de ærlige Borgerfolk talte om, greb ind i Virkeligheden! som Bjergaanden, der forstenede den forhadte Brudeskare, vilde hun da forstene *Ladislaus* med begge Qvinderne, men han skulde kun forneden være den kolde, døde Steen som Prinds *Agib* i Eventyret; Hovedet skulde tænke, Hjertet skulde bløde, for at han ret kunde føle sin hele Qval.

Ved Barrieren stege de af Vognen; *Ladislaus* lod, som om han nu først blev *Naomi* vaer, slog sine Arme om hendes Skuldre, saa hun følte det og vist bar Mærke af Omfavnelsen. »*Christian!*« sagde han leende, »Du er ogsaa paa Eventyr! det kan jeg lide min Dreng! Hvor jeg kunde klappe Dig! hvor jeg kunde kysse Dig, at Du dog engang er med, som vi Andre!« og voldsomt kjærtegnede han *Naomi*,

»Slip mig!« sagde hun, »jeg gjør Følgeskab!« og med et Blik, mere talende end Ordet, vendte hun sig fra ham, bød den ene af Qvinderne sin Arm, og hun modtog den; Qvinden talte Syndens bløde Ord, men *Naomis* Kinder brændte derfor ikke rødere, hendes Hjerte slog ikke mere voldsomt end for.

Inde i selve Staden Wien staae flere Gader i Forbindelse ved Porte og Forstuer gennem enkelte Huse. Enhver, som er fremmed hermed, kan træde op af en Trappe og troe at være inde i Gaarden, men staaer da ude i en Sidegade.

Ladislaus med den ene af Qvinderne smuttede ind i et Huus; *Naomi* fulgte efter.

»Hvor blev de af?« spurgte hun sin Ledsagerske.

Denne lo og førte *Naomi* op af den hvirvlede Steentrappe, men her var ingen *Ladislaus* at see. Qvinden greb i Harefoden, som hang paa Døren.

»Hvor ere de Andre?« spurgte *Naomi*.

»De er der, og vi er her!« svarede Qvinden. Døren aabnedes, en gammelagtig, velklædt Kone med en Sølvarmstage i Haanden bød dem Velkommen.

»Djævel!« udbrød *Naomi* og sprang halv tumlende ned af Trappen; 212 hun saa paa Lysskjæret, at de fulgte efter; hurtig var hun paa Gaden, Ingen saa hun, Ingen var der. »*Ladislaus!*« stammede hun og bed sin Læbe, saa den blødte derved

En halv Time efter stod hun i sit Hjem i Prateren; han var endnu ei kommen; paaklædt kastede hun sig hen over Sengen, men der var ingen Graad i hendes Øine, der kom intet Suk fra hendes Læber. Nu lød Fodtrin; *Ladislaus* kom.

Tause saa de paa hinanden.

»Du har vel moret Dig godt!« sagde han med et onskabsfuldt Smil.

Hun taug og betragtede ham med sit stolte, harmfulde Blik; haanligt saa han paa hende og lo.

Hendes Læber bevægede sig for at tale, men hun taug.

»Har Du ikke nok seet,« sagde han, »at gaaer jeg igjennem Stalden, og min Hoppe der er løs, da vrinsker den og følger efter mig. Det er af reen Kjær lighed, og derfor klapper jeg den paa Manken. Du følger ogsaa efter mig, men af en modsat Drift. Dig kunde jeg ogsaa have Lyst til at klappe paa den Maade, Du fortjener det!« og han greb om Pidsken, der laae paa Bordet, gjorde et Smeld i Luften med den, men henimod *Naomi*, saa at Snerten rørte hendes Hals.

Det var som Tarantelens Bid; iiskold stirrede hun paa ham. »*Ladislaus!*« var hendes eneste Ord, og hun forlod Værelset.

Josephine sov.

Udenfor var Alt mørkt og stille, kun Lyden af en Vogn, som tungt rullede hen ad Veien forbi Prateren, naaede hendes Øre. Det var stjerneklart Veir. Carlsvognen pegede mod Norden. Tænkte hun paa Hjemmet der, eller var hendes Tanke endnu i Plankehuset hos Pariaens Søn, den stolte *Ladislaus*? Ingen Taarer kom i hendes Øine, intet Suk fra hendes Læber, med Blikket mod Stjernebilledet gik hun grundende nogle Skridt. Saaledes har *Ariadne* stirret over Havet, da hun vidste, *Theseus* havde skuffet hende. Dette Smil havde *Medea*, da hun hilsede *Jason* hos *Creusa*.

I samme Time, i selvsamme Nat, men paa Sjællands eensformige Landevei, hvilede to andre Øine paa samme Stjernebillede, men med Haab og Fortrøstning som *Leanders*, da han sprang i Hellespontens Bølger og svømmede mod Fyret, *Hero* havde tændt.

Paa Sjællands Landevei kørte *Christian* denne Nat alene til København. Han var kommet til den Erkjendelse, at han hos Hr. *Knepus* 213 intet stort kunde lære, og at han maatte ud i Verden for at bringe det til Noget *Peter Wik* var vred derover og havde sagt, at han kunde seile sin egen *Sø! Luzie* havde grædt; men *Christians* Tanke var modnet. Anbefalingsbreve havde han med, og eet var til en kongelig Laquai, han drømte derfor om ganske Andet end kun Løfter og Haandtryk. Det var en deilig, stille Sommernat, Postillonen blæste, og Hornets Echo svarede fra Antvorskovs Høider. Een Stjerne funkede saa smukt; det var *Cygnus*, Svanen, som hver Mand i Syden kalder den. »Det er min Lykkestjerne!« tænkte han og spurgte sin Nabo om Stjernens Navn. »Aftenhønen kaldes den.«

Christian tænkte paa *Naomi*; hun derimod lod sin Tanke flyve ud som Bien, lod den søge hver Bitterheds Blomst, der i de sidste Maaneder var skudt frem i hendes Hjerte, og af hver Blomst samlede hun Gift.

Hun lyttede og syntes at høre Donauflodens Bølgeslag. Et Stjernes kud fløi, som engang Dampballonen vil flyve gennem Luften.

Hun vendte igjen tilbage til Huset, hvor *Ladislaus* sov; men i Gangen blev hun, paa Trappens nederste Trin satte hun sig, lagde Armen paa Rækværket og heldede Hovedet til den. Hun blundede, som Araberen blunder, der veed, at hans Dødsfjende sover under det samme Telt som han; de havde drukket og spiist sammen; Gjestfrihed er det hellige Skjold, som staaer imellem begge, de række hinanden Haanden og - sove, men deres sidste Tanke er: vi mødes et andet Sted! Pariaens Søn og Israels Datter have asiatisk Blod, den hede Sol brænder deri.

214

II

- Ladislaus! Ladislaus! tont es aufs neu',
Und dieselbe Stimme ruft hinterdrein
Noch lauter: Nein!

Castelli.

Es ist eine seltsame Sache:
Ich sprach deutsch und danisch Du,
Und doch verstanden wir uns im Nu.
Ja Freund! im Aug' liegt die Sprache
Und im Herzen der Schlüssel dazu.

Stammbuchsblatt an H.C. Andersen von *Castelli*.

»Jeg vil bort!« sagde *Naomi* til *Josephine*, Beridersken med de vaiende Faner. »Jeg vil bort! enten finder jeg Brod eller Dod!«

Josephine lo. »Vi kjøre i Formiddag sammen til Josephsdorf og Kloster-Neuburg, vi To, i den lille Gig med den blissede Orlando for. Jeg sætter mig i Rygte for Din Skyld! jeg kører Tour alene med den unge, flammende Jockey! Du kommer igjen i Lune, *Ladislaus* kysser, hvor Pidsken smeldede, og saa faae vi Forsoningsscenen.«

»Aldrig!« sagde *Naomi*.

»Altsaa ingen Menneskehad og ingen Anger*, sagde *Josephine* og lo, »det tager sig ogsaa lystigere ud«

»Skaf mig hemmeligt et Pas,« bad *Naomi*, »til Ungarn eller Bayern, hvorhen Du vil! kun at jeg kommer bort! at jeg ikke seer ham mere!«

»Først kjøre vi en Tour,« svarede *Josephine*, »vi smage Chokoladen i Josephsdorf og see fra Bjerget der, om ikke Donausletten kan friste til at blive! man maa aldrig forhaste sig! aldrig gjøre for store Skridt; de klæde heller ikke et Fruentimmer.«

»Det er ei første Gang, han har bragt Gift i mit Hjerte!« sagde * 215 *Naomi*. »I Toplitz, fjorten Dage efter jeg havde forladt mit Hjem, forstod jeg ham som en opslagen Bog, men da var han endnu den Kloge, den Forsigtige; jeg har taget min Bestemmelse.«

Vognen holdt færdig, de rullede bort. I de lange Alleer i Forstaden mødte de mange Kjørende og Ridende. De unge Herrer tilnikkede *Josephine*, et Par Damer gav *Naomi* et Smil. Veien gik opad Bjerget, fra hvilket man har den vide Udsigt over den frodiggrønne Donauslette.

»Betragt engang!« sagde *Josephine*, »hvor prægtigt tage ikke de mange Alleer sig ud mellem Byen og Forstæderne. Stephanstaarnet rager dristigt over de andre Bygninger, og seer Du Donau med alle de deilige, skovbegroede Øer. De blaae Bjerge derude ligge i Ungarn! Denne Udsigt er det, som altid staaer for mig, naar jeg hører synge: »noch einmal die schöne Gegend!« Ja Østerrig er meget smukkere end Danmark!«

»De ligne hinanden!« sagde *Naomi*. »I Jylland have vi Bakker, saa høie som dette Bjerg, og lille Belt og Sundet ere langt prægtigere end Donau! jeg veed kun et Fortrin, Wien har fremfor Kjøbenhavn, det er den mildere Luft og at det ligger nærmere Italien!«

»Finlænderen længes efter sine Sumpe! Eskimoen efter sin Snee!« sagde *Josephine* leende.

»Jeg længes ikke efter Danmark! kommer aldrig der tilbage! men heller ikke her vil jeg blive! Jeg er en fri Qvinde, jeg er ingen Østerriger, man maa lade mig reise!«

»Men *Ladislaus* vil forhindre det!« sagde *Josephine*, »forhindre det, alene fordi det piner Dig, dersom han er i det Lune!«

De bleve afbrudte, idet Graveren fra den lille By kom til og indbød dem at see Kirken; i Kjælderen laae Liig, sagde han, som vare over hundrede Aar, og dog saae de ud, som om de vare først begravne der igaar.

»Vi see helst de Levende!« sagde *Josephine*.

Men der ere ret nette Mærkværdigheder, forsikkrede den Gamle, det var ikke en Time siden, han havde ført en polsk Herre om derinde, og den Herre havde fundet det Hele høist mærkværdigt og skrevet Alting op i sin Bog. Imidlertid var denne Bog dog blevet glemt, men endnu idag skulde den komme paa Politikammeret, og Herrerne der vidste Besked med enhver Fremmed, saa at Bogen inden Aften kunde igjen være i Polakkens Hænder. Han viste *Josephine* den.

216

Det Skrevne var dansk. Haanden forekom *Naomi* bekjendt; hun bladrede begjærlig i den og læste. Alle Antegnelser vare just ikke bestemte til at sees af Enhver.

»Den Fremmede er fra Danmark!« sagde *Naomi*.

»Fra Kongen af Danmark?« sagde den Gamle, »ham husker jeg fra Congressen, han havde hvidt Haar, og var venlig og høflig som vor gode Keiser *Frands*! jeg maa altid, naar jeg gaaer forbi »Stockameisen«, see paa den danske Kong *Frederik*!« Den Gamle blev mere snaksom, men *Naomi* hørte ikke derpaa, begjærlig læste hun i Bogen, rødmede og smilede.

»For en Time siden var den Fremmede her?« spurgte hun.

»Ja, en Time kan det være siden! jeg veed ikke hvad Vei, han tog, men jeg troer nok, at det var ind til Staden!«

»Lad os see Din Kirke,« sagde *Naomi*, og de gik derhen; men om den Fremmede havde hun næsten mere at spørge, end om Gjenstandene hun saae; den Fremmedes Bog syntes at beskæftige hendes Tanke mere, end de historiske Oplysninger, Graveren gav om de vel vedligeholdte Døde.

De sad igjen i den lille Gig, den blissede Orlando slog med Nakken og satte i Trav med dem ned mod Klosteret, hvis høie Kuppel med den keiserlige Krone paa tog sig prægtig ud i den blaa Luft.

De gik begge ind i den hvælvede Klostergang. Her stod en Fremmed *Naomi* zittrede; ham vilde hun mindst af Alle have mødt Ja, det var ham, hvis Nærværelse, Bogen havde forkyndt hende, hun havde ikke taget fejl, det var Greven, ham hun kaldte sin Fader.

Han hilsede, tiltalede flygtigt *Josephine*; *Naomi* gik forbi, uden at han nøiere betragtede hende.

»Her er ikke saa rigt og prægtigt som i Kloster-Mölck!« sagde *Josephine*, »men jeg lider dog denne gamle Bygning, den er mig kjær fra min Barndom! hvor tidt har jeg ikke løbet herfra og til Leopoldsslot; deroppe fra Vinduet, fortæller man, blæste Hertugindens Slør herved og vikled sig om Tornebusken, der stod, hvor nu Klosteret staaer!«

»Jeg har ingen Tanke for Dine Historier!« sagde *Naomi*, og hendes Stemme skjælvende, »kom! men hurtigt! hurtigt! vi kunne ikke være * 217 her. Den Fremmede er min Beslægtede!« ilende drog *hun Josephine* hen imod Vognen, der ventede udenfor. De vare i Begreb med at stige op, da Greven traadte ud af Kirken.

»Om Forladelse,« sagde han, »Klosteret skal jo være berømt af sin Viinkjælder! her skal være et Fad, som hører til denne Egns Mærkværdigheder!«

»Jeg har hørt derom,« sagde *Josephine*, »men jeg har aldrig seet det!«

»Her er Fadet, Eders Naade!« raabte tæt ved i den aabne Port Bødkeren, som her stod med sine Svende og slyngede Tøndebaand og skar Staver.

»De har ikke Lyst at see det?« spurgte Greven. *Josephine* saae forlegent paa *Naomi*, der strax var fattet; hun bukkede for Greven og gik med *Josephine* ind i Bødkerens Værksted. Dette var en stor, muret Hvælving; rundtom laae smaa og store Viinfade; men Kongen for dem alle, var det berømte store Fad, der rummer sine tusinde og fire Eimer. Ved hjælp af en Stige, kunde man komme ovenpaa det; Aabningen er af en saadan Størrelse, at ethvert Menneske mageligt kan komme gennem den og ind i Fadet, hvor Rummet er saa stort, at flere Personer, Haand i Haand kunne dandse en Runddands.

»Vi have faaet det pudset op!« sagde Bødkeren, »Kjældermesteren har sat det kjønne Vers derpaa:

»Einhundert dreissig Jahre alt, »War's mir im Keller nun zu kalt, »Dort rutschen Tausend übern Rücken
»Auch hier wird man mich nicht zerdrücken!«

læste Greven.

»Ja«, sagde Bødkeren, »Tusinde have sprunget ovenpaa det, nu ligge de glemte i deres Grave; Fadet derimod er stærkt og blankt, det kan endnu see vore Børnebørns Børn blive Oldefader og Oldemoder. Ja saamænd kan det saa! - Men De maa behage at stige indeni, ellers har De ikke ret seet det Hele!«

Naomi gjorde et Spring op af Trappen, ind i Fadet, Greven fulgte efter, men med et sælsomt, gjennemskuende Blik paa *Naomi*; thi Maaden, hun steg ind paa, røbede saa ganske *Qyinden*. *Josephine* stak 218 kun Hovedet ind i det store Fad, der syntes en heel Stue*. *Naomi* dandsede rundtom Greven, »medens Tankerne fløi saa vide«, som der staaer i Visen.

Snart sad hun igjen med *Josephine* i den lette Vogn, og den rullede afsted

»Kjendte han noget til disse to?« spurgte Greven Bødkeren. Denne rystede paa Hovedet.

»Det var Beridere fra Prateren«, sagde een af Svendene, »det var Jomfrue *Josephine* og den lille Jockey. Ja, hun kan ride og gjøre Kunster, han duer ikke stort til det!«

Den lette Gig fulgte Veien nedenfor Bjerget, langs med Donau.

»Bort maa og vil jeg!« sagde *Naomi* »Du har jo en Slægtning i München, *Josephine*! giv mig et Brev med, jeg har endnu nogle Sager af Værd, de første otte Dage er jeg ikke endnu en Tiggerske, og i otte Dage kan skee meget!«

Hele Folianter er skrevet om Kjærlighed, alle Graderne, alle Nuancerne ere udsjungne, men kun Faa have udtalt Hadet, og det er lige saa rigt, lige saa stærkt. Det er en djævelsk Vellyst, men dog en Vellyst at kunne hade, brændende hade den, som ond nedtræder vor bedste Følelse, vor uskyldigste Lyst Alle kjende til Had! det er et Infusionsdyr, som lever i Menneskets Blod

Naomi var krænkert, og som paa Scenen Sylphiden ved den første sandselige Omarmelse mister Psychevingen og dør, havde hos hende den første raae Behandling dræbt Kjærligheden; den var som Vinen i Tantalusbægeret, der, naar dette rystes, saa en Draabe spildes, da strømmer det hele bort, Bægeret bliver tomt til Bunden.

»Jeg følte mig saa høit over alle de Andre!« tænkte *Naomi*, »og jeg er steget ned til Zigeunerens Søn, hvis Adel kun er det falske Naturspil i hans Legemsformer. Nu er hans Legeme mig væmmeligt som Snogens Ham!«

»Du ligner mere en Mand end en Qvinde!« sagde *Josephine*.

»Og saaledes er jeg vel istanc. til selv at hjælpe mig frem i Verden!« sagde *Naomi*. »*Ladislaus* troer vel jeg er som de andre Qvinder, der tre, fire Dage gaae med et Hjerte fuldt af Had, men siden ere bløde og tilgivende. Jeg vil ikke! Vi have et Ordsprog i Danmark, det passer til alle Lande: een Ulykke kommer aldrig alene. Min Fader har jeg mødt * 219 i Dag, det var ham vi talte med i Kloster-Neuburg, mon han har kjendt mig? Jeg har altid foragtet den forlorne Søn, ikke fordi han spiste med Svinene, men fordi han vendte tilbage! han maa have vidst, det var en svag Fader, han havde. At modtage en Naade, en Velgjerning, er at tage Løsepenge paa at blive krænkert Mon Verden kan opvise een Velgjører der ei, paa Grund af sin Velgjerning har saaret eller overseet Modtageren? Heller gaae til Grunde! - bort vil jeg! *Ladislaus* er mig fremmed som Postkarlen, jeg kjørte en Station med; min Svaghed hos ham var en Drøm, en taabelig Drøm i Deligencen.«

Politiet i Wien veed Besked med enhver Fremmed, sagde jo Graveren i Josephsdorph, og derfor havde han sendt det Bogen, som den Fremmede havde glemt; før Aften var den i Grevens Hænder. »Politiet veed Besked med hver Fremmed,« derfor erfarede han ogsaa før Aften, at der ved Beriderens Troup i Prateren var en ung Landsmand, som blev kaldet *Christian*, han var af fiin, næsten qvindelig Bygning og kaldtes almindelig den lille Jockey, men at det var et Fruentimmer, derom talte Politiet slet ikke. Greven vilde bivaane Forestillingen iaften.

Denne begyndte: *Josephine* svævede paa Hestens Ryg med de bølgende Faner, *Bajatzo* med sin Oldemo'er paa Ryggen vendte Mølle i det stærkeste Trav. *Ladislaus* viste sig, klædt, som Græker, i rigt, mørkerødt Atlask. Den høipullede Hue klædte herligt det stolte Ansigt De kulsorte Øine funkled under de lange, mørke Øienhaar; om de antiktformede Læber spillede det haanlige Smil, som især karakteriserede ham. Ingen Gladiator paa Arena eiede større mandlig Skjønhed. Bifaldsklap lød; de vare for ham vante Toner som den Musik, til hvilken han jog Banen rundt I hans Tanke laa den Gift, som Smilet om Læberne antydede. Han vidste, at *Naomi*, hvem han havde seet ved denne Forestillings Begyndelse, under samme reiste bort; han var underrettet derom, vidste, at hun havde erholdt et Pas, der lød paa at reise til Miinchen. Hun var den første Qvinde, der saaledes vovede at vise ham Trods. Hævnes maatte det! pines skulde hun, og dette lod sig saare let udføre. Vistnok jog hun i dette Øieblik med Extrapost eller som Rytter henad Veien mod Linz, men Deligencen gik denne Aften den samme Vei, en Plads blev i dette Øieblik bestilt for ham; han skulde indhente hende, de skulde mødes, og om han end betvivlede, at hun fulgte tilbage med ham, var han dog istand til ved Mødet at skaffe hende høist ubehagelige Scener; hun var jo en 220 Qvinde, og hendes Pas lød paa en Mand, det var allerede nok; derfor smilede han endnu kjækkere og sprang høit i Luften paa den flyvende Hest, som kjendte sin Rytter og Bifaldsklappene gjenlød for ham.

Greven sad tæt ved Skranken og glemte for et Øieblik hende, som hans Øie forgjæves søgte; hans Bravoraab blandede sig med Mængdens, da *Ladislaus* forlod Banen.

Ved Forestillingens Slutning, da Lygterne alt skinnede klart udenfor, kjørte *Ladislaus* med en af Betjentene i den lille Gig ind til Staden Wien.

I Postgaarden holdt Deligencen forspændt; de steg ind i den. En af de Reisende skulde til Kloster-Neuburg, en anden til Salzburg, en tredie til Paris o.s.v. I det bageste Hjørne sad en ung Mand med Hovedet indbundet, Huen trykket ned om Ørene, han havde Tandpine, han vilde til München. Ligeoverfor denne fik *Ladislaus* Plads; Enhver arrangerede nu med Gjenboen sine Been, for saaledes at faae det lidt mageligt. Det var *Naomi* og *Ladislaus*, Skjæbnen her førte sammen. Hun kjendte ham, troede dog ikke sine egne Øine; men han talte, og hun var overbeviist om, at det var ham.

Hun havde anseet det for sikkrest at reise med Deligencen, den gik jo rask fremad uden Hvile. At *Ladislaus* var her spaaede intet Godt; det var for hendes Skyld, han kom, følte hun. Hvorledes vilde dette ende?

Postillonen smeldede med Pidsken, Afskedshilsener løde, og Vognen rullede afsted over Stephanspladsen

og gennem de oplyste Gader. I Burgtheater, som de kom forbi, var Skuespillet tilende, Folk strømmede ud derfra, Enhver af Passagererne kigede ud for at see Bekjendtere; *Naomi* lagde Hovedet mere tilbage, vendte sig indad mod en af Siderne, for at ikke Lygtelyset skulde falde paa hendes Ansigt. Snart vare de igjennem den grønne Allee og i Forstaden Mariahilf; Enhver sladdrede lystig i Vognen, *Naomi* lod, som om hun alt blundede, men hos Ingen var Bevidstheden mere levende. Hun overveiede sin Stilling, og hvad hun havde at gjøre. Natten kunde hun nok tilbringe i Vognen og behøvede ikke at stige ud, hun kunde jo sove; men imorgen, naar Daglyset kom, naar de i Byen St. Polten mødtes ved Kaffebordet, hvad da? *Ladislaus* talte til hende, hun svarede ikke. Hendes Legeme skjælvede, han maatte mærke det, deres Been hvilte jo fast paa hinanden.

De havde alt kjørt en Time, siden de forlode Wien, og vare i den 221 lille By Hütteldorf, der, som Hitzing er Sommeropholdssted for Wienerne, men Hitzing ligger nær Wien og tæt op til det keiserlige Sommerslot, her er altsaa en Sommerhovedstad, Støv og Tummel; Hütteldorf er mere landlig og har en friere Udsigt til de lave, grønne Bjerger; de Sommersteder, som her ligge nogle Skridt dybere inde fra Hovedlandeveien, med Fašaden imod den og Bjergene, ere ganske idylliske.

Ved Vertshuset gjorde Deligencen et Øieblik Holdt; nogle af Herrerne stege ud, *Naomi* fulgte Exemplet, hendes Beslutning var fattet, hurtig dreiede hun om i den første lille Gyde, der førte mod Engen, og løb derpaa Alt hvad hun kunde. For Enden af Gyden laa tilhøre et lille Lyststed; hun skjulte sig i Grøften udenfor Haven; hendes Hjerter bankede. Hun lyttede, om Nogen kom.

Posthornet klang, hun hørte Vognen rulle og sagde i sit Hjerter som *Riquebourgs* Frue, men med en ganske anden Betoning: »nu er han borte!«

Da lød i det samme Latter og Tale i Haven tæt ved, Damer og Herrer kom igjennem den lille Laage ud til Engen og vandrede forbi, det var et muntert Selskab, og alle Navnene, hun hørte, vare hende bekjendte. Fru von *Weissenthum*, den aandrige Digterinde, og Skuespilleren *Costenoble* vare derimellem.

»Grillparzer, De læser Deres Sappho hos mig imorgen, ikke sandt!« sagde Damen; og Alle talte de livligt og glade.

»God Nat! god Nat! sov vel!« lød det fra den anden Ende af Gyden, »god Nat! god Nat!« og en af Herrerne kom vandrede tilbage, rimeligviis Verten, der havde fulgt de Andre; en Hund var med, denne foer med eet henimod Grøften, hvor *Naomi* sad, spidsede Øre og begyndte at gjø. Manden nærmede sig.

»Hvem er det?« spurgte han.

Naomi reiste sig.

»Det er et daarligt Natleie!« sagde han, »Duggen er falden, De vil dog ikke sove her?«

»Tilgiv!« sagde *Naomi*, »hvem har jeg den Ære at tale med!«

Manden smilede. »Jeg er *Castelli*,« sagde han, »og De, min Ven?«

»*Castelli*!« gjentog *Naomi*, »Digteren?«

»Ja, det er mig.«

»Dem har jeg kjendt i flere Aar!« sagde hun, »Deres Digte have glædet mig saa meget. Som lille Pige lærte jeg Deres »Lob der 222 Kleinen«; langt borte herfra har De beskæftiget mig, da tænkte jeg mindst paa, at vi skulde mødes og saaledes mødes!«

»De er ingen Tydsker,« sagde Digteren, »tør jeg dømme efter Deres bløde Udtale, da maa De være Dansk!«

»Det er jeg!«

»Syntes jeg det ikke nok! her var i denne Aften hos mig en ung Læge, en Landsmand af Dem.«

»Jeg har megen Tillid til Dem!« sagde *Naomi*, »altid har en Digter forekommet mig at maatte føle varmere, ædlere og bedre end andre Mennesker -!«

»Det tør jeg ikke give Dem Ret i, de fleste Digtere have kun det Fortrin for andre Mennesker, at de kunne bedre erindre og anvende, bedre udtale hvad de føle og tænke!« Han aabnede Laagen, og de traadte ind i den lille Blomsterhave.

»Hændelsen fører mig til Dem!« sagde hun, »De maa raade mig, De maa hjælpe mig!« og hun fortalte, at hun var en Kvinde, hun sagde ham, at hun var Dansk og havde forladt et roligt og sorgfrit Liv, for her at blive

skuffet selv i sine mindste Forhaabninger. Nu meddeelte hun de sidste Hændelser.

Den godmodige, fortræffelige Mand følte sig, som Enhver vilde det, noget forlegen ved denne Fortrolighed; hvad kunde han tænke om en saadan Qvinde. Den danske Gesandt, meente han, maatte være den hun bedst og sikkrest henvendte sig til. Imidlertid var det nu ud paa Natten, hun var saa smuk, hun var forladt, og hendes Læber aandede Veltalenhed Digteren kaldte sin Huusholderske ind, og *Naomi* blev ført til det lille Gjesteværelse, som vender ud mod Bjergene.

I den stille Nat aabnede hun Vinduet; den aftagende Maane stod lavt over Horizonten; før dens Horn ganske svandt bort, maatte et vigtigt Skridt være gjort. Drømmende stirrede hun op i den klare Luft, men Tanken var virksom, hun lagde Planer for Dagen, som maatte komme.

223

III

Leb' wohl! - Du schlingst den Arm um meinen?
Du hält'st mich fest, - ich soli nicht gehn?

Castelli.

Kennst Du das Land, wo die Citronen blühn?
-Dahin!-

Goethe.

Næste Morgen, da *Naomi* kom ned til Theebordet, rakte Digteren hende venligt Haanden; hans Hund logrede med Halen for hende, og hun klappede den. Hundens Bjæffen af hende Aftenen forud havde jo dog været Introductionen til Bekjendtskabet.

»Det er et trofast, mig hengivent Dyr!« sagde Digteren, »døer det før jeg, vil det bedrøve mig!«

En Cabriolet rullede i det samme gennem Gyden og holdt foran Indgangen til Haven. Et Morgenbesøg. Det var den unge Læge, *Naomis* Landsmand, som *Castelli* havde talt om; en Fremmed fulgte med, ogsaa en Dansk, som vilde gjøre Digterens Bekjendtskab. Det var Greven, ham *Naomi* kaldte sin Fader.

Lægen besad, hvad der ude karakteriserer en stor Deel Danske, megen Modtagelighed for alt Nyt, forenet med en levende Kjærlighed til Hjemmet, og denne fødte en mægtig Portion Hjemvee. Især viste han en forunderlig Lyst til at gjøre Sammenligninger, og hvor gives der mere Leilighed hertil end i Wien. Beboerne her have saameget, saavel af det Gode som det Smaalige, tilfælles med Kjøbenhavneren, kun at Wienerne forene dermed en større Livlighed Prateren med sine Gynger og Kunster blev til vor Dyrehave. Slottet Schönbrunn var jo livagtigt vort Frederiksberg. Stephanskirken med sit høie Taarn var rigtignok noget Aparte, men saa erindrede han sig Frelserstaarn; dette var dog ogsaa en egen Bygning, meente han, der kunde man gaae udenom Taarnet paa Spiraltrappen med det forgyldte Rækværk og komme lige op til den øverste Spids, hvor 224 Kobbermanden staaer med vaiende Fane, og havde man fra Stephanstaarnet Udsigt til Ungarns Bjerge, saa var den ikke mindre prægtig fra Frelserstaarn, hvor man ud over Sundet øinede Sverrigs Kyster. Af alle fremmede Byer, han kjendte, behagede Wien ham mest, her havde han det saa hjemlig. *Jagers* og *Sonnenleitners* Huse* bragte ham ganske tilbage i det danske Familieliv, men hvor tidt var ikke just herved en veemodig Følelse bleven vakt hos ham, han var jo saa langt borte fra sin unge Kone og sin elskelige lille Datter. Det hændede ikke sjældent, at naar han paa Wiens Gader mødte En med en lille Pige af Datterens Alder, var han nærved at faae Taarer i Øinene. Dette havde just denne Morgen været Tilfældet, da de holdt ved Bomhuset, hvor en ung Pige med sin lille Søster passede en Ged, der her græssede og blev malket, hvergang en Spadserende vilde kjøbe en Lædskedrik. Greven fortalte spøgende om den unge Mands Sentimentalitet, som han kaldte det.

»De veed ikke hvad det er at have Børn!« sagde Lægen, »eiede De en Datter som jeg, da bar De Dem vist ligesaadan ad En ganske ny Verden af Glæde vilde gaae op for Dem. Der ligger en Lyksalighed for os i Barnets Smil! De skulde see, hvor det strækker de smaa Hænder ud, De skulde høre den første Pludren -! O, jeg vilde ønske Dem en lille Datter som min.«

Greven fæstede sit Blik forunderligt paa *Naomi*. »Jeg havde een,« sagde han, »hun er død!« Han blev taus, og Lægen forvirret, det havde ikke været hans Hensigt at saare ham.

Samtalen dreiede sig nu om Hr. Grevens korte Ophold i Wien, hans forestaaende Reise til Italien, hvorfra han senere vilde lægge Veien hjem over Frankrige.

Digteren fulgte dem ud i sin Have, *Naomi* var ikke med; Intet var naturligere, end at han betroede hendes Landsmænd, hvad han havde hørt, og hvorledes han selv var kommet ind i dette Eventyr. Lægen lo, Greven var alvorlig og tankefuld

De spadserede udenfor Haven paa den grønne Slette, som strækker sig til Bjergene; en lille Fodsti løb langs med Haverne; Veibredbladene tydede paa, at den just ikke var ble ven til i det sidste Aar.

Det var denne Sti, hvorpaa Greven og *Naomi*, kun en halv Time derefter, gik alene og, de talte i Hjemmets Sprog; Spurvene q vidrede * 225 lystigt dertil, Blomsterne stode saa duftende, som om Alt var Fred og Glæde; Snogene badede sig i det varme Solskin.

»Naomil« sagde Greven. »Hvor har Du saaledes kunnet glemme Dig selv, bringe mig Skam og Dig Skjændsel!«

»Allerede min Fødsel indviede mig dertil!« svarede hun. »Dadles kan jeg, men jeg har ligesaa meget, der taler til mit Forsvar, dersom et saadant behøves. Min Tilværelse er en Ungdomssynd, og som Frøet er, bliver Frugten!«

»Hvad vil Din Fremtid blive?« spurgte han.

»Hvad Tusinders er!« svarede hun, »et Liv, der ei er værd at leve; men jeg har dog levet, om det endogsaa kun var Dage! jeg har følt mig fri, og det selv da, hvor man saarede mig dybest. Kun i dette Øieblik har Deres Øie en Magt over mig, som binder min Villie. Verden anseer mig ikke for Deres Datter, De selv troer jo heller ikke, jeg er det! ja, jeg er kun en Fremmed, De har gjort Godt imod, og saaledes kan De fordre, at jeg bør være Dem lydig; men jeg har ikke været det, og De opgiver mig. Vore Veie skilles ad. Ethvert Feiltrin, enhver Synd bærer Straffen hos sig, lad mig altsaa lide min. Kun en eneste Velgjerning beder jeg Dem endnu at lægge til de tidligere, og denne er: at De ikke kjender mig!«

De vare blevne staaende under et Træ; Lægens Stemme kaldte dem igjen tilbage.

»Verdens Domme bryder jeg mig ikke om!« sagde *Naomi*, »men Deres; ja, for Dem vil jeg gjerne staae saaledes, som jeg staaer for min egen Samvittighed!«

»Man kommer!« sagde Greven, idet Digteren og Lægen nærmede sig.

»Vi vare uenige!« udbrød *Naomi* med et leende Ansigt, »Hr. Greven kalder den lille, blege Blomst en Viol, jeg kalder den en vild Stedmodersblomst!« hun pegede paa en saadan, der voxte tæt ved

»I Haven,« sagde *Castelli*, »kan den opnaae en sjelden Skjønhed. Jeg veed ellers ikke, hvorfra den har faaet sit Navn, den er slet ikke stedmoderligt behandlet!«

»Den udtrykker, hvad den kaldes!« sagde *Naomi* og plukkede Blomsten. »See, her ere fem Blade, de to bageste betyde Stedbørnene, de sidde begge paa een Stol!« Hun pegede paa det Grønne, som holder Bladene. »De to paa hver Side ere Moderens egne Børn, de have 226 hver sin Stol at sidde paa, og dette store Blad forud er Stedmoderen selv: hun sidder paa to Stole!« og *Naomi* viste det paa Blomsten.

»Det er en sindrig Forklaring!« sagde Digteren og smilede, »den har jeg aldrig før hørt!«

»Saaledes hedder det i Danmark!« sagde Lægen. »Underligt er det ellers, at det altid er Stedmødrene, der ansees for at være saa onde, man hører aldrig Sligt om Stedfædrene!«

»Deres Feil er maaskee *Svaghed*!« sagde Greven.

Om vi skulle bebreide ham en saadan, vil beroe paa vor egen Livsanskuelse, idet vi gjøre et Spring fra Digterens Have mere ned mod Syd, mellem Tyrols Bjerge, hvor Landets unge Knøse med Blomster paa Hatten jodlede i den friske Morgenluft og sang om *Hofer*, som Schweitzerne synge om *Tell* og *Winkelried*.

Det er ikke fem Dage siden, vi saae Grevens og *Naomis* Møde, hørte deres Samtale, hørte om onde Stedmødre og gode Stedfædre; Virkeligheden for os viser en tilgivende Stedfader.

Henad Landeveien ruller den lette Reisevogn; Kjørende og Gaaende komme forbi; de mødes for første og eneste Gang paa denne Klode, og dog lukker Greven sine Øine for at blunde. Ved hans Side sidder en ung Dame i qvindelig Reisedragt; Italiens Kort ligger paa Skjødets, og »*Mariane Starke*«, den bekendte Guide for Reisende i Italien, har Plads ved Siden. Dybt under Veien skummer en brusende Flod, Skyerne hænge, som Fnug om den høie Bjergtop, Damen seer ud over den vilde Egn, og vi kjende *Naomi*. Hendes Tanker drømme om Italien, derfor nyder hun mindre det Nærværende; til Virkelighedens »*Fata Morgana*« flyve de: Italien,

Kunstens hellige Hal. Alperne er dets Portal, Ørnen den Spurv, som bygger i Karnissen; Pinierne løfte deres ranke Søiler med eviggrønne Capitæler. Her har Melodien sit Hjem, her blomstre Roserne ved Vintertid. Jorden under Din Fod er helliget ved Ædles Blod, ved Marmor af Oldtidens Templer. Stenen bliver Aand og Kjød, et Skjønheidsbilled, som beruser Din Tanke. Havet er blaåt som Kornblomstens Blad, gjennemsigtigt som Kildens Draaber. Houris, skjønnne som i *Mohammeds* Paradis, tilsmile Dig. Tonernes Land, Farvernes Hjem: Italia! - »derhen!« sang *Mignons* Digter, og tusinde Hjerter gjentage som klagende Echo den bittersøde Længsel, som aldrig opfyldes!

227

IV

Naturen var ikke de Fattiges Ven,
Den var os en haardhjertet Amme:
Deres Naade kan gjøre det godt igjen,
Gjør De Naturen tilskamme.

Carl Bagger.

I den franske Literatur findes en genial Afhandling over »*les mansardes*,« hvori Forfatteren siger, at ligesom hos Mennesket Aand og Genialitet har sit Sæde øverst i Mennesket, nemlig i Hovedet, saaledes er det ogsaa Tilfældet med Forfattere og Kunstnere i Paris: de boe paa Tagkamrene. *Scribe* har givet os en Vaudeville om Kunstnerlivet i Paris og kaldet den *la mansarde des artistes*. I alle store Stæder, som i Paris, er det den fattige Kunstners Lod kun at sættes høit med Hensyn til Bopælen.

Saaledes var *Christian* placeret i Kjøbenhavn paa femte Sal i en lille Qvist ud til Gaarden hos den Enke, som han med *Luzie* og hendes Moder Aaret forud havde boet hos de fjorten Dage, de vare her. Udsigten strakte sig over Skorstene og Tage til det høie Kirketaarn, hvor Vægteren spadserede. Havde de rigere Folk, som boede under ham paa Sal og i Stue, hele den muntre Gade for sig, da havde han den store Himmelstrækning, hvor Stjernerne tændtes i den klare Aften.

Hvad hans Værelse angaaer, da var dette langt mindre, end det havde været hos Hr. *Knepus*; det dannede egentlig med Loftet en Trekant, thi fra Døren, man kom ind af, gik Taget skraat ned med et eneste fremspringende Vindue; Sengen var et Slags Alkove, i Taget lige over den sad en Glasrude, gennem hvilken han om Natten kunde see Maane og Stjerne.

Med taknemmeligt Hjerte priste han den gode Gud for sin sjeldne Lykke; han havde erholdt fire Musikinformationer, og for de to af disse fik han en Mark Timen, for de to andre, der bestod hver i to Timer ugentlig, erholdt han Middagsmad fire Dage, altsaa var der kun 228 tre Dage at leve ved Smørrebrød; men nu maatte man see ordentlig ud, og derfor børstede og syede han selv paa sit Tøi; kom der en hvid Traad tilsyne, da blev den strax farvet med Blæk; Støvlerne syedes sammen med Naal og Traad; at Saalerne vare hullede, gjorde Intet, naar kun Overlæderet saae heelt ud. Lidt keitede vare Bevægelserne, og de bleve det endnu mere, thi snart var der et lille Hul, der maatte skjules, snart huskede han ogsaa paa, at Kjolen ikke taalte nogen dristig Armbevægelse; han lod det hellere see ud som Mangler ved sin Personlighed, end at man skulde mærke hans Armod. At der var tre Dage om Ugen, han ingen Middagsmad fik, skjulte han for Vertinden og lod, som om han gik ud at spise, men saa vandrede han enten ud af Castellet langs Søen og spiste sit Brød, eller sad i Kongens Have og saae med Ammer og Børn paa det uskyldige Springvand.

Hos Krigsraaden, der engang seilede med *Peter Wik* til Kjøbenhavn, spiste han Fredag og Søndag. Det var et fornemt Huus, men mest fornem var den ældste Søn, Studenten, der ved sine gode Klæder blev et smukt Menneske og ved sine smaa Tractementer fik et Slags Anseelse hos sine Kammerater. Aldrig talte han til *Christian*, aldrig hilsede han, naar han kom eller gik. Moderen talte om hans Dyd, og Syjomfruen rødmede over den. Var der engang Fremmede, da fik *Christian* Afbud. Det kunde jo ikke fornøie ham at komme mellem Folk, han ikke kjendte. Han kunde heller ikke have børstet sin Kjole saaledes, at den blev smuk nok til det øvrige Selskab.

Tirsdag og Torsdag spiste han hos Laquaiens, den kongelige Laquai: et Bekjendtskab, som han haabede vilde føre ham til Lykke og Hæder; thi den Mand kunde tale for ham hos de Store, noget, som Laquaiens Frue hvert Øieblik slog paa. Hendes Mand kunde gaae ud og ind, hvor Krigsraader og langt fornemmere Folk maatte staae udenfor og vente. Hun sagde heller aldrig, at han var Laquai, nei, han var om de høie Herskaber.

Deres lille Datter var det, *Christian* lærte at spille; hun havde et Navn efter hver af alle de kongelige Personer og var døbt: *Maria Caroline Wilhelmine Charlotte Amalie Juliane Frederikke*-, til dagligdags blev hun kaldt *Mikke*, en Forkortelse af Navnene: *Marie Frederikke*.

Hyggeligt fandt han det kun i sit lille, snevre Kammer, skjøndt her var koldt, da Vinteren kom. Tørv og Brænde købte han i skillingviis, og der frøs store lisblomster paa Ruden. Heller ikke var det hver 229 Aften, man havde Raad til et Spiddelys, men i Mørke phantaserer man jo meget godt paa Violinen.

»Der staaer en Jomfru til Dem paa Ruden!« sagde Pigen, som ryddede op, og viste hen paa lisbillederne paa Vinduesglasset; Vertinden rystede paa Hovedet; accurat saadan en Jomfru havde der for syv Aar siden staaet frosset paa Ruden, hvor hendes Mand sad og syede Støvler. Han havde da sagt: seer Du Moder, hvilken kjøn Jomfru der staaer og vinker ad mig; og to Maaneder derefter laae han i sin Grav; det var den kolde Dødsjomfrue, som hentede ham; dog her kunde det jo ikke betyde det, da *Christian* var et ganske ungt Menneske. Men han maatte tænke derpaa, og midt under Øieblikkets Savn og en Fremtid uden Forhaabninger vakt Livslysten; han greb Violinen, og Hunger og Kulde glemtes under de bløde Melodier.

Mangen eensom Aften vare Tonerne hans Nadvere, til Kulden tilsidst forbød Pingerne at bevæge sig. Sjæl og Genialitet laae der i disse Phantasier, men Ingen hørte dem; Lykken, den ene afgjørende Lykke, vilde ikke stige saa mange Trapper op for at finde Geniet paa Tagkammeret.

Mendeksohn-Bartholdy har givet os nogle musikalske Compositioner: »Lieder ohne Worte«; ethvert beslægtet Bryst vil i sin Sjæl opfatte Texten til disse. *Christians* Violinspil kunne vi ogsaa underlægge Ord; gid de hørtes i de Mægtiges Sale, gid i hvert Aarhundrede dog eet sandt Talent frelstes fra Savn og Mangel: Du Mægtige! Du fatter Malerens og Billedhuggerens Værker, thi disse pynte hine Sale; men Digterens Frembringelser, Tonekunstnerens Værker ere Dig endnu en Leg; Aandens rigeste Tapeter, som ei Møl eller Rust kunne fortære, begriber Du ei ret, et Aarhundrede maa først have fortalt Dig om deres Guddommelighed *Lad ei det sande Talent jordisk gaae til Grunde!* - Ordene blive hørte, - ja vist, som *Christians* Violinspil blev det.

I Laquaiens Huus, hvor han kom, herskede det Elegante, det vil sige: det udtalte sig i Møbler; der var en brillant Bogsamling, alle Bøgerne vare i Safian med Guldsnit; men tog man dem ud, ja da var det flere Aargange af Borgervennen, der saaledes vare indbundne.

Fruen læste gjerne, hun var derfor i et Læsebibliothek, hvorfra hun fik to Bøger ad Gangen, altid en gruelig Røverhistorie til at læse ved Dagen og een om Kjærlighed til at læse om Aftenen. Hun spillede Comedie i et tysk dramatisk Selskab, for hun var confirmeret paa tysk.

230

Iøvrigt paaskjønnede hun *Christians* Talent, enhver Kunstner har ligesom *Goethe*, sin *Bettina*, men de skrive ikke allesammen; hun var saaledes den, der beundrede ham mest, eller rettere den eneste, som udtalte sin Roes. Havde hun Selskab, blev han altid inviteret, at sige med Violinen, og han spillede for dem og maatte siden følge dem hjem til langt ud paa Natten, et Hoveri, der endnu ikke ganske er afskaffet hos os. Ofte, naar han var lidt veemodig, forsikkrede hun ham: »o, De er jo et lykkeligt Menneske! her ere tusinde fattige Stakler, der have det ganske anderledes!«

Der er meget betegnende sagt om en stor Deel Recensenter, at de »gjennemtygge en Bog, for at mærke om nogle Smaastene knase under Tænderne«*, denne Gjennemtyggen var bleven Krigsraaden en Nødvendighed; men da det var Maven, som var slet, og ikke Hjertet, delte han Bøgerne i to Portioner, de som skulde gjennemtygges ved mildt Veir, i hvilket han var kjærlig stemt, og de, som skulde for i slet Veir. Krænkende *Personligheder* gjorde han sig aldrig skyldig i. Krigsraaden ærgrede sig og ærgrede mange Andre; de huskede ikke paa, at i den anden Verden, naar vi allesammen skulle recenseres, vore Trykfeil rettes, og de urigtige Læsemaader forbedres, ville vi staae Haand i Haand og vist smile over vor fælles Iver i Jordlivets Drengaar. En Kritik er enkelt Mands Mening, der tidt kun viser os, om den Dømmende staaer over, eller under den, han bedømmer.

Krigsraaden viste *Christian* Godhed og derfor holdt han af ham; ved Krigsraadens Indflydelse var det, at han blev hædret med, som det kaldtes, at skulle lade sig høre paa Violin mellem Acterne en Aften i det dramatiske Selskab, for hvilket Krigsraaden var een af Directeurerne. Det vilde være et stort, et afgjørende Skridt for *Christians* Lykke; hos Mange haabede han herved at vinde Interesse.

»Jeg har talt for Dem hos mine Meddirecteurer«, sagde Krigsraaden, »de ere alle derfor, selv Regisseuren, og han har ligesaa meget at sige som en Directeur.«

Op af en smudsig Bagtrappe steg man til fjerde Sal, hvor Thalias Tempel stod, og i hvilket de Spillende saae ud, som om de gik paa en Præsenteerbakke. Her var just Prøve, og altsaa stor Uenighed. Elskerens truede med strax at gaae sin Vei, dersom han ikke maatte sætte til, hvor han ei kunde huske. Det, han sagde, var ligesaa godt, som det, * 231 der stod i Bogen, og han meente, han havde ligesaavel Lov til at putte ind som Krigsraaden. Den trediveaarige Dame, der skulde spille Bedstemoder, vilde ikke lade sig male

ældre; hun saae vist gammel nok ud, snerpede hun, men meente det naturligviis ikke. Alt var Strid og Forvirring.

Endelig kom da Fredagaften; *Christian* fik sorte Klæder at laane, og hans Vertinde krøllede ham med Ildklemmen. Hans Kinder brændte, hans Hjerter slog Slag i Slag, da Teppet rullede op, og hele det for største Delen spidsborgerlige Publikum stirrede paa ham.

Han spillede godt, og Directeurerne toge imod ham i Coulisserne, trykkede hans Hænder og sagde ham Behageligheder. En Barbeersvend, der selv behandlede Violinen og en Lottericollecteur, som slog paa Pauker kom styrtende op og takkede, hævede ham i den syvende Himmel for hans Flageolettoner og hans Buestrøg i Applicaturen.

»Min Lykke er gjort!« tænkte han; »iaften ville vist Alle kun tale om mig, kun tænke paa mig. Enhver af de Spillende, lige ned til Drabanten, som kun havde den ene Replik: »tilbage!« var i samme søde Drøm om sig selv. Klokken halvtolv var Forestillingen først forbi, og det er alene i den Henseende, man kan sige om disse Glæder, at de holde sig i Længden.

Christian kunde ikke sove, da han kom hjem; han saae ud i den stjerneklare Nat, tænkte paa sin Lykke, paa *Luzie* og *Peter Wik*, paa varme Sommerdage og paa *Naomi*.

Ethvert Brev, han skrev til Hjemmet, aandede kun Glæde og Ungdomsmod, enhver Forhaabning udtalte sig levende deri. Hans Moder inddrak allerede Tanken om, at hans halve Lykke var opnaaet, han kom jo i store Huse, og han havde spillet Violin paa et Theater. I sin Armod saae hun et glimrende Liv deri. Hun kjendte hans gode Hjerter, og da nu vor Herre tog hendes lille Barn, satte hun sig som blind Passageer op hos Postillonen og, skjøndt lidt sygelig, rullede hun ved Vintertid til Kjøbenhavn, for der at bygge og boe hos sin *Christian*, om hvis Lykke hun havde fortalt Naboer og Venner.

Det skulde være en Overraskelse, at hun kom til den søde Dreng, og det var det ogsaa.

Der sad Moder og Søn paa det lille, skraae Tagkammer. Sneen fygede paa Ruden, og Vertinden saae suurt.
232

»Det gaaer Dig godt!« sagde *Maria*. »Mig gaaer det ilde, men Du er en god Sjæljeg takker vor Herre for Dig!«

Hun blundede paa hans Seng, og *Christian* græd ved de frosne Ruder og bad: »Du Naadens Gud, forbarm Dig over os!«

233

V

Prächtiger, als wir in unserm Norden,
Wohnt der Bettler an den Engelsporten,
Denn er sieht das ewige, einzige Rom.

Schiller.

Der var saa uhyggeligt, saa koldt paa det snevre Tagkammer, hvor Moderen blundede, og Sønnen led; derfor ville vi flyve bort derfra, bort fra den kolde Luft, fra de dybe Suk, flyve til store, prægtige Sale, i det varme Syden, søge *Naomi*, og vi ere i Rom, Mindernes Stad, »*Verdens Colosseum*«*.

Den milde Luft vifter os imøde, Lampen brænder foran Madonnabilledet, hvor de smukke Børn knæle og synge med Sydens bløde Stemmer deres Aftensang. Lysene skinne gennem de brogede Kirkeruder, hvor indenfor Messerne læses, og Elskende mødes. Bonden og Tiggeren svøbe sig i deres Kapper og søge Leie paa de brede Trapper. Den formummede Procession med brændende Lys skrider gennem de snevre, bugtede Gader. Paa *piazza venezia* brænde Faklerne, heftede i Jernspigerne paa Muren, pavelige Soldater til Hest holde udenfor. Der er Bal hos Hertuginde *Torlonia*. Største Delen af de Indbudne ere Fremmede fra hiin Side Bjergene. Colonnaderne ere blændende oplyste, Buster og Statuer synes levendegjorte i det bevægelige Fakkelskjær; Hovedtrappen er smykket med blomstrende Træer og brogede Tepper; Billedgalleriet selv er til Promenade. I de to største Sale bliver dandset paa de speilglatte, glindsende Gulve;

Sideværelserne ere for Spillebordene og for Conversationen. Kobbere, engelske og franske Aviser findes i Læsekabinettet Vi træde ind i den største Dandsesal, rundt om straalende Lys i prægtige Kandelaber, sexten Lysekroner hænge under Loftet. I den store Nische foran os staaer den – 234 colossale *Herkuls*, som i sin vilde Smerte har grebet *Lycchas* ved Foden og Haaret for at slynge ham mod Klippen, en sælsom Contrast til de bløde Dandsemelodier og den glade Ungdom rundt om.

Greven stod i Samtale med en Italiener af et smukt Udvaltes, Ansigtet især havde ædle Former; det var Billedhuggeren *Canova*, Italiens Stolthed Han pegede paa *Naomi*, som svævede henad Gulvet med en ung, fransk Officer.

»En sjelden Skjønhed!« sagde han, »et fuldkommen romersk Blik! og dog hører jeg, hun er fra Norden.«

»Hun er min adopterede Datter!« sagde Greven, »den unge Officer, hun danser med, er en Søn af Marquis *Rebald*, et af de mest glimrende Huse i Paris; han er en ung Mand af Aand og af Talenter; jeg har kjendt ham, fra han var sexten Aar!«

Naomi, livsglad og i al sin Ungdomspragt, syntes en yngre Søster til Titians *Flora* eller en Datter af Raphaels *Fomarina*, noget Beslægtet havde hun med disse Portraiter. Hendes runde, hvide Arm hvilede paa den unge Marquis' Skulder. Han var høi og slank, hans Blik fuldt af Aand og Liv, han var neppe meer end tre og tyve Aar. Livsnydelse havde vel bleget Sundhedsfarven, men forhøiet Lidenskaben i Øiet Han førte *Naomi* til den prægtige Divan og bragte hende Forfriskninger.-

I Norden, hvor nu Sneen fæg, drømte *Christian* paa det fattige Tagkammer om *Naomi*-, hun sad paa Sengen hos ham, slyngede sine Arme om hans Hals og kyssede ham paa Panden. I *Prateren* drømte *Ladislav* i Plankehuset, Ridepidsken hang ved Sengen; ogsaa han drømte om hende og lo haanligt i sine Drømme. Hun havde i den glade Virkelighed glemt dem begge.

»Man troer sig endnu at være i Paris!« sagde Marquien. »Det Hele her minder om vore Salons. Vil man derimod i Rom selv have Idee om de gamle Romeres Feste, deres lystige Bacchanaler inden fire Vægge, da maa man tage Deel i de unge Kunstners Gilder. De drikke med Vedbendkrandse om Hovedet og køle Panden med friske Roser. Af de mange Kunstnere her ere, udgjøre Tydskerne største Delen, og derfor har denne Lystighed mest Præget af Tydskhed. De Franske, Engelske og Danske slutte sig enkeltviis til: som Kunstnere blive de jo een stor Nation, Aandens. Ved mit første, korte Ophold her, eller rettere paa min første Gjennemreise, deeltog jeg i deres Cervaro, et Slags moderne Bacchanal i Campagnen. De Fleste klæde sig ud, og det i de mest barokke Costumer og ride saaledes paa Heste eller Æsler i den tidlige Morgenstund ud af *porta maggiore*. Vi havde *Zoroaster* trukket af Løver, disse vare et Par gamle Æsler vel udmaiede med Papmasker og uldne Masker. Don Quixote og Sancho Pansa toge sig godt ud i Følget. Det var et heelt Carnevalstog, vel bevæbnet med Spyd og Træsabler; Sange i alle Nationers Sprog lode i den friske Luft. Derude ved Hulerne, hvor vi gjorde Holdt, stod den trehovedede Cerberus. Smaa Nisser dandsede paa de grønne Høie; Pistoler plaffede, og Baal brændte; Æslerne slog mangan Rytter af: der laae den chinesiske Tschang-Tsching-Tschu ved Siden af hendes Majestæt Dronningen af Saba. Veddeløbene glemmer jeg aldrig, hveranden Jockey var salig Magister Syntax opad Dage.«

»Komme ogsaa Damer med der?« spurgte *Naomi*

»Ja, af alle Nationer!« svarede han, »jeg saae baade Indfødte og Fremmede. Derimod i Osterierne, hvor Kunstnerne hver Aften samles, findes ingen Damer! Der er da ogsaa en Tobaksrøg, saa en Franskmand knap kan aande! desuagtet har jeg moret mig der de faa Gange, jeg tilbragte Aftenen der. Alt maa man jo kjende! Var jeg Maler, da skulde jeg sætte de brogede Grupper paa Lærredet, og var jeg Digter, skrev jeg strax en Vaudeville om hvad jeg havde seet.«

»De giver mig en stor Lyst til at komme der,« sagde *Naomi* »Findes der ikke et Kighul, hvor man useet kunde være Tilskuere?«

»Kun naar De forklædte Dem som Herre, vilde jeg vove at føre Dem derind!«

»En Dame fra Norden vover ingen Forklædning,« sagde *Naomi*

»En af mine Venner,« begyndte Marquien, »bliver imorgen indført. Der er *Pontemolle*, som det hedder. Han føres over Tiberbroen. Før brugte Kunstnerne, naar en bekjendt Landsmand kom, at kjøre ham imøde ved *Pontemolle**, og i Vertshuset der drikke Velkomst; nu skeer det herinde i Rom, i selve Osteriet, hvor de hver Aften samles. Enhver Kunstner, stor eller lille, er Broder af Ordenen, naar han kun giver *Pontemolk*, det vil sige, betaler al den Viin, Enhver denne Aften behager at drikke der i Selskabet. Cammerieren sætter den ene fyldte Fogliette paa Bordet efter den anden. Der finder endeel Ceremonier Sted, som ere ret lystige, og den Indtrædende erholder sit Diplom som Medlem, bliver Ridder af Bajoccoordenen, – 236 det er den almindelige Kobberskilling, hængt i et Baand, som siden bæres ved hver ny *Pontemolle*. *Horace Vemet*, *Overbeck* og *Thorvaldsen* bære ogsaa denne Orden.«

En ny Dands begyndte, Conversationen afbrødes, og Arm i Arm fløi de hen af det blankbonede Gulv.

Næste Middag holdt Marquien med en let Cabriolet udenfor Hotellet paa den spanske Plads, hvor Greven boede. *Naomi* var indbudet til en Kjøretour i Haven ved *Villa Pamphilia*. Uagtet man her er tæt op til Roms Mure, forekommer det, som om man var langt ude paa Landet. Intet af Rom selv er synligt, og den vide Udsigt aabner sig over Campagnen, hvor den sex Mile lange Vandledning paa murede Buer, flere Favne høit over Jorden, leder Vandet hertil fra Bjergene, som i smukke Bølgelinier begrænde Horisonten.

Uagtet det var hen i Januar skinnede Solen varmt, det var som en smuk Septemberdag i Norden. De stolte Pinier reiste deres altid grønne Skjærm op i den rene, blaae Luft Underskoven af Laurbær, især *laurus cerasus*, gav Alt et sommerligt Udseende. Orangerne hang gule mellem det grønne Løv, Roserne og Anemonerne blomstrede, og rundt om i Alleerne fra Vaser og Statuer sprang Vandet i klare Straaler. *Naomi* talte igjen om sin Lyst til denne Aften at følge Marquien i Osteriet; hun havde ladet sig gjøre Mandsdragt og Blouse til det forestaaende Carneval, sagde hun; forresten, men det sagde hun ikke, havde hun endnu sin Jockey dragt fra Wien, dog den kunde hun aldrig iføre sig, den vilde minde hende og Greven om en Tid, der skulde være glemt; det var nu kun om at faae hendes Fader overtalt, og at faae ham til at gjøre Følgeskab. Det lod sig meget let arrangere, meente Marquien.

De havde kjørt Haven igjennem og holdt atter ved Gitterporten, som fører ud til Landeveien. Paa en sønderbrudt Capitæl sad en Capuzinermunk i sin brune Kutte, en hvid Straahat beskyggede hans Hoved; paa de bare Fødder havde han Sandaler.

Marquien hilse ham bekjendt og fortalte *Naomi*, at han undertiden havde Munkens Besøg; »jeg seer ham,« sagde han, »naar han samler ind til Klosteret; er han da tilfreds med min Gave, da tracterer han mig med en Priis Tobak. Forøvrigt maa De vide, at han er Deres Landsmand; han er fra Danmark.«

»Min Landsmand?« gjentog *Naomi* spørgende og betragtede 237 Manden, der i det samme reiste sig, lagde Lærredstversækken over Skulderen og vilde vandre videre.

Naomi tiltalte ham paa Dansk. Manden rødmede.

»De er fra Danmark?« spurgte hun.

»O Gud, det er Dansk, De taler!« udbrød han, og hans Øine funkled. »Det Sprog hører jeg aldrig. Med Landsmænd kan jeg, efter de Forhold, jeg staaer i, ikke omgaaes, og derfor mødes vi ikke. O Gud, De er fra det kjære Danmark?«

»Der er De født?« spurgte *Naomi*.

»Ja født og baaren!« sagde Munken. »Mange glade Dage har jeg levet der, men siden har jeg prøvet meget, før jeg kom hertil og i denne Dragt!«

»Naar De samler ind til Klosteret,« sagde *Naomi*, »da besøg ogsaa mig i Hotellet paa den spanske Plads!« hun nævnede sin Pleiefaders Navn.

»De er hans Datter!« sagde han, »kjender De mig ikke? Jeg boede i Svendborg, havde Kone og Søn! - O, der er gaaet mig megen Ulykke over! Her var jeg sultet ihjel, havde ikke Klosteret taget mig som tjenende Broder.«

Det var *Christians* Fader; *Naomi* kjendte ham. -

Ved Solnedgang, da Klokkerne ringede til Ave-Maria, stod allerede *Naomi* i sin klædelige Mandsdragt, og med de smaa Moustacher over den fine Mund Carnevalstiden var nær, desuden var en saadan Forklædning her i Rom jo ikke noget sælsomt, meente hun. Greven rystede dog lidt paa Hovedet. Nu meldte Tjeneren den unge Marquis; og ingen halv Time efter vare de alle Tre paa Veien til Osteriet, hvor Kunstnerne samledes.

Tæt op til en af Roms smaa Kirker, laa Osteriet; om Dagen faldt hele Lyset kun ind gennem den aabne, dobbelte Dør; Gulvet var brolagt med almindelige Kampesteen; hele den ene Vægs Brede indtog Skorstenen, hvor Baal ved Baal blussede under de forskjellige Retter, som Kone, Mand og to Sønner under en evig Latter og Sladdren tillavede. Paa de skraae Diske laae nok saa malerisk Fiske og Kjød, pyntet med grønne Blade; man kunde udpege hvad man ønskede sig, og strax blev det tilberedt. Ved de lange Træborde sad Bønder og deres Fruentimmer med Viin foran sig i de store straaomvundne Flasker. En Krands af røde Glaslamper brændte om 238 Madonnabilledet, som temmeligt grelt var malet paa Muren. Et Æsel, med hele sin Oppakning, havde ogsaa Plads herinde, hvor det vistnok ventede paa sin Herre. Bønderne improviserede, og Fruentimmerne sang med i Chor. Nær ved Skorstenen, hvor Osteriets Signora stod, hang i sin Kurv paa Væggen et lille, levende Barn, det spillede med de smaa Arme og saae ud paa hele den brogede Lystighed

Greven, Marquien og *Naomi* gik igjennem Stuen til den høie Steentrappe, som førte dem ind i et andet

større Værelse, der engang havde været Klosterets Refectorium; men Klosteret var nu nedlagt, kun Kirken stod tilbage. Her var, hvad der er usædvanligt i Syden, Trægulv. Det hvælvede Loft dannede flere Buer. Paa Væggene hang visne Krands, og midt for dannedes ved en Sammenfletning af Egeblade et O og et T. Det betydede Navnene *Overbeck* og *Thorvaldsen*, begge disse havde tidligere haft *Pontemolle*, og til en Erindring herom hang endnu Navnetrækkene.

Ligesom i det forreste Værelse stode ogsaa her lange Børde endnu med Dug paa, rigtignok lidt graaladne. Messinglamper, hver med sex tændte Væger, brændte i kort Afstand fra hinanden; en stærk Tobaksrøg bølgede hen under Loftet. Paa Bænke sad langs om Bordene unge og gamle Kunstnere, dog var der flest af Tydskere, fra hvem dette egentlige Kneipeli skriver sig. Alle havde de Moustacher, Hage- og Fipskjæg, enkelte bare lange Lokker. Nogle sad i Skjorteærmer, Andre i Blouser. Her saa man den gamle, berømte *Reinhardt* i Skindtrøje, med rød, ulden Hue paa Hovedet. Hans Hund var bunden fast til Stolebenet og bjæffede lystigt af en anden Hund tæt ved Der sad *Overbeck* med bar Hals og de lange Lokker ud over den hvide Skjortekrave, klædt som *Raphael* gik klædt, og det var slet ikke Costume, det var Mandens daglige Dragt. Hans Genialitet lod ham i sin Kunst nærme sig *Perugino* og *Raphael*, hans Svaghed lod ham efterligne disse, ogsaa i Klædning. Tyroleren *Koch*, den gamle Kunstner med det joviale Ansigt, rakte Marquien Haanden; man tog Plads. Snart saa man de til *Pontemolle* festligt klædte Embedsmænd; de havde Sæde midt for Bordet, først Generalen, som han kaldtes; hans Uniform var overdynget med Ordre og Stjerner af Papir; dernæst paa hans højre Side Skarpretteren med nøgne Arme, Tigerskind over Skulderen, og i Haanden Fasces og Øxe; paa venstre Minnesangeren med Baret og med Guitar. Han greb i Strængene nogle stærke Akkorder, de bleve igjen besvarede udenfor Døren. En Art Duet 239 begyndte, en Kunstner var der, som vilde over Tiberen. Et harmonisk »Herein!« lød, og nu traadte den Fremmede ind med Randsel paa Ryggen, hvidmalet i Ansigtet og med et langt Haar og Skjæg af Hør, Neglene derimod af Pap. Man førte ham hen til Bordet, Alt under en dertil særegen Sang. Et Glas Viin ræktes Vandringsmanden, og man oplæste for ham Love, hvoriblandt de vigtigste vare: »Du skal elske din General og tjene ham alene! Du skal ikke begjære din Nabos Viin Q.S.V.!« Nu steg han op paa Bænken og paa Bordet, hans falske Nægle, Haar og Skjæg bleve afskaarne, hans Reisedragt blev ham afført, og han stod i de sædvanlige Klæder og steg derpaa ned paa den anden Side af Bordet; det var *Pontemolle*. Faner med Foglietter, Ørne og Kunstneremblemer vaiede. En blæste i Trompet, en Anden slog Tintalerkner som Bækner, Hundene gjæde, og Tyrolerne jodlede; nu begyndte Bacchanalet. Hver lagde sin Serviet over Hovedet, og en Munkeprocession, med tilhørende Sang begyndte; de gik rundt om Bordene og hen over Bordene, verdensberømte Kunstnere og Ephemerer. Nu gav hver sit Talent til Bedste: en Lattersang blev givet, en characteristisk Bødkervise, hvortil Hænderne hamrede Takt paa Bordbladet, og den morsomme »Schnitzelbank,« hvor Billederne med Kridt paa den sorte Tavle give hver Linie et Pointe. Midt under Lystigheden styrtede fire virkelige Gensdarmer ind med Bajonetterne i Geværerne; de grebe en af de ældre, anseete Kunstnere; han skulde arresteres. Der blev Forvirring, Skrig og Opposition; een af Gensdarmerne brast i Latter, og det Hele opklaredes som et aftalt Spil med Kunstneren selv, det var *hans* Bidrag til Lystigheden i aften. Nu bleve fire dampende Boller med Punsch bragte paa Bordene, en Gave fra En i Selskabet, men man vidste ikke hvem, og derfor istemte alle den gamle Vise: »Der unbekannte Geber soli leben!«

En fattig Italiener kom tilfældigviis derind, han vilde gjerne gjøre Kunster og fik Tilladelse dertil. Han forstod at efterligne Dyrenes Stemmer, noget som Hundene derinde toge meget ilde op; han kunde gjøre Lynild og Torden med Øine og Mund, og det gjorde stor Lykke; men Mandens Svaghed var, at han helst af alt vilde synge; dersom hans Stemme i Ungdommen var bleven dannet, da kunde han maaskee have vundet et berømt Navn, nu var det Jammerlighed! han sang Duetter, og det baade Elskerindens og Elskerens Partie, vendte Øine og gjorde Stillinger, men ideligt afbrød Publicum ham og forlangte Dyrestemmer eller Tordenveir, noget han satte meget 240 lavere, men skilte sig bedst ved Der var noget Ynkligt deri. Talerkenen gik rundt for ham. *Naomi* maatte tænke paa *Christian*; han havde længe ikke været i hendes Tanker, men Stakkelen her, i hvem hun saa noget beslægtet, bragte hende til at tænke paa ham.

»Have vi ikke seet hinanden i *Wien*?« spurgte en ung Mand med store Moustacher og Fipskjæg, idet han nikkede til *Naomi* »Vi have nok kjørt i Selskabsvogn til Hitzing!«

Naomi rødmede; hendes Øine hæftede sig gjennemskuende paa den Fremmede, hvis næsvise Blik var hende bekjendt; ja hiin Aften, da hun søgte *Ladislaus* i Casino, var denne Mand i Vognen og havde sagt, at han hørte paa hendes Udtale, at hun var en Fremmed, at han havde seet hende i Prateren, og at hun vidst fandt *sin Herre i Hitzing*. Alt stod levende i hendes Erindring.

»Er Berideren *Ladislaus* ogsaa her i Rom?« spurgte han med uforskammet Blik og Stemme. Greven blev urolig.

»Hvad siger den Herre?« spurgte Marquien.

»Det er ellers ikke den Art Kunstnere, her samles!« sagde Tydskeren og hviskede sagte til sin Nabo.

Naomi følte en Angst, som hun aldrig havde følt. Om man her viste hende ud; om man her fortalte høit, at hun var et Fruentimmer, der for ikke længe siden havde staaet i en lavere Omgivning! Tydskeren drak

Skaal paa Skaal; hans Kinder blussede, og altid hvilede hans næsvisse Blik paa *Naomi*. Nu begyndte en Rundsang med Procession om Bordene. Idet Tydskeren gik hende forbi, hviskede han: »De er et Fruentimmer!«

»Skal det betragtes som et Skjældsord?« spurgte hun.

»Som De vil,« svarede han og gik forbi.

Marquien hørte Intet deraf, han forstod ei heller det tydske Sprog og var ogsaa ganske inde i Øieblikkets Lystighed; Greven selv syntes at have glemt det foregaaende Øieblik, hvori Navnet *Ladislaus* blev nævnet; oprømt tog han Deel i Munterheden; man havde igjen sat sig ved Bordet, hans Blik faldt paa den tydske Kunstner, der bøiede sig over mod *Naomi* og hviskede hende med et ondt Smil nogle Ord i Øret; hun blegnede, hendes Haand knugede sig fast om Kniven, hun holdt, og Armen hævede sig.

»Hutjehu!« gjenlød det gennem Stuen; een af de ældre Kunstnere, udklædt som et Slags *Befana*, jog paa et Æsel midt ind imellem dem; Æselet, forskrækket over saa stort og larmende et Selskab, styrtede 241 hen imod Bordet, hvor *Naomi* sad, Glas, Foglietter og brændende Lamper væltede ved Stødet; de, som sad, sprang op, og hverken Tydskeren eller Nogen af de Andre, saa Virkningen af den Vrede, som gjennemlyndede *Naomi*, men som ved Greven og ved dette lykkelige Tilfælde hævedes. Lystigheden blev vildere; Marquien mærkede først, at hans Selskab var borte, da Camerieren klappede ham paa Skulderen og tilhviskede ham det.

Klart Maaneskin var det udenfor, saa klart, at Nordens mørke Dage ikke ere lysere, end hvad her kaldes *Nat*.

»Jeg frygtede det nok!« var alt hvad Greven sagde. *Naomi* hældede sig op til ham, aandede dybt og brast i Graad.

»O bliv, nu er der allerlystigst!« raabte Marquien, idet han fulgte efter.

»Vor unge Helt fandt det for qvalmt, for trykkende derinde!« sagde Greven, »nær havde han faaet ondt!«

»O det er forbi!« forsikkrede *Naomi* leende; »men jeg vil dog ei tilbage! jeg har ret nydt denne Aften, og jeg takker Dem for den!«

»Der er selv Genie i det Slags Lystighed!« sagde Marquien og udpegede hvad der ret havde moret ham. Ved Hotellets Port sagde de hinanden Godnat.

»Det var, troer jeg, min bedste Aften i Rom!« hviskede *Naomi* til ham.

En Time efter Midnat var Greven til Ro og sov dybt og fast efter denne Aftens Begivenheder. I *Naomis* Værelse var ogsaa Natlampen slukket; der syntes ganske stille, men *Naomi* var endnu oppe. Næsten ganske afklædt havde hun kastet Kaaben om sig og aabnet den ene Dør, som gik indad i Værelset fra den lille Altan; hun hældede Hovedet til Dørkanten og stod saaledes hensunken i sine Tanker. Mødet i Wien med hendes Pleiefader havde ikke i den Grad rystet hende, som i Aften denne Fremmedes overseende Mine, hans Henpegen paa en Tid, hun ønskede evigt maatte være glemt; i Wien havde hun opgivet Alt og havde derfor Rolighed; nu derimod var hun traadt ind i nye Forhold, i en glimrende Omgivelse.

Hvo mægter vel at give et tydeligt Billede af en saadan Maaneskinsnat i Syden, som den der i dette Øieblik herskede; det er et Lys, der ikke ligner Dagen, men heller ikke Nordens maanelyse Nætter. Dersom man vil sammenligne Daglyset med Lampens klare Lue, og Nordens lyse Nat med Skjæret af et Lys, man aldeles ikke seer, da vil 242 man mellem disse To finde et Udtryk for Sydens klare Nætter i det Lys, Astrallampen udbreder, denne forunderlige bløde Belysning. Men det bliver da kun Øiet, som har sit Billede; Sjælen føler ikke Indtrykket, thi vi indaande ikke Sydens Luft. Nordens bedste Sommeraftener ved Havet eller paa en af Landets Høider vifte en mild, vederqvægende Luft, men kunde Du i samme Nu flyttes til Syden, da vilde Du erkjende Forskjellen; den er stor, som Nydelsen af en sandselig og reen aandelig Glæde. Den blaa Frosthimmel i Norden løfter sig som et høit, hvælv Tag over os, men i Syden synes denne fjerne Begrænsning at være et gjennemsigtigt Glas, bag hvilket Rummet endnu udvider sig.

Denne Luft indaandede *Naomi*, og dog drog hun sin Aande dybt og tungt; denne Belysning hvilede over Mindernes By, Cæsars og Clerkers Rom, men ingen Tanke havde hun derfor. Nede paa Pladsen er et Springvand; det store Steenbassin er udhugget i Form af en Baad, der halv er sunket i Vandet, og der, hvor Masten skulde reise sig, fremvælder den tykke Straale; selv paa den larmende Dag hører man en stærk Pladsken, nu i Nattens Stilhed var den langt mere lydelig. Maanens Straaler skinnede paa Vandet. Under Madonnabilledet paa Hjørnet af *Propaganda* sov en Familie paa de kolde Stene. *Naomi* aabnede endnu et Vindue paa Siden af Værelset; den spanske Trappe, der er af en betydelig Brede og næsten af Hotellets Høide, laae foran hende; ogsaa her opdagede hun enkelte Sovende, indsvøbte i deres Kapper; den tætte Allee ovenfor Trappen stod dobbelt mørk mod den gjennemsigtige Luft; Nonneklosterets hvide Mure reiste

sig spørgelseagtigt; uden Tanke for hvad hun saae stirrede *Naomi* derop; nu ringede Klokkerne i Klosterkirken, tjenstgjørende Søstre vare oppe i Taarnet og ringede i den natlige Time, medens andre af Søstrene bade for Alteret; Klokkeklangen vakte *Naomis* Tanke for de beslægtede Lidende, thi lide maatte de; hun syntes i Taarnets mørke Huller at see noget Hvidt bevæge sig, og hun tænkte paa de fangne Piger, som kun i den natlige Time fra det høitliggende Taarn kunde see ud over det dødliggende Rom, hvis Tage syntes et bølgende Hav, de mange Kupler seilende Baade. Engelens Billede høit oppe paa Engelsborg var for dem ingen Trøstens Cherub, der vandrede dem imøde over dette forstenede Hav; død stod han som *Loths* Hustru og mindede dem: for Eder ere alle Eders Kjære døde. »Der ere Flere end jeg, der lide!« sagde *Naomi* halv høit; »mellem disse vilde jeg dog være 243 ulykkeligere, end jeg nu er! Paa vor egen faste Villie og Livsanskuelse beroer vor Tilfredshed! jeg veed, hvad jeg vil gjøre!« Hun stod endnu et Øieblik tankefuld og saae op mod Klosteret og den natsorte Allee, der syntes en Indgang til dette Dødens Hjem, og som dog om Dagen er en lystig Boulevard i det altid gjestede Rom.

Tæt ved Alleen, hvor det murede Rækværk af den spanske Trappe strækker sig, stod en ung Mand, Hovedet støttede han paa Haanden og syntes at see ud over Staden; en Kunstner var det vist, der tabte sig i Beskuelsen af det prægtige Billede foran; kunde dette end ikke gjengives ved Farver, det vilde til hans egen Glæde og Nydelse altid staae i hans Erindring, hvor endog han som Ældre tumlede sig i Verden. Hvormange ville ikke misunde ham! Men han saae Intet; Vinen, han denne Aften i altfor rigelig Mængde havde nydt ved Lystigheden i Osteriet, havde forvandlet sig til drillende Nisser, af hvilke endeel hang sig blytunge ved hans Fødder, da han vandrede hjemad; den Tungeste havde sat sig paa hans Hoved, og derfor bøiede han det og frygtede for at gaae ned af den steile, spanske Trappe, ja da han ret betragtede den, saae den ogsaa ud som Cascaden ved Tivoli; alt dette gjorde Vinens Nisser; han lænede sig til Rækværket og blundede, og det har meer end een Kunstner gjort paa de syv hellige Høie.

Naomi blev ham vaer; han havde en særegen Hue paa Hovedet, og den kjendte hun; en saadan havde just Tydskeren paa, da de gik i Procession om Bordet. Kun i Hitzing og iaften i Osteriet havde hun seet dette Menneske, og dog hadede hun ham næst efter *Ladislaus*.

»Da man kun kjendte Pilenes Brug,« tænkte hun, »det var dog ogsaa et Gode! Kuglen knalder høit om sin Bedrift, men Pilen suser sagte gennem Luften og borer sig i Fjendens Bryst! Ingen kunde her høre dens Flugt, Ingen kjendte den! dette Menneske der kunde jeg ønske død! og hvad skulde jeg da ønske med *Ladislaus* -?«

»Vore Tanker ere Blomsterne, Handlerne derimod Blomsternes Frugt,« siger *Bettina*. Vi ere af samme Mening, men tilføie kun, at ikke alle Blomster blive til Frugt, største Delen falde som oftest til et Intet; den rige Flor, som denne Aften og Nat bragtes til Udvikling i *Naomis* Sjæl, ville vi see Virkningen af - naar Solen noget mere har skinnet paa Blomsterne, naar Livets *area cattiva* og Lidenskabernes Scirocco have aflagt deres Besøg, men til alt dette hører idetmindste Dage, ofte Maaneder og Aar.

244

VI

Wer nie sein Brod mit Thränen ass,
Wer nie die kummervollen Nächte
Auf seinem Bette weinend sass,
Der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte.

Goethe.

Hiin Aften var første og sidste Gang *Naomi* samledes med Kunstnerne i Osteriet, hendes Dom var, at Lystigheden der var det tydske Burschevæsen i en ny Udgave; langt prægtigere fandt hun romersk Kunst i tysk Oversættelse, som hun kaldte et Par Forestillinger, der gaves i den østerrigske Gesandts Huus, og da disse havde Indflydelse paa hendes Skjæbne, maae vi dvæle ved een af disse; vi vælge den første.

Hvert berømt Maleri i Kirker, Klostre og Galerier i Rom havde hun besøgt; hele Timer havde hun dvælet i Kirken *Maria della Pace* ved Beskuelsen af *Raphaels* Sybiller; fuldendte forekom de hende, men stod hun igjen i det sextinske Capel, da glemte hun disse for dem, *Michel Angelo* havde fremkaldt paa Muren.

Alt fra hendes Barndom havde Maleri tiltalt hende, Billedhuggerkunst derimod var hende, som de fleste Danske fremmed; i vort Land var da endnu ingen Leilighed til at faae Sands for denne Art; *Wiedeveit* var en *Johannes* i Ørkenen.

I Wien, Lucca og Bologna havde *Naomi* vel seet herlige Kunstsager i Marmor, men hun begreb dem ikke, hun skattede endnu ikke det Skjønne i disse. Først i Florents sank det som et Slør fra hendes Øine, da hun stod i den store Sal, der ganske opfyldes af Niobegruppen. Midt i Salen staae *Apollo* og *Diana* og udsende Dødens Pile; rundtom, langs Væggene, synke og hvile alt døende *Niobes* Børn, ramte af deres Pile; tilhøre længstborte staaer den fortvivlede Moder og udbreder sit Gevandt over den sidste Datter; man seer paa Barnets Haand, at Pilen kommer, og Haandens Stilling viser, at Pilen maa træffe. Man er saaledes selv midt inde i Gruppen, man gribes af 245 Rædsel og Beundring. Denne var det her, som gav *Naomis* Øie den aandigere Seekraft. Hele Timer havde hun dvælet her; dette gribende Store tiltalte hende langt mere, end den medicæiske Venus med sin rene, ideale Skjønhed. Ved senere i Rom at beskue Vaticanets Kunstskatte var hun bragt til den Anskuelse, at hun vurderede Billedhuggerens Værk høiere end Malerens. Det laa nu engang saaledes i hendes Character, at hun maatte foretrække det stærke Characteristiske hos *Domenichino* for det Bløde, Henaandede hos *Raphael* Saaledes fængslede hende langt mere hiins hellige Jeronimus*, end dennes yndige Psyche.

Man gav i den østerrigske Gesandts Huus en Sammenblanding af *tableaux parlants* og hvad *Fétis* giver Pariserne og kalder »concert historique,« det vil sige, Musikknummere flere Aarhundreder tilbage, givne i Costume fra den Tidsalder, hvori de componeredes**. Af Malerierne vare især af Virkning det bekjendte fra *Palazzo-Rospigliosi: Dornenichinos* David, der vender seierrig hjem med Goliaths Hoved; en Page bærer dette, og Landets Døttre komme Helten imøde med Cymbler og Strængeleg.

Da igjen Gardinet blev draget tilside, stod *Naomi* der alene, hvidklædt, med et stort, klart Slør i Haanden til at drappere sig med, og som en anden *Pythia-Handel* viste hun nu, hvor herligt hun havde opfattet Billedhuggerens Værker, hvilken Legemsskønhed og Aandskraft hun besad til at gjengive disse.

Hun greb Tambourinen, Sløret ombølgede hende, hun hævede den ene Fod; Enhver gjenkjendte og beundrede *Terpsichore*, som hun staaer i Vaticanet i Musernes Række.

Nu bredte hun beskjærmende sit Slør ud; Dødens Skræk og Smerte stod i dette Blik. Det var *Niobe*, kun ungdommeligere, end Kunstneren turde skabe hende.

* *
— 246

Hun knælede ned med Sløret henover Ryggen, saa at Fødderne skjultes, Brystet hvilede paa de smukke Arme; hvert Træk var fast og stirrende, det var *Ægyptens Sphinx*, men ikke som Marmoret giver den, nei, det var den levende Sphinx selv, dobbelt skrækkende ved sit marmordøde Blik.

Hver Fremstilling vakte en Bifaldsjubel, en Henrykkelse, udsprungen af en naturlig Trang til at give den Luft Grevnen selv var forbauset over *Naomis* Talent, som hun saaledes i Stilhed havde vidst at udvikle. Marquien elskede og var sig det bevidst; hans Øine funkede, men hans Beundring var taus.

Nu hævede hun sig, løftede Arme og Skuldre, bøiede Hovedet fremad: det var *Charyatiden*, den tunge Vægt laa synligt paa de smukke Skuldre.

Nu var hun *Galathea*, før *Pygmalions* Kys gav hende Liv. Overgangen var saa skuffende; Øiet uden Seekraft blev levende, den første sagte Bevægelse viste sig, Læbens Smil var et Trylleri.

Tæppet faldt.

O, hvilken Aften fuld af Lykke og Glæde, den ombølgede *Naomi* som Sydens milde Luftninger - - men over Danmark blæste den kolde Nordenvind, Sneen fæg om *Christians* Kammer, hvor Moderen laa syg, hvor Sorgen boede, Sorgen, som jo Alle kjende! men kjender Du Armodens, hvor den udtærede Haand vil dølge Vunden, og den hungrige Læbe smiler og kan ei betle?

»Jeg har Venner!« tænkte *Christian*. »Hos Venner findes Hjælp!« Ja, i Foraaret, naar Jorden er rig paa Væde, har Bækken Vand nok, men i den hede Sommer, naar Jorden trænger, da er Bækken tør, da finder Du kun haarde, brændende Stene.

I Laquaiens Huus, inde i Forstuen paa Trappen, sad en Knøs med Armod i Klæder og paa Kind; en Krukke med Mad stod ved Siden, han ordnede Retterne paa Tallerkenen, for at de bedre kunde bæres. En nydelig Fruerhund med broget Halsbaand, vadsket og pudset, hoppede op af Trappen, standsede og snusede til Krukken. Knøsen vendte sig og med en bitter Veemod i Stemmen sagde han: »Det er ikke Mad for Dig, fornemme Hund! Du er bedre vant! det er Tiggermad!« og han tog Krukken, gjemte den i et Klæde og steg højt op under Taget til den syge Moder.

»Min *Christian*, jeg dør!« sagde hun. Men Døden har Luner som Lykken, den kommer ikke, hvor man haaber dens Komme. Og dog 247 er Verden smuk! Livet er en velsignende Gudsgave! det er ikke Smertens Dal, Elendighedens Hjem uden for Den, der kun dvæler ved de mørke Pletter, den søndertraadte Orm, den knækkede Blomst. O hvad! en enkelt Orm maa søndertrædes, en enkelt Blomst knækkes! vi maa betragte den hele Natur, og da skinner Solen paa Millioner Lykkelige; Fuglene juble, Blomsterne dufte.

Vi ville ei see den Jammer og Nød, men ile bort derfra, langt bort, fremad i Tiden! et dristigt Spring ville vi gjøre i *Naomis* og *Christians* Historie, ikke for at forbigaae enkelte Punkter, men for at samle disse og beskue dem fra et bedre Standpunkt.

Hører Du det hvirvlende Hjul? Aarene, som dreie! Aar rulle hen, tolv lange Aar! saalænge er det siden *Christian* sad paa Tagkammeret hos sin syge Moder. Tolv Aar ere henjublede, siden *Naomi* henrykkede, som *Sphinx*, *Galathea* og *Charyatide*. Vi ere i Paris. Den trefarvede Fane vaier paa Vendome-Søilen; udenfor Boutikerne hænge allerede Carricaturbilleder af Folkets selvvalgte Borgerkonge, den kloge, verdensprøvede *Louis Philippe*. Det er i Begyndelsen af Aaret 1833.

248

VII

Paris, mit seinen Parisern, ist der schönste Aufenthalt hienieden; Paris ist der einzige Ort der Welt, wo es erlaubt ist nach seiner Neigung zu leben.

Cavaier-Perspective.

Alle fare vild, og Alle drukne
I Lidenskabers Hav, og Alle sees
Af endelig Forblindelse bestukne,
Snart af et daarligt Haabs, snart af en falsk Idees.

H. Hertz.

Vi ere i *Paris*! Kom! vi forlade vort Værelse og stige ned af Hotellets glatte, bonede Trappe; lette Garons smutte forbi, for at opvarte; nydelige Grisetter møde os i Gaarden, thi høit oppe boe nogle Studenter, og deres Veninder boe hos dem i Hotellet; de skulle nu ud de vakkre Piger, for at staae i Boutik og sye paa Pynt, men de komme igjen iaften. Portneren hilser os, og vi ere paa den vrimlende Gade, hvor Husene op til de grydeformede Skorstene ere bemalede med Navne, Skildter og favne lange Bogstaver, brogede som en Harlequinsdragt; Vognene bruse forbi tæt op til Husene; Visekonen synger *Berangers* Viser, en Ubekjendt stikker Dig en Billet i Haanden, som Du bør kaste bort, eller skjule ihast. Rundtom hænge prægtige Kobbere, men er Du meget blufærdig, saa skal Du ikke see paa dem, er Du en stor Royalist vil Du grue over de dristige Caricaturer, her offentligt hænge ud. Vi gaae ind i en Passage, det er en Gade med Glastag over, Boutiker paa to Etager paa begge Sider, mindre Passager forgrene sig som Stræder fra denne; i Regn og Slud kan Du vandre tør om herinde, og er det Aften, straalere Gaslamperne med blændende Lys foran de kostelige Boutiker, hvor Alt er tilfals: Alt hvad et Menneske kan ønske. Trætter Vandringen Dig, da rulle Omnibus gjennem Gaden; bagud af Vognen hænger Trappen, som Du stiger op af og ind i den lange, rullende Stue, hvor Gjesterne sidde i 249 lange Rækker, stige ud og ind; hvert Gadehjørne er en ny Station. I hurtig Flugt naaer Du *Père Lachaise*, og er Du Romantiker, maa Du knæle ved *Abeilard* og *Heloises* Grav; er Du Fabrikquant, da ruller Du til *Gobelins* Tapeter, er Du et fromt Gemyt, maa Du søge ud paa Øen til den gamle *Notre Dame*; men Du finder den tom, kun en halv Snees Præster vandre om herinde med Røgelsekar, en ussel Tigger ved Døren er hele Menigheden. *Paris* har for Øieblikket ingen Religion, de have glemt Madonna, ja næsten Faderen og Sønnen, Aanden er den eneherskende. Ingen Munk seer Du paa Gaden, ingen Procession; fra Scenen selv prædike Digterne Protestantisme; i den catholske Stad seer Du i »*Robert*« et Nonneklosters Ruiner; Maanen skinner ind i den skumle Hal, hvor forfaldne Gravmonumenter staae; ved Midnatstimen tændes pludseligt Lysene i de gamle Messingkroner, Sarkophagerne aabne sig, og de døde Nonner stige op; i hundredevis hæve de sig fra Kirkegaarden og svæve ind; de synes ei at berøre Jorden; som Taagebilleder glide de forbi hinanden, pludseligt falder Liiglagenet, de staae alle i yppig Nøgenhed og et Bacchanal begynder, som det har fundet Sted i deres Levetid, skjult indenfor Klosterets Mure; to spille Terninger paa deres Liigkiste, een sidder paa Sarkophagen og pynter sit lange Haar; en Skare klinker og drikker, andre lade Strikkestigen glide ned, for at kalde Elskeren til det vanhelligende Stevne. - Det er i den catholske Stad Du seer dette, og det er eet af Tidsalderens Tegn. Betragt denne Vrimmel paa Gaderne! Koner raabe med Lakrisvand, Drengene tilbyde dig Stokke, men Alle, Smaa og Store, bære det trefarvede Baand Selv *Henri Quatre*, Malmkongen paa Broen, maa bære Borgerfanen, den vaier fra Taarne og Façader. *La Liberté* er det store Feldtraab.

Vi ere midt i Paris, midt inde i *Palais royal*, dets Buegange omslutte os; en Flok Landsmænd sidde her; de sammenligne Prospecten med den, vi have paa vor Scene i Vaudevillen. Virkeligheden er mest frappant. Blomsterpigerne sælge Roser, Damer med vaiende Fjer, fulgte af deres gamle Mama, som hun kaldes,

uddele Blikke. Mellem de Danske er En, som nylig er indtruffet her, En, vi kjende; hver fortæller om, hvad han især maa see.

»Taglioni,« siger den ene, »De maa see hende, som *Natalie* og som *Sylphide*, det er en Dands! Hun hæver sig som en Fugl og synker ned som den svævende Boble!«

250

»De maa til *Versailles*,« siger den Anden, »De maa derud, naar Vandene springe! - Glem ikke *théâtre français*!«

»Alt vil jeg see!« svarer den Fremmede, »især glæder jeg mig til de offentlige Debatter i de Deputeredes- og i Pairkammeret Jeg har Anbefalingsbrev til Marquis *Rebard*. Er denne Herre Dem bekendt?«

»Jeg kommer der,« sagde En. »Hans Frue er Dansk, saa vidt jeg veed, men et ægte fransk Sind, en Verdensdame, høist elskværdig, høist interessant. Jeg er iaften af Marquien indbuden i hans Loge i den store Opera. Jeg fører Dem med, dersom De tillader?«

»Jeg er Dem uendelig forbunden, men da jeg alt har Billet til *The'atre du palais royal*, hvor jeg skulde see Demoiselle *Dejazet* i Vaudevillen :*sous clef*- -!«

»Begge Dele lade sig forene, først see vi *sous clef* og gaae derpaa i den store Opera.«

Landsmændene brød op; Een skulde lyksaliggjøres ved at høre Grisi, *la bella divina*, som han udtrykkede sig, en Anden vilde i *Théâtre de M. Comte**, hvor der var et nydeligt Barn, der snart vilde voxe op og naae hans Hjerte. Vore to Herrer vandrede ind i *Palais royals Theatre*, for at see den ungdommelige *Dejazet* i en Vaudeville, som vi ikke turde give hos os. Den som Guide veltalende Landsmand var forresten dansk Officer.

Rundtom i Logerne prangede pyntede Damer. Alt i »*Lafille de Dominique*« viste sig den nydelige, pariserlivlige Dame, som drog de unge Herrer derhen; hun fortryllede, men i *sous def* havde de hende ganske alene; hun spiller hele Stykket, er en ung Pige, hvem Forældrene, medens de ere borte, have lukket inde; Elskeren maa staae udenfor, hun driller ham, lader, som hun havde en anden hos sig, men de forsones igjen, han sender hende Champagner, hun drikker, bliver lystig, vil tilsidst i Seng, og det er Pointet, hun lægger sit Tøi paa Stolen, sætter Foden op i Sengen, da med eet Vinduet over Døren springer op og en ung Officer, Elskeren, viser sig; hun udstøder et Skrig, trækker Sengetæppet over sig, og Elskeren springer ind. Saa falder Teppet, og det er meget blufærdigt af Maskinmesteren.

O det Stykke gjorde stormende Lykke! Damerne loe og svingede med Hatten. »*C'est la liberté!*« sagde den danske Officer; den Fremmede fandt det ogsaa meget characteristisk, og nu vandrede de fra det * 251 mindre til det større Theater: *Academie royale de musique*, hvor *Nourrit* og *Damoreau* da fortryllede med deres Stemmer, og hvor den nysankomne Danske skulde presenteres for Marquien og hans Frue, Landsmandinden; han smilte ganske egent derved

I den store Opera gav man, som saa ofte, intet heelt Stykke, men Acter af forskellige; anden Act af *Guillaume Tell* var alt tilende; man var i Slutningen af *Comte d'Ory*, nu skulde anden Act af Balletten *la Tentation** begynde.

Begge de Danske vandrede op af de brede, luftige Trapper, gennem den prægtigt oplyste Foyer, hvor Lysene straaled tilbag fra Speilvæggene, over de store Gange til Marquiens Loge. Flere elegante Herrer, som sprang ud af Modekobberet, stode med Handsker og Hat bag de balklædte Damer; det sidste Chor i *Comte d'Ory* lød, af Teppet faldt, og Falbydende vandrede skrigende om i Parterre og Loger, en støiende Raaben: »*lorgnet de marchand! voila l'entr'act! vert-vert! programme! la pièce!*« gjenlød i Huset. Uhret over Prosceniet viste paa ni.

Marquien, tolv Aar ældre, end da vi saae ham i Rom, modtog med fransk Galanteri de to Fremmede; en smuk, fyldig Dame med kloge, mørke Øine og kongelig Holdning hilsende med Viften den nye Fremmede, der presenteredes som Chef for et dansk Regiment; han var en Holstener af Fødsel; Marquisen kjendte ham, hun havde jo engang i Danmark modtaget hans Hyldest, kjørt med ham ud af Porten for at see den smukke *Ladislau*s, der nu var glemt. De samme Erindringer vakt vistnok hos begge ved dette Minde; men Conversationen var naturligviis en ganske anden. Enhver kjendte nu hinanden af Navn. En krampagtig Zittren i Øielaaget var den eneste Bevægelse hos *Naomi*, men øieblikkelig var hun igjen Marquisen, Verdensdamen; maaskee var ogsaa denne Zittren tilfældig, men den danske, fordums Beiler bemærkede den. Hele Conversationen var paa fransk; han bad *Naomi* sætte ham ind i det Brudstykke af Balletten, der skulde begynde.

»Hovedsagen er Øienskuet,« sagde hun, »Handlingen er ubetydelig! Det er den hellige *Antonius's* Historie, hans Fristelse. Vi faae anden og tredie Act. De vil faae *Taglioni* at see!«

* 252

I *la Tentation* er man i første Act i en vild Bjergegn, hvor den hellige *Antonius* har valgt sit Opholdssted; en Sivmaatte er hans Leie. Nu seer man høitoppe paa Bjergene en Brudeskare, hører deres Sang; *Antonius* lytter og tænker tilbage paa Menneskeverdenen og dens Lykke; en qvindelig Pilgrim bringer ham Frugt og Viin, han afslaaer det, men Hunger og Tørst nøder ham til at smage; Vinen opvarmer hans Blod, han drikker endnu engang, og Lysten er vakt, han tømmer Bægeret tilbunds og bliver halv beruset; hans Blod brænder, han griber efter den fromme Skjønhed, der forfærdes; hans Lidenskab voxer, hun flyer, men han griber hende; afmægtig synker hun ned paa Straamaatten, hans Øine brænde, han breder Armene ud imod hende, da hæver Madonnabilledet sin Arm; Lynstraalen rammer *Antonius*. Nu stige paa sorte og ildrøde Skyer Dybets Aander fra Afgrunden for at gribe hans Sjæl, men fra Luften synke sølvhvide Skyer med knælende Engle, i hvis Midte St. *Michael* med Skjoldet staaer. En Kamp begynder mellem gode og onde Aander, da hæver St. *Michael* Skjoldet, byder Rolighed og tillader Sjælen at vandre tilbage i det døde Legeme. Afgrundens Aander tør friste den Gjenlevende, men kan de ei forlede ham til at synde mod det Hellige, da hører han Himlen til. »Han er vor!« juble de onde Aander, »vi skulle friste ham til Synden!« de gode Engle istemme Hymner og *Antonius* hæver sig fra Jorden; det er den første Act. De følgende ere Fremstillingen af Fristelsen og *Antonius's* Seier! Omtrent saaledes førte *Naomi* ham ind i Balletten.

Teppet rullede op. Anden Act, der ved sin Pragt har holdt sig længst paa Scenen, begyndte. Man var i et Krater, dybt nede i en udbrændt Vulkan, en mægtig Trappe af hele Scenens Høide udfyldte Baggrunden; en Marche begyndte og flere hundrede Dæmoner i de mest barokke, mest phantastiske Skikkelser steg ned; her var en vandrende Haand, en Torso af en Dæmon, et rullende Øie, gruelige Dyreskikkelser; en Sabbath begyndte; Kjedelen kogte over Ilden, og hver Dæmon kastede sin Gave i den. Dampen formede sig i dæmonagtige Skikkelser, og nu hævdede sig i denne en nøgen, deilig Qvinde, Afgrundens Barn, bestemt til at beseire Helgenen. Det var Skjønhedsbilledet, som Havets Skum fødte hende, som Kunstneren har givet hende i Marmor. *Taglioni* svævede ud mellem dem, Dæmonerne smykkede deres Barn, lærte hende Sandsernes Brug; som et Luftens Barn svævede hun mellem de vilde Skikkelser; den sorte Haarlok paa 253 hendes Bryst tydede alene paa den dæmoniske Oprindelse. I Triumph stege de med deres Skabning op til Oververdenen.

Naomi sad som i Drømme og stirrede derpaa, Blodet steg hende med eet op i Kinderne, og pludselig blev hun bleg; hendes Øine lukkede sig.

»De faaer ondt!« hviskede den Danske; hun slog Øinene op og drog Veiret dybt.

»O det er Intet!« sagde hun, »jeg følte en Svimmel, som nu er forbi!« hun smilte, »der er saa megen Phantasie i den dæmoniske Sabbath, at man ikke kan rumme det. Det synes en heel Feberdrøm!«

Tredie Act begyndte; Dæmonerne havde reist deres Slot; gennem Vinduerne saa man ind i de prægtige Sale; smaa Dæmoner, klædte som Kokke, brasede og kogte i Kjælderen; øverst oppe dandsede nydelige, smaa Damer. Nu kom den hellige *Antonius*-, udmattet og hungrig betlede han om en Krumme Brød og en Draabe Vand; Kokken lo, pegede paa et stort Kors, der stod paa Veien udenfor Slottet, bad ham styrte dette, og han skulde komme med tilbords; han afslog det; jægerklædte Dæmoner med Qvinden, de havde skabt, kom tilhest foran Slottet og drog derind; ogsaa hos disse mødte *Antonius* samme Anmodning, samme Løfte; den skønne Qvinde lovede ham al den rige Herlighed, han saa, vilde han omstyrte Korset, da knælede han for det, medens Dæmonernes vilde Sang og Bægerklang lød fra Slottet; gennem Vinduerne saa man deres Drikkelag, Qvinden nærmede sig *Antonius*, men hans Tale virkede paa hende, som Sollyset virker paa den giftige Væxt, Mareløkken blev mindre; forundret lyttede Dybets Skabning, der havde Menneskets Tanke, Menneskets Følelse, til Ordene, og da han knælende omfavnede Korset, sank hun til Jorden, og Slottet, med Alt derinde, styrtede i Dybet, røde Flammer sloge op fra Afgrunden.

Kun disse to Acter af Balletten bleve givne. »Den hellige Mand,« sagde *Naomi* leende, »virker ind paa det dæmoniske Barn, saa at selve hun vindes for Himlen; De skulde see Ballettens Slutning, hvor *Antonius* tilhører Himlen og fører endogsaa hende med til sin Lyksalighed Afgrundens Aander i brændende Svoivlskyer opfyldte hele den nederste Deel af Scenen, hvide Skyer hæve sig, og Alt er opfyldt med Engle; i millionviis sees de knælende Grupper; først voxne Mennesker, hvidklædte, med store, hvide Vinger, derpaa Børn, og bag disse Grupper i det Uendelige, malede paa Bagteppet og belyste, saa man 254 ikke finder Grændsen mellem Skin og Virkelighed, men seer ind i den uendelige Himmel, der, alt som Skyerne hæve sig, bliver større og større, og da falder pludselig Forhængen.«

Man forlod Theatret, Klokken var over Tolv, og i Marquiens Huus var Selskab, der ventede paa Verten og Vertinden.

»De vil finde ved Soiréen *Alexandre Dumas* og et Par af de unge Malere, som have faaet et Navn ved Decorationerne i *la Tentation**.« Hun hilsede med Viften.

De kjørte til Marquiens Hotel. Prægtige Værelser modtog dem. I det forreste var opstillet to nye Malerier, købte af unge Kunstnere og her satte i fordeelagtig Lampebelysning; det Ene var en Scene af *Victor Hugos Notre Dame*. Man saa *Qvasimodo* bundet paa Skampælen, lidende af Tørst og Smerte, og den

slanke, yndige *Esmaralda* række Vanskabningen en Drik Vand. Det andet var en Fremstilling af Slutningsscenen i *Casimir Delavignes* nyeste Tragedie: *Les enfans d'Edouard*, den rystende Slutnings Scene, hvori begge Børn, paaklædte sidde opreiste i deres Seng og lytte; de vide, Morderne komme for at dræbe dem, men de vide ogsaa, at der arbeides paa deres Frelse; høre de Sangen *God save the King* lyde, da er Befrielsen nær, og Sangen klinger, man seer det i Smilet paa den yngre Broders Ansigt; men i samme Øieblik aabner Døren, sig og Morderne trænge ind og dræbe dem, medens endnu Befrielsens Sang toner. Det var Portraitter efter begge Kunstnerinderne *Menjaud* og *Anais*, der fremstille Eduards Børn.

En enkelt Gjest stod foran Malerierne; større var Selskabet derimod i den store Conversationssal, hvor Marquien og *Naomi* modtog Gjesterne. En ung Officer talte om Fortificationerne ved *Antverpens* Beleiring, en anden Gruppe om de sidste Forhandlinger i Paarkammeret. Ingen gjensidig Presentation fandt Sted, man gik og kom; det Hele havde mere Udseendet af en offentlig end en privat Salon.

En ung »Skjønaand« indlod sig i Conversation med Holsteneren, og da han vidste, han var Dansk, talte han om Operaen »*Gustav*,« som jo for Landsmandsskabets Skyld maatte interessere ham. Han talte om *Bernadotte*, der i de sidste Dage var bragt paa Scenen i Vaudevillen *Le * 255 Camarade de lit*, den danske Konge, der havde været fransk General. Hvad Norden angik vare Kundskaberne noget apokalyptiske, da havde Frankrige endnu ikke udsendt en *Marmier*, der smukt og levende kunde fortælle om Islands Geyser og de skandinaviske Riger, med Fjelde, Skove og duftende Sletter, Sverrigs Magt i Politiken og Danmarks i Videnskaberne. I engelsk og italiensk Literatur var Franskmanden derimod hjemme; *Naomis* Extilbeder derimod stod her, vi ville ikke bruge den platte Talemaade om Ko og rød Port, men en smukkere, som Moses med et Blik paa det forjættede Land, det han aldrig betraadte. For endeligt at sige noget dybsindigt, sagde han: *Goethe*. Franskmandens Øine funkledede ved Navnet af Germaniens *Corneille*, der havde skabt den filosofiske ideerige Digtning *Faust*.

Naomi stod tæt derved og smilede, idet hun forsikkrede, at hun ogsaa beundrede *Faust*: »Fragmentet,« sagde hun, »forekommer mig som en forbausende Comet, just en Comet med Kjærne, men der kommer en slem Hale efter, »ist fortzusetzen,« som der staaer. Iøvrigt troer jeg at man lægger meget mere i denne Digtning, end Digteren selv har tænkt sig. Naar Europa er færdig med at skrive sine Commentarer over den, faaer den vel Tid til at lægge Mærke til andre ligesaa gode Digtninger. Jeg troer en tydsk Forfatter har et Sted sagt det samme som jeg!« tilføjede hun.

»*Goethe* er død!« sagde Landsmanden. »De mortuis ni! nisi bene!«

»En sand og stor Digter dør aldrig!« sagde *Naomi*, »og derfor kan man godt tale ogsaa om hans Feil!« med et haanligt Smil saae hun paa sin Extilbeder.

Man talte igjen om Danmark, om Skandinavien, og nok saa aandrigt udviklede *Naomi*, at just Norden var Romantikens Land; hun fortalte om Norges melancholske Fjelde, om de brusende Fosser, der kunde maale sig med Schweitserlandets, de eensomme Sennhytter og de mørke Granskove. Hun anskueliggjorde, hvor deiligt de danske Øer laae, som en blomstrende Lagune mellem Øster- og Nordsøen; fortalte om de gamle Sange, som toneder endnu, Zigeunerfolket paa de jydskes Heder og den eensomme Gravhøj paa de duftende Kløvermarker.

»Deres Skildring«, sagde Franskmanden, »vilde, udtrykt, som De giver den, være en Perle for vort *Revue du Nord*.«

Naomi smilede.

En decoreret Herre gav Conversationen en politisk Retning, og 256 *Naomi* udtalte dristigt sine Anskuelser, lige fra Sumpstaden: Petersborg til Arabernes luftige Telte; kun for Tidsalderens Heros, *Napoleon*, bøiede sig hendes stolte Hjerter.

»De har seet den prægtige Vulkan i Afstand,« sagde Hofmanden, der vurderede den verdensprøvede Louis Philippe og erklærede ham for den første af de Regenter, der høre til Menneskehedens nye Tidsalder. »Havde Deres Naade været mellem de af Frankrigs Mødre, der ved Napoleon saae deres Sønner bortrevne fra Hjemmet, seet hvor de, kneblede ved Tømmelfingrene, dreves som Qvæg gennem Landet; De vilde ikke have velsignet hans Navn. Forfængelig og kold var han; ikke blot i sit Ydre ligner han *Nero*!«

»Den Gud, vi alle tilbede,« sagde *Naomi*, »synes ogsaa at frembyde i sin Verdensregjering Skyggesider, men mon disse virkelig findes? Napoleon var Cheruben med Ild og Sværd, han afskar den nye Tidsalder fra den ældre. Naar Plovjernet gaaer gennem Marken, da overskæres Blomsternes Rødder, Græsset oprykkes og den uskyldige Orm sønderlemmes, men det er en Nødvendighed, og siden bølger just Velsignelsens Korn over Dødsfuren! Millioner have vundet!«

Conversationen gik ind i Øieblikkets Politik, og *Naomi* udtrykkede sig mere og mere interessant. Spillebordene kaldte, Kort blev præsenterede. *Naomi* spillede med Lidenskab og var den personificerede Veltalenhed; Calembourgs bleve skabte, Ordspil vexlede; Marquisen var hyldet og fortjente at være det. Vid

og Livslykke udtalte sig i hendes mørke Øine.

Klokken var tre om Natten, da Lysene bleve slukkede i Hotellet. *Naomi* sad paa sit Værelse i Natdragt, med den runde Arm under Kinden; hendes lange Haar flød ned over Skuldrene, hendes Kinder brændte; som den Febertørstige nedslugte hun et Glas Vand.

»Hvor mit Blod brænder!« sagde hun til Kammerpigen, »jeg er træt og kan dog ikke sove, men gaa Du kun til Dit Værelse!«

Og hun var ene; hendes Bryst hævede sig, dybt drog hun sit Aandedrag.

»Hvor jeg er ulykkelig! og hvorfor skal jeg lide? hvorfor evigt svæve i denne indbildte Qval, som voxer med hvert Aar!« og hun tænkte paa Dæmonernes Skabning i *La Tentation*, hiint Væsen, de gave Liv og menneskelige Følelser, og det forekom hende, at hun selv var beslægtet med det »Ja, Dæmoner har kaldt mig frem til dette Liv! O, at alt Forbigangent sank hen i Tilintetgjørelse, som vi selv 257 skulde det i Døden. Det er Sygdom, ei andet! hver Landsmand er mig et Torturedskab, og min Bøddel er her! - gid hans Liig laae paa Bunden af *Seine*. *Ladislaus*,« udaandede hun og taug pludseligt. »Jeg vil ei pine mig selv! jeg vil nyde Duften af dette falske Liv.« Hun fæstede sit Øie paa Marquiens Portrait, som hang paa Væggen. »Han smiler,« tænkte hun. »Ja ogsaa jeg vil det! mine Ungdomssynder ere ikke større end hans, og endnu -! maaskee han i dette Øieblik kysser en blond Lok, som et ubetydeligt Hovede bærer. *Grassot* har sagt mig det! - O at jeg ikke elskede ham!« Hun bøiede Hovedet, sad længe taus, aandede dybt; Lampen brændte svagere. Hun blundede.

Daglyset skinnede gennem Gardinerne, da hun vaagnede op af sin urolige Blunden; nu kastede hun sig paa Sengen, og Drømmebillederne rullede hen over den Sovende.

258

VIII

Elle seigna tout ce sang du coeur qu'on appelle des larmes.

Nouvelles impressions de voy age par Alexandre Dumas.

Kjender Du Tivoli? Ikke den maleriske By, Du fra Roms Campagne seer paa Bjergene, nei, Haven i Parises Forstad, ud til hvilken Placaterne, disse døvstumme Sirener, søge at lokke Dig. Fiacre, Kuku og Omnibus føre Dig for nogle faa Sous til Indgangen, og for Dine tre Francs faaer Du over Dig derude et Niagara af Lystighed *Musards* Orchester giver Dig Gallopader af *Gustave* og af *la Tentation*, Valtse af *Strauss* og Qvadriller af *le Philtre*, *Robert* og *Pré aux deres*. For samme Udgift staae der to Theatre Dig aabne, paa det mindre seer Du physiske Experimentere og paa det større en heel Vaudeville; Kanerne flyve ned af Rutschbanerne, flere tusinde Lamper brænde mellem de grønne Grene, og efter Raabet: *feu d'artifice*! følger Du Strømmen af Mennesker ind paa den mørke Tilskuerplads, hvor snart trefarvede Raketter gjøre Nat til Dag.

Derud i den klingende Malstrøm ville vi!

Seer Du de nydelige Damer? Vistnok af den høie Adel, af Blodet? Ja Blodet! det varme Blod giver dem denne rige Dragt, til deres Kaste hørte *Lais* og *Aspasia*, verdensberømte Qvindenavne. De trefarvede Lamper kastede et falsk Regnbueskjær mellem de mørke Grene, Musiken klang noget borte fra, det var Dæmonernes Sang i *la Tentation*, og Støvets Døttre med Blodets Sønner hvirvlede sig i Dands.

Det er et egent Skue, man her nyder ved at træde afsides i det tætte Krat og derfra betragte den brogede Belysning, de hvirvlende Skikkelser og Kanerne paa Rutschbanerne høit fra Træernes Toppe; man maa tænke paa Brockens natlige Sabbath.

Mon han tænker derpaa, han, som sidder mellem Buskene tæt ved den mørke Skueplads, hvor Fyrværkeriet skal afbrændes. Han har netop fastbundet den sidste Raket Han sidder i Græsset, og de magre, smalle Hænder skjælv, Ansigtet er guulblegt, de blaae Ringe under 259 de kulsorte Ørne, de slappede Træk vise, at Sjælen som en Flaggermuus kun spørger i Ruinen af et Legeme.

Han, som vort Øie nu gjerne vilde vende sig fra, har engang bragt Skønhedens Døttre til at rødme; disse indsvundne Former vare engang en Model for en Heros; dette onde Udtryk i Øiet var Stolthedens Blik. Han, der havde bragt den store Mængde til at juble, laa her syg, foragtet, glemt - binde Raketten paa det dreierende

Hjul var en vigtig Bestilling. Pariaens Søn, *Ladislaus*

Naar Livsnydelse har udspændt Dine Nerver, da klinge de med rystende Melodier; disse vare det, der sang for ham en gammel Vise, som kommende Slægter maae gjentage:

»Min Tanke søger ikke ud i Rummet, den vender tilbage til sit Legeme, som ligger dorsk og smertefuldt; den føler den vaade, klamme Taage hæfte sig ved Vingen, saa den synker i Døsighed; den føler den forfriskende Vind, men denne har en Dødskulde; de svækkede Nervetraade bæve, mine Been vakle, mit Hoved svimler, det er som Vinden blæste ind i Hjernen og der susede i et tomt Sneglehuus. Jeg føler kun Lyst til Søvn, og den famler med mit slappede Legeme. Den varme Solstraale udbrænder mig. Vandrers engang min Tanke ud, da er den som en Syg paa Krykker; Engene kunne smile, Solen varme, han tænker dog i samme Nu paa sine Krykker!«

Det var en glimrende, en lystig Aften i Tivoli. Den Rige gav sine Louisdorer, den Fattige sine Sous, og Ungdommen et Par af sin Sundheds friske Rosenblade, for en Gang at synge som Ravn *Ladislaus* sang i den eensomme Hæk.

Du, som gjæstede Europas store Stæder og i Paris søgte et Centrum for alle hines Eiendommeligheder, Du vil ofte have mødt *Naomi*, De offentlige Retsforhandlinger ere Dig en Erstatning for Spaniens Tyrefægtninger, som have samme Trængsel, samme Vrimmel af rigtklædte Damer, der vil Du ofte have seet hende, som en af de ivrigste Tilhørerinder. Ved *Bicetre*, naar de dømte Forbrydere lænkede sammen førtes til Galleierne, vilde Du mellem de smukke Eqvipager, som holdt, for at Herskaberne kunde see dette rystende Skue, gjenkjende Marquisens. I den eensomme Nat, naar kun den røde Lygte med Indskrift: »*Ici on loge a la nuit*,« brændte foran Vinduet, og den dagskye Chiffonnier ragede i Skarndynger, indtog *Naomi* en Plads ved det rudrede Bord, hvor Guldets klinger, og Lidenskaber aande gennem Blikket.

260

Udenfor Paris lod *Louis Philippe* anlægge Forter til at befæste Staden, men Pariserne sagde, at disse bleve til kun for at beskyde dem selv. Borgerkongens Modpartier begyndte at hæve deres Stemmer. Julifesten nærmede sig; dristige Carricaturbilleder og betydningsfuld Henpegen paa Festdagene bleve udhængte, den kloge Regent forholdt sig rolig derved og lod Gemytterne faae Luft i slige Brandvabler. Man havde ventet ved denne Fest at see den ægyptiske Pyramide reist paa Ludvig den Femtendes Plads, men den var endnu ei indtruffet; en Efterligning i Træ blev derfor opstillet; Alt arrangeredes til at gjøre de verdensberømte tre Dage saa festlige som muligt; Glandspunktet blev Afslørelsen af Napoleonsstatuen paa Vendomesøilen. Stilladserne saae man alt ophængte, og Haandværksfolkene viste stor Travlhed; ved Nattetid blev Statuen heiset op; et blaadt Slør, med Sølvbier bedækkede den til Festens Øieblik

Naomi var imellem de Mange, der forudsaae at paa disse tilstundende tre Dage vilde et politisk Uveir bryde løs, og hun længtes derefter. Kun i Revolutionsdagene, da ikke Frihedsphantomet, men Frihedsgudinden selv anførte det ædle franske Folk, havde hun følt sig rolig; dristigt affyrede hun fra Vinduet sin Pistol paa de kongelige Gardister. Hendes Sjæleuro trængte til Bevægelsen uden om sig.

De tre Dage nærmede sig og bragte Glæde til enkelte af de faldne Helters Døttre: et prægtigt Brudeudstyr. Alt ved Solopgang lød som Ouverture til Festen, Kanonskudene fra *Hotel de Ville* og fra Invalidernes Hotel. De trefarvede Bannere vaiede *pzapot neuf* og flagede fra alle Kirketaarne. *Hotel de Ville* samt *pont d'Arcole* stode smykkede med Trophæer og Guirlander.

Søvnløs lyttede *Naomi* til Skudene, lidende som hiin Nat i Prateren, hiin Nat i Rom og ak som saa mange Nætter i det livssvulmende Paris. Store Summer, forud optagne af hendes Indtægter, vare bortspilte. *Ladislaus* var her, og en Landsmand, der vidste om hendes Slægt.

Paa Bastilpladsen, ved *Fontaine des Innocens* og foran Louvre vare Sørgealtre opreiste, smykkede med Flor, og Faner, Immortelkrandse og berømte Navne; Sørgemusik lød, og ved hvert Qvarteerslag faldt et Kanonskud En sælsom Stilhed hvilede over det ellers larmende Paris. Fod for Fod kjørte Vognene som til en Sørgeprocession, langsomt skrede Fodgængerne hen over Sørgepladsen og kastede deres Bouquet paa Gravene.

261

Naomi kjørte i aaben Vogn, Fodgængerne bleve trykkede ind mod de dreiende Hjul, enkelte holdt sig derfor fast ved selve Vognen; *Naomi* følte en Haand berøre hendes, et lille Papir blev stukket til hende. Ansigterne rundt om vare hende ubekjendte.

Om Aftenen, medens de lange sorte Flor vaiede fra Husene, hvor faldne Helters Slægt og Venner boede, og de blaae Blus brændte over Gravene, læste *Naomi* Brevet, det var fra *Ladislaus*. Han havde søgt hende i hendes Hotel, men var bleven afviist, han forlangte paa det indstændigste en Samtale med hende og mindede ondsksfuldt om lykkelige Minuter.

»Hvor mange var det, der sidste Aar fandtes myrdede i Paris og i Forstæderne?« spurgte *Naomi* sin

Kammerjomfru.

»Tre og tyve, troer jeg! myrdede og kastede i Seinen! det er grueligt!«

»Pariserne have sydligt Blod!« sagde *Naomi*. »Er Alt roligt?«

»Alt! men jeg gruer for Festdagen imorgen!«

»Jeg ogsaa!« svarede *Naomi* tankefuld, og Tanken var hos *Ladislaus*.

I »Tusind og een Dag« beskrives et Træ af Palmearten; den rige Skat, som skal vindes, gemmes i Træets Krone; Enhver kan klattre derop; de brede Blade bøje sig opad smidige som Siv, men seer Du tilbage, vil Du atter ned, da er hvert Blad en uhyre Kniv, skarp og fast, og de trænge ind i dine Lemmer, er Du ikke reen og uskyldig; dette Billede foresvævede *Naomi*.

»Hver lille Synd var et grønt, duftende Blad, som bøiede sig for min Haand!« sukkede hun; »nu er det Bødlens Knive, nu da jeg skuer tilbage. - O, jeg er syg, som den gamle Grevinde i Danmark, indbildt syg, og det er den pinligste Syge!«

Det var Festens anden Dag. Den halvmilelange Boulevard var Paradeplads for Nationalgarden; langs med de grønne Alleer stode de pyntelige Rækker, og bagved i Husene vare alle Vinduer og Balkoner, som Boulevarden selv, opfyldt med Mennesker; kaade Drengene hang paa Træernes Grene, andre balancerede paa Springvandenes Steengelænder. Overalt var en Trængsel, som var man i een af Parises meest besøgte *Passages*.

Louis Philippe, omringet af sine Sønner og Generaler, viste sig; han rakte Haand og gav Hilsen til sine Borgere; et »*vive le roi!*« gjenglød; det blandedes med Raabet: »*a bas les fons!*«

Det blaa Teppe med Sølvbierne bedækkede endnu 262 Napoleons-Statuen paa den høje Vendomesøile; Vinduer og Tage vare opfyldte med Mennesker. Kongen og Rigets første Mænd stode med blottede Hoveder foran Støtten; Tegnet lød, og Sløret faldt. »*Vive la memoire de Napoleon!*« var Beundringens Eruption. »*Ou roulent les canons, ou les légions passent!--Le peuple est un mer aussi!*«*

Naomis Øie sank ned paa den bølgende Mængde, og under Vinduet, mellem de opstillede Tønder, hvilke Udleierne solgte som kostelige Pladse, stod *Ladislaus*, den udtærede, syge *Ladislaus*; hans Øie var hæftet paa hende, han smilte som Dæmonen i Balletten smilede, bredte sin Haand ud, pegede med Fingerspidsen i dens Flade, ligesom om han skrev.

Naomi traadte fra Vinduet. Revuen vilde tage flere Timer op, Pragtmomentet var jo forbi; hun tog Marquiens Arm, og de forlode Huset, men kun gennem Bagbygningen var det muligt at slippe ud; de gik denne Vei. Paa Gangen gik en gammel Kone dem forbi, hun stak Marquien en Billet i Haanden, og han skjulte den. *Naomi* saae det.

Om Aftenen var en stor, almindelig Concert i Tuilerihaven, femhundrede Musikanter, trehundrede Trommeslagere; paa *Seinen* var en Kamp mellem illuminerede Skibe; Kirketaarne og Kupler stode med Ildcontourer i den blaa Luft. Et prægtigt Fyrværkeri afbrændtes.

»Larmende som disse Toner, henblussende som disse kunstige Lys er Livet!« tænkte *Naomi*. »Hvorfor da pine sig selv! min Mand er større Synder end jeg! - Om Brevet skal han give mig Besked. Et Minut af min Qval vil jeg, han skal prøve!«

Udenfor var Alt kun Jubel, brusende Toner og blændende Blussen. *Naomi* stod i Hjemmet, saae henover *Seine* til Invalidekirkens Kuppel, der straaled som St. Peders den hellige Paaskeaften. Hun aandede dybt.

»Jeg viser Dig ikke Billetten!« gjentog hun for sig selv, »den kunde forstyrre Din egen Rolighed! det var hans Ord, da jeg spurgte om Brevets Indhold! han var forlegen saae jeg! Blondinens smukke Skrift * 263 turde Marquisen ikke læse! Alle Mænd ere som han, nu vil jeg ogsaa engang ligne alle Q vinder!«

Kammerpigen bragte den festlige Baldragt; næste Aften var jo Banquet og Bal i *Hôtel de Ville*, hvor alle Stænder, fra Fiskerkonen til Landets Dronning, vare tilstede.

»Smuk vil jeg være imorgen!« sagde *Naomi*, »anvend Din hele Kunst! mine rigeste Smykker, alle mine Perler maa Du see at anbringe! - Det blonde Hoved kommer vel ogsaa til denne Fest!« tænkte hun, »simpel, yndig og uskyldig, som der staaer i Romanerne!«

Det var den tredie og sidste Festdag; *Naomi* og Marquien kjørte til »*Champs Élysées*,« der i sin hele Udstrækning til »*port étoile*«* var opfyldt med Mennesker. Inde i selve Staden Paris var midt paa Dagen frit Skuespil paa alle Byens Theatre; *Champs Élysées* frembød Musik, Gynger og Kunster, Alt frit. Under aaben Himmel var her to Kunstberidertheatre med deres Circus; skifteviis gave de hver deres Forestillinger. Mange

Aar var det siden *Naomi* havde seet nogen Beridertroupe; heller ikke disse vilde hun see, men Marquien ønskede det, han roste saa meget en smuk Beriderske, som neppe var sexten Aar! *Naomi* følte sig piniert stemt, hun lo, og drillende tydede hun hen paa den hemmelige Billet igaar, idet hun yttrede: »Ægtefolk bør Intet have skjult for hinanden, selv om det er en lille Synd!«

Marquien saae stivt paa hende; hun smilede og fandt, at han blev forlegen, nu havde hendes Veltalenhed sit forønskede Thema. Rundtom var Alt Festlighed og Glæde; fire Orchestre spillede; Almuesfolk klattede forgjæves op af den glatte Slaraffenstang**. En Tournering paa Seinen tiltrak sig Mængdens Opmærksomhed: Baade manoevrerede for hinanden; forud i hver stod en blaafarvet eller rødskjævet Sømand med en lang Landse, paa hvis Spidse var en Flade, med denne stødte han sin Modstander overbord; den, som faldt i Vandet maatte svømme til Bredden, hvor Tilskuerne jubede for Seierherren.

Naomis Blik fløj urolig omkring mellem Mængden, hun havde ikke Tanke for hele dette Skuespil; Marquien derimod interesserede det ret, hans Øie fulgte hver Vending, Baadene gjorde.

»Saa rolig med Synd i Hjertet!« tænkte *Naomi*, og søgte rundtom efter en blond eller maaskee en sort Lok, men ingen saae hun.

* *
— 264

Ved Middagsbordet drak *Naomi* Blondinernes Skaal og lo dertil.

Nu ventede Toilettet Paradisfuglfjeren vaiede i den glimrende Turban, Ædelstenene funkledede paa det svulmende Bryst; hun saae sig med et stolt Smil i Speilet.

Der blev banket paa Døren. Kammerpigen modtog et Brev til hendes Naade, det var fra Hr. Marquien. Kun to Linier stode deri, kun *Naomis* egne Ord denne Formiddag: *Ægtefolk bør Intet skjule for hinanden, selv om det er en lille Synd!* Indesluttet laa en Billet, netop den samme, hun saae Marquien skjule; den var fra *Ladislaus*. Alt stod deri, fra det første Kys til Pidskeslaget; ondskabsfuld hævede han ethvert Mysterium. »Det er af Hevn,« skrev han selv, »hun har viist mig bort fra sin Dør; hun er lykkelig, jeg elendig, som man kalder det! ved Himlens Sacrament, hvert Ord er Sandhed!«

Naomis Læber bleve hvide. »Alt maa nu briste!« tænkte hun.

»Vognen holder i Porten!« blev der meldt. »Hr. Marquien venter!«

Hun var nær ved at synke om. Atlasket raslede, Diamanterne funkledede; - Marquien førte hende til Vognen; to Herrer, Venner af Huset, fulgte med; Conversationen var almindelig, Hr. Marquien tog levende Deel i den.

Gaderne gjenlød af Jubel; alle Taarne og Kupler vare, som Aftenen forud, illuminerede. Vognen holdt ved *Hotel de Ville*, og man steg ud Trapperne vare smykkede med brogede Tæpper og duftende Blomster. Begge Dandsesalene i anden Etage forbandtes over Gaarden ved en hængende Have, som var smykket med Orangetræer og brogede Lygter; i Midten sprudlede et Springvand med *eau de cologne*. I den største Sal, hvor den kongelige Throne var opreist, hævede sig paa begge Sider Terrasser med Tabouretter, den ene Række højere oppe end den anden; her sad Damerne, festligt klædte, alle Stænder, Borgerkonen, saavel som Paires Fru, et broget Skue var det, et Blomsterbed af Montaner! Musiken brusede fra det rigtbesatte Orchester; paa Gulvet selv var den største Trængsel og rundtom glimrede Lorgnetterne for at beskue de Skjønne. Vel kunde *Naomi* ikke længer regnes til Ungdommen, alligevel eiede hun en Skjønhedsfylde, der, i Forening med den smagfulde Pynt, bragte Unge og Gamle til at beskue og hylde hende, og hun smilede lykkelig, blændende i sin Pragt, som den sprællende Sommerfugl paa Naalen.

De brede Fløiddøre aabnedes. Kongen, Dronningen og deres Børn traadte ind; i den tætte Vrimmel var det dem kun muligt En efter 265 Anden at nærme sig Thronen. Musiken spillede en Gallopade af Operaen *Gustav*, just den, under hvilken Sverrigs Konge bliver skudt. Det var vistnok tilfældigt, at netop denne blev spillet; man saae Virkningen deraf i Dronningens ængstelige Blik; hendes lidende Træk udtalte den evige Angst, hvori hun levede for Mand og Børn. Mange af de nærmeste Tilskuere begreb, hvad hun led, hun, smykket med Ædelstene og den vaiende Fjer af Paradisfuglen; omtrent den samme Pynt bar *Naomi*, den smilende, livsglade Skjønne, som man kaldte hende, og Enhver ønskede den ædle Dronning lykkelig som denne.

Klokken var To om Natten, da man kaldte til Aftensbordet; Marquien og *Naomi* kjørte bort. Endnu var der levende paa Gaden; Illuminationen vedvarede.

»Du har sendt mig et Brev!« sagde hun, »hvert Ord deri er Sandhed; hvad er nu Din Bestemmelse?«

»At læse det for Dig, hver Gang Du træder imellem mig og mine Glæder, hvilke enhver Ægtemand i Paris kjender. Kysser jeg en blond Lok, saa tænk paa Brevet! iøvrigt skal jeg sørge for, at der ingen Scandale skeer! - Næste Sommer besøge vi Norden! jeg vil see det duftende Grønne, Du og Dine Landsmænd saadant

have talt til mig om! Det kan blive en interessant Tour for os begge, tænker jeg, men tag Brevet med, tag Brevet med, det kunde muligt gøres behov!«

266

IX

»O, dies Leben ist eine ewige Entsagung - Und wofür? Nicht vielleicht für eine Täuschung? Eine Dornenkrone für einen Glauben, der vielleicht falsch berechnet ist? Wenn nun Alles, was Ihr dachtet, Ihr biassen Manner, die grausame Laune eines Träumes wäre? - O vergiebt mir diesen grausamen Zweifel!

Gutzkow's Oeffentliche Charactere.

Storken sidder paa Bondens Tag;
Han seer over Mark og Enge.
Det bliver saa deilig en Foraarsdag;
Nu kommer den favre Tid, jeg ventet saa længe.

B.S. Ingemann.

I Danmark paa Grevens Gods sad den gamle Grevinde med Medicinflasker og Pulvere, endnu ligesaa nær ved at døe, som for tolv Aar siden. »Hun er sei!« sagde Folkene, »ikke engang Apotheket kan faae Livet af hende!« - Landsbykirken havde erholdt nyt Spiir, og Skolen var reist fra ny; de blændende hvide Gardiner indenfor de klare Glasruder toge sig godt ud To Smaadrenge legede udenfor Døren; de tørre Pinde, de havde stukket ned i Jorden, vare for dem en heel, blomstrende Have. I Døren sad en Kone paa nogle og tredive Aar, Sytøiet laa paa Skjødets, med kjærligt Blik nikkede hun til Smaadrenge hvergang de spurgte om Noget, og tyssende hævede hun Haanden, thi Fader læste Avisen høit for hende. Det var *Luzie* og hendes Mand

»Det er jo Søndag imorgen?« spurgte den yngste Dreng, der med sine levende brune Øine og smukke Ansigtsform just bidrog til at vise den ældre Broders Mangel paa Skjønhed

»Imorgen er det Søndag, saa kommer Spillemanden med Hvedebrød eller Billeder, han var her ikke forrige Søndag!«

»Ja imorgen kommer *Christian*,« sagde Manden og lagde Avisen hen, »han kunde gjerne komme hver Søndag, høre Præsten her og 267 ikke gaae i Forsamling. Hr. *Patermann* talte forleden til mig derom. Øvrigheden forbyder slige hellige Sammenkomster. Det er hos *Peer Hansen* de samles, og imellem læser *Christian* op af Bibelen for dem. Det er et Uvæsen! Man siger, at de skal have i en Potte en Hundehvalp, som de kysse, for at vise deres Ydmyghed!«

»Det er Ondskab!« sagde *Luzie*. »*Christian* kommer der, og da veed jeg, der kan ikke skee saadan Taabelighed Gid vi Alle vare saa gode Christne som han! Jeg har talt med ham derom, og han skriftede for mig og sagde, at han havde sin bedste Opbyggelse i Bibelen og i at samles med fromme Mennesker. Var der en *Judas* mellem de tolv Disciple, skulde der da ikke i et lille christent Samfund være flere af hans Slags, der kunde give Grund til ond Omtale? Det er bedre at troe for meget, end for lidet! den, som Verden ret gaaer imod, kan let udskeie, og lykkeligst er det kun at skeie til Bibel og Guds Ord!«

»Hvad Modgang har *Christian* havt?« sagde Manden. »Han var jo et fattigt Barn, Din Morbroder har været som en Fader imod! At han havde det lidt knebent i Kjøbenhavn, det have mange Mennesker havt det, og at han tog Moderen over til sig, det var ubetænksomt af dem begge To! Din Mo'rbro'r har fortalt mig, hvorledes han traf dem i Nød og Fattigdom; men nu er jo det forbi! han fik dem herover, og ved ethvert Gilde maa jo *Christian* spille; den, som ret forstaaer noget i Verden, kan det aldrig gaae galt! Paa hver Herregaard skal han styre Musiken, ved hvert Bryllup vil de have ham! Han har faaet sit gode Udkomme!«

»Men, det er ikke saameget hvordan vi have det om os, men hvordan vi have det inden i os, det kommer an paa i denne Verden!« sagde *Luziel* - »Han satte Verdens Lykke i at faa et Navn, at tumle sig ret i Verden, men han havde Ingen der kunde føre ham frem, og det maa der vist til! en Spillemand paa Landet, det er ikke det, han tragtede efter. Men jeg troer, der er kommet Rolighed i Sindet. Da Verdens Haab svigtede, greb han til det himmelske.«

»Ja men med samme blinde Forestillinger!« sagde Manden. »Han skulde gifte sig, det kunde han have godt af; en Pebersvend, er en sørgelig Person; en god Kone som Du, *Luzie*, gjorde et gladere Menneske af

ham, thi rigtig lykkelig er han dog vist ikke, i det mindste kommer der imellem en Stemning over ham, som ikke er god for Nogen! Eengang havde jeg noget imod ham, fordi jeg troede, han 268 gjorde af Dig! *Peter Wik* saae det gjerne! Han vilde nok havt, at I To skulde have faaet hinanden.«

»*Christians* Tanke har i den Ting altid været langt fra mig,« sagde *Luzie*, »som Dreng holdt han alt af den lille *Naomi*, og til den voxne Frøken stod hele hans Hu. Men de vare i ingen Maade for hinanden! smuk var hun, og det var det, som bedaarede ham. Jeg fortalte ham det Rygte, som gik, og som nok var vist og sandt, at hun løb ud af Landet med en Kunstberider. Det gjorde et saa grueligt Indtryk paa ham, at jeg fra den Tid har aldrig nævnet hendes Navn for ham, han har heller aldrig siden talt om hende; men han tænker paa hende, det er jeg overtydet om!«

»Men nu siger man jo om hende,« sagde Manden, »at hun er en fornem Frue i Frankrige. Jeg har hørt det paa Herregaarden selv; de sige, at hun næste Sommer kommer her i Besøg. Saa har det gamle Rygte dog været falsk, eller maaskee, Berideren tilhørte en af disse emigrerede Familier, som i Revolutionen vandrede ud og nu igjen er kommet til Glands og Herlighed; det kan saamæn gjerne være, saaledes kommer der da Mening og Forbindelse i begge Rygterne!« -

Det var Søndag. *Christian* kom, Spillemanden, som de kaldte ham, og han kyssede Børnene, især den yngste, den smukkeste, med de mørkebrune Øine; det Ydre er det, som griber os, det følte han selv; »ja havde jeg været smuk som Du,« tænkte han, »da havde Alt været anderledes! selv den Ædleste, den Bedste hylder den Smukke. O, hvilken Gudsgave, hvilken Kilde til at føle sig tilfreds ligger der ikke i Skjønheden! For den er Verden et Kjærlighedens Eden. Enhver møder Skjønheden med Smil paa Læben, man flokker sig om den. Ansigtet her indtager, han maa være fortræffelig! det Ansigt kan ei bedrage! her er Aand, her er Sjæl! O, Skjønhed er paa Jorden en lykkeligere Gave end Genie og Aandskraft!« og han kyssede den Smukkeste af *Luzies* Børn; det fik det kjønneste Billede og det største Stykke Kage, han bragte med.

»Skal Du ikke hilse os fra din Stork!« spurgte den mindste af Drengene.

»Jo mange Gange,« svarede han. »Nu er den frisk og stærk og kan vist flyve omkap med de andre! derfor er jeg bange, den flyver fra mig, naar de reise. Storken og Svalen ere gode Dyr, derfor tør de flyve til de varme Lande, naar Viben og Spurvene fryse. Har jeg fortalt 269 Dig Historien om Stork og Svale. Det var paa Langfredag, vor Herre hang paa Korset, da kom der tre Fugle flyvende hen over ham; Viben skreeg: »piin ham, piin ham!« derfor skriger den det endnu; men den anden Fugl raabte: »sval ham, sval ham!« og saaledes fik den Navn af Svale. Storken raabte: »styrk ham, styrk ham!« derfor er der Lykke og Velsignelse ved de Fugle, derfor ere de fredede, og ingen gode Mennesker volde dem Fortræd!« Mens han fortalte, dvælede Tanken selv ved Storken, der forunderligt omflagrede hans Erindringer: Storken paa Jødens Tag, Storken paa Engen, der lokkede ham ud i Verden, og nu Storken, den eneste levende Skabning, han hjemme i sin Eensomhed havde om sig. Sidste Aar da Storkene reiste bort, hørte han en Aften en egen Lyd inde i Skorstenen, det var en Stork, som faldt ned og havde i Faldet knækket Benet; han forbandt det saa godt han kunde, pleiede den, og i Vinterens Løb bleve de bekjendte, gode Venner, saa at nu, da de andre Storke vendte tilbage, forlod den ham ikke. men hoppede fra Marken ind gennem den aabne Dør og søgte hver Aften til Tørvehuset, hvor den havde sin Rede. *Luzies* Børn klyngede sig til *Christian* og sprang med ham paa Engen, hvor han af Sivene gjorde dem Grenadeerhuer; een Hue, sagde han, skulde Moder have; den bøiede han den høie Spids paa og fyldte den med smukke Markblomster; det var et Overflødhedshorn nok saa deiligt, derfor hang *Luzie* det over Speilet.

Middagsbordet var dækket, Dugen var skinnende hvid, og i Dag kom der noget Aparte, vidste Børnene; hver anden Søndag, naar Spillemanden besøgte dem, havde Moder altid noget, som de ellers ikke fik. Han kunde gjerne komme hver Søndag, meente de, det var jo kun to Mile, han havde at gaae.

Han var Barn med Børnene og hørte, som et taalmodigt Barn, paa Skolemesterens Drillerier, hvori laa en Braad af Sandhed.

»Du bliver en rig Mand!« sagde han, »Du maa kunne lægge op! det er ikke godt, at Mennesket er ene; tag Dig en Kone, hvem skal ellers have det, Du lægger paa Kistebunden? Dog ikke Forsamlingen, som vil føre os Catholicisme i Landet?« Og nu var Manden i sit Element, at ivre mod Paven og denne Religionssects Geistlighed.

»Catholicismen har udrettet meget Godt!« sagde *Christian*! »Den Sæd har nu givet sin Afgrøde, bragt os Næring og Styrke; i en barbarisk Tid vaagede den alene over Videnskaber og Kunst, den fødte 270 den smukke Tanke om et stort Menneskeselskab, den hævdede det Aandelige imod den raae Kraft!«

»Men nu er den udartet!« sagde Skolemesteren, »den er ble ven Aandens og Frihedens Undertrykker!«

»Jeg troer,« svarede *Christian*, »at vi hellere bør betragte det som et Drivhuus, der i Middelalderens Vinterveir var en Velsignelse! I Klostrene skjød Videnskaberne frodig op og vare sikkre mod den raae Kraft, som huserede udenfor; de udviklede sig for en kommende Sommertid Og det er den, vi nu leve i: Aanden og Friheden har nu varmt Solskin ude; Alt grønnes og trives nu her langt anderledes end i det katholske

Drivhuus; Varmen der, føle vi, er kunstig, der er lummert, og det Grønne er sygeligt grønt; vi have det bedre udenfor; her er Alt gaaet frem, inde er det derimod som før, ja der ere endogsaa færre ædle Træer, da disse have faaet deres Plads ude i Solskinnet.«

»Skjænds I nu igjen!« sagde *Luzie* halvspøgende.

»Han holder med de Catholske!« sagde Manden. »Der er intet Udkomme med ham.«

»Jeg vil kun have Kjærlighedskaaben bredt over alle Troessecter!« sagde *Christian*. »Jeg skal engang bringe Jer en katholsk Sang, som jeg har faaet af en Italiener, den synges ved Paasken af Bønderne fra Bjergene. Der er sand Christendom i den, som i vore gamle Psalmer.«

Solen var nede, og Børnene tilsengs før *Christian* begav sig paa Vandring til sit eensomme Hjem, to Mile derfra. Det var een af de smukke Maaneskins-Aftener, Maleren griber og fængsler paa Lærredet og Digteren indaander, og hans Sange blive da skjønnere og mere gribende. Ogsaa paa *Christian* indvirkede denne Aftenens Skjønhedsduft; det var et af de Øieblikke, hvori han endnu følte ligesom en stor aandelig Skat nedsunket i sig, og at han kun maatte vente paa den gunstige Midnatstime for at hæve den, men pludselig slukkedes Alt igjen og kun Haabet blev, at i en anden, Aandernes Verden Timen vilde komme. Den halve Vei til Hjemmet havde han endnu ikke gaaet, og han var igjen ikke længer stille, glad, som den smukke Natur havde villet det. Lykkelig maatte han jo dog være! intet Hjerte havde med udeelt Kjærlighed klynget sig til ham, og derpaa troløst revet sig bort. Man holdt af ham, sorgfri kunde han see den Dag imorgen! - Han var ikke en Skabning, draget frem ved en mægtig Mand, og som nu af Taknemmelighed maatte taale denne Skuen ned 271 paa sig, Stakkelen, der kun var hvad han var ved dennes Almagt. Han saae jo heller ikke daglig den, han elskede, kysses af en anden, drømme om en anden, medens hun dog mod ham var mild og god! Han skulde ikke smile dertil for at skjule sin Liden. Hans Liv havde slet ingen store, rystende Ulykker; Præsten vilde sige ved hans Grav: »stille og lykkeligt henglede hans Dage! ingen Uveirssky gik tung og glimrende hen over hans Hoved!« nei, det var jevnt graat, altid graat, man kunne stirre derpaa, saa man indbildte sig, at det var blaa Himmel.

Der var Ingen i Hjemmet, som kunde byde ham velkommen! eensomt var der, eensomt havde han det, som alle Andre skulle faae det i deres Grave. Han tændte sit Lys, puslede om derinde, skjød de indvendige Træskodder op for Ruderne og lukkede nu Kammeret op til Storken; den sov. Nu aabnede han den store, blaamalede Kiste; i Læddiken laae to tunge Poser; han rystede dem sagte ud paa Bordet, talte de blanke Sølvstykker, lagde dem i Tutter og smilede, som han havde smilet til *Luzies* Børn.

»Saa mange har jeg allerede!« tænkte han. »Hvilken Skat! den er til hende! ja, i sin største Nød vil hun engang komme tilbage; de Andre ville ikke kjende hende, men jeg skal være hende en Broder! hun skal ikke lide mere!« og han smilede igjen, thi han tænkte paa *Naomi*.

Ungdommens lette Sind havde revet hende ud i Verden; det kunde aldrig ende godt. Engang kom hun vist, fattig og syg med en omvandrende Troup hertil. Han havde drømt det, og det var hans faste Tro. Hvorofte var han ikke gaaet til Kroen, eller til den nærmeste Landsby, naar han hørte, der var en omvandrende Gøglertroupe; han søgte *Naomi*; det var for hende han samlede det blanke Sølv.

Bibelen, Violinen og Storken vare hans tre Venner. Dyret hoppede fra Haven ind i Stuen, fløi igjen til Skovkrattet hiinsides Engen, men vendte altid tilbage.

»Mon Du skulde overvintre hos mig!« sagde *Christian*, »ikke flyve med Din Slægt til de varme Lande! - O flyve! hvo der kunde flyve som Du! jeg havde ogsaa engang tænkt paa at komme langveis bort, men jeg er blevet her, jeg kommer aldrig ud! - Du faaer maaskee hende at see! - Du flyver maaskee over min Faders Grav!« og han tog et rødt Baand, skrev derpaa: »*Hilsen fra Danmark!*« bandt det om Storkens Been og sagde: »flyv nu kun med de Andre, men kom igjen til Foraaret! - Tretten Aar er det nu siden, jeg saae hende. Hun har vist 272 forandret sig meget! i mine Tanker staaer hun saa ung og smuk, med det stolte Blik! - O, havde jeg været smuk, som Berideren var det!« og hans Tanker fløi saa langt ud i Verden.

Hvor tidt see vi ikke Børn, Dreng saavel som Pige, i deres Barnealder næsten at være hæslige, nogle Aar gaae hen, Træk og Former udvikle sig, og vi see Skjønhed, hvor vi før ingen fandt, og vi maae elske dem for denne. Saaledes efter Døden, i det nye Liv, vil den, som her ved sit Udvortes stødte os bort, vinde os, blive elsket af os, idet hine haarde Former just have udviklet sig til Skjønhedstræk. Vor Menneskelarve er jo dog kun en Klædning; den pjaltede Tigger kan være smuk som Adelsmanden, naar Armodens Dragt falder bort. Det var *Christians* stille Drømme. - -

Man var i September, Pragttiden for den danske Natur; da drømte han om *Naomi* en sælsom Drøm, den stod saa klart for ham, idet han pludseligt vaagnede, men i Morgenstunden var Erindringen aldeles slukket, kun det stod ham tydeligt, at hun havde hældet sit Hoved op til hans Bryst og sagt: »Jeg dør, begrav mig i Din lille Blomsterhave.«

Drømmen bragte ham i en underlig Stemning; han læste en Psalme og søgte Trøstens Ord i Bibelen.

Da han ud paa Eftermiddagen gik igjennem Landsbyen, hørte han foran sig Lyden af en Trompet, en lystig Raaben og Bønderdrengenes Skrigen. Bag Gjerdet om een af Smaahaverne stode nogle gamle Koner og saae ned af Veien.

»Hvad er det?« spurgte han.

»Comedianter, som ville gjøre Kunster i Kroen.«

Og nu saae han en Mand i Bajatsdragt, men fattig og smudsig; han red paa en ussel Hest og havde foran sig en lille Pige med smukke mørke Øine, hun holdt en Tambourin i Haanden. Manden raabte op, at den prægtigste Comedie med bevægelige Dukker blev i Eftermiddag presenteret i Kroen, hvor desuden flere høist forunderlige Kunster, som dog alle gik naturligt til, vilde blive givne. Manden var i Ansigtet overmalet med Hvidt og gjorde skrækkelige Grimasser; den lille Pige saae sygelig ud; hun slog paa Tambourinen hver Gang Faderen blæste i Trompeten.

Christian tænkte paa sin Drøm, tænkte paa Naomi: om det var hendes Mand, hendes Barn? Han gik til Kroen.

Ude i Gaarden stod Gøglerens Vogn med sit Skuur over, ovenpaa det laa en gammel Dyne og soledes. Inde i Sidelængen var det fattige 273 Theater opreist, Dukkerne hang og laae imellem hverandre, i laset, smudsig Pragt En fed, mørkladen Kone med bart Haar, der var sort og graat, sad med en lille Dreng paa Skjød; Tøiet hang løst og uordentligt paa hende, hun gav Barnet at spise; en Kone, lidt yngre end hun, syede en Papirsstjerne paa Brystet af en stor Trædukke. *Christian* talte med dem; hans Stemme skjælvede, men han saae, at Ingen af disse var *Naomi*.

Hvor tidt var han ikke saaledes blevet skuffet, og dog følte han sig glad derved Synet af disse Mennesker, Erindringen om hans Drøm bevægede ham dybt.

Da han kom hjem, savnede han Storken. »Den kommer vel!« tænkte han og lod derfor Døren til Tørrehuset staae aaben. »Hvo veed, maaskee er den alt over salten Sø med de Andre! Løvet gulner stærkt!«

Han sov uroligt den hele Nat; ved Solens Opgang var han i Klæderne og ude i sin lille Have, hvor jo i Drømme *Naomi* havde sagt, han skulde begrave hende; pludseligt hørte han en sælsom Lyd ude paa Engen, og han saae Storkene i hundredviis hvirvle mellem hinanden. De prøvede Kræfter, som Bonden siger. Han saae, at Enkelte bleve overvældede af de Andre og huggede ihjel med de stærke Næb. Under en Knebren steg den store Hob høit op i Luften og forsvandt.

Han gik ud paa Engen; der laae syv døde Storke, deres afrevne Fjer fløi endnu henover Græsset.

»Naturen gav Eder ikke Kræfter, og derfor maatte I døe, stakkels Dyr! I turde ikke følge med til de varme Lande!« sagde han og bøiede sig ned; der laae En med et rødt Baand om Benet; han tog den i sine Arme, den var endnu varm; Blodet plettede de hvide Fjer, den lange Hals hang død ned; det var hans Stork; han trykkede den til sit Bryst.

»Saaledes bliver min Drøm opfyldt! Dig og ikke hende, holder jeg som død i mine Arme! Du skal faae Din Grav under Blomsterne i Haven!« og han kyssede den døde Fugl, tog en hvid og en sort Fjer af Vingen, satte dem over Speilet, gravede en Grav, beklædte den med grønne Blade og lagde Storken deri. Rosentræet stod med guulgrønne Hyben over Fuglens Grav.

»Nu er jeg igjen alene! Du kommer ikke til mig med Vaaren! død! Alt skal døe! Alt skulle vi miste! - Hvorfor gribe vi ikke Minutet! hvorfor ville vi ikke være lykkelige? Jeg vil ret inddrikke dette Aars sidste Solskin jeg vil glæde mig ved den klare Frostvinter og ved det kommende Foraar!«

274

- - Men Vinteren bragte kun Slud, Tøsnee og graae Dage; Skoven stod med drivvaade Stammer; de sorte Grene syntes i Taagen at være indspundne i Ædderkoppens Spind; ja, hele Naturen var i en Puppe, som først efter Maaneders Forløb vilde briste for Solstraalerne.

Christian skrantede, dog hver anden Søndag var han en sikker og velkommen Gjest hos *Luzie*, men kun hver anden Søndag, derfor overraskede det hende at see ham en Hverdag, og han saae blegere ud end sædvanligt.

»Det er godt med mig!« sagde han, »men jeg havde ikke stort at bestille, og jeg længtes meget efter Børnene, derfor kommer jeg!«

Han havde ellers hørt en Nyhed, men denne kom han først senere frem med Gartneren paa Herregaarden havde fortalt ham, at i Foraaret ventede man her Fremmede: en fornem fransk Herre med sin Frue, og at just hun var *Naomi*; i mange Aar havde hun været gift med ham og var saa rig og fornem.

Taarerne stod *Christian* i Øinene. »Nei, jeg er dog ikke rask!« sagde han, »enhver Ting bevæger mig strax!«

Luzie trykkede hans Haand.

Hvor eensomt var der ikke nu i Hjemmet! hvor ofte havde han ikke talt sin Skat ved Tanken om *Naomi*, nu kom aldrig Læddiken op, aldrig Sølvvet frem.

Vinteren var saa lang, saa graa - men det var en god Vinter for de Fattige, sagde man, det frøs ikke stærkt, men Slud var det, graat, altid graat! det var et Efteraar, der gik langt ind i Foraaret.

Det var midt i Mai, den første smukke Solskinsdag, *Luzies* Børn stode bedrøvede ved Sengen, hvor *Christian* laa syg, deres Moder pleiede ham.

»Tak for al Din Kjærlighed, *Luzie*!« sagde han, »her er dog godt i denne Verden, og Menneskene ere gode! -jeg husker godt, hvad Du for mange Aar siden sagde til mig: Guds almindelige Gaver til os Mennesker ere saa store, at det er en Synd at ønske sig mere! - Den, som staaer høit, staaer just i den skarpe Vind, ikke vi dernedenfor. Husker Du ikke den smukke Psalme: »Roserne voxer i Dale, der faaer vi vor Jesum i Tale!« Den udmærkede Mand staaer i Straaler, men Straalerne fortærer ham! vi kunde misunde ham, at han fik større Modtagelighed for Alt omkring sig, men derved føler han ogsaa mere end vi det Forstyrrende. Han giver med sin varme Sjæl, hvad vi Andre modtage med en koldere, han indbyder os til Gjæst ved det 275 Maaltid, han anretter, og vi komme, som de onde Fugle, jeg har læst om, Harpyerne, vi komme for at besudle!« ubevidst dadlede han nu en heel Menneskehed, som han nogle Minuter forud havde kaldet god og kjærlig.

»Vor Tanke er forfængelig, vor Gjerning er ingen!« sagde han. »Hvad vi kalde stort og udødeligt staaer engang for en anden Slægt kun som Kulindskrifter paa Væggen i Fængslerne; Nysgjerrige besøge dem og beskue det! - Giv Børnene, naar jeg er død, min Bibel! i den er Nøglen til en Skat, som ikke Møl og Rust kan fortæere! -Jeg faaer *Naomi* at see før jeg dør,« sagde han med et forklaret Blik, »ja, jeg faaer hende at see, det føler jeg!«

»Tal ikke om at døe!«sagde *Luzie*, »Du dør ikke nu; vi skulle leve mange Aar med hinanden!«

- - Svalen var vendt tilbage; Storken sad i sin Rede; den Danske følte sig stolt af sine grønne Skove; da foldede *Luzie* den Dødes Hænder, lukkede hans Øine og viste Børnene for sidste Gang den kjære *Christian*, og de Smaa græd.

»Han har det godt!« sagde *Luzie*, »godt, som han aldrig ret havde det her!«

Laaget blev slaaet til, og Bønderne bare den simple Kiste ud af Huset; *Luzie* med sin Mand og Børnene fulgte. Veien var smal hen til Kirkegaarden; der kom en Herskabsvogn med fire Heste for jagende henimod dem. Det var Gjæster til Herregaarden, det var den franske Marquis og hendes Naade *Naomi*.

Bonderne gik ned i Grøften med Liigkisten, for at det fornemme Herskab kunde komme frem, de blottede deres Hoveder, og den naadige Frue, *Naomi*, med det stolte Blik, det indtagende Smil, stak Hovedet ud og hilsede. Det var en fattig Mand, de begravede. *Kun en Spillemand!*

Ende.

276

277

Efterskrift og noter

278

279

Efterskrift

Tilblivelse

1830'erne er tidsrummet for romangenrens gennembrud i Danmark. Da den høje romantik, som udlod sig i lyrisk og dramatisk kunst, nærmede sig jorden og hverdagslivet, var tiden inde for prosakunsten. Romaner havde hidtil mest været anset for en mindreværdig underholdningsgenre, men navnlig oversættelserne af Walter Scotts historiske fortællinger fik mønsterdannende betydning, samtidig med at smagen vendte sig i mere realistisk retning. Foreningen af autentisk miljøskildring og kontrastrig karakterskildring skulle gøre også samtidsberetningerne »interessante« - et af tidens liv-ord - og redde dem fra det trivielle. Flere af periodens midaldrende og yngre forfattere sporede sig ind på dette program: Ingemann, Hauch, Thomasine Gyllembourg, Carl Bagger, Carl Bernhard. Det gjaldt ligeledes H.C Andersen, som var begyndt med at publicere lyrik, dramatik og rejseskildringer; da han kombinerede rejseberetningen med romanformen, brød han igennem som trediveårig med Italiensbogen *Improvisatoren* (1835). Samme år kom de første fordringsløse hæfter med »Eventyr, fortalte for Børn«, men hans ambition rettede sig foreløbig mod de store genrer. Heri kunne han give mere af sig selv og sine livsoplevelser, levere samfundsstudier og skitsere en psykologisk udvikling. Med Danmarksbeskrivelsen *O.T.* fra det følgende år forbandt han billedet af en heftig og ærekær yngling - dristig svømmer som det engelske idol Lord Byron - der stred med mørke skygger fra sin barndom. Selvom Otto Thostrups historie var stærkt forklædt i forhold til forfatterens egen biografi, virkede udformningen deraf forløsende på ham, og den episke inspiration fortsatte ad nye veje. Denne gang tættere på hans personlige erfaringer end nogen sinde.

Italiensromanen var blevet en succes også i udlandet, og i den næste roman meddelte han med selvfølelse på sidste blad, at dens tyske oversættelse allerede var undervejs. Hermed skærpedes Otto-siden i 280 ham, bevidstheden om overstandne ydmygelser og modvillig anerkendelse i hjemlandet. Gennem brevene fra de følgende måneder kan vi spore hvordan en romanplan atter tager form, først ganske ubestemt: »En Uro, et Kornmod af Ideer« (februar 1836 til Henriette Wulff); den skal omhandle »Poesien i vor Tidsalder i Danmark, kun det Poetiske, intet Hverdags, og dog Sandhed« (maj 1836 til Henriette Hanck). Men til begrebet poesi regnede han - som udtrykt i digtet af samme navn nogle år forinden - også de skuffede drømme og miskendelsen. I det sidstnævnte brev fortsatte han med selvhævdelse: »Jeg vil være den første Romandigter i Danmark! I min Afkrog skulle de Par Sjæle om mig erkjende, jeg er en sand Digter!«

Affattelsen begyndte om sommeren på den fynske herregård Lykkesholm syd for Nyborg, i samme værelse hvor han havde ladet Otto logere. Temaet fremgår af nogle arbejdstitler: »Musikanteren«, »Geniet«, »Skrædderens Søn«, »Graat i Graat«. Det er det fattige musikalske geni, der forgæves forsøger at slå sig igennem. Og psykologisk er det følsomheden, det vege og forknytte som han kun for vel kendte fra sig selv. Men så kom den afgørende indgivelse: han forvandlede den komplementære Otto-side - med temperamentet og stoltheden, læs sidste brevcitat - til et kvindeligt element af ild og hede. Dermed tog barndomsafsnittet fart og farve, og efter sin afrejse fra Lykkesholm til Odense (juli 1836) kunne han om de tre første kapitler konstatere: »Sproget svulmer af en Sommervarme, som Vorherre maa vide, hvor jeg har faaet fra.«

Der var således lagt to spor ud: for den fortabte spillemand, om man må bruge et William Heinesen-udtryk, og for hans kvindelige modpol, der opnår socialt avancement og karriere i det fremmede. De er forbundne som barnekæresten, men deres veje skilles længere og længere fra hinanden. Andersen havde ingen klar idé om hvorhen de skulle føre, hvad han åbent indrømmer overfor digtervennen Ingemann (i brev fra februar 1837, da midterdelen næsten var færdig): »I O.T. havde jeg en bestemt Plan, før jeg nedskrev et Ord; denne Gang derimod lader jeg Vorherre sørge for det Hele. Jeg- har to bestemte Characterer; dissers Liv vil jeg give; men hvorledes de ende -ja, det betroer jeg Dem - det veed jeg ikke selv endnu, uagtet anden Deel er mod Slutningen ... denne Gang skriver jeg ikke et Ord, uden at det bliver mig givet, ligesom paanødt mig ... Dersom det ikke var 281 altfor profant at sige, saa sagde jeg, at jeg begreb Bibelstedet: den ganske Skrift er indblæst af Gud!«

Det var faktisk profant at anvende dette udtryk, idet han fulgte indgivelsen så konsekvent og dristigt, at det kunne forskrække ham selv; han måtte i indskudte fortællerkommentarer henviser til de menneskegivne årsagsforhold for at redde troen på en harmonisk verdensorden (sml. s. 43,127, 246).

En genforening af de to spor ville være usandsynlig og dermed kunstnerisk usand, og han søgte jo sandheden ifølge sit anførte program: erkendelsen af hvordan det måtte være gået ham selv, hvis de to sider af hans væsen hver for sig var blevet kombineret med forskellige ydre omstændigheder. Et tomt liv i glans og pragt, som end ikke kunne kendes ved de kunstneriske gaver der var forkrøblet og skrinlagt. Således passerer den fornemme markise i romanens sidste linjer den arme kiste uden at forstå hvad den rummer: *Kun en Spillemand*. Det er et resultat der foregreb eventyret om skyggens sejr over de egentlige værdier.

Først mod afslutningen fik fortællingen den endelige titel, da digteren i august 1837 på ny var på Lykkesholm og meddelte den i et brev. Samme måned kunne han indlevere manuskriptet til trykkeriet, og i november udkom bogen rettidigt til julebordet.

Det følger af denne tilblivelseshistorie, at kompositionen ikke har samme fasthed som i de forudgående romaner. De kontrasterende livsløb tegnes op gennem barndom og ungdom, indtil deres kurvers retning er givet. Stedligt holdes de sammen gennem den fælles opvækst i provinsen og prøvelsens faser i hovedstaden; men herefter realiserer alene heltinden flugten ud i det ukendte og eventyrlige, mens spillemanden hensynker i magtesløshed og nød. Et tidsspring på tolv år understreger den definitive afstand, idet de tre sidste kapitler modsvarer de indledende kapitler om deres tidlige samvær. Nu er barneveninden blevet overklassefrue i verdensstaden Paris, hvorimod han selv blev hentet tilbage til hjemegnens jævne kår. Deres sluttelige, uafvendte møde er tragisk-ironisk: hun er psykisk død, og han er legemligt død.

282

Opdelingen af dette parallelforløb har tydeligvis voldt vanskeligheder. Det har forekommet for langt til en ubruttet helhed, og indsnittet på de tolv år ligger for sent til at motivere en ny del. I originaludgaven, som her følges, er lagt et snit efter kapitel 16, hvor det ved de to hovedpersoners gensyn i København bliver klart, at hun ikke vil kendes ved sin fattige kammerat; II. del går indtil deres totale adskillelse, da hun rømmer til udlandet. Ved optagelsen i de Samlede Skrifter 1854 måtte romanen fylde to bind, og I. del kom da til at omfatte de første 20 kapitler, dvs. til tidspunktet da de to Københavnsophold afbrydes ved, at han bliver sendt til Odense for at lære musik (s. 131). Dette indsnit er dog mindre betydningsfuldt, idet deres baner krydses senere på Fyn (s. 150, 158, 166). Det er øjensynlig valgt for at få et ligeligt omfang for de to dele, henholdsvis 20 og 18 kapitler.

De mange korte enkeltkapitler er ligesom i den foregående roman forsynet med små mottoer på vers eller prosa fra andre forfattere, en manér der kan stamme fra den tidligst oversatte af Scotts romaner, »Røde Robin«. Deviserne kan anså kapitelmotivet som en stemmegaffel - og måske tillige vise forfatterens belæsthed, som han allerede i sin debutbog (*Fodreise*) var ivrig efter at bevidne. I hvert fald understreger de hans bestandige nærvær, lige så vel som de mange indskudte refleksioner. Her er intet forsøg på at lade som om historien fortæller sig selv. Fortælleren præsenterer sit stof, anråber sine figurer (straks på første side om storkene: »Forunderlige mystiske Fugle!«) eller tiltaler sin læser (feks. da han lader tolv år henrulle: »Hører Du det hvirvlende Hjul?« s. 247). Det giver stilen en opstemt livlighed, selv når indskudene har sørgelig anledning (»Men Døden har Luner ...«, s. 246). Både sproget og fortælleformen røber forfatterens stærke engagement.

Hermed stemmer at selvoplevelser og selvsyn har bestemt placeringen i tid og sted. De to nøglepersoner er jævnaldrende med H.C. Andersen; den enes ankomst til hovedstaden under jødefejden 1819 er samtidig med Andersens første møde med storbyen (s. 182); tidsspringet til Paris 1833 skyldes at Andersen dengang havde besøgt verdensbyen og overværet afsløringen af Napoleonstatuen på Ven-domesøjlen (s. 260). Overhovedet er alle lokaliteter skildret efter rundrejser i årene forud, både de fynske og de europæiske, inklusive folkefester, teaterforestillinger og kunstværker. Ved Andersens 283 utrættelighed som guide må det huskes, at hans dannelsesrejser for offentlige midler kunne forpligte ham til at videregive sine mange indtryk for et publikum, der i almindelighed var afskåret fra at drage udenlands eller blot Danmark rundt. Hans impressionistiske skrivekunst var velegnet til øjebliksscener, og han formåede at indarbejde topografisk symbolik i sine romaner, fra Capris blå grotte i *Improvisatoren* til de frisiske øer i *De to Baronesser*, I *Kun en Spillemand* er heltindens involvering i de kosmopolitiske kredse i stigende grad præget af personlighedstab: forklædningen mellem gøglerne i Wien, maskeringen på kunstnerkarnevallet i Rom, rollespillet i Paris, hvor den glimrende facade og frivole atmosfære medfører en vis udhuling af oprindelige evner og begavelse. Konfrontationen af denne status med det geografiske startpunkt ved besøget på Fyn giver en besk kompositorisk slutpointe.

Personlig baggrund

Den stærke engagering og bestræbelsen for autenticitet hang sammen med den personlige problematik. Temaet om vækstvilkårene for de kunstneriske spirer, afhængigheden af »Varme og Lykkens Befrugtigelse« (s. 102) havde han i romanen om den romerske improvisator ladet udmunde positivt, på et tidspunkt da han stred for at slå igennem; nu ville han uddybe det negative modbillede ved at nærme det til sig selv og sine erindringer.

Han giver drengen det fornavn hans moder brugte, og lader hans barndomshjem i den fynske købstad svare til sit eget. Moderen, der senere gifter sig igen og efterhånden forfalder, har træk af hans egen. Det samme gælder faderen med hans udlængsel og deltagelse i krigen som stillingsmand - en vigtig forudsætning for sønnens rejsetrang. Også faderens højtlesning om aftenen, hans praktiske fingersnilde og selvstændige holdning til religionen var betydningsfulde momenter.

Derimod er indvielsen til kunsten henskudt til en selvopfundne figur, gudfaderen, hvis lønlige tilhold i Hulgaden formentlig har motiveret henlæggelsen fra Odense til Svendborg. Denne by med omegn havde Andersen besøgt i 1830; og den fatale tildragelse i Bregninge kirketårn, da Christian far chok ved klokken kimen, bygger på en lignende hændelse digteren kom ud for i Kjøng ved Næstved, kort 284 før romanen påbegyndtes (sml. dagbogen for juni 1836). Man har tidligere ment at både denne episode og den deraf foranledigede helbredsferd til Regissekilden var barndomsoplevelser; det er dog tilbagevist af Andersen-

forskeren Helge Topsøe-Jensen (i *Omkring Levnedsbogen* 1943).

Det senere afsnit fra Odense med skyttefesten og lavsskikkene hviler selvsagt på barneminder. Også Peter Vik og Knæbus var snurrige Odensenavne, men hr. og fru Knepus er modelleret over rektor Meisling og frue, i hvis særprægede hjem Hans Christian logerede som elev i Slagelse og siden Helsingør. En anden excentriker, som den unge digter var ude for, nemlig den vrisne kritiker Chr. Molbech, blev portrætteret som Habbas Dahdah i *Improvisatoren* og nu varieret som krigsråden (s. 90,228).

Selvoplevede er endvidere de københavnske scenerier fra Nyhavn, Charlottenborg og Det kgl. Teater. De prostituerede fra kvarteret ved Ulkegade, hvor den fjortenårige dreng havde boet, beskrives med tilsvarende naivitet gennem Christian, men derfor ikke mindre rystende - »det er et af en Hovedstads ulykkelige Dyndbilleder,« hedder det i et brev om Steffen-Karreer og hendes selvmord Derimod havde han faet beskrevet den farefulde tur over det islagte Øresund af Meislings tjenestepige i Helsingør. Det sidste glimt fra København bliver tagkammeret i Vingaardsstræde, hvor Christian holder til i III. del, og som vi genkender fra *Fodreise*, *Levnedsbogen* og *Billedbog uden Billeder*. Herfra turnerer han som middagspensionær i forskellige familier. Samtidig tumler hans barnekæreste sig i fremmede hovedstæder, hvor Andersen senere havde færdedes som etableret digter. Den wienske folkelighed, det tyske kunstnerleben i Rom og den parisiske mondænitet kunne han indlægge som stigende kontraster til den fromt resignerede og henvisnende musikanter på det landlige Fyn.

Dobbeltbilledet

Denne spaltning af to, der kunne have kompletteret hinanden og nået en fuldkommenhed i livet og kunsten, er romanens idé. På en gang at være stolt og ydmyg, passioneret og tålsom, sydlandsk og nordisk, en født trækfugl - det signalement kan gælde storken, der er 285 fortællingens indledende hovedsymbol. Det er en solfugl, blommen i dens æg er rød som ild og blod (s. 9); den bringer Sydens livskraft til Norden og sidder i første kapitel på jødens tag. Barnet den har bragt er den lille Naomi; navnet betyder »yndig« og stammer fra den indsigtfulde svigermoder i Ruts Bog. En gammeltestamentlig paradisk have omgiver hende, og hun er fristelsen for den lille Christian, der er en tamfugl hentet i mølledammen. Hun tager hans øjne og mund i pant, dvs. beslagtager hans sanser, indtil det forbudne Paradis forgår i brand og syndefald. Han selv er delt mellem den forfløjne far og den hjemmefødte mor, tæmmet og stækket i lighed med de svage storke der hakkes ihjel inden trækket mod syd Her er det vilde og overmægtige en positiv værdi. Den negative side af naturdriften fremtræder i det andet hovedsymbol, Fausts pagt med Satan for at opnå rigdom og sansefryd (s. 11, sml. 255), sidenhen modsvaret af Antoniusballetten (s. 252, 256), hvor Naomi identificerer sig med fristerinden - modsat englen, der svarer til fromheden hos den hellige Antonius, hos Fausts angrende famulus og hos Christian i bogens slutning. Ingen af de to holdninger gives absolut ret, det er en uforligelig indre konflikt.

Men Christian og Naomi er ikke alene nabobørn, de er uafvidende forbundne gennem den dæmoniske nordmand i Hulgaden, som er hans gudfader og hendes uerkendte fader, der redder hende under branden. Det norske repræsenterer noget vildt og troldsk (Andersen var angst for nordmænd og vovede sig først sent til Norge). Han er forfører og lovbrøder, men især er han et skræmmende og dragende, besættende naturtalent på violinen ligesom Ole Bull. Herved får kunsten et element af det diabolske, der åbner indblik mod hemmelige sider af menneskenaturen. Men det fortrænges af den skræmte Christian, hvorimod Naomi som kunststudøveren medoptager dødens smerte og den »skrækkende« uudgrundelighed (i skikkelse af henholdsvis Niobe og Sfinxen, s. 245f). Siger man at kunstbegavelsen er fælles for de to, skal det også tilføjes at miljøindvirkninger trækker i hver sin retning: den fornemt adopterede Naomi kan udfolde sig forfinet og aristokratisk, mens den fattige Christian må give sit spil tilbedste for tjenerskab og almue. Det gælder altså ligeledes når man anskuer værket som kunstnerroman, at det i forhold til Andersens første - om improvisationstalentet Antonio - er dybt spaltet og problematiseret.

286

Kunstnertragedien

En første impuls til Christian-figuren fik digteren under Svendborgbesøget 1830, da han på et maleri af en præstefamilie i St. Nikolaj fæstede sig ved at den mindst kønne af sønnerne havde en rose i hånden (s. 34). Det tolkede han som en kompensatorisk dragning mod skønhed og kunst, idet han lader gudfaderen sige (s. 77): »Violinen skal blive ham en Rose i Haanden.«

Det begynder med det rosenfarvede lysthusvindue, hvis glødende glans varsler branden som en

selvfortærende passion, men som foreløbig angiver en fredeliggørelse og integration af Naomi-siden. Hun kommer i Christians hjem, og de leger bryllup, indtil hun optages i grevefamilien. Det betyder billedligt, at han i sin armod ikke kan følge med i forfinelsen og frigørelsen af hende, men i stedet konfronteres med det underliggende driftselement gennem gudfaderen og hans musik: slangeblikket og dødedansen (s. 30-31), faldet og druknefaren, neddykningen i naturdybet under Tåsingeturen med det lyssky formål - og endelig den drønende klokke som et slangebåb der rummer alt det forrige.

Følgen bliver et trauma med krampeanfald, et sygeligt flæberi med religionen som trøster eller narresut (kirkenøglen i munden!). Tilsvarende lader han sig kyse ved stedbroderens sjofle tegninger og flygter ind i en fantasiverden; hans blomsterskikkelser mangler sjæl (s. 76), dvs. han forkrøbles som kunstner uden at erkende virkelighedens fulde register. Efter rømningen til København - som modsat Naomis senere beslutsomme flugt har tilfældighedens præg - møder han prostitutionen, troskyldigt omfortolkende, og klynger sig til alle muligheder for at komme opad i samfundet. Blandt de fine skimter han Naomi, men tværs over en social kløft der influerer skadeligt på dem begge: han nedværdiger sig til at spille for »spytlikkerne« (som hans djærve hjælper Peter Wik siger om grevens lakajer); hun er stolt hævet, ufølsom og kold ligesom overfor haren, der på isrendens modsatte side sejler mod sin undergang (s. 113). Med en anden af bogens mange animalske sammenligninger vises afstanden mellem dem gennem den frie vildhest overfor det styrtende arbejdsøg: »intet Dyr har i Skjæbneomskeftelse mere tilfælles med Mennesket« (s. 117).

II. del handler netop om de omskiftende tilskikkelser og vanskeligheden ved at tage skæbnen i egen hånd. Et eksempel herpå er 287 Christians far, hvis frie storkeliv er blevet en planløs driven rundt i landene - kommenteret med en af disse uformidlede forfatterrefleksioner der skal redde de mørke livsbilleder op i en højere harmonisk verdensorden (jordelivet som en opdragelsesrejse s. 143, sml. debutbogen *Fodreise* kap. 7). Sønnen er da selv ankommet til en ny station på sin opdragelsesvej, nemlig Odense hvor han hjælpes af Wik til en regulær musikuddannelse. Han nærer ærgerrige og højtflyvende drømme, men da Naomi prøver at puffe ham ud af reden, fortryder han (skræmt af hendes hund med det altfor tydelige navn Normann!). Idet han vil vende tilbage, brænder hjemgården ned som tegn på at denne vej er afskåret. Fra nu af er fattigdommen hans og moderens lod, og vi får i sidste del kun spredte glimt af hans armodige bane. Han ender som forhutlet spillekant med fortrøstning til Bibelen og en naiv illusion om at Naomi engang vil komme og søge tilflugt hos ham. Han sparer og giver afkald for den umulige drøms skyld (sml. mottoet s. 266, der næppe kan sigte til hans religiøse tro - i betragtning af refleksionen s. 180 om Naomis fritænkeri).

Som kunstner er han veget tilbage for det farlige og dæmoniske -derfor *kun* en spillemand - svarende til hans hæmmede menneskelige liv. Muligvis kan man opfatte Luzie som en kontrastperson, der skal vise den gavnlige rystelse. Hun og Christian bliver begge som sindslidende bragt til den lægende kilde. Her får han en af sine angst- og længselsdrømme om Naomi; men Luzie helbredes af et tordenvejr med lynnedslag, som modsvarer det chok der i sin tid skadede hendes forstand (man erindres om helbredelsen af Johannes i Kaj Munks *Ordet*). Siden dukker hun op som Christians søsterlige veninde og fortrolige, tilsidst som en art ræsonnør, forstående og undskyldende.

Forfatterens egen holdning undgår ikke det sentimentale (s. 115, 229), ligesom han kunne digte til sin Otto i O.T.: »Græd kun, ja græd, saa faaer du Ro ...« Denne gang har han følt nødvendigheden af at lade helten gå til grunde som kunstner, i lighed med det uudviklede sangtalent Jonas i romanen om Otto. Og i sine retfærdiggørende indskud deler han Christians himmeltrøst, omend den er sekterisk og halvt katolsk. Han havde også ladet Otto tage katolicismen i forsvar overfor venen Vilhelm (O.T. kap. 3) og ønskede at vise tolerance i modsætning til den officielle ortodoksi, her repræsenteret af pastor Patermann. Andersen selv var nærmest uortodoks rationalist.

Dog spores en dulgt kritik af den livsrædde Christian. Hans 288 forfængelighed påtales af Luzie (svarende til Antonios selvkritik i *Improvisatoren*), hans leflen for de fornemme af Wik, hans klynken endog af moderen. Det svarer til Kierkegaards irritation: »Geniet er ikke en Praas, der gaaer ud for en Vind, men en Ildebrand, som Stormen blot udæsker« (*Af en endnu Levendes Papirer*, sml. ndf).

Spørgsmålet er imidlertid om Christian er et geni. Han udnævnes første gang dertil af den lidet kyndige sømandsluder, og fortælleren tilføjer ironisk, at han var lige så forviset derom »som ethvert andet sandt Genie«, der lægger sin skæbne i ukyndiges hænder (s. 99). Siden mener greven det samme, men tillægger at man for at komme frem må have *meget* geni (s. 114-115). I mellemtiden har han selv gjort sig sine tanker, da han ligger i skibskøjen i Nyhavns tåge, »skjult og glemt for hele den store By. Maaskee var det Hele et Billede paa hans Fremtid, som det er paa saa mangen begavet Aands. Geniet er et Æg, der trænger til Varme, til Lykkens Befrugtigelse, eller det bliver et Vindæg« (s. 102). Hvis han var et geni, ville han trænge til medgang. Men i en af sine selvbiografier (*Mit eget Eventyr uden Digtning*) skriver digteren om sin roman: »Jeg vilde vise, at Talent er ikke Geni, og naar ogsaa Lykkens Solskin udebliver, da gaaer det her paa Jorden til Grunde, men ikke den ædlere, bedre Natur.« Christian er altså kun et talent, omend med menneskelige værdier. Dermed stemmer forfatterens anrøbelse af de rige mæcener: »Lad ei det sande Talent jordisk gaae til Grunde!« (s. 229). Også talentet kræver støtte og opmuntring. Og Christian giver intetsteds indtryk af at besidde mere, således som det blev tilfældet med Andersens sidste romanhelt, universalgeniet i *Lykke-Peer*.

Den frigjorte kvinde

Hvad Christian mangler, enten han nu er genial eller blot talentfuld, nemlig modet og den stolte selvtilid, har hans legesøster til overmål. Passionen og vildskaben er givet med den jødisk-norske herkomst, det er en forening af det sydlandske og det troldske. I stil med 1830'ernes romantik, den fra Frankrig og England inspirerede romantisme, er hun af dunkel og syndspræget oprindelse, på lignende vis som Otto Thstrup. Når hun er gjort til jøde, kan det skyldes erindringen om en lille jødepige fra barneskolen i Odense; lederen af 289 denne privatanstalt havde Andersen genset som opsynsmand på Tåsinge 1830 (sml. note til s. 39). Pigen menes at have heddet Sara Heimann, og hendes fornavn gik senere over i eventyret *Jødepigen* 1856. Hun havde været lidt ældre end Hans Christian og følt sig som den overlegne. Mens han som anført nærede frygt for nordmænd, var han tiltrukket af jøder og omgikkes flere mosaiske familier. Det var det fremmedartede og eksotiske der optog ham, vandrefolkets Ahasverus-skæbne, på samme måde som taterne og sigøjnerne, der som storken havde forbindelse til Ægypten. En af de gammeltestamentlige beretninger, der præges af vandring og opbrud, er Ruts Bog, og herfra hentede han navnet Naomi.

Kontrastplanen for de to hovedfigurer omfatter ikke blot karakteranlæg, men også vækstbetingelser. Adskillige af bogens refleksioner drejer sig om forholdet mellem arv og miljø (s. 43, 50, 66). Christians »bløde gemyt« - et udtryk Andersens mor brugte om sin Christian - lader sig kue af skrækoplevelser og ydre modgang. Naomis aktive og viljefaste natur folder sig ud, da hun fra morfaderens ortodokse enklave i småbyen omplantes til den grevelige familie med herregård og vinterbolig i hovedstaden. Her dannes grobund for radikale anskuelser om selvbestemmelse og emancipation, af jøder såvel som af kvinder, ja endog om religionen - i sympatisk modsætning til præsten Patermann, skont med forfatterens betænkeligheder (s. 180). Hun er en selvrådig trodsig vildkat ligesom røverpigen i *Sneedronningen*, eller som den unge vildhest hvorpå hun »jager uden Sadel over Mark og Eng« (s. 149, sml. 193); eller bedst: en vildfugl der ikke tåler indespærring. Derfor må hun foragte sin tamme fordums legebroder og istedet flyve bort med den ungarske berider i en omrejsende gøglertrup. Også han er et stykke romantisme, navngivet fra den østrigske digter Castelli, som Andersen havde mødt i Wien; Castelli blev endda indlagt i romanen som den i hvis hus hun tyer hen efter sin flugt og forsones med sin grevelige stedfader (III. del kap. 2).

Forholdet til Ladislaus er et frit valg, hun har *villet* følge sin lyst og lidenskab - hvad fortælleren kommenterer som en undskyldelig forvildelse, noget vi alle kunne fristes til under særlige omstændigheder (s. 198). Det udvikler sig til en hadkærlighed i retning af H.C. Branners *Rytteren*, hvorunder han vil tæmme hende med pisker. Hun undviger og udsoner sig som nævnt med sin adoptivfader, der rejser 290 med hende til Rom. Her stiger hendes stjerne, mens Christians synker; men samtidig begynder de moralske vægtskåle at bevæge sig i omvendt retning. Hun far et glimt af Christians arme far, der har søgt tilhold i religionen som munk - en foregribelse af sønnens vej. Selv afskrækkes hun af de lidende nonner (s. 242f) og vælger et liv i glans og magt ved at ægte en fransk marquis. Derigennem kan hun udvikle sin ånd; hun har evner i den plastiske attitudekunst, og hun kan holde spirituel salon som romantikkens emanciperede jødinder (Henriette Herz, Rahel Levin, Dorothea Veit). Men gradvis vises det at hendes frigjorthed er en illusion - ganske ligesom Christians livsmål. Ladislaus og fortiden forfølger hende, hun bliver besat af jalousi når marquis'en tager sig sine friheder. Den fædrene arv slår igennem: hun føler sig dømmeskabt, en fortabt sjæl der døver sig i pirrende laster (revolutionshærværk, spillegalskab). Hendes »opdragelsesrejse fra by til by« (sml. s. 143) fører til en vis selverkendelse, men ikke henimod indre frihed eller etisk højnelse.

Således bliver bogens to livslinier trukket til ende i streng konsekvens; for første og eneste gang tillod Andersen sig en tragisk eller disharmonisk romanslutning.

Modtagelse

Hans nye roman blev som de foregående vel modtaget hos læserne. »Ogsaa denne Bog blev læst og atter læst, mit Publikum tiltog,« hedder det i den førnævnte selvbiografi fra 1846 (udkommet på tysk som indledning til hans »Gesammelte Werke«, dansk udgave 1942). Men den mørkere farvede »Mit Livs Eventyr« fra 1855 fremhæver at der ingen tak eller opmuntring lød fra kritikken, som kun ville indrømme at han »tidt blev forunderlig heldig ledet af Instinctet«. Den vistnok eneste vurdering i en avis (*Dagen* 29. november 1837) lyder på, at »Digteren har behandlet sit interessante Stormed megen Phantasie og Følelse, og flere af de mange Bipersoner ere skildrede med stor Livlighed og Sandhed, men det forekommer os som om hans Lyst til at citere andre Forfattere og at udmale Fremstillingen af Localiteter med største Nøiagtighed,

undertiden har trykket den egentlige Handlings Gang og enkelte Steder dæmpet den klare 291 Fremstilling. Anmelderen var muligvis E.L. Thaarup, søn af bladets mangeårige redaktør.

I særklasse er virkningen som bogen fik ved at fremkalde den unge Søren Kierkegaards debut. Den 25-årige studiosus tog den som anledning til at springe frem på arenaen som heibergiansk kritiker, men hans artikel svulmede op og blev for lang for Heibergs tidsskrift »Perseus«; han udsendte den da som selvstændigt skrift under den kryptiske titel »Af en endnu Le vendes Papirer, udgivet mod hans Villie af S. Kierkegaard« (1838). Forklaringen herpå var de mange dødsfald i hans nærmeste kreds: hans fader, fem af hans seks søskende samt hans højt estimerede lærer Poul Martin Møller. På denne dystre baggrund og jævnført med hans eget høje livsmål - at leve for en idé - måtte Andersens selvkredsende romaner og specielt den ynkelige spilledreng udfordre hans håb og spot. De to forfattere kendte kun hinanden flygtigt, og formodningen i Frithiof Brandts »Den unge Søren Kierkegaard« 1929 om en nærmere forbindelse holder næppe stik. De stod langt fra hinanden i livssyn såvel som i stilbrug; Andersen siger med rette at Kierkegaards bog var »noget besværlig at læse, med den hegelske Tunghed i Udtrykkene«. Kierkegaard skulle vise sig dybt uenig med den tyske filosof Hegel, men kunne ligne ham i det akademisk snørklede sprog. Efter vidtløftige dialektiske omsvøb nåede autor frem til at Andersens romanskikkelser ingen livsudvikling udviser, og at han selv mangler fast personlighed og livsanskuelse; han er forblevet i den »lyriske Selvfortællelse« uden at modnes til det egentlige episke stadium, som skulle indebære »en dyb og alvorsfuld Omfavnen af en given Virkelighed«. Især er Christian i den seneste roman karakterløs og forfængelig, passivt undergiven omgivelserne, et »sølle Skrog« der ender blandt de Hellige, ligesom hans fader blev katolik for ikke at sulte ihjel. Den vordende religiøse skribent mobiliserer sin mest bidende ironi over sådanne former for kristendom.

Ved læsningen af denne kanonade måtte Andersen styrkes med et kølende pulver af sin ven Edvard Collin. Særlig sved det at han selv frakendtes virkelig eksistens og blev sammenlignet med »en Figur der er løben bort fra en af en Digter komponeret, endnu ikke færdig Gruppe«. At være en poetisk skabning i betydningen uvirkelig og uudviklet var lidet attråværdigt.

292

Senere kom det til en vis udsoning mellem dansk litteraturs to verdensnavne. Men hvad angår Spillemanden, bør eftertiden hverken anskue ham med Andersens sentimentale eller med Kierkegaards sarkastiske blik. Han må ses med eftertidens egne øjne, som udformning af en indre erfaring der behøver både forståelse og kritisk vurdering.

Tekstforhold. Tekstrettelser

I den Collinske Samling i Det kongelige Bibliotek findes til *Kun en Spillemand* - ganske som til O.T. - fragmenter (2+1 bl. i 29,4° nr. 5), kladde (25,4°) og trykmanuskript (26,4°).

Kladden har intet titelblad el. og mangler også en indledende datering. Ved *Ende paa første Deel* læses derimod *Torsdag den 13. October (Universitetets Indvielse)* (nemlig af Peder Mallings hovedbygning på Frue Plads). 2. del begynder på samme side med dato (*14 Oct*). Den er ikke slutdateret, men 3. del begynder på samme side med *Kjøbenhavn den 2den April 1837* og slutter *Kjøbenh 26 Mai 3 7*.

»Renskriften« har dedikation og mottoer til de fire sidste kapitler som efterlevering; der ses ingen dateringer. Ved indledningen til 2. del findes flg. vejledning:

NB til Hr. Sætteren.

Her begynder anden Deel, med Pagina, I, 2, 3 &c&c, i Holsts Læsebog er aftrykt Begyndelsen af dette første Capitel, det har deri Overskrift »Sundet i Frostveir«, da det vil være dem lettere at sætte efter det Trykte, end efter min Skrift, sender jeg dem det; altsaa [mottoversene].

NB Nu kommer det som er trykt, det slutter med »og Sneen fygede i hvirvlende Flugt«, derpå behøve De at følge Manuskriptet her.

[Derpå følger teksten fra vor side 112, 15fn. *Christian gik ...* I margin flg. anvisning, hvor ordet *spaltes* betyder 'spatieres', jf ODS XXI 96 linie 15-17].

NB Navnene Peter Wik, Christian og Naomi må spaltes lidt mere end i det Trykte!

293

»Holsts Læsebog« er 1. udgave af H.P. Holsts ofte optrykte *Dansk Læsebog for Mellemdasseme og de høiere dassere. I: Den prosaiske Deel*, 1837, hvor afsnittet findes s. 24-30. Birger Frank Nielsen har ikke optaget det i sin *H.C. Andersen Bibliografi. Digterens danske Værker 1822-1875* (1942 s. 84-85); han har i sit forord med god grund ikke nævnt læsebøger blandt sine kilder, og da læsebogens udgivelsesdato ikke er oplyst, havde han ikke kunnet vide, om stykket var ældre end romanen. Af samme grund må det stå hen, om »Havfruen og Prindsen« s. 299-302 er førstetryk (eventyret udkom i bogform 7.4.1837), ligeledes »Hinduernes Fædreland« s. 307-08.

I denne forbindelse bemærkes, at digtet s. 92 allerede findes som nr. I af »Poetiske Penneprøver« i *Læsefrugter*, 52. bd., s. 141, udg. april 1831. (Birger Frank Nielsen nr. 153).

Kun en Spillemand udkom i forfatterens levetid kun i 1. udg. og som 5. og 6. bind af *Samlede Skrifter* (7.3.1854, ikke i løssalg). Teksten er principielt uændret, blot som sædvanlig en smule normaliseret i ortografi og interpunktion.

Senere udgaver:

1877 3. Udgave

1899 4. Udgave

1898-1901 Bd. III i *Udvalgte Skrifter* ved Vilh. Andersen I-XII

1901 Gyldendals Bibliothek

1928 Bd 1-2 Forlaget Danmark

1936 Bd. VII-VIII i *Udvalgte Værker*, Forlaget Danmark

1944 Bd. III i *Romaner og Rejsebeskrivelser*, Det danske Sprog- og Litteraturselskab, ved Ole Jacobsen

1970 Gyldendals Traneklassikere

I forhold til 1. udg. retter nærværende udgave som her anført; originalformen står før kilen, denne udgaves efter kilen. Indlysende tegnfejl og enkelte stavfejl er rettet stiltiende.

10,11

den > dem

28,16 fn.

Forklæde > Tørklæde [jf. trykfejlsliste Del II s. 163]

31,1 fn.

vu > un

33,10 fn.

mod > fra

50,16 fn.

urphazin > upharzin

56,7 fn.

vide > hvide [sml. 57,5]

294

63,16

for > For

72,10

de > den

85,9fn.

op > og

87,10

hans > i hans

91,17

de > De [således også nogle få andre steder]

95,1

Danseboden > Dansboden

Jeg > jag

98,8

rægtig > prægtig [denne o. fl. fejl ses som en ekstra afstand i 1. udg.]

98,14 fn.

lang > lange

98,9 fn.

spurgte > og spurgte

117, 10

Wasshington Irving > Washington Irving

139,4

et Qvistvinduet > Qvistvinduet

145,1

tems > temps

164,3 fn.

Vertshuset > i Vertshuset

172,13

Loften > Loftet

175,11

Atlasset > Atlasket [if. trykfejlsliste Del II s. 163]

175,2 fn.

Atlas > Atlask [do.]

181,11

det > der

189,18

Adresse- > Adresse

195,2 fn.

hver > hvor

214,10

Castell > Castelli

221,5

Du > De

223,6 o.fl.st.

Göthe > Goethe

223,13 fn.

arakteriser > karakteriserer

224,4

fremmer > fremmede

226,14

em > fem

230,9 fn.

dem > Dem

231,7 fn.

Pasageer > Passageer

234,12

er > er en

238,12

Egebade > Egeblade

238,9 fn.

Kok > Koch

240,6

stor > store

240,15

Gre- > Greven

244,11 fn.

Wiedevelt > Wiedewelt

246,20

Mo/ren > Mo/deren [ved linieskift]

248,19

Vise > Viser

251,2 og I fn.

music > musique

254,6

Alexander > Alexandre

254,12

Qvosimodo > Quasimodo

Andersen, H. C., *Kun en Spillemand*, cop. 1988

254,15

Tragedier > Tragedie

254,19

god > God

255,1

Cammerade > Camarade

58,9

philtre > Philtre

295

259,4 fn.

tog > og

260,15

tilstundede > tilstundende

262,17 fn.

Touilleri > Tuileri

262,7 fn.

Invalider > Invalide

263,11

Champ d'elysées > Champs Élysées

266,6

Gutzkow's: > Gutzkow's

268,4

Lucie > Luzie

270,8 fn.

anden > en anden

270,4 fn.

uddeelt > udeelt

274,16 fn.

stærk > stærkt

Litteratur

Ole Jacobsen: Indledning og noter til H.C. Andersen, *Romaner og Rejseskildringer* 111,1944.

Johan Johansen: *Ved Lykke-Peers Grav*, 1946, s. 32-41. Villy Sørensen: *Hverken-eller*, 1961, s. 136-157.
Sven Møller Kristensen: *Den dobbelte Eros*. Studier i den danske romantik, 1966, s. 171-195.

Niels Kofoed: *Studier i H.C. Andersens fortællekunst*, 1967 (sml. værk registret).

Mogens Brøndsted: Kunstnerens anfægtelser. *Anderseniana* 2. rk. bd. VI 1968, s. 220-224.

Johan de Mylius: Den bundne længsel. *Danske Studier* 1970, s. 71-100.

Per Stig Møller: *Erotismen*. Den romantiske bevægelse i Vesteuropa 1790-1860, 1973, s. 131-136.

Claes Kastholm Hansen: *Den kontrollerede virkelighed*. Virkelighedsproblemet i den litterære kritik og den nye danske roman i perioden 1830-1840, 1976, s. 84-89.

Grethe Borsand Heyerdahl: *Idéhistoriske smuler*. Oslo 1979, s. 109-115.

Johan de Mylius: *Myte og roman*. H.C. Andersens romaner mellem romantik og realisme, 1981, s. 122-163.

Breve fra H.C. Andersen. Udg. af C.St.A. Bille og Nicolaj Bøgh. Bd. I-II, 1878. Hertil: *Person- og værkregister*. Udg. paa Grundlag af en Seddelregistrant efterladt af H. Topsøe-Jensen. DSL 1978.

H.C. Andersens Brevveksling med Edvard og *Henriette Collin*. Udg. af C. Behrend og H. Topsøe-Jensen. Bd. I-VI, DSL 1933-37.

H.C. Andersens Brevveksling med Henriette Hanck 1830-1846. Udg. af Svend Larsen. 1941(-46). *Anderseniana*, [1. rk.] IX-XIII.

H.C. Andersen og Henriette Wulff. En Brevveksling. Udg. af H. Topsøe-Jensen. Bd. I-III, 1959.

H.C. Andersens Dagbøger 1825-1875. Udg. under ledelse af Kåre Olsen og H. Topsøe-Jensen. Bd. I-XII, DSL 1971-77.

Andre H.C. Andersen-titler: se listen s. 317.

296

Noter

Forkortelser: BEC = *H.C. Andersens Brevveksling med Edvard og Henriette Collin*. Udg. af C. Behrend og H. Topsøe-Jensen. Bd. I-VI, 1933-37.

Dagb. = *H.C. Andersens Dagbøger 1825-1875*. Udg. under ledelse af Kåre Olsen og H. Topsøe-Jensen. Bd. I-XII, 1971-77.

MLE = *Mit Livs Eventyr*. Revideret tekstudg. ved H. Topsøe-Jensen. Bd. I-II, 1951.

9

Unter den ...: ty., »Blandt ruinerne, som i omfang tager to timer, udmærker sig fremfor alt det store tempel, hvis søjlegang er næsten fuldstændig bevaret. - Det har en næsten rørende virkning på spidsen af gavlfeltet, lige over stenørnens hoved, nu at se en storkerede. Blot synd at dens beboere i denne tid netop havde forlagt deres sommerophold til Europa, så at en af mine venlige læsere måske dér så besidderne gå gravitetisk omkring, mens jeg kun kunne betragte den tomme rede.« - *Semilasso* anonym rejseberetning 1836 af den tyske forf. fyrst Hermann v. Puckler Muskau (1785-1871); dansk overs. 1838. - *Cap Mysenum*: forbjerg Capo di Miseno ved Napoli, som A. havde besøgt 1834 (Dagb. I 357).

10

Soldaterchacot: uniformshue (ungarsk czako). - *Qvæmdrup*: landsby nordvest for Svendborg.

11

Faust: sagnet om doktor Fausts pagt med djævelen blev et yndet emne for tyske marionet- og dukkespil, som opførtes på markeder o.l., og som blev udgangspunkt for Goethes behandling af temaet (s. 255).

12

Potstausen(d): ty., død og pine (eg. Potz, eufemisme for Gottes). - *varede*: advarede. - *Famulus*: lat, tjener. - *Glock*: ty. Glocke, ur. - *geschlagen*: ty., slået. - *Piber*: fløjtenist ved militæret. - *Marke(n)tenderske*: sørgede for soldaternes proviantering. - *Taarnet*: kun klokketårnet står tilbage af Fåborgs gamle sognekirke St. Nikolai.

13

Stephans Kirke: Wiens middelalderlige domkirke, viet St. Stefan. - *Bul*: ærmeløs trøje, livstykke. - *Potpour(r)i*: fr., blanding aftørrede blomster. - *Glorup*: grevefamilien Mokkes herresæde 13 km syd for Nyborg, sml. s. 79.

14

Home: landsby i nærheden af Fåborg. - *sætte*: berolige, dæmpe. - *Thorseng*: poetisk navneform af Tåsinge.

15

Ørebæk: landsbyen Ørbæk sydvest for Nyborg, sml. s. 51.

16

Saa gik de ...: af Oehlenschlägers romance »Jurabierget« (1803). - *Portulak*: lat, en suppeurt. - *Renden mellem Nabohusene*: senere rettet til »Taget«. 297 Den oprindelige ordlyd hviler på A.s barndomserindring, sml. eventyret »Sneedronningen« og MLE I 28.

17

Løvsalemes Fest: jødisk højtide, oprindelig en høstfest fejret i løvhytter. - *Roc*: fabelfugl i de arabiske eventyr. - *Hesperien*: antik betegnelse for aftenlandet mod vest, her sammenblandet med Hesperiderne, Nattens døtre, som i en vidunderhave vogtede livets guldæbler. - *Scheherezade*: vezirdatter fra rammefortællingen i 1001 Nat - *Canaans Dru eklase*: 4. Mosebog 13,23.

18

Saffian: fint læder.

19

hesperisk: sml. n.t. s. 17. - *deroppe i Renden*: senere rettet til »derinde paa Taget«, sml. n.t. s. 16.

21

Wirbelnd...: ty., »Hvirvlende stiger røgens søjle op gennem murens sprække, og angstråbet om hjælp skingrer i det forfærdede øre.« - *Gaudy*: Franz G, tysk digter (1800-1840), hvis »Kaiserlieder« (1835) forherliger Napoleon. - *Schakkerjøden*: ty., jøde der lever af at opkøbe og sælge (sjakre).

23

Miserere: lat, forbarm dig, bøn i den katolske messe.

24

Roserne: blomster bruges ikke ved jødiske begravelser, men det var gammel skik at omgive den døde med et »bad« af vellugt. (Ligesom flg. note venligst oplyst af overrabbener Bent Melchior). - *den sorte Strøm*: gammel rabbinsk forestilling om jøder, som var begravet uden for Israel. - *Fredericia*: hertil fik indvandrede jøder tidligst adgang (fra 17. årh.).

25

Jagten: holl., enmastet sejlskib. - *Ægypten*: efter sagnet stammede sigøjnerne herfra, men var dømt til at flakke om, fordi deres forældre havde nægtet at modtage Jesusbarnet på flugten til Ægypten.

26

Jetzt noch ...: ty., »Endnu, min dukke, er det den gyldne tid,/ siden, ak siden er det aldrig som idag.« Vuggesang. - en Top: sml. det senere eventyr »Kjærestefolkene« (1843).

27

Muldum: multum, groft flonelsstof

28

Hovedvandsæg: ægformet balsambøse.

29

L'archet allait.. : fr., »Buen gik stadig, som troldmandens stav, der frembringer vand i vor tyske ballade. Violinen og buen bevægede sig stadig, stadig nye klange, ukendte sange.« Den tyske ballade er Goethes »Der Zauberlehrling« (Troldmandens lærling) fra 1797. - *Jules Janin*: fr. forf (1804-74), hvis Fantastiske fortællinger 1832 var influeret af E.T.A. Hoffmann. - *Paganini*: sagnomspunden ital. violinvirtuos (1782-1840).

30

Amphion: græsk heros, søn af Zeus, en mester i sang og lyrespil. - *Ole Bull*: norsk violinist og komponist (1810-80). - *Jubal*: ifølge 1. Mosebog 4 stamfaderen til alle harpe- og fløjtespillere. - *Nøkken*: naturvæsen i norsk og svensk folketro.

31

Hrimtusser: rimfrosttrolde i nordisk mytologi. - *Dødningedansen*: billedserie med plattyske rim fra 1463 i Marienkirche i Lübeck (ødelagt under 2. Verdenskrig).

32

Qvinten: violinens højeste streng (eg. den femte som på en lut).

33

galvanisk: strømførende med berøringselektricitet (efter den ital. læge 298 Galvanis opdagelse 1791). - *Kæmper*: aks af vejbred. - *Diabolique*: muligvis planche fra Goyas »Caprichos« (nytrykt 1820).

34

Landløber: landstryger, vagabond. - *Morsing*: det pågældende familiebillede blev skænket af Morsings enke, men forestiller Tåsingepresten Peder Jensen Lucoppidan (1651-1717) med kone og børn. A. havde set det i 1830 (Dagb. I 58).

35

et Livjuldt: en dragt prygl. - *Voxsting*: sting syet med vokset tråd - *St. Jørgensgaard*: senere St. Jørgens hospital (sml. Dagb. I 57).

36

»*Snubbekors*«: afstumpet træ-krucifiks. - *Kirke og Klostergaard*: se n.t s. 45. - *Medusaer*: gopler, vandmænd

38

de hvide Bier: snefnuggene (sml. »Sneedronningen«). - *Thorseng Slot*: Valdemarslot, ejet af søhelten Niels Juel fra 1678. - *Portraitet*: en dame af slægten Juel (sml. BEC I 59). - *Topseng*: seng med gardiner hængende ned fra en top.

39

Balder slog Rune: if et sagn kom kæmpen Balder under et gæstebud i Thune ved Roskilde i skænderi med sin hustru Rune og slog hende for at hun skulle tie. Heraf dannedes en rimleg, som blev knyttet til julestuen og lokaliseret til Thurø. Sml. Thiele: *Danmarks Folkesagn* I (1843), 6. - *Strippe*: balje. - *Christoffer*: helgen som fik sit navn ved at han bar Jesusbarnet over en flod (Christophoros = Kristusbæreren). - *Brochen*: bjerg i Harzen, hvor A. på sin Tysklandsrejse 1831 havde skrevet i værtshusets gæstebog (sml. MLE I 111-112). - *Telegraph*: optisk telegraf med signaltavler, indført i Danmark 1802 og udvidet under Napoleonskrigen 1812. Bestyreren på Tåsing i 1813-14 var Fedder Carstens, tidligere skolebestyrer i Odense og A.s første lærer (MLE I 384).

43

Adel: ty., »Farvel! Jeg flyver nu afsted/ langt langt / rejser jeg endnu idag.« - *L. Tieck*: tysk romantisk digter (1773-1853). - *Papaver*: valmue. - *Hertugen af Reichstadt*: »Kongen af Rom«, søn af Napoleon og Marie Louise af Østrig.

44

salomonisk: 1. Kongebog 3,24. - *Bogguld*: tyndt udhamret guld til forgyldning, bladguld. - *Sneejlokken*: snefnugget - *dønende*: drønende. - *Allegris Miserere*: messekomposition (sml. n.t. s. 23) af den ital. komponist Gregorio Allegri (1582-1652) til brug for opførelse i Vatikanets sixtinske kapel. - *Cretinerne*: vanskabte dværge i visse alpedale, med kridhvid hudfarve (af lat. creta, kridt).

45

Scirocco: hed sydøstenvind (af det arabiske ord for østen). - *Sevel*: degn og lærer ved Vor Frue kirkeskole i Svendborg på denne tid. - *Klosterkirke*: hørende til det gamle Gråbrødrekloster, nedrevet 1828. - *Epitaphieme*: gr., gravmælerne. - *Jesus hominum salvator*: lat., Jesus menneskenes frelser. - *vandalisk*: barbarisk.

46

sympathetisk: som virker gennem hemmelige forbindelser og sammenhænge. - *Frørupkilde*: St. Regissekilde ved landsbyen Frørup syd for Nyborg, sml. s. 51.

47

Reise ...: ty., »Rejs til fods, rejs til fods! / Da forstår du menneskelig hilsen! Rejs til fods!«
299

48

Broholm: herregård i Gudme nord for Svendborg, ejedes på denne tid af Fru Edel Marie Sehested. - *Pückler Muskau*: se n.t s. 9. Det nævnte værk udkom anonymt i 4 bind 1831. - *Wilhelm Müller*: tysk digter (1794-1827), mest kendt for sine sangcykler »Die schöne Müllerin« og »Winterreise« med musik af Schubert. - *Blad*: bordplade.

49

Den røde Kjole: soldateruniformen. - *kjøbe*: som stillingsmand, en tilladelse gældende i værnepligtsloven indtil 1867. - *Spanierne*: spansk hjælpekorps indkaldt under alliancen med Napoleon.

50

mene, mene ...: hebr., »talt, talt, vejjet, delt«. Ordene, som under kong Belsazars gæstebud i Babylon blev skrevet på væggen af en usynlig hånd, betød at hans rige var hjemfaldet til perserne (Daniels bog 5,25). - *Venusbjerget*: i middelalderlige tyske sagn, f.eks. om Tannhäuser.

51

Folkesagnet: Thiele, *Danmarks Folkesagn* II (1843), 30. - *St. Boelmesse*: St. Bodolfs messedag 17. juni

52

i Nummer: opført på hærafdelingslisten. - *Vesperkosten*: eftermiddagsmåltid (af lat. vesper, aften) modsat nadver, aftensmad.

53

Heslerne: hasselbuskads. - *Ørrebækkelunde*: herregården Ørbæklunde fra 1593, omtalt i romanen O.T. (I. del kap. 10). - *Jeg ham hørte ...*: strofe af pigernes maj vise (Danmarks gamle Folkeviser, bd. 2, nr. 97). - *Slag*: slagtilfælde.

54

Eugene Sue: fransk romanforfatter (1804-57). - *Rettersted*: oplevet af A. selv som skoleelev ved Skælskør (MLE I 87).

58

Ah! quel plaisir: fr., »Aa hvilken lyst at være soldat.« - *E. Scribe*: fransk skuespilforfatter (1791-1861). - *Nürnberg Billeder*: populære, evt. håndkolorerede billedtryk. Fra Nürnberg udgik en række

masseproducerede varer.

59

Esther: jødinde som blev dronning af Persien (Esthers bog 2). - *Katun*: kattun, lærredsagtig bomuld. - *Handsel*: her: penge fra dagens første kunde. - *Frue*: betegnede dengang kun rangspersoners hustruer (ellers Madam).

60

Cyprianusbog: Biskop Cypriani bog, folkelig trolddomsbog. - *kaage efter*: den folkelige forestilling om at man ved at holde en gryde i kog kunne hjemkalde en bortrejst ægtemand eller forlovet (Thiele, *Danmarks Folkesagn* III (1860), 187). Bl.a. benyttet i romanen *Improvisatoren* (I. del kap. 3). - *Heimerandt*: navnet efter kantor Heimeran ved St. Knuds kirke i Odense; senere benyttet i romanen *De to Baronesser*.

61

Fyrstaal: stål fra et fyrtøj, der ligesom hestesko skulle afværge ulykker. - *St.Jørgensgaard*: se n.t. s. 35. - *Davoust*: L.N. Davout var en af Napoleons marskaller, som efter kejserens nederlag ved Leipzig 1813 søgte at samle forsvaret om Hamborg i alliance med en dansk hærafdeling under prins Frederik af Hessen, men besejredes af de forenede tyske, svenske og russiske tropper under Bernadotte.

62

Gangerpilt: buddreng. - *Lallemand*: general F.A.L. deltog i forsvaret af Hamborg 1813-14. - *Oldeslohe*: holstensk by nordøst for Hamborg. - *Bomhoved*: træfningen ved Bornhoved (dec. 1813) regnedes for uafgjort. - *Postpenge*: porto som modtageren betalte inden indførelsen af frimærker 1851.

300

64

Kartetscher: projektiler til svært skyts.

65

- *es muss ...*: ty., »Det må jo så være./Jeg stirrer stift og fast på Rabenstein/ ind i Intet.« - A. Chamisso: tysk digter (1781-1838).

67

Middel: se s. 54. - *Symphati*: se n.t. s. 46. - *en Anden*: omskrivning for Fanden.

68

den Bedendes Kjæde: *De Bedendis aandelige Kiæde*, populær og hyppigt optrykt andagtsbog af HJ. Hvalsøe (1700) med bønner til mange formål. - *Sagnet*: sml. Kr. Janson, *Eventyroptegninger fra Sandeherred*, Kria. 1878 nr. 9. Bl.a. benyttet af Blicher i legendenovellen *Den barnløse Kone* (1824).

69

Mikkel rævs Bog: internationalt udbredt dyre-epos, på dansk fra 1555.

71

Vorbei...: ty., »Forbi er disse drømme.« - *Don Carlos*: skuespil 1787 af Schiller. - *gloer*: glimrer.

73

Skafferne: de som indbød til gilde, sørgede for anretning osv. - *Helena*: heltinde fra Konstantinopel i folkebogen af samme navn, som hørte til A.s barndomslæsning (*Levnedsbogen* udg. af H. Topsøe-Jensen 1962 s. 38). - *stadigt*: adstadigt, sindigt.

74

Relief: særpræg, fortrin.

77

Nicander: svensk romantisk digter (1799-1839).

79

Glorup: se n.t. s. 13.

80

Andromeda: i græsk mytologi en ætiopisk prinsesse, hvis moder Kassiopeia havde pralet af sin skønhed og blev straffet ved at et havuhyre plagede landet. Oraklet forkyndte at Andromeda ved at ofres til uhyret kunne frelse sit land. Hun lænkedes ved stranden, men blev befriet idet helten Perseus dræbte uhyret.

81

Ulven: i eventyret om Rødhætte.

82

Sted i Høisangen: 4,1-7. - *Susanna*: Daniels bog, det apokryfe tillæg kap. 13. - *David*: 2. Samuels bog 11. - *Basilisk*: i folketroen et uhyre, som får alt hvad det ser på til at springe itu.

84

Boer jeg...: Af Jens Baggesens »Kahyttsvis« (1807). - *Gjøs*: lille skibsflag. - »*Capriciosa*«: sømandskomedie af Thomas Overskou (1836).

85

Albert Julius: saksisk søfarer hvis eventyrlige oplevelser var skildret af J.G. Schnabel (1692-1752) i fire bind (1731-43, på dansk 1761-65). - *Kattun*: se n.t s. 59.

86

paaskønds: på skrå.

87

Molinaski: dans i to fjerdedelstakt (måske af fr. moulinage, mølledans).

88

Tavl: eg. hestehale; opfattet som takkel, takkelage. - *havde inde*: havde tilegnet sig.

90

Ich seh'...: ty., »Jeg ser fra skibets ræling/ dybt ned i strømmen:/ havkongen på sin varde/ sidder dybt i dæmringen/ som om han med det lange skæg/ sov over sin harpe./ Da kommer og går skibene/ derover, han mærker det knap,/ fra sit koralrev/ hilser han dem som i drømme!« - *Eichendorff*: tysk romantisk digter (1788-1857). - *Trampe*: grev A.F. Trampe (1750-1807), direktør for Odense Teater i årene 1798-1801. - *Krigsraad*: opr. medlem af Krigskollegiet; senere titel i 6. rangklasse. - *Poulsens Nytaarsgave*: årlig antologi udgivet af Simon Poulsen i årene 1793-1807.

301

91

Irritabile genus: lat, den pirrelige slægt (Horats' ord om digterne). - *Buse*: ordforklaringen er A.s eget påfund - *Jean Paul*: pseudonym for Jean Paul Richter, tysk forfatter (1763-1825). - *Janus*: gammelromersk gud for husets ind- og udgang med dobbelthoved.

92

staaer med Muler: ser dyster ud. - *tre Qvart*: betegnelse for en høj grad, her af vindstyrke.

93

Velin: pergament. - *Lemonasie*: citroner nedlagt i forskellige krydderier. - *Beym Anblick...*: ty., »Ved synet af øen Møen i måneskin.«

94

Molbech: forfatteren og kritikeren Chr. Molbech (1783-1857), som bl.a. havde udgivet *Ungdoms andringer i mit Fødeland* i to bind 1811. Se i øvrigt efterskriften s. 284. - *Bradspillet*: ankerspillet (af brad =

Andersen, H. C., *Kun en Spillemand*, cop. 1988

spid, vandret aksel). - *Jægerne*: specialuddannede soldater, feks. til forpost- og patruljetjeneste.

95

Carl Dahlgreen: svensk digter (1791-1844). Om tidens »danseboder« sml. Jul. Clausen i *Danmark i Fest og Glæde* IV (1935), 192.

96

Malmkonge: rytterstatuen af Christian V på Kongens Nytorv.

97

Vægterne med Stigen: på denne blev fulde folk transporteret til arresthuset, sml. H. Henningsen i *Dagligliv i Danmark* V (1982), 116. - *lapsalve*: indsmøre i tjære (eg. plastre med lapper). - *den botaniske Have*: lå indtil 1874 bag Charlottenborg. - *Dronningen*: Frederik Vis dronning Marie af Hessen, f 28.10.1767.

98

Plads: Gammeltorv, hvor springvandet springer med »guldæbler« på de kongelige fødselsdage.

99

tyrkiske Musik: støjende musik med blæsere og janitscharinstrumenter.

100

Sie war's...: ty., »Hende var det - og hun kendte os ikke!« - *Die Jungfrau ..*: ty., »Jomfruen af Orleans«, Schillers drama om Jeanne d'Arc (1801). - *Topseng*: se n.t. s. 38.

101

Rolf Blaaskjæg: ballet fra 1808 af Vincenzo Galeotti med musik af Claus Schall (se n.t. s. 130). Efter sagnet havde ridder Blåskæg myrdet sine fire hustruer og derefter ægtet en ung pige Isaura; ved sin bortrejse gav han hende nøglen til et hemmeligt kammer, som han forbød hende at betræde. Hun vovede sig dog derind og fandt ligene; han ville da dræbe også hende, men hindredes af hendes brødre, som slog ham ihjel. - *le diable boiteux*: fr., »Haltefanden«, ballet af Adolphe Nourrit efter romanen af samme titel fra 1707 af den franske forfatter Lesage (1688-1747). Heri bliver den halte djævel Asmodeus befriet af fangenskab og giver til gengæld sin befrier afslørende indblik bag det borgerlige livs kulisser. - *imagineret*: forestillet, fiktiv. - *de tredive Tyranner*: opr. betegnelse for den tidligste aristokratiske regering i Athen (404 f. Kr.), som udartede til diktaturregimente.

102

Patronatskab: beskyttere. - *Vindæg*: ubefrugtet æg. - *Hovedvagten*: den gamle hovedvagtbygning på Kongens Nytorv, hvor vagtparaden trak op (nedrevet 1875).

103

bengalsk: kunstig farvet (som del af fyrværkeri).

107

Chr. Winther: fra digtkransen »Annette« (1835). - *Oehlenschldger*: fra romancen »Iisposten« (1823).

302

108

Sneeflokke: se n.t. s. 44.

109

Helhest: efter folketroen døden i skikkelse af en trebenet eller hovedløs hest

112

Relais: fr., hvileskure. - *Simplonveien*: hovedruten fra Frankrig over Simplonpasset i de schweiziske alper til Italien (beskrevet efter selvsyn i romanen O.T. II. del kap. 25, sml Dagb. I 181). - *Albertus Julius*: se n.t. s. 85.

113

Mikkelsaften: 29. september.

114

Pharao: 1. Mosebog 41.

115

Per aspera ...: lat, gennem genvordigheder til stjernerne. - *Icarusvinger*: i den græske mytologi blev Ikaros indespærret med sin fader Daidalos i labyrinten på Kreta. Faderen konstruerede vinger til dem, fæstet med voks, så de kunne flyve bort. Men sønnen kom for nær solen, så vokset smeltede og han styrtede i havet.

116

Syvsoveren: i legenden om syv ynglinge, der under kristenforfølgelserne i 3. årh. blev muret inde i en hule og sov her i 200 år.

117

Wir waren Kinder...: ty., »Vi var børn,/ to små og glade børn,/ forbi er børnelegene,/ og alt ruller forbi.« - *Heine*: fra *Buch der Lieder* (1827), afsnittet »Die Heimkehr«. - *Veddeløbsbanen*: hestevæddeløb som offentlig forlystelse blev først almindelige o. 1830. - *Washington Irving*: amerikansk forfatter (1783-1859). Den omtalte bog udkom 1835. - *Rakkerens Sluffe*: skraldemandens kærre.

118

Lafontaine: August L, tysk populærforfatter (1758-1831). Den omtalte roman fandtes i dansk oversættelse blandt A.s faders bøger (MLE I 28).

119

Sanct Knuds Marked: holdtes i Odense på Knud den Helliges dødsdag 10. juli (beskrevet i romanen O.T. II. del kap. 19). - *Juul*: portrætmaleren Jens Juel (1745-1802). - *Gebauer*: den danske dyremaler J.CG. (1777-1831). - *den døende Fægter og Romerdrengen*: kendte græske skulpturer i romerske museer. - *Racine*: fransk dramatiker (1639-99). - *Swift*: engelsk romanforfatter (1667-1745). - *Taschenbücher*: digtantologier i lommeformat. - *Auspicier*: lat, varslere. - *Journal des débats*: parisisk dagblad, etableret 1789.

120

Kobbere: kobberstik på plancher.

121

Vinge: ørefigen.

122

Nu, ist...: ty., »Nå, er hun der? Fedronningen, nu ja fedronningen.« - *Linz*: den tyske forfatter J.M.R. Lenz (1751-92). Skuespillet »Den lidende kvinde« fra 1775 blev tilskrevet L, men er forfattet af F.M. Klinger (1752-1831). - *Prie!*...: fr., »Bed! for de tilslørede jomfruer (dvs. nonnerne), for fangen i hans tårn, for de forvildede kvinder, som sælger kærligheds søde navn!« Af digtet *Prière pour tous* (Bøn for alle) i digtsamlingen *Les feuilles d'automne* (Efterårsbladene) 1831 af den franske digter Victor Hugo (1802-85). Også citeret i romanen O.T. II. del kap. 3. - *Albert Julius*: se n.t s. 85. - *Haman*: Esthers bog 7,9.

123

Slamkiste: beholder, hvori gennemstrømmende spildevand afsætter slam; her billedligt om helvede.- *Odalisker*: haremsslavinder.

303

124

Basilisk: se n.t. s. 82. - *Semele*: i græsk mytologi en thebansk prinsesse, som blev elsket af Zeus, men lod sig forlede af den skinsyge Hera til at bede ham vise sig for hende i hele sin guddommelige pragt - med den følge at hun brændte op.

125

hug: huggede.

127

Leb wohl...: ty., »Lev vel -jeg vandrer herfra!/- Forgæves! Der rører sig intet gardin;/ hun ligger endnu og sover og drømmer om mig.« - *Heine: fra Buch der Lieder* (1827), afsnittet »Die Heimkehr«. Viser: lussing. - *varmt*: betrygget.

130

Claus Schall: violinist og balletkomponist (1757-1835); faderen var opr. skomagersvend, senere dansemester. - *Galeotti*: italiensk balletmester (1733-1810), kom til København 1755. Sml. n.t. s. 101. - *Figurant*: danser i mindre ensembleroller.

131

Wessel: Johan Herman W. (1742-85). Fra versfortællingen »Gaffelen«. - *Basrelief*: fr. (udt. ba-røljæf), relief hvor figurerne kun er svagt ophøjet. - *Digteren*: den engelske digter Byron (1788-1824), ifølge A.s egen oplysning i brev til Henriette Hanck (*Anderseniana* X 186). - *Laugene*: håndværkerlavene. Skikkene i forbindelse med skifte af lavshus er skildret i selvbiografierne (MLE I 30, *Levnedsbogen* 1962 s. 23) og i eventyret »Stormen flytter Skildt« 1865. - *Nonnebakken*: bakke syd for Odense å, hvor der i middelalderen lå et Augustinerkloster. - *Solen lege*: sml. Thiele, *Danmarks Folkesagn* III (1860), 26. - *Sybille*: sagnagtig spåkvinde. En fra tysk bearbejdet folkebog »Sybillæ Spaadom og Kong Salomons Visdom« udkom i mange oplag endnu på den tid.

132

Emblemerne: prydelserne. - *Epitaphier*: se n.t. s. 45. - *Vaaningshus*: beboelseshus. - *Skyttelaug*: borgerforening fra 1704, som holdt fest ugen efter pinse, sml. *Levnedsbogen* 1962 s. 24 og ndf s. 135.

133

Perspectiv: kasse med perspektiverende glas. - *kindische Stunden*: ty., »barnlige timer«. - *Schläfst Du* . .: ty., »Sover du, mit lam.« - *Wieland*: C.M.W, tysk digter (1733-1813). - *Schulz*: Christian S. udgav »Handbuch der Physik für Ungelehrte« (1791-93). - *Spedelys*: tællelys fremstillet ved at vægen (anbragt på et lysespid, eg. spiddelys) dyppedes i smeltet talg.

134

Tørk: GD.Türk udgav *Kürze Anweisung zum Generalbassspielen* (1791). - *Limkilde*: måske J.C. L. (1787-1871), næringsdrivende i Odense. - *Hempel*: Søren H. (1775-1844), bogtrykker, avisudgiver og boghandler i Odense.

135

Skyttelaug: se n.t. s. 132. - *tyrkisk Musik*: se n.t. s. 99. - *Manglestok*: manglebræt til at rulle tøj.

136

Potageskee: suppeske. - *Humlekopper*: humlens hunblomsterstande.

137

Dioskurer: i græsk mytologi Zeus' og Leda's sønner Kastor og Polydeukes (lat. Pollux). - *Stadshauptmanden*: den øverstbefalende over borgervæbningen. - *Macbeth*: i Shakespeares skuespil af dette navn bliver titelhelten spået, at hans magt ikke vil brydes før Birnam-Skoven rykker frem til hans borg. Det sker imidlertid, idet den angribende hær bruger grene til camouflage. - *Medusahoved*: i græsk mytologi hovedet af en skrækindjagende kvinde, hvis blik forstenede alle.

304

138

Agnete: formodentlig sammenblanding af visen om Agnete og havmanden med folkeviser om havfruer. - *Kattun*: se n.t. s. 85. - *Bommes*: groft bomuldsstof - *Gil Blas*: titelhelten i en klassisk gavyveroman af den franske forfatter Lesage (sml. n.t. s. 101).

139

voltigerede: sprang behændigt.

140

Matrosen: komedie af Sauvage og Lurieu, overs. af N.V. Dorph, opført 1835 på Det kgl. Teater.

141

Mietau: byen Mitau i Kurland. - *Liebau*: kystbyen Libau i Kurland. - *Memel*: Litauens vigtigste havneby. - *Bornhøved*: se n.t. s. 62.

142

Snurren: værtshusnavn, - *positive*: fastslåede, åbenbarede.

145

La jeunesse ...; fr., »Ungdommen er illusionernes tid.« - *Schb'n bist...*: ty., »Smuk er du,/ det ved du/ kun altfor vel./ O vidste/ du det mindre,/ så var du det mere.« - *F. Rückert*: tysk digter (1788-1866). Af »Variationen« (1810).

146

Soldaterchacot: se n.t. s. 10. - *Lazarus*: Lukas Ev. 16.20.

147

Parabelen: lignelsen om de betroede talenter, Matth. Ev. 25,14. - *Absolution*: syndsforladelse.

148

Gnav: ital., spil med brikker. - *Fahrposten*: ty., postvognen. - *Nicolai*: den tyske auditør Gustav N. (1795-1852) blev som Italiensrejsende så skuffet, at han 1834 udgav den anførte stærkt kritiske rejsebeskrivelse med titlen »Italien som det virkelig er«. - *bedede*: gjorde ophold

149

sylpheagtig: af Sylphe, luftånd.

150

Suurdeig: kunne ordineres imod feber, hovedpine m.m., sml. eventyret »Moster«. - *Attention*: agtpågivenhed. - *svindel*: svimmel.

152

Mignon: ung sydlandsk pige fra en linedansertrup i Goethes roman *Wilhelm Meisters Lehrjahre* (1795-96). - *En amerikansk forfatter*: Washington Irving i den s. 117 nævnte bog.

153

Josephs Drøm: 1. Mosebog 37,7.

154

Uglspil: gavtyv (sml. n.t. s. 197).

156

elegiske: sørgende, sørgelige. - *Oehlenschläger*: skrev bl.a. de historiske tragedier *Hakon Jarl hin Rige* (1805) og *Palnatoke* (1807) med henholdsvis norsk og dansk emne.

157

Tegner: den svenske digter Esaias T. (1782-1846). Versfortællingen »Axel« 1822.

158

Hundens Bid: sml. »Den grimme Ælling«, hvor en tilsvarende episode afspejler A.s skræk for hunde.

159

Trolldmand: rottefænger fra Hameln ved Hannover (tysk lokalsagn). - *Nøkken*: sml. n.t. s. 30.

162

Staël-Holstein: den franske forfatterinde Germaine de Staël, gift Holstein (1766-1817), forkæmper for romantikken og for den individuelle frihed. - *Charlotte Corday*: ung fransk kvinde (1768-93), som blev henrettet efter at have myrdet jakobineren Marat. - *Cachexie*: gr., sygelig udtæring (eg. ond tilstand). - *verstümpelde*: ty., afstumpede.

163

Les passions...: fr., »Lidenskaberne er vinde, som får gang i vort fartøj, og fornuften er styrmanden som fører det. Fartøjet kommer ingen 305 vegne uden vindene og ville gå under uden styrmanden.« - *Esprit des esprits*: maximesamlingen »Esprit des esprits ou Pensées choisies«, udkommet flere gange siden 1770'erne.

164

Persiens Nattergal: hos lyrikeren Hafiz (1325-90). - *den høire Haand*: Matth. Ev. 6,3- - *Til Jylland*: pas krævedes også for indenlandske rejser indtil 1862. - *Herrens*: Jesu (i påsken).

165

Rubikon: grænsefloden mellem Italien og Gallien, som Cæsar besluttede at overskride; derved begyndte borgerkrigen (49 f. Kr.).

166

Arabesker: slyngede (eg. arabiske) mønstre. - *Ørebæk*: se n.t. s. 15.

168

Spader Dame: brevroman 1824 af den svenske forfatter Clas Livijn (1781-1844).

169

hiin Lærer: sml. s. 74 og H.C.A.s *Levnedsbog*, udg. 1962 s. 119. - *Samaritan*: Lukas Ev. 10,33.

171

Pansfløjte: rørfløjte, hvorpå den græske skovgud Pan spillede. - *Oedip*: den græske sagnkonge Ødipus, som uafvidende dræbte sin fader og ægtede sin moder og herefter vandrede fredløs om. - *Balle*: biskop N.E. Balles *Lærebog i den evangelisk-christelige Religion* (1791). - *Psalmebogen*: *Evangelisk-kristelig Psalmebog* (1798), der ligesom Balles lærebog repræsenterede rationalismen.

172

Jerusalem ...: Salmernes bog 137,5. - *Susanne*: se n.t. s. 82.

173

en hævnendeHerre: sml. 2. Mosebog 20,5. - *Judith*: afhuggede den fjendtlige feltherre Holofernes' hoved (den apokryfe Judiths bog). - *Esther*: se n.t. s. 59. - *Antichrist*: Johannes' 1. brev 2,18. - *Perpendikel*: pendul, som svinger fra den ene til den anden side. - *Ismael*: 1. Mosebog 16,12.

174

Haman: se n.t. s. 122. - *Kirke*: kan være Santa Maria Antiqua, der er bygget over Augustus' tempel. - *straussiske*: den tyske teolog D.F. Strauss forklarede i *Das Leben Jesu* (1835) de evangeliske beretninger som mytedannelser. - *Abba*: aramæisk, fader (efter Romerbrevet 8,15).

175

mine Dage ...: Job 7,6.

176

Schöne Bilder. ...: ty., »Smukke billeder, smukke ting/ halvt at græde, halvt at le over,/ hvordan det drejer sig, står og går,/ kom at se.« - *Rückert*: se n.t. s. 145. - *tog Du ind*: indtog (medicin ell).

178

Amor et melle: lat, »Kærligheden er såre rig på både honning og galde« (Plautus *Cistellaria* 69).

180

Antichristen: se n.t. s. 172. - *Jean Baptist*: fr., Johannes Døberen. - »*det unge Tydskland*«: das junge Deutschland, fritænkerisk bevægelse fra 1830'erne. - *homøopathisk*: gn, i stærk fortynding (eg. efter en lægemetode, hvor man som middel indgiver lidt af det som ellers fremkalder sygdommen). - *ellevte Bud*: »Du solist dich nicht verblüffen lassen«, ty., du skal ikke lade dig forbløffe.

181

Bastillen: det parisiske statsfængsel i en middelalderlig borg.

182

»*Hep! hep!*«...; ty., »Hep hep er et spotteråb, som man i nyere tid har brugt ved tumultagtige optrin mod jøderne. Ubevist er det, at råbet allerede skulle være anvendt ved jødeforfølgelserne i middelalderen, og tydningen ved hjælp af *Hierosolyma est perdita* (Jerusalem er fortabt) er 306 aldeles mislykket. Sandsynligvis er Hep det landlege ord for en ged og skal spottende betegne den skæggede jøde. Ejendommeligt forekommer det, at dette råb har bredt sig endog ud over vort fædrelands grænser, f. eks. til København.« Citat fra *Deutsche Encyclopädie oder allgemeine Realwörterbuch aller Künste und Wissenschaften* 1798-1804. - *4de September 1819*: den dag da jødefejden brød ud i København som en eftervirkning af pogromerne i Tyskland (A. kom selv første gang til hovedstaden 6. sept, sml. MLE I 54). - *Sommerslot*: Frederiksberg Slot.

183

Commercen: halløjet.

184

Julidagene: under julirevolutionen 1830 (skildret i O. T. I. del kap. 18).

185

Boutiker: indtil 1857 var Børsen indrettet med handelsboder.

186

Columbus' Mandskab: skal under rejsen 1492 have givet ham en frist på tre dage til at finde land.

187

Gute Gesellschaft...; ty., »Godt selskab har jeg set, man kalder det godt, når det ikke giver anledning til det mindste digt.« *Venezianische Epigramme* nr. 75. - *galvanisk*: se n.t. s. 32.

188

Medusahoved: se n.t. s. 137.

189

H.P. Holst: dansk digter (1811-93). Strofen er fra romancen »Kong Valdemars Stævne«. - *Hab' ich* ...; ty., »Jeg har dog levet én dag, en dag som du aldrig kan tillade dig eller skaffe dig! Jeg har dog haft drømmen om en lystig tilværelse, kort og yndefuld som en forårmorgen, en champagnerus! Men derpå -« Cit. fra *Ansichten aus der Cavalier-Perspective im Jahre 1835* (udk. anon. 1836). - *Armand Carrel*: fransk forfatter og journalist (1800-1836), forkæmper for tidens politiske frihedsideer. - *Adam*: ingen kunstner af dette navn har udsmykket Panthéon. - *Panthéon*: Panthéon des Français i Paris, opr. kirke for byens skytshelgeninde Genoveva, indviet 1791 til hvilested for nationens store mænd.

190

Zoroaster: det græske navn på den persiske religionsstifter Zarathustra. - *Carl Bernhard*: pseud. for den danske forfatter A.N. de Saint-Aubain (1798-1865). Der hentydes til begyndelsen af *Et Aar i København* 1834. - *Jubelolding*: 50-årsjubilær.

191

Duenna: spansk, anstandsdame. - *Le Sage*: se n.t. s. 101. - *C'est la* ...; fr., »Det er anstandsdamernes perle, en sand drage til at vogte kønnets ærbarhed.«

192

Mazeppa: kosakhøvding fra 17. årh., blev i sin ungdom pågrebet som en adelsdames elsker og af ægtemanden straffet med at bindes nøgen til sin egen hest og jages ud i steppen.

193

Landløber: se n.t. s. 34. - *Statsgjælden*: den finansdeputerede konferensråd Chr. Birch (1760-1829) blev afsløret som bedrager, idet han i en årrække havde belånt statsobligationer, som han havde modtaget til kassation. - *Dr. Dampe*: J.J.D. (1790-1867) stiftede et hemmeligt forbund for at omstyrte enevælden og indføre en fri forfatning; han blev dødsdømt for højforræderi, men straffen ændredes af Frederik VI til livsvarigt fængsel, som han afsonede først i Castellet, siden på Christiansø indtil 1840. - *Venturini*: den tyske historiker K.V. (1768-1849) udgav 307 årbogsværket *Chronik des neunzehnten Jahrhunderts*, hvor de nævnte begivenheder omtales i bd. 17, 1823. - *Mirabeau*: fransk politiker (1747-91), som i kraft af sin veltalenhed spillede en afgørende rolle under revolutionen 1789. - *Svend Dyrings Hus*: tragedie af Henrik Hertz (1837), hvor heltinden forelsker sig i en ridder med ordene: »Der er Runer skrevet om Eders Mund,/ paa Panden og i Eders Øine brune.«

194

prismatisk: flersidet slebet. - *Apollo*: den antikke Apollostatue fra Belvedere i Vatikanet.

195

Gutzkow: den tyske forfatter K.F.G. (1811-78) var en af »det unge Tysklands« fremtrædende skribenter (se n.t. s. 180). Romanen *Wally, die Ziveiflerin* (1835) blev beslaglagt som blasfemisk og usædelig og indbragte forfatteren en fængselsstraf Citatet: »For de fade gemytter er intet mere genialt end at tegne sig selv som de er; deres tante, deres kat, deres sjal, deres små sympatier, deres svagheder. Der er kritikere og litterater, som kun kan begejstres for kopiering af virkeligheden. Poesien er selvbevrugning. Virkeligheden nærer sig af sin egen borgerlige overvældende fedme.«

197

Uglspil: Till Eulenspiegel, helten i en gammel folkebog, ifølge hvilken han var en virkelig landstryger, som efter mange gavtyvestreger døde 1350 i Molln i Lauenborg. - *Calembourg*: fr., ordspil, brander. - *Dile*: forstue, forhal (ty. Diele). - *Noch einmal..* : ty., »End en gang den skønne egn.« Sang fra den wienske operette »Aline« med tekst af Adolf Bäuerle (1786-1859) og musik af Wenzel Müller. - *Gefrornes*: østr., flødeis, -*gebackenes Händel*: østr., indbagt kylling.

198

Trambiachl: østr. for Traumbüchl(ein). - *Frelseren i Templet*: Joh. Ev. 8. - *Seidl*: J.G.S., østrigsk digter (1804-75). Sml. Dagb. I 490.

203

Wie bist...: ty., »Hvor er du blevet bleg, siden jeg sidst så dig. - Jeg har drukket gift, tvivlens gift i stærke drag, og mine onde terninger ligger der.« - *Lenau*: pseud. for Nikolaus v. Strehlenau, tysk digter (1802-50). Udgav 1836 det dramatiske digt *Faust* - *Nectarinier*: nektarfugle, kolibrilignende spurvefugle. - *Paria*: ind., kasteløs, udstødt af samfundet. - *Ahasverus*: sagnfiguren Jerusalems skomager, der flakker evigt fredløs om. Benyttet af A. i et dramatisk digt 1847.

204

Alhambra: Maurerkongernes slot uden for Granada i Spanien. - *Slavonier*: indbygger i Slavonien, som var undergivet det ungarske kongerige. Sml. Dagb. I 455. - *Schönbrunn*: kejserligt lystslot sydvest for Wien.

205

Keiser Frands: den tyskromerske kejser Franz II, som østrigsk kejser (1804-35) kaldet Franz I. - *Stephanskirken*: se n.t. s. 13. - *Catalani*: Angelica C, italiensk sangerinde (1779-1849). - *Tobias*: from jøde, som ved en farefuld rejse skaffede sin blinde fader helbredende midler (Tobias' bog - et af Gl.. Tests apokryfe skrifter - kap. 11). - *Volksgarten*: ty., Folkeparken. - *Canovas Theseus*: statue af den italienske billedhugger Antonio Canova (1757-1822), forestillende den græsk-mytologiske heros Theseus. - *Prateren*: offentligt lystanlæg i Wien (af spansk prado, eng).

308

206

Heugasse: ty., hø-gaden. - *Musen*: musklen (lat. musculus bet. eg. lille mus). - *Congressen*: fredskongressen i Wien 1814-15 efter Napoleons fald - *Slottet*: det kejserlige slot Belvedere, sml. Dagb. I 461

(1834). - *accommoderet a la Louis quatorze*: tilpasset til den franske havestil fra Ludvig 14.s tid. - *Gherardino*: den italienske maler Tommaso Gherardini (1715-97). Sml. Dagb. I 463. - *Basreliefsmalerier*: se n.t. s. 131. - *van Dyk*: den flamske maler Anthon van Dyck (1599-1641). - *Samson*: Dommerbogen 16. Dagb. I 462. - *Otaheiti*: Tahiti.

208

Würstl: østr., wienerpølse. - *Händl*: se n.t. s. 197. - *Schuster*: se fodnote til s. 210 - *Tohuwabohu*: hebr., øde og tom (betegnelse i 1. Mosebog 1,2 om universet før skabelsen). - *Mandens Søn*: Hertugen af Reichstadt, se n.t. s. 43. Udtrykket er fra det i fodnoten nævnte digt 1829 af den franske satiriker A.-M. Barthélemy (1796-1867). - *Silvio Pellico*: ital. forf. (1789-1854), dødsdømt 1822 for liberalistisk og antiøstrigsk propaganda; straffen forvandlede til 15 års tugthus, men han løslødes 1830 og udgav to år senere bogen »Le mie prigionieri« (dansk 1843 med titlen »Mine Fængsler«). - *Kreutzer*: tysk-østrigsk mønt, svarende til ca. 25 øre. - *en qvindelig Bevægelse*: hun afslører sig som kvinde ved at skille benene for at opfange buketten i kjolen; en mand samler benene for ikke at tabe den mellem dem. - *Strauss*: Johann S. d.æ. (1804-49) dannede fra 1825 sit danseorkester og blev ti år senere hofbalmusikdirektør. - *Lanner*: Joseph L (1801-43), østr. musiker og komponist med eget danseorkester. - *Saul*: 1. Samuels bog 16,23. - *Esgiebt...*: ty., »Der er kun én kejserstad, der er kun ét Wien«, omkvæd af en vise fra »Aline« (n.t. s. 197), indlagt i K.v. Holteis vaudeville »Die Wiener in Berlin« (1825, forbilledet for Heibergs »De Danske i Paris«). - *Spiegelberg*: fæstningen Spielberg ved Brunn i Mähren, hvor Pellico (se ovf) havde siddet fængslet såvel som i blykamrene i Venedig. - *Ixion*: i græsk mytologi en konge som efterstræbte himmelguden Zeus' gemalinde Hera, men kun opnåede at favne en sky og til straf blev lænket til et evigt drejende ildhjul. - *Turandot*: prinsesse fra 1001 Nat, som lader sine bejlere dræbe.

210

Kasperl og Pumpernichel: komiske figurer i de tyske folkekomedier. - *Bäuerle*: se n.t. s. 197. B. var 1809-28 sekretær ved Leopoldstädterteatret - *Raimund og Nestroy*: de østrigske skuespillere og skuespilforfattere Ferdinand R. (1790-1836) og J.N.N. (1801-62) forfattede især tryllefarcer. Det første eksempel er fra Raimunds »Der Diamant des Geisterkönigs« 1824, som A. bearbejdede til »Meer end Perler og Guld« 1849; det andet eksempel er fra Nestroys »Die Zauberreise in die Ritterzeit oder Die Übermutigen« 1832, som har givet impuls til justitsrådets oplevelse i eventyret »Lykkens Kalosker«.

211

gebratene Handl: stegt kylling, sml. n.t. s. 197. - *Bjergaanden*: hentyder til svenske oa. folkesagn (sml. v. Sydow i Nordisk Kultur IX 1931 s. 120). - *Prinds Agib*: person fra 1001 Nat.

212

Tarantel: giftig jagtedderkop. - *Ariadne*: i græske sagn en kretisk kongedatter, som forelskede sig i Theseus, hvem hun hjalp med at dræbe 309 uhyret Minotaurus og finde vej gennem labyrinten (n.t. s. 115); men hun blev svigtet af ham og efterladt på øen Naxos. - *Medea*: græsk sagnkvinde fra Kolchis, som fattede kærlighed til Jason og hjalp ham med at erhverve det gyldne skind. Hun flygtede fra sin faders hævn og blev Jasons hustru, men da han senere ægtede Kreusa, hævnedes hun sig ved at dræbe både denne og de to sønner hun selv havde med Jason. - *Leander*: helten i græsk kærlighedssagn. Han svømmede over det smalle stræde til sin elskede Hero, ledet af lyset som hun havde sat i sit tårn i Sestos.

214

Ladislaus...: ty., »Ladislaus, toner det på ny,/ og den samme stemme råber bagude/ endnu højere: Nej!« - *Castelli*: den østrigske digter Ignaz Franz C (1781-1862), hvem A. omgikkes i Wien (Dagb. I 463, 468, MLE I 189). Se facsimile i *H.C. Andersen-Album* I-V v. Helga Vang Lauridsen og Kirsten Weber (1983) s. 157 og den ledsagende tekstudgave s. 506f, jf. 505. - *Es ist...*: ty., »Det er en sølsom ting:/jeg talte tysk og du dansk,/ og dog forstod vi straks hinanden./Ja ven! I øjet ligger sproget/ og i hjertet noglen dertil.« - *Joseplisdorfog Kloster-Neuburg*: to mindre byer i Wiens omegn. - *Der Leopoldstag...*: ty., »Leopoldsdagen eller Intet menneskehad og ingen anger«, parodi af Bäuerle (se n.t. s. 197) på det populære sentimentale familiestykke »Menschenhass und Reue« af Kotzebue (1789).

215

Töplitz: kurbadeby i Slovenien, nuværende Jugoslavien. - *Noch einmal...*: se n.t. s. 197.

216

Congressen: se n.t. s. 206. - *Stockameisen*: ty., Stock im Eisen, »stok i jern«, høj træstolpe smedet til et hus ved Stephanspladsen, hvori vandrende håndværkssvende i tidens lob havde slået som til minde om deres besøg i byen. Sml. i øvrigt fodnoten til s. 205. - *Klosteret*: det gamle Augustinerkloster i Klosterneuburg

Andersen, H. C., *Kun en Spillemand*, cop. 1988

nordvest for Wien. - *Kloster-Mölk*: det store barok-kloster Melk ved Donau, nævnt i Dagb. I 450, MLE I 187. - *Leopoldsslot*: slottet i Leopoldsberg, sml. Dagb. I 460.

217

Eimer: ty., spand, vædskemål af varierende størrelse. - *Einhundert*. . .: ty., »130 år gammel/ blev det mig nu for koldt i kælderen,/ dér rutsjer tusind over ryggen,/ også her vil man ikke fortrykke mig.« Sml. Dagb. I 461 med den rigtigere form »rutschten«.

218

Visen: måske Oehlenschlägers romance »De tvende Kirketaarne« (»hans Tanker lobe saa vide«). - *Sylphiden*: ballet af Filippo Taglioni (1777-1871). - *Psychevingen*: billede på sjælens uskyld. - *Tantalusbæger*. bæger med dobbelthævert, opkaldt efter den græsk-mytologiske kong Tantalos, der straffedes i underverdenen ved at vansmægte uden at kunne nå træernes frugter eller søens vand

219

Den forlorne Søn: Lukas Ev. 15,11.

221

Riquebourgs Frue: i »Familien R.«, skuespil af Scribe (n.t. s. 58), oversat af Heiberg og opført på Det kgl. Teater 1830. - *Fru von Weissenthum*: den østrigske skuespillerinde og forfatterinde Johanna v. W. (1773-1847), som A. traf i Wien, sml. Dagb. I 479, MLE I 188. - *Costenoble*: den østrigske skuespiller og dramatiker K.L.C (1769-1837). - *Grillparzer*: den 310 østrigske dramatiske digter Franz G. (1791-1872) med tragedien »Sappho« 1818. A. omtaler sit møde med ham i Dagb. I 469, MLE o.a.st. - *Castelli*: n.t.s.214.

223

Leb' wohl...: ty., »Lev vel! Du slynger armen om min?/ Du holder mig fast, -jeg skal ikke gå?« - *Kennst du ...*: ty., »Kender du landet, hvor citronerne blomstrer?/Derhen!« Begyndelsesordene af Mignons sang om Italien (sml. n.t. s. 152). - *Cabriolet*: fr., tohjulet enspændervogn.

224

Jäger: den østrigske professor i medicin Fr.J.v.Jexthal (1783-1871). - *Sonnenleithner*: den østrigske regeringsråd og forfatter Joseph Sonnleithner (1766-1835), hvis hustru var dansk (f Mariboe). Sml. Dagb. I 454.

226

Hofer: den tyrolske frihedshelt Andreas Hofer (1767-1810), som førte an i kampen mod franskmændene 1809. - *Tell og Winkelried*: de schweiziske frihedshelte Wilhelm Tell og Arnold W. i kampen mod østrigerne i 14. århundrede. - *Mariane Starke*: engelsk rejsebogsforfatterinde (1762-1838), udgav bl.a. »Letters from Italy«, 1800. - *Karnissen*: øvre s-formet afslutning af gesims (fra fransk corniche, græsk koronis). - *Houris*: arabisk betegnelse for de skønne og evigunge kvinder, som efter Muhammeds lære skal leve sammen med de salige. - *Mignon*: se n.t. s. 152, 223.

227

C. Bagger: dansk digter (1807-46). Cit. fra det fortællende digt »Zigeunersken«. - *Scribe*: se n.t. s. 58. Vaudevillen er fra 1824.

229

Spiddelys: d.s.s. Spedelys, n.t. s. 133. - *Safian*: se n.t. s. 18. - *Borgervennen*: populært oplysende ugeskrift, udg. af Det forenede Understøttelsesselskab 1788-1888.

230

Bettina: den tyske forfatterinde B.v. Arnim (1785-1859) udgav 1835 »Goethes Briefwechsel mit einem Kinde«. - *Recensenter*: kritikere. - *Oluf Worm*: dansk skolemand (1757-1830), ungdomsven af litteraten Rasmus Nyerup. - *det dramatiske Selskab*: en af tidens yndede amatørteaterforeninger. - *Thalia*: gr., komediens muse.

231

Flageolettoner: fløjteagtige overtoner. - *Applicatur*: ital., fingersætning. - *Postillon*: fr., postkusk.

233

Prächtiger. ...: ty., »Prægtigere end vi i vort Nord/ bor tiggeren ved Engelsporten,/ thi han ser det evige, eneste Rom.« Porta Angelica står ved nordenden af Vatikanet. - *Nicander*: se n.t s. 77. - *piazza venezia*: plads opkaldt efter den venetianske ambassade. - *Torlonia*: fornem romersk familie, som A. havde gæstet i 1833 (Dagb. I 239).

234

Lycchas: i græsk mytologi sendebudet som bragte Herakles den forgiftede Nessoskjortel fra hans hustru Deianeira. - *Flora*: idealportræt i Uffizierne, Firenze. - *Fornarina*: ital, bagerske, en skøn bagerdatter der var Raphaels elskede. A. havde set hans portræt af hende i Palazzo Barberini (Dagb. I 227). - *Bacchanaler*: drikkegilder. Til den følgende skildring sml. Dagb. I 233, MLE I 164. - *Cervaro*: ital., måske af cervario, dyrehave. - *Campagnen*: den store slette omkring Rom.

235

porta maggiore: port i den sydøstlige udkant af byen. - *Zoroaster*: se n.t s. 190. - *Sancho Pansa*: Don Quichotes tjener i Cervantes' roman 311 1605-15. - *Hulerne*: oldtidsgrave, sml. *Improvisatoren* I. del kap. 5. - *Cerberus*: i græsk mytologi en trehovedet hund, som vogter dødsriget. - *Magister Syntax*: karikeret figur i den engelske forfatter William Combe's (1741-1823) versificerede parodier på datidens eventyrlige rejsebøger, overs. til dansk 1820. - *Osterierne*: ital., værtshusene. - *Pontemolle*: ital., eg. den milviske bro over Tiberen. - *Cammerieren*: ital., tjeneren. - *Fogliette*: ital., lille flaske.

236

Horace Vernet: fransk maler (1789-1863). - *Overbeck*: den tyske maler Fr. Joh. O. (1789-1869). - *Cabriolet*: se n.t. s. 223. - *ceracus*: gr.-lat., kirsebær.

238

Signora: ital., frue, værtinde. - *Refectorium*: lat, spisesal. - *Reinhardt*: den tyske maler Joh. Chr. R. (1761-1847). - *Perugino*: kunstnernavn for den italienske renæssancemaler Pietro Vannucci (1446-1523). - *Koch*: den tyske maler Jos. Anton K. (1768-1839). - *Fasces*: lat, stokkeknippe som tegn på magtudøvelse i det antikke Rom. - *Minnesanger*: ty., lyrisk sanger fra middelalderen.

239

Herein: ty., »Kom ind«. - *Ephemerer*: gr., døgnfluer, døgnberømtheder. - *Schnitzelbank*: ty., eg. høvlebænk; serie af karikaturbilleder ledsaget af smæde- og spottevers. - *Der unbekannte ...*: ty., »Leve den ukendte giver.«

240

Befana: tøjdukke, som før Helligtrekongersaften bæres i komisk optog (eg. af gr. epiphaneia, tilsynekomst).

242

Astrallampen: eg. stjernelampe, lampe med ringformet oliebeholder. - *Pladsen*: den spanske plads (Piazza di Spagna). - *Propaganda*: lat, Collegium de propaganda fide (til troens udbredelse), katolsk missionærskole. - *Nonneklostret*: S. Trinità dei Monte. - *Engelsborg*: kejser Hadrians gravmæle med en statue af ærkeenglen Michael på toppen. - *Loths hustru*: 1. Mosebog 19,26.

243

Tivoli: lille by 26 km øst for Rom med berømt vandfald, sml. s. 258. - *Bettina*: se n.t s. 230. - *area cattiva*: ital., skadelig luft (aria), ond dunst. - *Scirocco*: se n.t. s. 45.

244

Wer nie ...: ty., »Den der aldrig fortærede sit brød med tårer,/ den der aldrig sad i kummerfulde nætter/ grædende på sin seng,/ kender jer ikke, I himmelske magter.« Begyndelsen af den gamle harpespillers sang fra romanen om Wilhelm Meister (se n.t. s. 152). - *Burschevæsen*: af ty. Bursch, håndværkerlærling, student. - *Maria della Pace*: ital., fredens Maria, kirke vest for Piazza Navona. - *Sybillen*: spåkvinder. - *Wiedewelt*: den danske billedhugger Johs. W. (1731-1802). - *Johannes*: Johannes Døberen, Markus Ev. 1. - *Lucca*: by i Mellemitalien, nordvest for Firenze. - *Niobe*: i græsk mytologi dronning i Theben, som i stolthed over sine 12 børn sammenlignede sig med gudinden Leto; herover blev dennes børn, Apollon og Artemis (Diana), så fortørnede at de dræbte alle hendes børn med pileskud. A. blev selv betaget af Niobegruppen i Firenze (MLE

I 154).

245

Den medicæiske Venus: berømt Venusstatue i Firenze, tidl. tilhørende den florentinske slægt Medici. - *Domenichino*: kunstnernavn for den 312 italienske maler Domenico Zampieri (1581-1647). - *tableaux parlants*: fr., eg. talende billeder; fremstilling af billedlige motiver ved levende personers attituder. Yndet selskabsunderholdning i klassicismens tid o. 1800. - *Fétis*: den belgiske musikhistoriker Fr.J.F. (1784-1871), lærer ved konservatoriet i Paris. - *Villanella*: ital., folkelig korsang. - *a quatre* ...: fr., firstemmig sunget i de neapolitanske serenader. Franske sange, 4- og 5-stemmige af C.S. Ave Maria for 6 stemmer af N.G., kapelmester hos kejser Karl V. - *Pythia-Händel*: den tyske skuespillerinde Henriette Hendel-Schütz (1772-1849), kendt for sine attitudescener, bl.a. som Apollons præstinde Pythia ved det delfiske orakel. - *Terpsichore*: gr., dansens muse.

246

Charyatide: gr., kvindestatue anvendt som søjle, bærende taget af et hus eller tempel. - *Pygmalion*: i gr. mytologi konge på Cypern, som forelskede sig i selve Afrodite og skabte en elfenbensbilledstotte af hende; gudinden skænkede statuen liv som Galatea.

247

Den trefarvede Fane: tricoloren var revolutionens banner og efterhånden nationalflag, afskaffedes efter Bourbonernes genindsættelse, men indførtes på ny efter julirevolutionen 1830, samtidig med at Louis Philippe blev valgt til konge. - *Vendomesøjlen*: rejst på Vendômepladsen som sejrsmonument for felttogene 1805. Napoleonstatuen på toppen blev fjernet 1814, men en ny opsat i 1833 (hvad A. overværede, MLE I 139, sml. ndf. s. 260).

248

Paris ...: ty., »Paris, med sine parisere, er det skønneste opholdssted hernede; Paris er det eneste sted i verden, hvor det er tilladt at leve efter sin tilbøjelighed.« Cit. fra bogen nævnt i note til s. 189. - *Hertz*: fra læredigtet »Naturen og Kunsten« 2. Afd. 1832. - *Garçons*: fr., tjenerdreng. - *Grisetter*: fr., unge borgerpiger (eg. gråklædte). - *Beranger*: den franske visesanger P.J. Béranger (1780-1857).

249

Père Lachaise: Paris' fornemste begravelsesplads, anlagt 1804 i et haveområde tidligere tilhørende Ludvig XIVs skriftefader Fr. de la Chaise (1624-1709). - *Abeilard og Heloise*: den skolastiske teolog Pierre Abailard (1079-1142) forelskede sig i sin syttenårige elev Heloise, bortførte og ægtede hende hemmeligt; hendes farbroder og formynder lod ham da overfalde og kastrere. Senere blev han klosterbroder og hun nonne i et andet kloster, men efter døden blev de forenet i samme kiste, der siden førtes til et kapel på Père Lachaise. - *Gobelin*: kgl. tapetvæveri, opkaldt efter en fransk farverfamilie fra 15. årh. - *Robert*: Meyerbeers opera »Robert le Diable« (1831), sml. Dagb. I 154. - *Henri Quatre*: rytterstatue af den franske kong Henrik IV (reg. 1589-1610), rejst 1818 på broen Pont-Neuf - *Palais Royal*: kgl. palæ i Paris, udvidet med arkader og butikker og senere sammenbygget med Théâtre Français. - *Vaudevillen*: Heibergs »De Danske i Paris« (1833), hvor II. akt foregår i Palais Royal. - *Taglioni*: Marie T. (1804-84), svensk-italiensk balletdanserinde, datter af Filippo T. (n.t. s. 218). - *Natalie*: opera af A. Reicha 1816. - *Sylphide*: se n.t.s.218.

250

Deputeredes:- folkevalgte rigsdagsmedlemmer. - *Pairskammeret*: 313 rigsdagens førsteting af kongeligt udnævnte medlemmer (fr. pair), en institution genoplivet efter julirevolutionen, men ophævet på ny ved februarrevolutionen 1848. Sml. Dagb. I 148. - *Dejazet*: den populære franske skuespillerinde Pauline Dejazet (1797-1875). - *sous clef*: vaudevillen »Sous clé« (Under lås) af A. Deforges, Dumanoir og A. de Leuven. A. overværede premieren 1833, sml. Dagb. I 150, BEG I 132. - *Grisi*: den ital. operasangerinde Giulia G. (1811-69). - *la bella divina*: ital. den guddommelig skønne. - *La fille de Dominique*: vaudeville af Villeneuve og Charles, opført 1833 sammen med »Sous clé« (se ovf).

251

Nourrit: den franske operasanger Adolphe N. (1802-39). Sml. MLE I 133. - *Damoreau*: den franske sangerinde Laure D. (1801-63). - *Guillaume Tell*: opera af Rossini fra 1829 (om Wilhelm Tell se n.t. s. 226). - *Comte d'Ory*: opera af Rossini fra 1828. - *La Tentation*: fr., fristelsen. Sml. fodnoter til s. 251 og 254. - *Modekobberet*: kobberstik med modetegninger. - *lorgnet*: fr., råb hvormed der falbydes kikkerter (lorgnettes), absint (? : verte af vert, grøn), teaterprogrammer etc.

252

Havets Skum: hvoraf skønhedsgudinden Afrodite opsteg (Anadyomene i den græske mytologi). Om indtrykket på Naomi sml. Dagb. I 149 (»Djævlesabaten havde nær gjort mig gal selv«).

253

Marelokken: eg. filtret hårlok hos hest redet af maren. Sml. s. 252.

254

Alexandre Dumas: (d.æ.) fr. forf (1803-70). - *Victor Hugos Notre Dame*: den historiske roman »Notre Dame de Paris 1482« fra 1831 af V. Hugo (n.t. s. 122) var den første franske bog A. søgte at læse på originalsproget (MLE I 137). - *Les enfants d'Edouard*: tragedie af den fr. dramatiker Delavigne (1793-1843), sml. MLE I 133. - *Menjaud*: den fr. skuespiller Jean-Adolphe M. (1795-1864). - *Anais*: kunstnernavn for den fr. skuespillerinde Pauline-Anais Aubert (1802-71). - *Antverpens Beleiring*: Antwerpen blev 1832 belejret af en fransk armé og kapitulerede s.å. A. havde fået det beskrevet af officeren A.W. Dinesen i Paris (Dagb. I. 154). - *Gustav*: opera fra 1833 af Auber med tekst af Scribe (n.t. s. 58) behandler mordet på den svenske kong Gustav III, sml. s. 265, Dagb. I 147. - *Le Camarade de Lit*: fr., sengekammeraten, vaudeville af Vanderburch og Langlé, som A. havde set i Paris 1833 (Dagb. I 150).

255

apocalyptiske: gr., dunkle, uforståelige (som Apokalypsen, dvs. Johannes' Åbenbaring). - *Marmier*: den fr. forf. Xavier M. (1809-92), som berejste og beskrev Skandinavien og blev personlig ven af A. - *Corneille*: fr. klassisk dramatiker (1606-84). - *Fragmentet*: brudstykker af *Faust* II. del, tr. i Goethes »Werke« (som A. ejede) med nævnte tilføjelse om en fortsættelse. Sml. n.t. s. 11. - *De mortuis...*: lat, om de døde intet uden godt. - *Sennhytter*: ty., sæterhuse. - *Revue de Nord*: fr. tidsskrift startet 1835.

256

Calembourgs: se n.t. s. 197.

258

Elle seigna ...: fr., »Hun blødte alt dette blod fra hjertet, som man kalder tårer.« *Nye Rejseindtryk* (1833) af A.D. (se n.t. s. 254). - *Sirener*: gr., fristerinder (eg. syngende havnymfer). - *Fiacre*: fr., droske. - *Kuku*: fr. coucou. tohjulet hyrevogn. - *Musard*: den fr. dansekomponist og orkesterleder 314 Philippe M. (1793-1859). - *le Philtre*: komisk opera (1832) af LJP. Herold, - *feu d'artifice*: fr., fyrværkeri. - *Lais og Aspasie*: berømte hetærer fra oldtidens Athen. - *Brocken*: det højeste bjerg i Harzen, hvor efter sagnet heksene samlede sig.

259

Bicêtre: opr. kloster, siden bl.a. fængsel. - *Ici on ...*: fr., »Her findes nattelogi«. - *Chiffonnier*: fr., kludesamler. - *rudrede*: inddelt i ruder.

260

Julifesten: mindefest for julirevolutionen, som A. overværede i 1833 (MLE I 139, BEC I 150). - *Brandvabler*: udslet, udslag af ophidselse. - *den ægyptiske Pyramide*: obelisk fra Luxor, foræring fra vicekongen i Ægypten Mehemed Ali til Louis Philippe og rejst på Place Louis XV (nu: de la Concorde) 1836. - *Napoleonstatuen*: se n.t. s. 247. - *Sølvbier*: bien, flidssymbolet, var Napoleons våben. - *Hôtel de Ville*: fr., rådhuset. - *Invalidernes Hotel*: stiftelse indrettet af Ludvig XIV til bolig for krigsinvalidider, sml. Dagb. I 155. - *pont neuf*: fr., den nye bro, en af Seinebroerne. - *pont d'Arcôle*: fr., Seinebroen fra rådhuspladsen til Cité. - *Fontaine des Innocents*: renæssancefontæne på Place des Innocents.

261

Tusind og en Dag: persisk eventyrsamling, overs. til dansk fra fransk 1759. - *Vive ...*: fr., »Leve kongen«. - *à bas...*: fr., »Ned med forterne« (sml. s. 260).

262

Vive...: fr., »Leve mindet om Napoleon!« - *Où roulent...*: fr., »Hvor kanonerne ruller, hvor legionerne passerer!« Folket er også et hav!« Fra »Ode til søjlen« i digtsamlingen »Les chants du crépuscule« (Tusmørkets sange) 1835. - *Tuilerihaven*: park ved Tuilerierne, det gamle kongeslot (benævnt efter nogle tidligere derbeliggende teglværker).

263

Port étoile: fr., stjerneporten, Triumfbuen ved Place d'Étoile. - *Mât de cocagne*: fr. festmast, dvs. glat

indsmurt stang med præmier på toppen (beskrevet i romanen O.T. II del kap. 8).

264 *Pairen*: se n.t s. 250. - *Montaner*: lat., navn på forskellige klatrende bjergblomster.

265

Operaen Gustav: se n.t. s. 254.

266

O, dies Leben ...: ty., »O dette liv er en evig forsagelse - og for hvad? Vel ikke for en indbildning? En tornekrone for en tro, som måske er falsk beregnet? Hvis nu alt, hvad I tænkte jer, blege mænd, var en drøms grumme lune? - O tilgiv mig den grumme tvivl!« Cit. fra en samling politisk-litterære essays af K.F. Gutzkow (se n.t s. 195).

267

hellige Sammenkomster: hentydning til en fynsk vækkelsesbevægelse i 1820'erne, som udgik fra lægprædikanten Christen Madsen (1776-1829) i Kerteminde, og som blev forfulgt og pådømt af myndighederne.

269

Historien om Stork og Svale: Thiele, *Danmarks Folkesagn* II (1843), 304.

270

Menneskeselskab: menneskeligt samfund (ty. Gesellschaft).

271

Læddike: opbevaringsrum (samme ord som [lomme]lærke).

274

Roserne voxe...; fra Brorsons salme »Den yndigste Rose« som da endnu ikke var optaget i salmebogen (sml. også slutningen af »Sneedronningen«).

275

Harpyerne: den kraftigste ørneart, benævnt efter Harpyierne i græsk mytologi, vingede og ødelæggende væsner.

315

Indhold

Kun en Spillemand 5

Efterskrift	
Tilblivelse	279
Komposition	281
Personlig baggrund	283
Dobbeltbilledet	284
Kunstnertragedien	286
Den frigjorte kvinde	288
Modtagelse	290
Tekstforhold	292
Tekstrettelser	
Litteratur	295

